Міністерство освіти і науки України
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України
Університет Інформатики та Мистецтв
(Польща, м. Лодзь)
Державний університет штату Колорадо
(США, м. Колорадо)
Академія економічних наук
Департамент міжнародних економічних зв'язків
(Республіка Молдова, м. Кишинів)
Університет ім. Штефана Чел Маре
факультет економічних наук і публічного адміністрування
(Республіка Румунія, м. Сочава)
Тбіліський державний університет
ім. Іване Джавахішвілі (Грузія)
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
ДВНЗ «Херсонський державний університет»
Бердянський університет менеджменту і бізнесу

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

24-25 травня 2018 р.
м. Херсон

УДК 657: 336.22:339
П 27

Копіювання, сканування, запис на електронні носії і тому подібне, книги в цілому, або будь-якої її частини заборонено

Редакційна колегія:

Кирилов Ю.Є.**,** д.е.н., доцент; Аверчев О.В.**,** д.с.-г.н., Мармуль Л. О., д.е.н., професор; професор; Грановська В. Г., к.е.н., доцент; Рунчева Н. В., д.е.н., доцент; Скрипник С. В., к.е.н., доцент; Сакун А. Ж., к.е.н., доцент; Шепель І.В., к.е.н., доцент; Круковська О.В., к.е.н., доцент; Подаков Є.С., к.е.н., доцент; Пристемський О.С., к.е.н., доцент; Коваль С.В., к.е.н., доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» (протокол № 5 від 29.11.2018 р.)

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Скрипник С.В.

Рецензенти:

Руснак А.В. доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки Херсонської філії Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Коцупатрий М.М. кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, контролю та оподаткування агробізнесу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

П 27 Перспективи розвитку обліку, контролю і оподаткування в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. - 24-25 травня 2018 р. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2018. - 309 с.

ISBN 978-966-2660-64-7

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Перспективи розвитку обліку, контролю і оподаткування в умовах глобалізації», в яких розглянуто методологічні, методичні та практичні аспекти розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування в Україні та світі, досліджено соціально-економічні поблеми підприємств аграрної сфери, напрями реалізації державної політики в умовах глобалізації та застосування інформаційних технологій.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей і повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© ДВНЗ «Херсонський державнй аграрний університет», 2018

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова оргкомітету:

Кирилов Юрій Євгенович, ректор ДВНЗ «Херсонський ДАУ», д.е.н., доцент;

Члени організаційного комітету:

Аверчев Олександр Володимирович, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності ДВНЗ «Херсонський ДАУ» д.с.-г.н., професор;

Грановська Вікторія Григорівна**, декан економічного факультету ДВНЗ «Херсонський ДАУ», к.е.н., доцент;**

Мармуль Лариса Олександрівна**, професор кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Херсонський ДАУ», д.е.н., професор**

Руснак Алла Валентинівна, **заступник декана економічного факультету з науково-дослідної роботи, професор кафедри економіки та фінансів ДВНЗ «Херсонський ДАУ», д.е.н., доцент;**

Скрипник Світлана Валентинівна, **в.о. завідувача кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Херсонський ДАУ», к.е.н., доцент;**

Сакун Аліна Жоржовна**, доцент кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Херсонський ДАУ», к.е.н., доцент;**

Мохненко Андрій Сергійович, завідувач кафедри фінансів, обліку та підприємництва Херсонський державний університет, д.е.н., професор;

Рунчева Наталія Вікторівна**, проректор з наукової роботи Бердянського університету менеджменту і бізнесу, к.е.н., доцент кафедри обліку і фінансів;**

Andrew Seidl – Professor, Ph.D., Professor and Extension specialist – Public Policy of Agriculture and resource economics department, Colorado State University;

Rebecca Hill – Ph. D. associated professor, Extension research specialist Agriculture and resource economics department, Colorado State University;

Andrzej Nowakowski – ректор Університету Інформатики та Мистецтв (Польща).

Carmen Nastase – доктор філософії факультету економічних наук і публічного управління Університету ім. Штефана Чел Маре (Румунія, м. Сочава)

Елене Харабадзе – доктор економічних наук, професор Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі (Грузія)

Тематичні напрями конференції:

1. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

4. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ І ОПОДАТКУВАННЯ

5. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

6.ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

7. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ЗМІСТ

1. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 13

Плаксієнко В.Я. Формування собівартості: кількісний та якісний аспекти…..… 13

Мармуль Л.О., Іжевський В.В. Економічна сутність та роль безготівкових розрахунків у господарському обороті…… 16

Мармуль Л.О., Павленко Д.О. Принципи і методики формування облікової політики підприємства…….. 18

Мармуль Л.О., Патерук А. Облік готової продукції на підприємстві……. 20

Мармуль Л.О., Круковська О.В., Собченко Д. Трансформація довгострокових біологічних активів……...……...…….. 23

Мармуль Л.О., Славін В.Я. Практичні аспекти обліку та контролю збуту в операційній діяльності сільськогосподарських підприємств……. 25

Морозов Р.В. Вплив фінансового менеджменту на організацію розрахунків…… 27

Новак Н.П., Вершняк А.В. Формування фінансових результатів в обліковій політиці підприємства……..….. 30

Карпенко Н.Г., Жаботинський А.О. Умови обліку та види доходів бюджетних установ……..……. 33

Trusevich I., Rozhnova I. Accounting policy as the main factor in reducing errors in accounting and reporting of budgetary institutions…….. 36

Fedorchuk A., Hill B. Basics of optimization of the main assets of agricultural enterprises……..……... 38

Коваль С.В. Роль облікової політики підприємства при здійсненні аудиту…… 41

Коваль С.В., Єрохіна Д. Класифікація грошових коштів для потреб обліку та контролю……. 44

Коваль С.В., Лазарева Л.І. Земля як економічна категорія та об'єкт господарського обліку……..…….. 47

Ковтун В.А. Особливості формування собівартості рибної продукції та її калькулювання……...……. 50

Круковська О.В. Теоретичні основи обліку довгострокових біологічних активів….. 53

Круковська О.В., Шевченко В.В. Зарубіжний досвід для побудови ефективної системи оплати праці на підприємстві……... 55

Пилипенко К.А., Радіна Т.С. Особливості виконання бюджету чезез органи державного казначейства України…….. 57

Пилипенко К.А., Токар С.В. Особливості обліку довгострокових активів в зарубіжній практиці, їх класифікація та оцінка…….. 61

Пилипенко К.А., Чекрізова Є.С. Проблемні питання нарахування та облікового відображення амортизації: вітчизняний та зарубіжний досвід…….…. 64

Подаков Є. С., Найда К.В. Організація обліку фінансових результатів на підприємствах аграрного сектора економіки……. 67

Подаков Є.С., Скопінська О. Організація обліку і контролю грошових коштів та шляхи їх удосконалення…….. 70

Пристемський О.С., Ахмад О.О. Теоретичні проблеми обліку виробничих запасів……...……. 72

Пристемський О.С., Слободян О.В. Види фермерських господарств та їх вплив на побудову обліку……..... 74

Сакун А.Ж., Кузнецова А.В. Підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства……. 77

Сакун А.Ж., Стрілецька А.Ю. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства…….. 79

Самайчук С.І. Теоретичні основи формування та використання прибутку суб'єктів господарювання…….. 81

Скрипник С.В., Ганжа В.В. Облік за центрами відповідальності: організаційно-методичний аспект ……..…… 83

Скрипник С.В. Кооперування фермерських господарств як організаційно-економічний пріоритет їх стійкого розвитку на перспективу …… 85

Скрипник С.В., Коваленко О.А. Облік поточних біологічних активів рослинництва:управлінський аспект……..… 88

Скрипник С.В., Пигида А.Б. Економічна сутність поняття «виплати працівникам»…….…… 90

Скрипник С.В., Шепель І.А. Економічна сутність та підходи до амортизації як економічної категорії…… 92

Чебан Т.М., Межейнікова В. Прийняття управлінських рішень в процесі розробки і затвердження кошторису бюджетних установ……... 95

Чебан Ю.Ю., Веретюк В.В. Соціальні виплати працівникам: теоретичні аспекти……..…. 97

Чебан Ю.Ю., Пліскун К.Д. Основні особливості соціального обліку аграрних підприємств…… 98

Шепель І.В. Теоретико-методологічні і правові основи обліку витрат……..…….. 100

Шепель І.В., Базілєва А.О. Нововведення нормативно-правового забезпечення інвентаризаційного процесу……. 103

Шепель І.В., Ганжа Н.В. Економічна сутність витрат та їх визнання відповідно до потреб обліку та управління…….....…… 105

Шепель І. В., Дрешпак Р. Особливості організації обліку фінансових результатів діяльності підприємств…….. 108

Шепель І.В., Капрар А.В. Теоретико-методичні основи обліку поточних зобов'язань…… 111

Шепель І.В., Очеретяна А.О. Суть капіталу та його види……...…… 114

Шепель І.В., Тюхтій С.О. Сутність та причини виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості…….. 117

Шепель І. В., Чайка А.В. Особливості обліку оплати праці в сучасних умовах та шляхи його вдосконалення……..….. 120

Шепель І.В., Чумак О.В. Сутність розрахунків та поточних зобов'язань в системі бухгалтерського обліку……..…... 123

Горскіна Л.С. Значення оцінки запасів для організації їх обліку…… 126

Жукова О.В. Необхідність регулювання трансакційних витрат в сучасних умовах……..... 127

Чорнорот Н.С. Відображення в обліку витрат підприємства..... 129

2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 132

Волковська Л.О. Організація самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «податкова система» як основа підготовки спеціалістів за фахом…. 132

Кондрашов О. М., Коваль С.В. Актуальні питання вдосконалення системи оподаткування в умовах глобалізації інформаційних технологій……... 136

Круковська А.В., Зябко Ю.В. Податковий контроль сільськогосподарських підприємств під час зміни режиму оподаткування…….. 139

Подаков Є. С., Гродська А.С. Перспективи і проблеми використання інформаційних технологій в автоматизації бухгалтерського обліку…… 142

Пристемський О.С., Сердюкова О. Д. Оподаткування в Україні: тенденції та проблеми розвитку…… 144

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 147

Мармуль Л.О., Яструб В. Ю. Кредиторська заборгованість як складова пасиву балансу…….. 147

Маренич Т.Г. Зіставність інформації в системі МСФЗ та П(С)БО…… 150

Круковська О.В., Парфьонова О.Ю. Особливості міжнародних та національних стандартів обліку виробничих запасів…… 153

Пилипенко К.А., Шкурупій А.А. Актуальні питання обліку дебіторської заборгованості зарубіжний досвід та національна практика……... 155

Сакун А.Ж., Харченко К.Г. Методи управління дебіторською заборгованістю. 158

4. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ І ОПОДАТКУВАННЯ 161

Кирилов Ю.Є. Вплив глобалізаційно-інтеграційних процесів на конкурентоспроможний розвиток вітчизняного сільського господарства…….. 161

Мармуль Л.О. Стратегічний аналіз у виробничій діяльності сільськогосподарських підприємств…….. 164

Місюк М.В. Інноваційні напрями підвищення конкурентоспоможності продукції тваринництва …….. 167

Рунчева Н.В., Антошкін В.К. Імперативи розвитку соціально-економічної безпеки підприємств агросфери Україні……... 171

Alexandru-Mircea Nedela, Грицку-Андрієш Ю.П. Соціально-психологічні, інформаційні та освітні механізми й інститути розвитку туристичної діяльності у сільській місцевості…… 172

Bacal Petru, Грицку В.С. Суспільно-географічні проблеми, особливості та пріоритети розвитку туристичної діяльності у транскордонних регіонах……. 174

Боліла С.Ю., Федорова Т.В. Роль контролінгу як інструменту прийняття ефективних управлінських рішень в концепції нового публічного менеджменту 176

Галат Л.М. Брендінг як чинник конкурентоспроможності овочевої продукції 179

Жартай Ж. М. Экономическая диагностика конкурентоспособности продукции промышленных предприятий…….. 181

Ігнатенко М.М., Тєтєрятнік Л.М. Сучасні методи оцінювання рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств 183

Коваль С.В., Шершень Ю. В. Суть і місце внутрішньогосподарського контролю в системі економічного контролю…….. 186

Ковтун В.А., Родчин О.О. Порівняння виробничих витрат і результатів ефективності виробництва продукції рослинництва……... 189

Ковтун В.А., Степаненко А.С. Аналіз ліквідності балансу аграрного підприємства…… 192

Кононець Н.Г. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку українських підприємств…… 195

Круковська О.В., Лазарева К. І. Професійний аудит в Україні: проблеми та напрями розвитку на сучасному етапі……. 197

Круковська О.В., Сальник О.Р. Методика використання інвентаризаційних перевірок у процесі аудиту……... 200

Осипенко С.М., Косенко А.В. Особливості внутрішнього контролю у військовій частині…… 203

Пилипенко К.А., Темник А.Ю. Виконання державного бюджету через призму функцій державного казначейства України…… 206

Подаков Є.С. Особливості функціонування і реалізації системи контролінгу в аграрних підприємствах…… 208

Пристемський О.С., Андрієць Т.Г. Організаційні і методичні аспекти аудиту витрат виробництва……... 211

Пристемський О.С., Любаєва В.А. Інформаційне забезпечення аналізу власного капіталу підприємства…….. 214

Пристемський О.С., Поліщук Т.О. Особливості організації і методики аудиту активів малих підприємств……... 216

Рудік Н.М. Реалізація потенціалу підприємництва в стабілізації зайнятості населення…….. 219

Скрипник С.В., Галілюк І.В. Організаційні і методичні аспекти внутрішнього контролю операційних витрат…….. 222

Чебан Ю.Ю., Лужна К.В. Законодавчо-нормативні аспекти соціальних виплат працівникам…… 224

Адамчик О.О. Джерела та ресурси формування конкурентоспроможності підприємств сільського зеленого туризму……. 226

5. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ 227

Єрмаков О.Ю. Розвиток інноваційної діяльності підприємств України…….. 227

Крюкова І.О. Підвищення рівня фінансової безпеки в управлінні інноваційним розвитком агропромислових підприємств……... 229

Пилипенко К.А. Продовольча безпека в структурі національної та економічної безпеки держави…… 232

Ksonzhyk I.V., Olenych K.V. Inter-budget relations and the principles of their organization in ukraine…….. 234

Мармуль Л.О., Краєвський О.Л. Фінансова діяльність як складова облікової науки і формування інвестиційного клімату…… 237

Мармуль Л.О., Швигар Т.В. Інформаційне забезпечення та методичні основи аналізу результативності фінансово-господарської діяльності…….. 240

Мохненко А.С. Формування фінансової звітності на підприємстві за сегментами…. 243

Грановська В.Г. Впровадження зарубіжного досвіду управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств…….. 246

Загородня С.М. Забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки……... 249

Кучеренко М.А. Енергетичні проблеми України та шляхи їх вирішення……..... 251

Кучеренко С.Ю., Леваєва Л.Ю. Чинники і приорітети експортно-імпортної діяльності та конкурентоспроможності вітчизняної агросфери…..……. 253

Пісоченко Т. С., Кулакевич М. В., Васильєв С. О. Особливості управлінського консультування національних підприємств України……. 256

Трум О.Ю., Височанська А.В. Поняття «соціального капіталу» та його значення в розвитку сучасних підприємств…….. 258

Шепель І. В., Лисенко В.М. Удосконалення фінансової звітності вітчизняних підприємств для покращення інвестиційного клімату в Україні…… 260

6. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА 263

Ігнатенко М.М. Проблеми збереження та безпеки інформації в умовах автоматизації обліку та фінансової звітності…….. 263

Танклевська Н.С. Основи впровадження системи бюджетування на підприємствах…… 266

Карпенко Н. Г., Касян О. М. Організація інвентаризаційної роботи…….. 268

Коваль С.В., Марченко Я.В. Класифікація інвестицій та її вплив на методику обліку…… 272

Коваль С.В., Симченко Я.В. Облік формування фінансових результатів операційної діяльності…….. 276

Корчагіна В.Г. Концепція стратегічного обліку: актуальність запровадження.. 279

Пилипенко К.А., Білоус А.І. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні……... 282

Пилипенко К.А., Більдій А.В. Облік та управління витратами та методи калькулювання в зарубіжній практиці……. 285

Подаков Є.С. Напрями вдосконалення обліку розрахунків з бюджетом аграрних підприємств…… 288

Пристемський О.С. Вплив глобалізації на систему бухгалтерського обліку в Україні…….. 290

Сакун А.Ж. Формування національних систем бухгалтерського обліку……. 293

Шепель І.В., Логінова Г. Розвиток концептуальних основ бухгалтерського обліку в Україні……. 295

Репілевська О.Ю. Використання бенчмаркінгу у методиці досліджень сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів 298

7. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 301

Козичар М.В., Федько В.С. Екологічні аспекти та проблематика утилізації елементів живлення в Україні…….. 301

Стратічук Н.В. Еколого-економічна оцінка потенціалу розвитку Херсонської області…….. 303

Охріменко О.В., Біла Т.А. Проблеми утилізації твердих побутових відходів…… 306

1. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Плаксієнко В. Я.
д.е.н., професор
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ: КІЛЬКІСНИЙ ТА ЯКІСНИЙ АСПЕКТИ

Питання формування собівартості продукції, робіт і послуг завжди було проблемним і актуальним, адже несформована собівартість в будь-якому випадку спотворює структуру витрат підприємства і призводить до неправильної їх класифікації.

Процес виробництва завжди пов'язаний з використанням робочої сили та засобів виробництва, які втілюються в продукті. Останній характеризується корисністю (споживною вартістю) і трудомісткістю, тобто певною кількістю затраченої праці. Чим продуктивніша праця, тим нижча трудомісткість одиниці створеного продукту. Проте частина вартості продукту, що втілюється в собівартість засобів виробництва (уречевлена праця) існує ще до процесу виробництва. Вона лише переноситься на нього у вигляді вартості матеріальних витрат, а жива праця робітника створює чистий продукт — понад вартість матеріальних витрат. Оскільки, у процесі виробництва здійснюються витрати живої та уречевленої праці, слід розрізняти витрати суспільства і витрати підприємства. Сукупність матеріальних витрат уречевленої та живої праці, що показує вартість виробництва того чи іншого продукту для суспільства, становить витрати суспільства. Сукупність матеріальних витрат і витрат живої праці, що характеризує вартість виробництва для підприємства, є витрати підприємства. Витрати виробництва на підприємстві та витрати суспільства об'єктивно мають вартісну форму. Так, розрізняють загальні витрати виробництва і витрати, які належать до виробленої продукції. Витрати виробництва у грошовій формі на одиницю продукції — це її собівартість [1]

Собівартість має кількісний та якісний аспекти. В якісному — вона відображає економічні відносини між працівниками підприємства, різними підприємствами (трудовими колективами) з приводу формування частини витрат на виготовлення певних товарів. В кількісному аспекті собівартість - індивідуальні витрати виробництва, які завжди виступають у значенні собівартості тому, що вони характеризують витрати коштів підприємства в грошовій формі, які відшкодовуються при реалізації виробленої продукції.

Крім того, рівень собівартості залежить не лише від фактичних витрат окремого виробника, а й від нормативних положень, що передбачають конкретний перелік витрат, які слід включати до собівартості продукції. Так, порядок формування та відображення в обліку витрат регламентується П(С)БО

16. Зокрема, пунктами 11 - 16 П(С)БО 16 [2] визначено склад собівартості продукції, робіт і послуг, а також порядок формування загальновиробничих витрат. Однак, П(С)БО 16 не відрізняє процес калькулювання собівартості продукції від калькулювання собівартості робіт і послуг.

Склад статей витрат, що включаються до собівартості реалізованої продукції (послуг), чітко визначений П(С)БО 16, є виключним та в бухгалтерському обліку складається з таких частин:

- виробнича собівартість продукції, реалізованої у звітному періоді;
- нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- наднормативні виробничі витрати (витрати, здійснені понад установлені нормативи).

Витрати, що включають до виробничої собівартості продукції, групують за чотирма складовими:

- прямі матеріальні витрати (вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного виду продукції);
- прямі витрати на оплату праці (заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об’єкта витрат);
- інші прямі витрати (решта виробничих витрат, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об’єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи (нарахування ЄСВ), плата за оренду земельних і майнових паїв, а також за оренду виробничих потужностей (будівель, обладнання, транспортних засобів тощо), амортизація основних засобів, втрати від браку та інші прямі витрати);
- змінні загальновиробничі витрати (витрати на обслуговування і управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності);
- постійні загальновиробничі витрати, до яких відносяться витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності, у тому числі постійні розподілені загальновиробничі витрати.

При плануванні і калькулюванні собівартості продукції, а також при плануванні, обліку і аналізі господарської діяльності, виявленні джерел зниження і прогнозуванні собівартості важливу роль відіграє класифікація витрат за елементами (економічним змістом) і статтями калькуляції (характером виникнення).

В основу групування витрат за елементами покладена роль окремих факторів у створенні продукції: самої праці, предметів та засобів праці:

— матеріальні витрати;
— витрати на оплату праці;
— відрахування на соціальні заходи;
— амортизація;
— інші витрати [3].

Крім елементів витрат проводиться класифікація витрат за статтями. Якщо під елементами витрат розуміють витрати, однорідні за своїм економічним змістом, то під статтями розуміють витрати, що включають один чи декілька елементів. Наприклад, в економічній практиці з метою більш повного і точного врахування усіх видів витрат на виробництво і збут продукції при складанні калькуляції може використовуватися більш детальна класифікація калькуляційних статей:

- витрати на сировину і матеріали (за мінусом зворотних відходів);
- придбані напівфабрикати та комплектуючі вироби;
- паливно-мастильні матеріали та енергія для технологічних цілей;
- витрати на заробітну плата основних працівників та відрахування з неї;
- витрати на підготовку та освоєння виробництва продукції;
- витрати на зношування інструментів та пристосувань цільового призначення;
- витрати на утримання й експлуатацію машин та устаткування;
- загальновиробничі витрати;
- загальногосподарські витрати;
- втрати внаслідок технологічно неминучого браку;
- інші виробничі витрати;
- позавиробничі (комерційні) витрати.

Тобто, основна відмінність статей калькуляції від аналогічних елементів витрати полягає в тому, що в першому випадку враховуються лише витрати на конкретний виріб, а в другому — всі витрати підприємства, незалежно від того, де і на які потреби були здійснені.

У складі витрат слід виділяти елементи чи статті витрат, що дозволять встановлювати безпосередню участь кожного фактору (ресурсу) для подальшого розподілу доходів. Питома вага кожного елементу витрат визначає вплив на формування виробничих витрат і теоретично може претендувати на відповідну частку додаткового продукту.

Отже, формування собівартості є необхідною дією при виробництві будь-якої продукції, виконанні будь-якої роботи, або наданні будь-якої послуги, навіть якщо вона не належить до основної діяльності підприємства. Неправильна класифікація витрат, спричинена неформуванням собівартості послуги, може бути підставою для виключення таких витрат з об’єкта оподаткування податком на прибуток в межах тієї статті, куди ці витрати неправильно віднесені.

Список використаних джерел

1. Климко Г. Н. Основи економічної теорії: політекономічні аспекти [Текст] / Г. Н. Климко, В. П. Нестеренко, Л. О. Каніщенко. — К. : Вища школа, 1994. — 559 с.

2. П(С)БО 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua.

3. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств в системі обліку та контролю [Текст] / В. А. Дерій. — Тернопіль : ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. — 272 с.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Іжевський В.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ОБОРОТІ

Актуальність цієї теми важко переоцінити: майже усі підприємства здійснюють безготівкові розрахунки, мають різни види рахунків і користуються різними формами безготівкових розрахунків. В умовах сучасної економіки форми безготівкових розрахунків набувають нової сутності: підприємство має само вибирати найефективніші та найкращі форми розрахунків. Безготівкові розрахунки нерозривно пов'язані із підприємницькою діяльністю і від правильності застосування тієї чи іншої форми розрахунків підприємство може виграти або програти.

Безготівкові розрахунки - розрахунки, що проводяться без участі готівки, тобто в сфері безготівкового грошового обігу. Безготівкові розрахунки поділяються на міжбанківські та міжгосподарські, які обслуговують, відповідно, відносини між банками та між клієнтами банків. Безготівкові розрахунки є розрахунками (платежами) за продукцію та послуги, що здійснюються двома основними способами: акцептно-інкасовим, коли поставка передує оплаті, та акредитивним, - коли оплата передує відправленню продукції. Акцепт у даному разі виступає як згода на оплату розрахункових документів. Інкасо - це банківська розрахункова операція, завдяки якій банк одержує гроші за дорученням клієнта і зараховує ці гроші на його банківський рахунок на підставі поданих розрахункових документів. Акредитив - це розрахунковий документ, за яким один банк доручає іншому здійснити за рахунок спеціально заброньованих для цього грошових коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені чи надані послуги.

Безготівкові розрахунки здійснюються за двома основними грошовими потоками. Це по-перше, надходження грошових коштів на рахунок; по-друге, витрачання коштів з рахунку[3].

Велике значення має встановлення ринкових розрахунково-платіжних відносин між господарськими суб'єктами. Суть таких відносин можна передати формулою “Перш ніж продати продукцію, слід зважати, кому продаєш ”.

Для створення ефективної системи безготівкових розрахунків принципове значення має правильне визначення її принципів - основних нормативних положень, якими слід керуватися, щоб безготівкові розрахунки максимально сприяли прискоренню народногосподарського обороту.

Безумовно, що принципи організації безготівкових розрахунків на макроекономічному рівні мають розглядатися у взаємозв'язку з особливостями реформування фінансової сфери вітчизняної економіки. На мікроекономічному

рівні принципи організації безготівкових розрахунків впливають із специфіки реалізації економічних інтересів трьох суб'єктів сфери безготівкового обігу платника, одержувача грошових коштів банку.

В системі юридичних і економічних наук виділяється таке поняття, як спосіб безготівкових розрахунків. Спосіб безготівкових розрахунків у широкому розумінні - це економічно і фінансово обумовлений порядок здійснення грошових відносин між постачальником (продавцем) і платником (покупцем). Спосіб розрахунків визначаються конкретними умовами виконання господарськими суб'єктами своїх грошових зобов'язань один перед одним, різні форми економічної організації сфери грошового обороту зумовлюють і різні способи платежу за продукцію[1].

Спосіб платежу у вузькому розумінні характеризує порядок списання коштів з рахунків платників.

У сучасній системі безготівкових розрахунків господарські суб'єкти використовують два основних способи платежу:

-- перерахування коштів з банківського рахунка на рахунок одержувача коштів шляхом відповідних записів щодо них.

-- зарахування взаємних вимог платника і одержувача коштів[4].

Призначення того чи іншого способу розрахунку полягає в погашені грошових зобов'язань юридичних і фізичних осіб.

Так, безготівкові розрахунки відіграють важливе значення у прискоренні обороту коштів, скороченні готівки, необхідної для обігу. Завдяки безготівковим розрахункам здійснюється концентрація грошових ресурсів в банках, а тимчасово вільні кошти є одним із джерел кредитування. Широке застосування безготівкової форми дозволяє визначити розміри емісії та вилучення готівки із обігу. Основна задача безготівкових розрахунків полягає в протидії розвитку тіньової економіки та покращенні економічного стану суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Жуковська В. В. Напрями удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і покупцями. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://udau.edu.ua/library.php?pid=1116

2. Закон України «Про застосування регістрів розрахункових операцій в сфері торгівлі та послуг» // Відомості Верховної Ради України. - 01/06/2000. - №47. – С. 17–24.

3. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001р. №135// Все про бухгалтерський облік.–2001.-№54(600).– С.10–31

4. Орлов І. В. Бухгалтерський облік і контроль зобов’язань суб’єктів господарювання: теорія і методологія: монографія / І. В. Орлов. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 400 с.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Павленко Д.О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ПРИНЦИПИ І МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізації для прийняття обґрунтованих економічних і управлінських рішень система бухгалтерського обліку виступає як засіб забезпечення користувачів високоякісною обліковою інформацією, яка формується за загальноприйнятими у світовій практиці принципами обліку, що базуються на діючій нормативно-законодавчій основі. Такий підхід сприяє досягненню єдності правил ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та показників діяльності в суспільстві, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів.

Функції державного регулювання облікової системи України реалізуються через систему органів державної влади та державного управління. Так, Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1] не лише визначені правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, встановлена відповідальність за організацію обліку на підприємстві, забезпечення фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій в первинних документах, реєстрах і звітності протягом встановленого терміну належить до компетенції його власника, а й надана можливість підприємству самостійно обирати форму організації обліку, форму ведення бухгалтерського обліку, визначати облікову політику підприємства. Таким чином, дотримання законодавства при здійсненні бухгалтерського обліку і виконанні господарських операцій також несуть їх власники. Тому формування облікової політики на підприємстві здійснюється головним бухгалтером і обов'язково затверджується наказом або розпорядженням керівника.

Однак, ступінь свободи підприємства у формуванні облікової політики обмежений державною регламентацією бухгалтерського обліку, яка надана переліком методик і облікових процедур, серед яких припустимі альтернативні варіанти. Вона визначається можливістю вибору конкретних способів оцінки, калькуляції, переліку бухгалтерських рахунків тощо. Отже, облікова політика підприємства - це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, але й вибір методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя в обліку (залежно від поставлених цілей). Іншими словами облікову політику в широкому розумінні можна визначити як управління обліком, а у вузькому - як сукупність способів ведення обліку (вибір підприємством конкретних методик ведення обліку) [2].

Основною метою облікової політики є забезпечення якісною і кількісною обліково-економічною інформацією про основні засади фінансово-господарської діяльності підприємства, яка використовується для складання і подання науково обґрунтованої фінансової звітності.

Облікову політику підприємства доцільно формувати за такими етапами:

1) організаційний – створення відповідного виконавчого органу та закріплення за його фахівцями обов'язків і повноважень;

2) підготовчий – визначення стратегічних і тактичних напрямів господарської діяльності підприємства і об'єктів обліку;

3) етап вивчення зовнішніх умов господарювання;

4) етап вибору елементів облікової політики підприємства, розробка порядку інформаційного забезпечення процесу формування облікової політики;

5) підсумковий – затвердження базисного та складання поточного розпорядчого документів про облікову політику, її впровадження та контроль за дотриманням [2].

На облікову політику впливають такі фактори: технічне забезпечення (комп'ютерна техніка, програмні продукти, засоби оргтехніки тощо); наявність ефективної системи інформаційного забезпечення підприємства (за всіма необхідними для підприємства напрямами); рівень кваліфікації управлінських та бухгалтерських кадрів; система матеріального заохочення та матеріальної відповідальності за коло обов'язків, які виконують працівники.

Ефективне функціонування системи облікової політики підприємства неможливе без дотримання як специфічних принципів бухгалтерського обліку для її побудови, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а й загальнонаукових, зокрема системності, комплексності, наукової обґрунтованості, ефективності, планомірності та сумісності особистих, регіональних і державних інтересів [4].

Отже, нормативно-правове регулювання облікової політики в Україні потребує подальшого розвитку з урахуванням норм міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Облікова політика підприємства виконує роль важливої складової господарської практики, яка обумовлена вимогами сьогодення і має здійснюватися з урахуванням загальнонаукових і специфічних принципів бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV із змінами і доповненнями //: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996- 99.

2. Гнатишин, Л. Б. Організація обліку [Текст]: навч. посібник / Л. Б. Гнатишин, О. С. Прокопишин. - Львів : Магнолія 2006, 2014. - 432 с.

3. Приходько І.П. Основні принципи формування облікової політики / І.П. Приходько, Г.Є. Павлова // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. Серія «Економічні науки». - № 2 (32). – 2013. С. 177 - 181

4. Житний П.Є. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства / П.Є. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3 – С. 3–10.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Патерук А.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Виробництво готової продукції, її реалізація та отримання доходів в умовах конкуренції є центральними проблемами функціонування підприємств. Ринкові відносини вимагають від них швидкої окупності витрат та оперативного реагування на зміни споживчого попиту. В реальних умовах змінна структура споживчого попиту за номенклатурою виробів та обсягом реалізації не завжди збігається зі структурою виробничих потужностей і ресурсів. У зв'язку з цим виникає потреба формування підприємствами оптимальної виробничої програми, яка би найповніше задовольняла попит і забезпечувала максимальний прибуток за рахунок встановлення оптимальних цін та обсягу випуску продукції.

Головною складовою виробничого процесу в різних видах діяльності є готові вироби, виготовлені основними відділками, цехами підприємств і призначені для продажу стороннім замовникам, а також своїм непромисловим господарствам і власному капітальному будівництву.

За умов динамічності економічних зв’язків ринкової економіки, коли швидко змінюється кожна складова виробничого процесу, важливо правильно і ефективно побудувати бухгалтерський облік на підприємстві. Проблема побудови бухгалтерського обліку готової продукції нами досліджується за умов функціонування національних стандартів бухгалтерського обліку. Організувати механізм бухгалтерського обліку виробничого процесу допомагає класифікація продукції. Класифікація готової продукції полегшує побудову облікового процесу. Таким чином, класифікацію можна вважати видозміненою організацією обліку виробництва і продажу продукції у фінансовому обліку.

Готова продукція – це актив, незалежно від форми існування, виробництво якого завершено, відповідає технічним умовам виробництва, і вимогам замовника, призначений для споживання, як для потреб виробника так і для потреб зовнішнього ринку. [1]

Бухгалтерський облік процесу виробництва залежить від конкретних умов, властивостей і характеру технології та організації виробництва, що визначаються індивідуальними особливостями. Інколи виникають ситуації, коли виготовлення одного продукту різними технологічними прийомами вимагає різної системи групування статей витрат та визначення собівартості. Такі процеси призводять до ускладнення документування, обліку випуску готової продукції та подальшої її реалізації. Водночас у процесі здійснення виробничої діяльності підприємства різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання вступають у певні економічні відносини,

результатом яких є цикл операцій, пов'язаних із реалізацією готової продукції. В цьому циклі приймаються управлінські рішення щодо продажу товарно-матеріальних цінностей, відбуваються процеси, які необхідні для передачі права власності покупцям на відвантажену, відпущену, реалізовану продукцію. В зв'язку з цим, на нашу думку, розгляд і дослідження деяких аспектів обліку готової продукції та її реалізації актуальні за нинішніх економічних умов і потребують врегулювання.[2]

Дослідженню вказаних питань присвятили свої наукові розробки М. О Пушкар, Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Малюга, Н. В. Чебанова, М. І., Должанський, В. П. Завгородній, О. В. Лишиленко й інші вітчизняні вчені-економісти. Підприємства враховують рух продукції та її переробки протягом року за справедливою вартістю готової продукції, яку в кінці звітного періоду доводять до фактичної 45 собівартості.

Як вважає Сопко В.В.: "Продукцію оцінюють за такими видами вартості: фактичною, плановою, нормативною, кошторисною собівартістю і цінах реалізації (роздрібних, договірних, гуртових)" [3] Під оцінкою він розуміє види вартості. В національних стандартах бухгалтерського обліку терміну "види вартості" немає, є поняття облікової оцінки – попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами [4] і поняття методів оцінки, які, частково, перелічені вченим. Розвиваючи думку стосовно оцінки, Сопко В.В. стверджує що: "Оцінка продукції впливає на побудову обліку виробничого процесу".

З таким твердженням погодитися не можна. Беручи до уваги методологію бухгалтерського обліку, уточнюємо – в основі облікового процесу лежать методи обліку затрат, які обумовлюють вартісну оцінку готової продукції.

Вартісна оцінка продукції – це сума затрат, які витрачено на виготовлення продукції. В залежності від технологічного процесу і класифікації готової продукції за формою існування, сума затрат у різних підсистемах бухгалтерського обліку різна. В залежності від впливу попиту, вартісна оцінка готової продукції в обліковій системі визначається за справедливою вартістю дебіторської заборгованості. Для управлінського обліку, вартісна оцінка відходів і браку регулюється методами оцінки затвердженими в національних стандартах бухгалтерського обліку.[2]

В ринкових умовах, за наявності різних облікових підсистем, вартісна оцінка буде різною, проте, методи оцінки для підсистем – однакові. Методи оцінки готової продукції підприємство обирає самостійно. Для правильного застосування методів оцінки в обліковому процесі виробництва і продажу продукції, обліковий процес необхідно поділити на два відокремлених етапи. Перший етап пов'язаний з оприбуткуванням продукції з процесу виробництва, що відповідає управлінському обліку, а другий – з процесом її продажу, що обумовлюється наявністю фінансового обліку.

Для вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації необхідно розмежувати витрати на збут, які пов'язані з доведенням існуючої продукції до споживача (тара, вантажні роботи, транспортування, складування, витрати на утримання складів) та маркетингові витрати, що виникають у зв'язку з

вивченням і стимулюванням попиту, пошуком інформації про ринки збуту і розширенням частки ринку виробника.[1]

Інша пропозиція стосується використання у розрахунках із покупцями таких форм безготівкових розрахунків, які би гарантували своєчасне надходження коштів за відпущену покупцям продукцію. Найзручнішими, на думку більшості науковців, є використання попередньої оплати за продукцію, а також акредитивної форми розрахунків. Обидві форми безготівкових розрахунків - найбільш безпечні й унеможливлюють виникнення безнадійної дебіторської заборгованості.

Отже, готова продукція – об'єкт облікової системи, що поєднує організаційні інструменти обліку виробництва і продажу продукції, слугує засобом для досягнення основної мети функціонування підприємства.

Вартісна оцінка готової продукції є організаційною основою в облікових підсистемах і проявляється різними показниками. В підсистемі фінансового обліку застосовується показник собівартості реалізації продукції.

Для розрахунку цього показника використовуємо метод обліку затрат передбачений національним стандартом бухгалтерського обліку 16 "Витрати". Для підсистеми бухгалтерського управлінського обліку застосовується показник фактичної виробничої собівартості продукції, що обумовлюється прийомами калькулювання, які залежать від прийнятого методу обліку затрат.

Для розрахунку цього показника застосовуються методи обліку затрат запропоновані в методологічних рекомендаціях з формування собівартості продукції в різних видах діяльності. Визначення місця готової продукції в обліковій системі, дозволяє чітко визначити її роль у побудові облікового процесу для кожної підсистеми.

Тож, сьогодні проблема полягає не в обсягах та якісних характеристиках облікової інформації. Найбільшою проблемою залишається рівень використання останньої для оцінки якісних і кількісних параметрів об'єктів обліку, передусім готової продукції і витрат на збут. Ця інформація нині недостатньо застосовується для прийняття управлінських рішень і коригування виробничої діяльності, тому на кожному підприємстві доцільно вивчати інформаційні потреби управлінських підрозділів, формувати оперативні дані у вигляді звітів і використовувати їх для оптимізації програми виробництва і збуту продукції.

Список використаних джерел

1. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації // Науково-виробничий журнал // Держава та регіон .- 2007.- №3.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси". Наказ Міністерства фінансів України 246 від 20.10.99. // Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. – № 11. – С. 9 – 11.

3. Сопко В. В. Бухгалтерський облік навчальний посібник 3-е видан., перероб. і доповн. – К.: КНЕУ, 2000. – 578с.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 "Витрати". Наказ Міністерства фінансів України 318 від 31.12.99. // Главбух. – 2000. - №12/1 – С. 20 – 23.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Круковська О.В.
к.е.н., доцент
Собченко Д.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОВГОСТРОКОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Впровадження ринкових механізмів господарювання зумовили необхідність реформування вітчизняного бухгалтерського обліку. Результатом цього є те що, організація бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах та його нормативно-правове забезпечення потребували удосконалення. Головне завдання трансформації національної системи бухгалтерського обліку полягало у прискоренні процесу її приведення у відповідність з вимогами ринкової економіки та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, наданні суб'єктам господарювання можливостей визначати межі та форми внутрішньовиробничого (управлінського) обліку. Тому, прийняття та введення в дію Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 30 «Біологічні активи» а також розроблений Науково-дослідним фінансовим інститутом при Міністерстві фінансів України проект «Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів» є необхідним нормативним та методичним документом для сільськогосподарських підприємств через специфіку їх діяльності.

В той же час, зазначеними нормативними актами запропоновано абсолютно новий порядок обліку в сільському господарстві, який не має широкого застосування у світовій практиці. Так, як в Україні положення, що випливають з П(С)БО 30 «Біологічні активи» запропоновані вперше, з'явилася низка невирішених методологічних і практичних питань, пов'язаних з веденням обліку біологічних активів, зокрема їх оцінки, визнання фінансових результатів, відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку тощо.

Методичні і теоретичні засади бухгалтерського обліку довгострокових біологічних активів в умовах удосконалення вітчизняної облікової системи, її гармонізації з міжнародними стандартами обліку і звітності досліджували провідні учені-економісти: С.Ф. Голов, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, М.М. Коцупатрий, М.Г. Михайлов, В.І. Моссаковський, М.Ф Огійчук, В.М. Пархоменко, П.Т. Саблук, Л.К.Сук та інших. Проведені дослідження вчених свідчать про те, що не зважаючи на затвердження Положення, існує ряд проблем щодо його практичного застосування сільськогосподарськими підприємствами, тому тема дослідження є досить дискусійною і потребує подальшого вивчення.

В цілому зміни які внесені П(С)БО 30 «Біологічні активи» порушили існуючий порядок обліку сільськогосподарської діяльності. В цей порядок

внесена нова методологія обліку: нові об’єкти обліку – біологічні активи; процедури визначення біологічних активів на дату балансу; первісне визнання сільськогосподарської продукції; варіанти оцінки біологічних активів та сільськогосподарської продукції – за первісною чи справедливою (ринковою) вартістю; особливості амортизаційної політики тощо.

Незважаючи на велику проведену роботу розробників цього необхідного документу для бухгалтерів-аграрників, він містить ряд дискусійних положень, не дає однозначних відповідей на окремі питання облікової практики.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI з наст. змін. і доп. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 13 – 14, № 15 – 16, № 17. – С. 112.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змін. і доп. [Електронний ресурс]: Законодавство України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/

3. Про аудиторську діяльність : закон України від 22.04.1993 р. № 3126-XII в редакції Закону №140-V (140-16) від 14.09.2006 р зі змін. і доп. [Електронний ресурс]: Законодавство України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (зі змінами та доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України від 28 січня 2000 року № 15, від 14 червня 2000 року № 131), зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 р. за № 751/4044 // Все про бухгалтерський облік. – 2001. – № 37. – С. 35–37.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 // Все про бухгалтерський облік. – 2001. – № 37 (583). – С. 23–27.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (зі змінами і доповненнями). Затв. Наказом М-ва фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 // Національні стандарти в бухгалтерському обліку. Питання використання: навч. посіб. - 2-ге вид. / М.Г. Михайлов, О.А. Мельник, В.М. Теслюк та ін.: за ред. М.Г. Михайлова. - К.; Вища освіта, 2002. – 400 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293962&cat_id=293533

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Славін В. Я.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗБУТУ В ОПЕРАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Організація та ефективне управління збутом вимагає аналізу збутового потенціалу, рентабельності товарної продукції за ринковими сегментами і каналами розподілу, структури і величини витрат, оцінки рівня і динаміки наповнення ринку сільськогосподарської продукції, вивчення попиту, аналізу цінової політики конкурентів, дослідження загальноекономічних тенденцій. Тому для інформаційного забезпечення системи управління особливе значення має бухгалтерський облік та контроль збуту в операційній діяльності.

Одним із ключових завдань є необхідність: уточнення сутності збуту та класифікації його витрат з метою раціональної організації обліку і контролю збутової діяльності; вдосконалення методики обліку збутових витрат та визначення фінансових результатів по завершенню збутового процесу; вивчення особливостей організації й удосконалення методики внутрішнього контролю збуту в операційній діяльності.

В обліковій практиці сільськогосподарських підприємств для забезпечення єдиного підходу до трактування збуту необхідно розглядати його в широкому та вузькому розумінні. Організація збуту залежить від потенціалу підприємства та обраної ним збутової політики - сукупності збутових стратегій маркетингу і комплексу заходів з формування асортименту товарної продукції та ціноутворення, стимулювання збуту, укладання договорів, транспортування, та інших організаційних аспектів збуту. Це спосіб здійснення збутової діяльності[1].

Відповідно до чинного законодавства витрати на збут звітного періоду не включаються до собівартості реалізованої продукції, а списуються на фінансові результати і мають приховану форму. На основі узагальнення результатів дослідження з даної проблеми встановлено відсутність чіткої класифікації невиробничих витрат, до яких відносять витрати збутової діяльності. Науково обґрунтована класифікація витрат є основою раціональної організації побудови обліку та сприяє ефективному здійсненню контролю і прийняттю управлінських рішень. У зв’язку з цим запропоновано класифікацію збутових витрат за такими ознаками: по відношенню до процесу збуту, для визначення фінансових результатів і комерційної собівартості, за часом здійснення, функціональністю, видами товарної продукції[2].

Виділення збуту в окремий вид операційної діяльності дає можливість понесені витрати та доходи, отримані в процесі здійснення збутових операцій,

розглядати як витрати і доходи збутової діяльності, тобто відокремлені об'єкти обліку, контролю та управління.

Проведені дослідження показують, що при визначенні величини затрачених ресурсів на збут товарної продукції необхідно врахувати економічну та облікову послідовність здійснюваних операцій, розрізняти бухгалтерські (явні) та економічні (явні та альтернативні) витрати. Такий поділ необхідний для обчислення потенційного прибутку по ще не реалізованих залишках товарної продукції.

Детальний аналіз діючої методики обліку показав, що отримати дані про збутові витрати можна завдяки перевірці первинних документів та облікових регістрів. В обліку збутовий процес розділений на частини з окремим відображенням доходу, собівартості товарної продукції та фінансових результатів збут [1]. У процесі дослідження з'ясовано, що маркетингові витрати спрямовані на дослідження ринку, його кон'юнктури, вивчення зміни попиту на товарну продукцію, а витрати на збут мають обмежений характер і спрямовуються переважно на задоволення потреб споживачів при реалізації продукції. Їх розмір і структура визначаються умовами ринку, специфікою товарної продукції, запитами споживачів, стратегічними цілями підприємства [3].

Контроль збутових операцій забезпечує можливість оперативного управління, адаптацію підприємства до зовнішнього середовища та ринків, що активно розвиваються. Результати збутової діяльності залежать від своєчасності отримання й обробки інформації про зміни на товарних ринках, формування правильного сприйняття і можливості критичної оцінки зовнішнього середовища та стану виробничо-господарської діяльності підприємства. Наявність такої інформації дозволить виявити внутрішні резерви та можливості їх мобілізації для поліпшення системи збуту в цілому, фінансових результатів операційної діяльності та забезпечення стабільної роботи підприємства.

Список використаних джерел:

1.Гудзенко Н.М. Роль обліку збуту для забезпечення контролю процесу реалізаці / Н.М. Гудзенко // Науковий вісник НАУ. – 2009. – Вип. 56. – С. 263-266.

2.Коваль І.А. Збутова діяльність як об'єкт управлінського обліку / І.А. Коваль // Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. – Спец. вип.: Удосконалення економічної роботи на сільськогосподарських підприємствах в умовах перехідної економіки. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 374-377

3.Власова І.О. Методологічні аспекти обліку збуту / І.О.Власова // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Збірник наукових праць. Тематичний випуск "Дослідження і оптимізація економічних процесів "Оптимум 2006" 23' 2006".– Харків: НТУ "ХПІ", 2006. – С. 123-126.

Морозов Р.В.
д.е.н., професор
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ РОЗРАХУНКІВ

Ринкові перетворення в Україні спричинили урізноманітнення та ускладнення системи господарських відносин. На сучасному етапі головним економічним інструментом регулювання таких перетворень, завдяки якому можливе подолання кризових явищ в суспільному розвитку, є фінанси. Представляючи систему економічних відносин, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням грошових коштів, вони контролюють обіг капіталу, як на макро-, так і на мікрорівні.

Фінанси підприємств відіграють важливу роль не тільки в фінансовій системі країни, але й у забезпеченні її ефективного економічного і соціального розвитку. Важливою складовою фінансів і національної економіки, і конкретних суб'єктів господарювання є розрахунки, оскільки вони сполучають їх між собою та виступають невід'ємним і необхідним елементом процесу розширеного відтворення, формування, розподілу (перерозподілу) суспільного продукту. В системі управління різноманітними аспектами діяльності будь-якого підприємства в сучасних умовах найбільш складною і відповідальною ланкою є управління фінансами або фінансовий менеджмент [1, с. 32].

Фінансовий менеджмент являє собою систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства і організацією обігу його грошових коштів. Ефективність фінансового менеджменту, його дієвість характеризують показники фінансового стану підприємства: платоспроможність та ліквідність. Про фінансовий стан підприємства можна судити, виходячи зі стану його обігових коштів: за їхнім обсягом та часткою в них власних коштів; за динамікою розвитку та структурою.

Серед причин, що можуть викликати нестачу власних оборотних коштів можуть бути такі:

- ✓ неефективна система управління витратами на виробництво і реалізацію продукції, незадовільна цінова політика – як наслідок, підприємство працює збитково і змушене покривати збитки оборотними коштами;
- ✓ не організована система управління запасами, не розроблені або не контролюються графіки постачання, виробництва та збуту продукції, товарів, робіт, послуг, нормативи виробничих (товарних) запасів – як наслідок, підприємство витрачає кошти на зайві закупівлі запасів, має понаднормативні запаси незавершеного виробництва або надлишки продукції (товарів) на складах;
- ✓ використовуються несприятливі для підприємства форми розрахунків, відсутній контроль за надходженням коштів від покупців – як наслідок, підприємство має велику дебіторську заборгованість, частка якої є простроченою;

✓ не контролюється цільовий характер використання коштів, неефективна система управління розрахунками з постачальниками – як наслідок, підприємство має велику суму необґрунтованих авансових перерахунків постачальникам, бюджету та іншим суб'єктам.

Основною метою формування фінансової політики щодо заборгованості за товари, роботи, послуги є оптимізація загального розміру та забезпечення своєчасності інкасації – для дебіторської заборгованості. Ця мета визначає зміст політики управління дебіторською та кредиторською заборгованостями, які узагальнені в табл. 1. на основі вивчення спеціальної літератури з фінансового менеджменту та управління фінансами.

Таблиця 1

Основні етапи формування політики управління дебіторською заборгованістю

Етап формування політики	Зміст дій на даному етапі
1	2
1. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства в попередньому періоді.	1. Оцінка рівня дебіторської заборгованості підприємства і його динаміка в попередньому періоді; визначаються середній період інкасації дебіторської заборгованості і кількість її оборотів у розглянутому періоді; 2. Оцінка складу дебіторської заборгованості підприємства по передбачених термінах її інкасації;
2. Формування принципів кредитної політики стосовно покупців продукції.	1) вибір форми реалізації продукції: товарний або споживчий кредит; 2) обрання типу кредитної політики – консервативний, помірний або агресивний.
3. Визначення можливої суми фінансових коштів для інвестування у дебіторську заборгованість по товарному (комерційному) і споживчому кредитах	При розрахунку цієї суми необхідно враховувати плановані обсяги реалізації продукції в кредит; середній період надання відстрочки платежу по окремих формах кредиту; середній період прострочення платежів; коефіцієнт співвідношення собівартості і ціни реалізованої в кредит продукції.
4. Формування системи кредитних умов.	✓ термін надання кредиту (кредитний період); ✓ розмір наданого кредиту (кредитний ліміт); ✓ вартість надання кредиту (система цінових знижок при здійсненні негайних розрахунків за придбану продукцію);
5. Формування стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту.	✓ визначення системи характеристик, що оцінюють кредитоспроможність окремих груп покупців; ✓ формування й експертиза інформаційної бази проведення оцінки кредитоспроможності покупців; ✓ вибір методів оцінки окремих характеристик кредитоспроможності покупців;
6. Забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.	✓ факторинг; ✓ облік векселів, виданих покупцями продукції; ✓ форфейтинг.

Серед об'єктів фінансового менеджменту слід виділити поряд з управлінням частковими об'єктами – дебіторською та кредиторською заборгованостями, грошовими потоками, ще й управління їхньою загальною сукупністю – розрахунковими операціями. Це дозволить підвищити ефективність фінансової

політики підприємства, оскільки при її формуванні буде врахована більша кількість факторів, що впливають на розрахункові операції взагалі, а не тільки ті, що впливають на сформовану в результаті їхнього проведення заборгованість або рух коштів. Графічно перелічені об'єкти фінансового менеджменту та місце серед них розрахунків представлені на рис. 1.

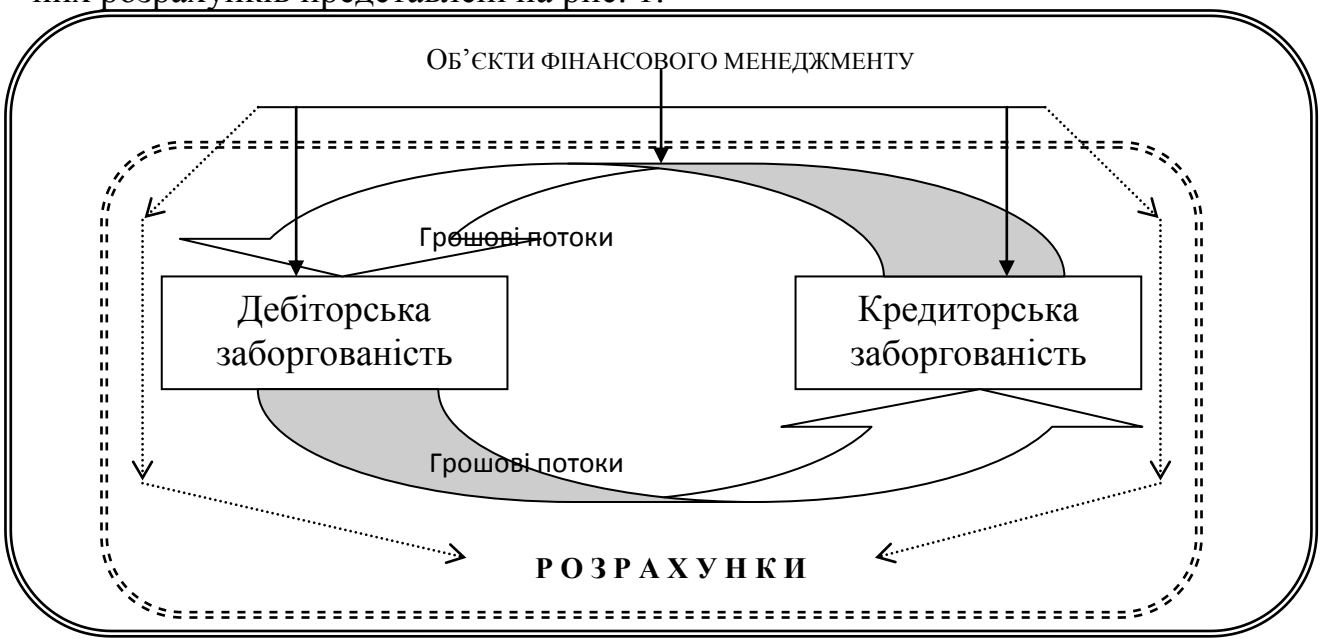

Рис. 1.. Місце розрахунків серед об'єктів фінансового менеджменту

Оскільки показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту використовуються при здійсненні аналізу, планування та прогнозування, то ступінь їх відповідності означеним вище вимогам характеризує якість не тільки інформації як такої, а й кожного управлінського рішення. Переважна більшість показників інформаційного забезпечення, що формуються із зовнішніх джерел, ґрунтуються на даних державної статистики; ті, що формуються із внутрішніх джерел, – на даних фінансового та управлінського обліку. В свою чергу, статистичні показники виводять на основі узагальнення та обробки звітності, яка базується на даних фінансового обліку. Таким чином, основне підґрунтя формування інформаційного забезпечення фінансового менеджменту – це належним чином організована система фінансового обліку.

Перевагою показників цієї групи є їхня уніфікованість, тому що вони базуються на загальноприйнятих стандартизованих принципах обліку (що дозволяє використовувати типові технології й алгоритми фінансових розрахунків по окремих аспектах формування і розподілу фінансових ресурсів, а також порівнювати ці показники з іншими аналогічними підприємствами); чітка регулярність формування (у встановлені нормативні терміни); високий ступінь надійності (звітність, сформована на базі фінансового обліку, надається зовнішнім користувачам і підлягає зовнішньому аудиту).

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента/ И.А Бланк.. – К.: Ника-Центр, 1999. – Т. 1. – 592 с.

Новак Н.П.
д.е.н., доцент
Вершняк А.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Формування облікової політики щодо доходів, витрат та фінансових результатів здійснюється на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», Інструкції до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, Листа Міністерства фінансів України «Про облікову політику».

Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства (розділ ІІ «Формування облікової політики») передбачено наступні елементи облікової політики підприємства:

щодо доходів: порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг; порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом;

щодо витрат: порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат; застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг); базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу;

щодо фінансових результатів: підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку; порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств); дату включення простих акцій, випуск яких зареєстровано, до розрахунку середньорічної кількості простих акцій в обігу.

Доходи підприємства визначаються на підставі оцінки ступеня завершеності операцій. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» (п. 11) передбачено застосування наступних способів оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг: 1) вивчення виконаної роботи; 2) визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, в загальному

обсязі послуг, які мають бути надані; 3) визначення питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат[1].

Метод рівномірного нарахування доходу використовується у разі надання послуг у вигляді невизначеної кількості дій (операцій) за певний період часу (крім випадків, коли інший метод краще визначає ступінь завершеності надання послуг). Однак якщо дохід (виручку) від надання послуг достовірно визначити не можна, то він відображається в бухгалтерському обліку в розмірі витрат, що підлягають відшкодуванню. Якщо дохід (виручку) від надання послуг достовірно оцінити не можна і не існує імовірності відшкодування зазнаних витрат, то дохід не визнається, а зазнані витрати визнаються витратами звітного періоду. Коли надалі суму доходу можна буде достовірно оцінити, то такий дохід визнається за такою оцінкою. При цьому визнаний дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коригується на розмір пов'язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості [70].

Ще одним елементом облікової політики щодо доходів, що може бути передбачений у розпорядчому документі про облікову політику є перелік доходів майбутніх періодів. Хоча нормативно-правовими актами такий елемент облікової політики не передбачено.

Враховуючи національну практику, чинні законодавчо-нормативні документи і принципи ведення обліку та складання звітності до основних елементів облікової політики підприємства щодо доходів віднесено: визначення критеріїв оцінки доходу від надання послуг і виконання робіт на дату складання балансу; вибір методу оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг і завершеності робіт за будівельними контрактами, перелік та склад доходів майбутніх періодів.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [56].

Перелік елементів облікової політики щодо витрат, що має бути відображеним у розпорядчому документі про облікову політику є більш розширеним. Зокрема, важливим елементом облікової політики підприємства є визначення способу обліку транспортно-заготівельних витрат. На підприємстві може використовуватися один із способів, що передбачені чинним законодавством:

1) включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості запасів у момент їх оприбуткування;

2) облік транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку із їх подальшим розподілом.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для обліку витрат на підприємстві можуть бути використані наступні способи їх обліку: 1) із використанням рахунків 9 класу; 2) із

використанням рахунків 8 класу; 3) із використанням рахунків 8 і 9 класу одночасно. Ведення рахунків класу 9 є обов'язковим для всіх підприємств, крім суб'єктів малого підприємництва, а також організацій, діяльність яких не спрямована на ведення комерційної діяльності. Рішення щодо застосування рахунків класу 8 приймається підприємством самостійно та визначається у розпорядчому документі про облікову політику.

Ще одним елементом облікової політики щодо витрат, що може бути передбачений у розпорядчому документі про облікову політику є перелік витрат майбутніх періодів.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансові результати підприємства можуть бути у вигляді прибутку або збитку [2]. Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Збільшення фінансового результату підприємства може відбуватися за рахунок зарахування до нерозподіленого прибутку перевищення сум попередніх дооцінок (індексацій) об'єктів основних засобів та нематеріальних активів. Елементом облікової політики у даному випадку є періодичність сум зарахування (щомісяця, щокварталу, раз на рік).

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачено можливість самостійного вибору підприємством періодичності визначення фінансового результату: 1) щомісячно; 2) щорічно.

Підприємство самостійно може обрати один із запропонованих варіантів, проте варто відмітити, що перший спосіб є найбільш доцільним, оскільки складання проміжної звітності є обов'язковим, тому визначення фінансового результату щомісячно є доречним.

Варто відзначити, що бухгалтерський облік в Україні, відповідно до чинного законодавства, має задовольняти потреби як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів. Тому, розширення меж дії облікової політики не лише на показники фінансової звітності, а на систему бухгалтерського обліку в цілому, зумовлює потребу виокремлення елементів облікової політики щодо управлінського обліку як інформаційної бази, призначеної для задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів облікової інформації у процесі управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13р. № 73 // Все про бухгалтерський облік.–2013 р. – №27. – С.37 –42.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну України від 29.11.99 р. № 290 [Електронний ресурс]-http: //rada.gov.ua

Н. Г. Карпенко
науковий керівник, к.е.н., доцент,
професор кафедри організації обліку та аудиту
А. О. Жаботинський
здобувач вищої освіти ступеня освіти Магістр
спеціальності Облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

УМОВИ ОБЛІКУ ТА ВИДИ ДОХОДІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Доходи – суми надходжень до бюджетної установи, одержаних із загального і спеціального фондів для виконання кошторису бюджетних установ.

З 1 січня 2017 р. доходи бюджетних установ поділяються на два види: доходи від обмінних та необмінних операцій відповідно до введеного в дію НП(С)БОДС 124 «Доходи».

Обмінна операція – це господарська операція з продажу/придбання активів в обмін на грошові кошти, послуги (роботи), інші активи або погашення зобов'язань.

Доходи від обмінних операцій бюджетних установ включають:

- бюджетне асигнування;
- доходи від надання послуг (виконання робіт): плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю;
- надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності;
- доходи від продажу (доходи від операцій з капіталом, доходи від продажу нерухомого майна);
- доходи від відсотків, роялті та дивідендів;
- інші доходи від обмінних операцій.

Необмінна операція – це господарська операція, яка не передбачає передачі активів, послуг (робіт) в обмін на отриманий дохід або активи, але може передбачати виконання певних умов.

Доходи від необмінних операцій бюджетних установ включають:

- податкові надходження;
- неподаткові надходження (збори та платежі);
- трансферти та кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів; надходження до державних цільових фондів;
- зобов'язання, що не підлягають погашенню.

Дохід визнається у разі, якщо існує ймовірність надходження суб'єкту державного сектору економічних вигід або потенціалу корисності, пов'язаних з обмінною операцією. Визнаний дохід не коригується на ту його частину, яка не оплачена покупцем (замовником тощо), з визнанням цієї суми витратами.

Бюджетні асигнування визнаються доходом при визнанні понесених

витрат, пов’язаних із виконанням суб’єктом державного сектору своїх повноважень, визначених законодавством, або отриманні активу, послуг (робіт) на виконання заходів, не пов’язаних із основною діяльністю.

Дохід, пов’язаний з наданням послуг (виконанням робіт), визнається виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг (виконання робіт) на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Останнім часом коло джерел фінансування бюджетних установ значно розширилося; крім коштів державного та місцевих бюджетів, бюджетні установи отримують грошові надходження у вигляді плати за надані послуги, гуманітарної допомоги, шефської (спонсорської) допомоги та ін. Джерела та адресність (призначення) фінансування мають для бюджетних установ досить важливе значення, оскільки визначають не тільки напрямки подальшого витрачання коштів, а й принципи фінансування – безповоротність та цільове призначення коштів, контроль за використанням коштів, зв’язок між використанням та фінансуванням бюджетних коштів.

До складу доходів загального фонду входять асигнування з державного або місцевого бюджетів на видатки бюджетної установи для виконання її основних функцій та окремих державних програм, субвенції, субсидії, дотації та інші поточні трансферти.

Суми доходу від обмінних операцій, визнаних протягом періоду обліковуються за основними видами, із зазначенням окремо доходу від: бюджетних асигнувань; надання послуг; продажу; операцій з капіталом; продажу нерухомого майна; відсотків; роялті; дивідендів. Дохід від обмінних операцій оцінюється за вартістю активів, яка була отримана або підлягає отриманню.

Для обліку доходів бюджетних установ, які виникають в процесі виконання кошторисів між вищими розпорядниками коштів і підвідомчими їм установами, призначені рахунки 7011 “Бюджетні асигнування” та 5411 “Цільове фінансування розпорядників бюджетних коштів”, 6611 “Зобов’язання за внутрішніми розрахунками розпорядників бюджетних коштів”.

Облік доходів по спеціальних коштах ведеться на субрахунках:

- 7111 Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг);
- 7211 (7221) Дохід від реалізації активів (надходження від реалізації майна (крім нерухомого майна));
- 7411 (7421) Інші доходи за обмінними операціями (плата за оренду майна бюджетних установ);
- 7511 Доходи за необмінними операціями (благодійні внески, цільові заходи);
- 7311 Фінансові доходи розпорядників бюджетних коштів (відсотки);
-7411 (7421) Інші доходи за обмінними операціями (кошти від реалізації майнових прав на фільми).

Організація обліку доходів бюджетної установи містить такі основні складові:

– визначення видів доходів бюджетної установи відповідно до чинного законодавства та територіального розміщення;

– організація обліку доходів органу місцевого самоврядування;

– організація обліку та контролю розрахунків за доходами бюджетної установи.

Важливими етапами організації обліку доходів бюджетної установи виступають:

– організація регламенту здійснення платежів даною установою її підконтрольними платниками;

– організація контролю за своєчасністю та повнотою надходження доходів бюджетної установи;

– організація регламенту використання доходів бюджетної установи;

– визначення механізму взаємозвіряння за обсягами інформації, часу проведення, місцем проведення.

Для обліку коштів бюджетним установам в органах Державного казначейства на ім'я установ та організацій відкриваються один або кілька (але не більше чотирьох) спеціальних реєстраційних рахунків за всіма видами коштів, отриманих як плата за послуги та інших надходжень. Тобто при потребі на ім'я бюджетної установи може бути відкрито реєстраційні рахунки:

- 2313 Реєстраційні рахунки для обліку бюджетних асигнувань, для обліку доходів від надання послуг;

- 2315 Реєстраційні рахунки для обліку депозитних сум;

- 2314 Інші рахунки в Казначействі;

- 2814 Розрахунки за надходженнями єдиного внеску на загально-обов'язкове державне соціальне страхування.

По дебету записується надходження грошових коштів, по кредиту – використання грошових коштів. Операції по руху коштів на поточному (реєстраційному) рахунку по доходах бюджетних установ відображаються в меморіальних ордерах №2, № 3.

Список використаних джерел

1. Лемішовський В. І. Бюджетні установи: бухгалтерський облік та оподаткування: навчальний посібник / Мін-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка»; ред. В.І. Лемішовський. – 3-е вид., доп. і пере- роб. – Львів: Інтелект-Захід, 2008. – 1120 с.

2. Свірко С.В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: Методологія та організація: монографія / С.В. Свірко. – К.: КНЕУ, 2006. – 244 с.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи», наказ МФУ від 24.12.2010 р. № 1629 (із змінами та доповненнями, внесеними від 24.01.2017 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua

4. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях : [навч. посіб.] / Шара Є. Ю., Андрієнко О. М., Жидеєва Л. І. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

Trusevich I.,
Candidate of Economic Science, associate professor,
Education Institution
"Belarus Trade and Economic University of Consumer Cooperatives",
Gomel, Republic of Belarus
Rozhnova I.,
student of the B-5/1 group
Mykolayiv National Agrarian University,
Nikolaev, Ukraine

ACCOUNTING POLICY AS THE MAIN FACTOR IN REDUCING ERRORS IN ACCOUNTING AND REPORTING OF BUDGETARY INSTITUTIONS

According to the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", accounting policy is a set of principles, methods and procedures used by an entity for the preparation and presentation of financial statements [1]. The definition of accounting policy under the Law of Ukraine does not differ significantly from the definition of accounting policy under International Accounting Standards in the Public Sector (IASPS), which indicates that the national accounting in this area is close to international [2].

The National Accounting Regulation in Public Sector No.125 "Changes in Accounting Estimates and Correction of Errors", which came into effect on January 1, 2015, defines the main approaches to the formation of accounting policy of budgetary institutions. According to NAR(S)PS 125, the accounting policy of the public sector entity is determined by a regulatory act, in which the methods of accounting, evaluation should be established; procedures to be applied by the entity and for which more than one optionof the statutory accounting acts is provided. Methods of estimating and accounting procedures with only one optionof reflection cannot be included to the regulatory act [3].

One of the peculiarities of accounting for budgetary institutions is its strict regulation of a number of legal acts; therefore the possibilities for choosing options are limited. In our opinion, the restrictions are strengthened in the NAR(S)PS, because in most cases they offer only one clearly defined option. This concerns, for example, limitations in the choice of depreciation method and assessment methods. Approved NAR(S)PS 121 "Fixed assets" recommends that public sector entities calculate depreciation only with the use of a straightforward method [4]. Although it is known that there are sectoral features of the activities of budgetary institutions.

The methodical recommendations for accounting policy of the public sector entity solve a number of problems that occur during the formation of the accounting policy of the institution because it clearly defines the elements to be defined in the order of accounting policy, namely [5]:

1. Identification of units of analytical accountingof stock.

2. The procedure for the analytical accounting of stock, the forms of primary documents used to arrangestock turnover, developed by the public sector entity on

their own.

3. Methods for assessing the disposal of stock.

4. Frequency of determination of weighted average costof stockunit.

5. Procedure for accounting and distribution of transportation and procurement costs, application of a separate subaccount or analytical account for accounting of transportation and procurement costs;

6. Useful lifeof fixed asset groups;

7. Useful lifeof groups of intangible assets [6].

While forming accounting policy, public sector entities must independently determine the optimal options for its use, but within the limits indicated.

An important element in the formation of the accounting policy of the institution is the determination of the frequency of determination of weighted average costof stock unit. Thus, in accordance with NAR(S)PS 123 "Stock", the public sector entity can assess the release of stock in the following ways:

1) a monthly weighted average costestimate is made for each unit of stock by dividing the total value of the balance of such stock at the beginning of the reporting month and the cost of stock received in the reporting month by the total number of stock at the beginning of the reporting month and the stock received in the reporting month;

2) an estimate of the periodic weighted average cost of stock is made for each unit of stock by dividing the total value of the balance of such stock at the date of the transaction by the total number of stock at the date of the transaction with their disposal [7].

When forming the accounting policy of the institution, it is necessary to take into account the typical useful lifeof fixed assets and intangible assets of public sector entities. New is the fact that the public sector entity has the right to determine the useful life of fixed assets or intangible assets that are different from the established ones. In such cases, in the administrative document on accounting policy it is necessary to provide the appropriate justification [8].

Thus, the order on the accounting policy should indicate the main elements of accounting, which are of a permanent nature and provide several possible applications [9].

In the course of the study, the need to organize and formulate the accounting policy of public sector entities was determined, taking into account the peculiarities of their functioning. Formation of accounting policy is a process that combines the organization of accounting and its methodological foundations. It should be noted that the rational formation of accounting policy of institutions operating in the public sector, will create an effective system of accounting.

LITERATURE

1. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: The Law of Ukraine dated 16.07.1999 No. 996-XIV.

2. Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors: NARPS8 [Electronic Resource]: Standard, International Standard dated 01.01.2012. - Mode of access: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929 020

3. Changes in Accounting Estimates and Error Corrections: National Accounting Regulation(Standard) in Public Sector 125 [Electronic resource]: National Regulationdated 24.10.2010, No. 1629. - Access mode: http://zakon4.rada.gov. ua/laws/show/z0090-11

4. Fixed Asset: National Accounting Regulation (Standard) in Public Sector121 [Electronic resource]: National Regulationdated 12.10.2010 № 1202. - Mode of access: http: //zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z 1017-10

5. Methodical Recommendations on the Accounting Policy of the Public Sector Entity: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated January 23, 2015, No. 11. [Electronic resource]: Methodological Recommendations dated January 23, 2015, No. 11. - Mode of access: http: // www.vobu.com.ua/ukr/legislations/view/584

6. Svirko S.V. Accounting Policy of Public Sector Entities: Positions of International Theory and Practice / S.V.Svirko // Collection of scientific works of the Lutsk State Technical University. - Lutsk, 2009. - Publ. 6 (24). Ch.1 - P. 65-77.

7. Stock: National Accounting Regulation (Standard) in Public Sector123 [Electronic resource]: National Regulationdated 12.10.2010 № 1202. - Access mode: http: //zakon4.rada.gov.ua/laws / show/z 1017-10

8. On Approval of the Strategy for the Modernization of the Accounting System in the Public Sector for 2007-2015 [Electronic resource]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 16.07.2007 No. 64 (with amendments and supplements dated 09.01. 2013, No. 11). - Access mode: http: //zakon2. rada. gov. ua/laws/show/34-2007-%D0%BF

9. On Approval of the Standard Provision on the Accounting Service of a Budgetary Institution [Electronic Resource]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 26.01.2011 No. 59: as of 08.04.2015, No. 173. - Access mode: http: //zakon2.rada. gov.ua/laws/show/59-2011 -% D0% BF

Fedorchuk A.
PhD, associate Professor,
Kherson State University
Kherson, Ukraine
Hill B.
Ph. D. associated professor,
Colorado State University
Fort Collins, US

BASICS OF OPTIMIZATION OF THE MAIN ASSETS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

For today a weak material and technical base and lack of development of agri-service for rural producers do not allow rationally using the land resources of agricultural enterprises.Technical and material basis is the main foundation, which provides functioning of agroindustrial complex, determines the level of development of all its constituents and industries, and assists to elaboration and perfection of agricultural production in plant-growing, stock-raising and other industries of agriculture. For this reason all developed countries of the world

invest considerable funds into development of material and technical base of agriculture, as in the end-point it determines effectiveness of agricultural production: assists the decrease of prime cost, increase of crop and livestock productivity.

Price liberalization of material and technical resources at the end of the 80th and at the beginning of the 90th of XX century changed the cost parameters of the basic fixed assets, their absolute and specific sizes. The substantial inrease of industrial production fixed assets cost, deepening of nonequivalence in exchange of agricultural and industrial products stipulated slump of investment activity, lengthening of terms of their updating, level of wear increase, slowing down of scientific and technical progress. It stipulated the substantial diminishing of volumes of the fixed assets of industry, decline of funds support, technical and power equipment status. For correction of situation there is a need in fundamentally new approaches to forming of home agricultural machinery market, in fact the increase of its production volumes is directly related to the terms of its sale and purchasing power of agricultural producers.

For this reason, information-marketing centers, regional exhibition-trade centers, brandname technical centers, district service structures, and banks, insurance and leasing companies with corresponding functions must be involved in the infrastructure of market, except producers and consumers of machinery. Necessary changes are developed to the normative and legislative documents in relation to the features of formation and implementation of price, tax and investment policy in agricultural machine building; permission granting for the enterprises for amortizing and selling of out-of-date and surplus assets and direction of the got funds on their technological retooling [2].

Size of land-tenure of enterprises and volume of production influence on the level of production efficiency. Special role in the increase of goods production efficiency is played by concentration. Prime cost goes down with the increase of production concentration level and efficiency of production grows considerably. National scientific center "Institute of Agricultural Economics" proves with its research the optimal sizes of agricultural enterprises to be 5-6 thousand hectares of agricultural land, farms - 400 hectares.

The greatest efficiency is provided by agricultural enterprises with the area of agricultural land of more than 5 thousand hectares. The farms having increase of plough-land area from 50 to 400 and 900 hectares perform promotion of the complex coefficient of machinery exploitation from 0,16 to 0,88 – 0,91 accordingly and considerable prime cost decrease. Improvement in all agricultural industries provision with necessary amount of fixed assets and optimization of their composition are the important factors of overcoming of modern crisis in agriculture and increase of its functioning efficiency [1].

The modern switch to more perfect methods of economic management requires more effective use of operating and mastering of new production capacities of different size machinery, improvement of selection work in plant-growing and stock-raising, perfection of composition and structure of fixed assets. Increase of agriculture equipment with fixed assets to the economically

reasonable level, improvement of their specific composition and structure will allow renewing and modernization of material and technical base of agricultural enterprises with the use of achievements of scientific progress; acceleration of important tasks solvance in relation to further intensification of production, introduction of progressive technologies in plant-growing and stock-raising; it will assist the increase of efficiency of their use, the level of labour productivity etc.

We consider that it is necessary to carry out a transition from the state machinetechnological structures and commercial machine-technological structures with high tariffs for the services to creation of maintenance mechanical and technological cooperative associations, collectively-transport and mechanized detachments within the limits of street and village unions of farmers. Basic principles: providing of equal economic feasibilities in the mutual relations of producers of material and technical resources, their suppliers, agrotechnical service and machine-technological enterprises with the consumers of these resources and services - agricultural producers; there must be state support of technical and technological re-equipment of machinebuilding enterprises with the aim of leadingout of industry on a world level, achievement of competitiveness of home machinery at the market of material and technical resources, creation of competition between home machinebuilding enterprises, limitation of monopolistic structures activity; state support of an agricultural producer for its economic strengthening, increase of level of solvency, strengthening of material and technical base through application of economic and legal instruments, and also assigning of budgetary funds of special purpose for acquisition of machinery and mastering of progressive technologies of production [3].

Thus, the market of technical equipments and technical services must be formed in direction of creation and development of regional brandname technical centers, trade-technical centers, brandname enterprises for selling technical equipments and spare parts to them, machine-technological structures of different patterns of ownership for providing productive services to the agricultural producers, rental enterprises, and structures of secondary market.

Referenses

1. Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies. – New York: UN, 2001. – 319 p.

2. Logistics Performance Index – Global LPI Ranking [Electronic resource]. – Mode of access:http://info.worldbank.org/mode1b.asp?sorder=lpirank&cgroup=0.

3. Presentation of the European Network of Rural Development and the Contact Point: Manuel Sousa Uva, Director, DG Agriculture and Rural Development [Electronic resource]. - Mode of access:http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm.

4.Davies, Davies, Goldbach and Sullins, The Contribution of Agriculture to Colorado’s Economy, Department of Agriculture and Resource Economics, Colorado State University, January 2012

Коваль С.В.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АУДИТУ

Ефективність бухгалтерського обліку, виконання ним своїх функцій, зокрема, зі збереження майна власника, забезпечується систематичним здійсненням контролю. Зміна системи економічних відносин, виникнення нових форм власності та організації бізнесу, докорінні зміни законодавства зумовлюють трансформацію системи господарського контролю: виникнення нових форм контролю; розширення складу об'єктів; зміну завдань як зовнішнього, так і внутрішнього контролю; досягнення технічного прогресу, розвиток комп'ютерної техніки зумовили використання нових прийомів здійснення контролю.

На сучасному етапі контроль набуває нового значення, оскільки безпосереднє управління підприємством може здійснюватись не власником підприємства, а найманим управлінським персоналом, що посилює значення контролю, так як лише за умови створення підпорядкованої власнику служби внутрішнього контролю, можна вести мову про захист його інтересів. Крім того, використання різних методичних прийомів і способів при веденні обліку та складанні звітності вимагає підтвердження їх достовірності для зовнішніх користувачів.

Можливості використання такого інструменту бухгалтерського обліку як облікова політика в сфері господарського контролю доцільно розглядати в кількох напрямах, кожен з яких висвітлює її зв'язок з різними видами контролю та містить ряд проблемних питань:

а) облікова політика підприємства та аудит: чи є облікова політика об'єктом аудиту; чи необхідно наводити в аудиторському висновку думки аудитора щодо облікової політики підприємства; яким чином можна використати облікову політику при здійсненні аудиту;

б) облікова політика підприємства та внутрішній контроль: чи є облікова політика елементом внутрішнього контролю; яким чином облікова політика може забезпечити реалізацію функцій системи внутрішнього контролю; які елементи облікової політики щодо внутрішнього контролю повинні знайти відображення в Положенні про облікову політику підприємства.

Разом з тим, серед осіб, які повинні бути обізнаними з питань облікової політики підприємства крім керівника, бухгалтера, фіскальних органів називають і аудитора [1, с. 254; 2, с.50]. Аудитор повинен володіти знаннями з формування облікової політики з огляду на наступні причини:

– облікова політика підприємства відображає всі способи ведення бухгалтерського обліку на підприємстві [3, с. 7];

– облікова політика підприємства є одним з основних об'єктів

аудиторської перевірки, з всебічного ознайомлення з нею починається аудит на підприємстві [1, с. 254; 2, с. 52];

– від багатьох елементів облікової політики підприємства залежить в кінцевому підсумку порядок формування об'єктів оподаткування [3, с. 4].

Разом з тим, аудит, як вид підприємницької діяльності, полягає у виконанні комплексу заходів, необхідних для формування та висловлення аудитором власної думки про достовірність фінансової звітності суб'єкта господарювання [4, с. 172]. Сукупний об'єкт аудиту – фінансова звітність підприємства.

Оскільки сама облікова політика підприємства, як явище, та Положення про облікову політику, як її носій, не є показниками фінансової звітності, необхідно відмовитись від вживання терміну "аудит облікової політики". Саме об'єкти та елементи, які обираються підприємством в контексті реалізації цієї політики (методи та способи оцінки статей звітності), повинні розкриватись у складі фінансової звітності. Отже, саме ця складова облікової політики підприємства підлягає вивченню при здійсненні аудиту (рис. 1).

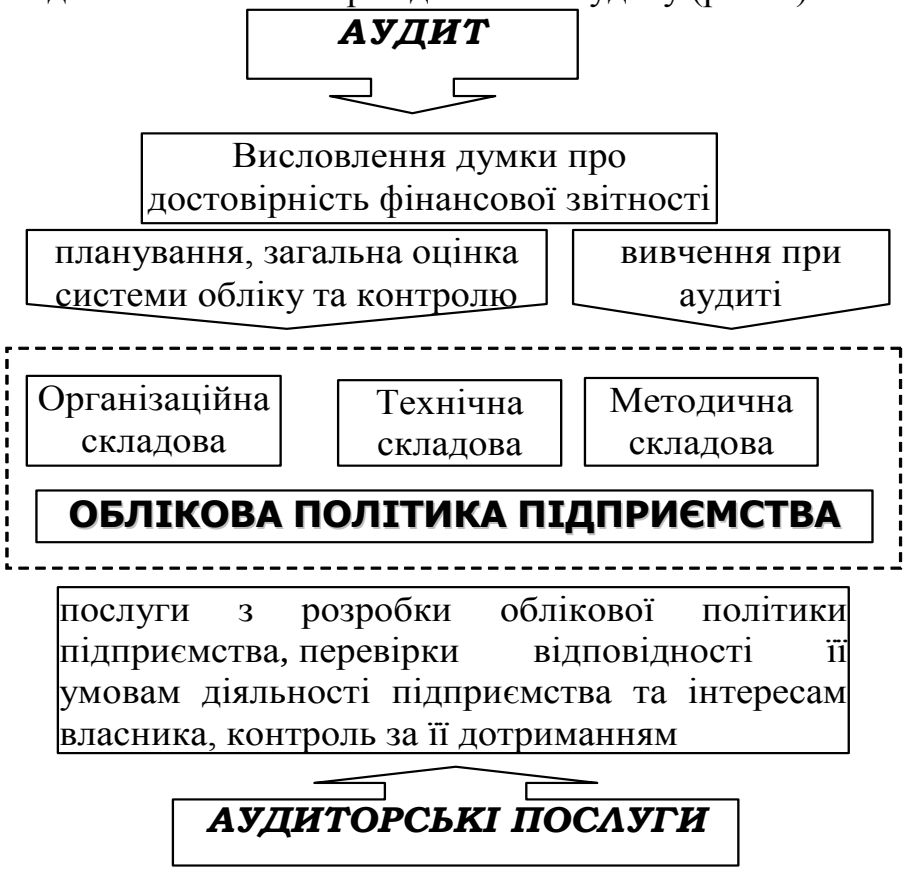

Рис. 1. Взаємозв'язок облікової політики підприємства та аудиту

Мета аудиту, під час якого вивченню підлягає облікова політика підприємства, формулюється по-різному:

– складання думки про достовірність бухгалтерської звітності підприємства (економічного суб'єкта) виходячи з вимог, виконання яких згідно законодавства повинна забезпечувати облікова політика підприємства [5, с. 95];

– формування достовірної фінансової звітності підприємства згідно з вимогами чинного законодавства, принципами бухгалтерського обліку та

фінансової звітності, а також метою діяльності, на виконання якої має бути спрямована облікова політика [6, с. 5];

– встановлення відповідності облікової політики вимогам діючого законодавства та особливостям діяльності підприємства.

Місце облікової політики підприємства в аудиторській діяльності можна представити наступним чином: облікова політика підприємства є об'єктом аудиторських послуг; дозволяє здійснювати оцінку системи обліку і внутрішньогосподарського контролю з наступним використанням отриманих результатів для планування аудиту; вивчається безпосередньо у процесі аудиту для ознайомлення зі способами формування фінансової звітності.

Однією з причин, через яку облікову політику підприємства відносять до об'єктів аудиту є наведення інформації про неї у складі пояснювальної записки до фінансової звітності. В сучасних умовах розширення спектру послуг аудиторських фірм послугами з розробки та перевірки відповідності облікової політики може стати одним із основних джерел надходжень приватних аудиторських фірм.

Розробка облікової політики – послуга, спрямована на формування облікової політики підприємства як сукупності внутрішніх документів, її адаптацію до систем комп'ютеризованого обліку, формування раціонального механізму складання внутрішньої та зовнішньої звітності. В результаті здійснення даної послуги замовник отримує розроблену облікову політику для свого підприємства, яка відповідатиме його потребам та враховуватиме стратегічні перспективи його діяльності, а також впровадження даної облікової політики в практику господарської діяльності. Аргументом на користь звернення за розробкою облікової політики до аудиторських фірм, є володіння їх співробітниками повними знаннями для виконання цієї роботи та баченням перспектив розвитку суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Бабаев Ю.А. Теория бухгалтерского учета/ Бабаев Ю.А: Учебник для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 304 с.

2. Бурова М.Е. Особенности учетной политики коммерческого банка/ Бурова М.Е. // Аудиторские ведомости. – 2001. – № 4. – С.50-52

3. Хамидуллина Г.Р. Анализ построения учетной политики организации/ Хамидуллина Г.Р. // Все для бухгалтера. – 2012. – № 22 (94). – С.2-8.

4. Бутинець Ф.Ф. Аудит: стан і тенденції розвитку в Україні та світі: Монографія / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 564 с.

5. Пшенична А.Ж. Оцінка аудиторами стану системи внутрішнього управління/ Пшенична А.Ж. // Регіональні перспективи. – 2015. – № 2-3 – С.94-95.

6. Барановська Т.В. Актуальність наукових досліджень з питань облікової політики/ Барановська Т.В. // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Наука і освіта 2003". Том 25. Економіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. – С.3-5.

Коваль С.В.
к.е.н., доцент
Єрохіна Д.
магістр спеціальності облік і оподаткування
Херсонський державний аграрнтй університет
м. Херсон, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ДЛЯ ПОТРЕБ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ

Важливість наявності на балансі підприємства таких активів як грошові кошти та їх еквіваленти, не ставиться під сумнів мабуть жодним з сучасних економістів. Х. Ширенбек свідчить про те, що „ринкова система організації, незважаючи на всі відмінності в деталях (помітних на прикладі розвинутих країн Заходу), представляє в своїй основі спосіб господарювання, заснований, окрім всього іншого, на використанні грошей". Гроші він називає „…основним фактором, що забезпечує безперешкодне протікання процесу розподілу праці, з'єднувальною ланкою якого є ринки" [1].

Є.М. Сорокіна наголошує, що „для забезпечення і під-тримки фінансової стійкості підприємств необхідно, щоб частина їх господарських засобів зберігалась в грошовій формі і володіла високою ступінню ліквідності"[2, с.30].

Для потреб обліку, аналізу та контролю руху грошових коштів на підприємстві винятково важливою є проблема їх класифікації, оскільки саме в процесі її розв'язання надається змога чітко розставити пріоритети в дослідженні тих чи інших видів грошових коштів на мікрорівні [3, с.146].

Більшість авторів у своїх наукових дослідженнях приділяють увагу класифікації грошових потоків, а не грошових коштів як самостійного об'єкта фінансового управління. Найбільш повною, на наш погляд, є класифікація, запропонована проф. І.О. Бланком, який виділив та описав 19 ознак їх класифікації [4, с.114-129].

На наш погляд, поняття „грошові кошти" та „грошові потоки" є спорідненими, однак не ідентичними. Термін «грошовий потік» розкриває динамізм підприємницької діяльності, де грошові надходження і вибуття мають постійний характер, йдуть безперервними потоками. В бухгалтерському обліку «грошові кошти» враховуються дискретно, тобто на визначену дату; це система так званого фінансового обліку. Ми погоджуємося з Ю.Н. Дьяковою, яка пише, що „Грошові кошти" – це деякий відчутний актив, в той час як „грошовий потік" – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період, тобто це рух грошових коштів в результаті господарської діяльності підприємства" [5, с. 115]. На наш погляд, основоположними ознаками класифікації грошових коштів є:

1) форма існування: готівкові та безготівкові грошові кошти;

2) вид валюти: грошові кошти в національній валюті та грошові кошти в іноземних валютах (за видами валют).

Готівкові грошові кошти (грошові кошти сфери готівкового грошового

обігу) – грошові кошти у вигляді паперових грошей, монет, грошових знаків, файлів в пам'яті комп'ютера (якщо вони використовуються без прямого зв'язку з банківськими рахунками).

Безготівкові грошові кошти (грошові кошти сфери безготівкового грошового обігу) – грошові кошти на банківських рахунках, що використовуються для оплати, взаємних розрахунків шляхом перерахування з одного рахунку на інший.

Грошові кошти в національній валюті – грошові кошти (як готівкові так і безготівкові) у валюті, випущеній певною державою, яка, в основному, знаходиться в обігу на її території. Грошові кошти в іноземній валюті – грошові кошти (як готівкові так і безготівкові) які знаходяться в обігу і являються законним засобом платежу на території відповідної іноземної держави (групи іноземних держав).

Проф. В.В. Сопко виділяє дві ознаки класифікації грошових коштів [6, с.221]: за призначенням: кошти для обороту (оборотні) та для спеціального призначення (необоротні); за місцем зберігання: грошові кошти в банку, касі підприємства, у підзвітних осіб, у контрагентів (видані аванси), вкладені у еквіваленти, цінні папери тощо. В подальшому ця класифікація ним же ж була розширена і доповнена ще двома ознаками: за видами валют: національна та іноземна (долар США, Євро) валюти; за джерелами надходження: власні, запозичені та залучені.

Вищеперераховані фундаментальні ознаки класифікації (форма існування та вид валюти) слід доповнити двом допоміжними, що мають важливе значення при вирішенні окремих задач обліку, аналізу та контролю:

1) обмеженість у напрямах використання:

- грошові кошти без обмежень у напрямах використання – грошові кошти, якими підприємство (установа, організація) може розпоряджатися без жодних обмежень для ведення господарської діяльності. Приклад: грошові кошти на поточних рахунках у банку;

- грошові кошти з обмеженнями у напрямах використання – грошові кошти, які підприємство (установа, організація) може використовувати строго за певним цільовим призначенням. Приклад: грошові кошти, отримані як цільове фінансування; гуманітарна допомога у вигляді грошових коштів тощо.

Класифікація грошових коштів за наведеною ознакою має винятково важливе значення при аналізі фінансового стану підприємства, оскільки суб'єкт господарювання повинен прагнути до мінімізації частки грошових коштів з обмеженістю їх використання у загальній грошовій масі. Значна маса грошових коштів з обмеженнями у їх використання ще не може бути свідченням високої платоспроможності підприємства. В ідеалі найефективнішим засобом забезпечення зобов'язань у суб'єкта підприємницької діяльності є грошові кошти без обмежень у їх використанні.

2) місце зберігання:

- грошові кошти у касі підприємства (установи, організації) – готівкові грошові кошти, які зберігають у спеціально відведеному приміщенні або місці у межах встановленого ліміту залишку готівки;

- грошові кошти на рахунках у банку – грошові кошти, які зберігають на різних рахунках у банківських установах та можуть бути використані в будь-який момент за бажанням власника рахунку;

- грошові кошти на мікропроцесорі смарт-карток або карток зі збережуваною вартістю – один з різновидів „електронних грошей", – зберігають на спеціально призначених для цього картах;

- грошові кошти в пам'яті ЕОМ на жорстких дисках – один з різновидів „електронних грошей", – зберігають у вигляді файлів в пам'яті комп'ютера які виступають їх матеріальним носієм.

В зв'язку з виявленими недоліками у наявних видах класифікації та з метою узагальнення існуючих загальноприйнятих ознак декомпозиції грошових коштів, удосконалена їх класифікація для потреб управління грошовими коштами загалом та обліку, аналізу, контролю за наявністю зокрема може бути представлена графічно (рис.1.).

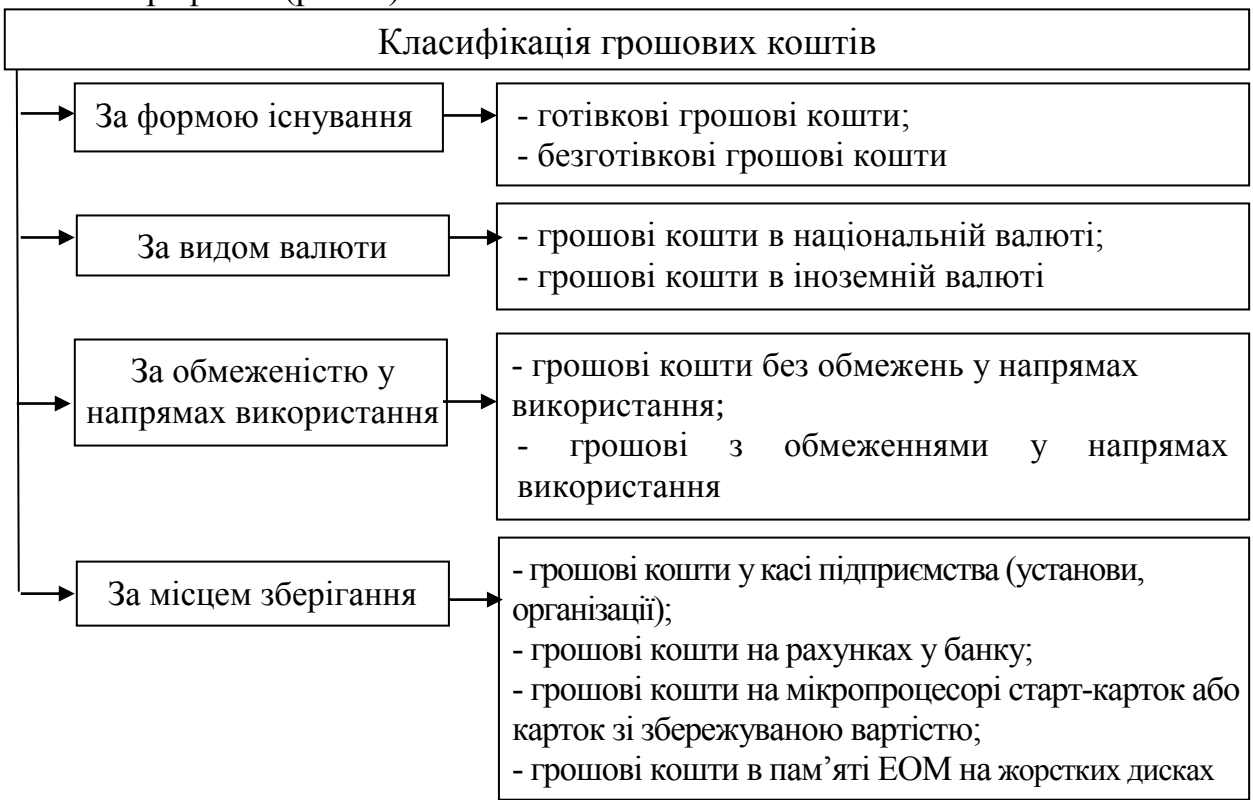

Рис.1. Класифікація грошових коштів

Нами узагальнено існуючі класифікації грошових коштів шляхом виділення таких ознак: обмеженість у напрямках використання (грошові кошти без обмежень у напрямках використання, грошові кошти з обмеженнями у напрямках використання); місце зберігання (грошові кошти у касі підприємства (установи, організації), грошові кошти на рахунках у банку, грошові кошти на мікропроцесорі смарт-карток або карток зі збережуваною вартістю, грошові кошти в пам'яті ЕОМ на жорстких дисках).

Список використаних джерел:

1. Ширенбек Х. Экономика предприятия: учебник для вузов : 15-е издание : пер. с немецкого / Хеннер Ширенбек. – СПб. : Питер, 2004. – 848 с.

2. Сорокина Е.М. Анализ денежных потоков предприятия: теория и практика в условиях реформирования российской экономики / Е. М.Сорокина. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 176 с.

3. Корягін М. В. Класифікація грошових коштів / М.В.Корягін, О.С. Височан //Материалы IV-ой Международной научной конференции „Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции". – Житомир-Краматорск (19-20 мая 2005 г.). – С.146–152.

4. Бланк И. А. Управление денежными потоками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, (Серия „Библиотека финансового менеджера"; Вып.8). 2002. – 736 с.

5. Дьякова Ю. Н. Проблема классификации денежных потоков / Ю. Н. Дьякова //Сборник научных трудов Северо-Кавказского государственного технического университета. Серия „Экономика". – 2002. – №8. – С.115-118.

6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник : 3-тє вид., перероб. і доп. / Василь Васильович Сопко – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.

Коваль С.В.
к.е.н., доцент
Лазарева Л. І.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрнтй університет
м. Херсон, Україна

ЗЕМЛЯ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ'ЄКТ ГОСПОДАРСЬКОГО ОБЛІКУ

Виробництво різноманітних благ та вся господарська діяльність підприємств базується на використанні певних економічних ресурсів. Для створення матеріальних благ, що задовольняють людські потреби, необхідне поєднання матеріальних і людських чинників виробництва. Зазначений принцип групування ресурсів використовується й сьогодні, адже всі ресурси поділяють на:

- природні – це виробничі ресурси у вигляді землі та земельних угідь, водних багатств, повітряного басейну. Вони, в свою чергу, поділяються на вичерпні (відтворювальні й невідтворювальні) та невичерпні;
- матеріальні (капітальні) – створені працею людей засоби виробництва (засоби та предмети праці), які самі є результатом виробництва і знаходяться у матеріально-речовій формі;
- трудові – економічно активне, працездатне населення, що володіє фізичними та духовними властивостями для участі у трудовій діяльності [1, с. 48].

В економічній літературі фахівці надають терміну „земля" досить широкого змісту. Земля, як економічний ресурс, – це не лише та частина поверхні землі, що не покрита морем, а також вся сукупність ресурсів, які застосовують у виробництві, - родючі ґрунти, родовища мінеральних ресурсів, водні ресурси, ліси тощо [2, с. 25]. Проте земля є не просто фізичним тілом або

природним об’єктом, вона стає об’єктом соціально-економічних зв’язків, а в територіальних та природно-продуктивних функціях – універсальним фактором суспільного відтворення та основою буття. Земля виконує багато важливих функцій життєзабезпечення кожної людини, внаслідок чого до земельних відносин залучені абсолютно всі члени людського суспільства з їхніми інтересами та цінностями.

Ряд економістів категорію землі характеризують за такими критеріями: фізичними властивостями (матеріальний, нерухомий об’єкт, не зношуваний у часі та не споживний до повного зникнення, здатний до самовідтворення та фізичного поділу без втрати цільового призначення та природної цінності); економічними критеріями (природне походження, базис формування і складова продуктивних сил, предмет і знаряддя праці); політико-правовим значенням (територія держави і передумова виникнення її правової системи, основа суверенітету народу); соціально-культурними критеріями (основа і засіб задоволення соціальних потреб, основа формування етносу і його культури, основа розвитку культури землеробства); особливостями правового регулювання (об’єкт особливого режиму правової охорони, що потребує обов’язкової державної реєстрації).

Отже, земля може виступати об’єктом виробничих, соціально-екологічних та економіко-правових відносин, які забезпечують різноманітність підходів щодо розуміння суті та значимості земельних ресурсів (рис. 1).

Маючи багатофункціональне значення, земля є: первинним елементом в екологічній системі, виступаючи головним підґрунтям відтворення життя на планеті; основним засобом виробництва у сільському та лісовому господарстві; у видобувній промисловості та будівництві земельні ресурси є джерелом корисних копалин та просторово-територіальним базисом для здійснення різноманітних виробничих процесів. Роль землі в сільському господарстві в порівнянні з іншими галузями виробництва дуже відрізняється. Якщо у всіх інших галузях земля виконує пасивну роль, функціонує як фундамент виробництва, то у сільському госпо дарстві вона виступає як предмет і як знаряддя виробництва. Як об’єкт спрямування праці людини для підтримання чи підвищення родючості, продуктивності – земля є предметом праці. Як середовище і засіб впливу на певні предмети праці (рослинні організми) – знаряддям і засобом праці.

Тому виникла необхідність побудови належного інформаційного поля стосовно кількісного та якісного стану земельних ресурсів, їх вартісних показників, правового режиму використання власниками та користувачами в системі господарського обліку. Отже, господарський облік земельних ресурсів був актуальним у всіх соціально-економічних формаціях, оскільки процес аграрного виробництва притаманний усім типам суспільства.

Облік земель розвивався в комплексі з агротехнічним, оперативним, бухгалтерським та іншими видами обліку. Під дією політико-економічних відносин на певних етапах історичного розвитку домінантного значення набували окремі підвиди господарського обліку (державний, внутрішньогосподарський), переглядались теоретичні основи та практика їх

здійснення. Сучасний етап розвитку аграрних відносин визначає необхідність продовження дослідження проблем, пов'язаних із узагальненням історичного досвіду здійснення господарського обліку земельних ресурсів в державі, поглибленням завдань та удосконаленням методологічних аспектів його здійснення.

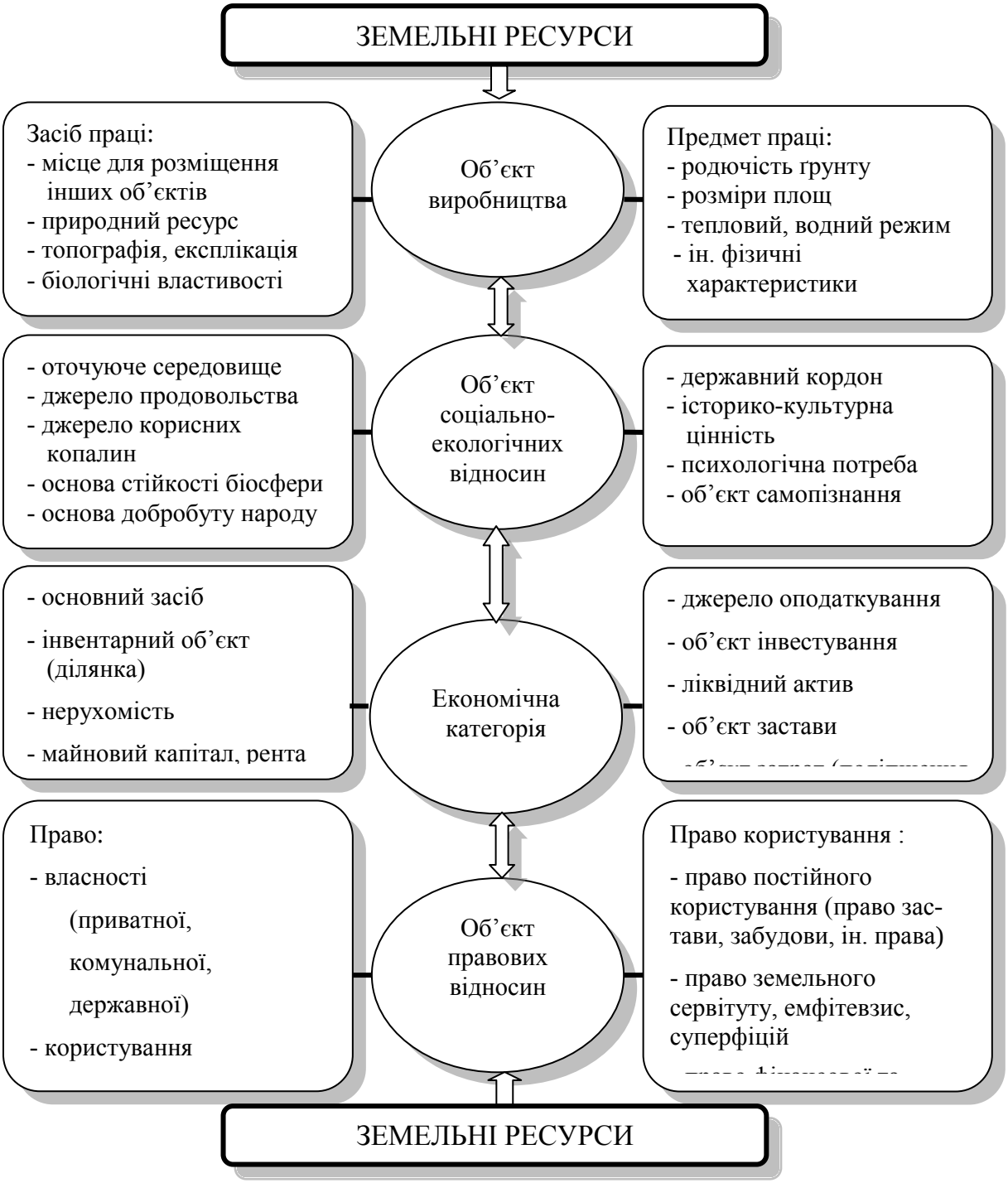

Рис. 1. Земельні ресурси як об'єкт виробничих, соціально-екологічних та економіко-правових відносин [3, с. 1024]

У процесі здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання проводиться оперативно-технічний облік земельних ресурсів. При цьому основною метою здійснення оперативного обліку є фіксування поточних змін у землекористуванні та землеволодінні, які можуть бути отримані при

безпосередньому спостереженні за станом окремих полів та земельних ділянок сільськогосподарського призначення, проведеними агротехнічними заходами та існуючими сівозмінами. У аграних підприємствах виконавцями оперативно-технічного обліку є агрономічні служби, економісти та обліковці бухгалтерських служб.

Список використаних джерел.

1. Основи економічної теорії / за ред. В.А. Предборського. – К.: Кондор, 2002. – 621 с.

2. Основи економіки / [І.Ф. Радіонова, І.С. Кравченко, І.Л. Петрова, В.В. Радченко]; за ред. І.Ф. Радіонової. – К.: Зодіак–ЕКО, 1995. – 224 с.

3. Ярмолюк О.Ф. Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами в агроформуваннях / О.Ф. Ярмолюк // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008.– Вип. 241; Т. 5. – С. 1024-1032.

Ковтун В.А.
к. с.-г.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м .Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ РИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ КАЛЬКУЛЮВАННЯ

Головним завданням розвитку виробництва є підвищення його ефективності, тому зниження собівартості продукції набуває особливо важливого значення. Зменшення матеріальних і трудових витрат на виробництво одиниці рибної продукції означає підвищення ефективності виробництва. Собівартості продукції залежить від продуктивності праці, використання основних виробничих фондів і оборотних коштів, від підвищення якості продукції та інших факторів.

На рівень собівартості продукції впливають фактори, що не залежать від підприємства природні умови, в яких воно працює, територіальна віддаленість від джерел сировини і палива, рівень цін на придбані сировину і матеріали, тарифні ставки в оплаті праці, тарифи на електроенергію, на роботи транспорту і зв'язку та ін. Фактори собівартості рибної продукції, що залежать від підприємства - організація праці та виробництва, використання робочого часу, сировина, матеріали, паливо і енергія, обладнання тощо

Не всі витрати рибогосподарства включаються до собівартості продукції: штрафи; пені; неустойки, одержувані і сплачуються за порушення договірних умов поставки, перевезень та інших правил, що регламентують господарські взаємовідносини; платежі за використання позик банку; витрати на упаковку і транспортування, що відшкодовуються покупцями понад оптової ціни продукції, крім вартості дерев'яної тари тощо. Повністю включається в собівартість рибної продукції; витрати, пов'язані з обслуговуванням культурно-

побутових потреб працівників підприємств: утримання пралень, лазень, дитячих садків і ін..

Систематичне зниження собівартості продукції є важливим фактором підвищення рентабельності виробництва. Будучи складовим елементом ціни, собівартість визначає рівень цін на продукцію. Витрати виробництва, що утворюють собівартість рибної продукції при їх плануванні, обліку і економічному аналізі, групують за економічними елементами і калькуляційними статтями витрат.

У рибній галузі встановлена наступна номенклатура витрат за економічними елементами: сировина та основні матеріали, в тому числі покупні вироби і напівфабрикати; допоміжні матеріали; тара і тарні матеріали; знос і ремонт знарядь лову, промислового спорядження і промислового інвентарю; паливо; енергія; заробітна плата основна і додаткова; відрахування на єдиний соціальний внесок; амортизація основних фондів; інші грошові витрати.

Групування за економічними елементами дозволяє визначити як в плані, так і в звіті обсяг матеріальних, трудових і грошових витрат, необхідних підприємству для здійснення всієї виробничої діяльності незалежно від того, чи пов'язані витрати безпосередньо з виготовленням продукції або обслуговуванням і управлінням виробництва. Оскільки групування витрат по економічних елементах пов'язане з виробництвом продукції, то інакше собівартість називають кошторисом витрат на виробництво. При цьому не можна точно визначити, де виникли витрати, які конкретні причини привели до підвищення або зниження собівартості тобто неможливо обчислити собівартість одиниці продукції крім випуску лише одного її виду. Для цього використовується групування витрат по калькуляційних статтях витрат. При цьому витрати об'єднують в одну групу в залежності від їх призначення і місця виробництва рибної продукції.

Калькулювання собівартості рибопродукції – важлива інформаційна база для вибору виробничої стратегії та ціноутворення. Калькуляція – комплексна система економічних розрахунків витрат виробництва та віднесення їх безпосередньо на носії цих витрат (одиницю продукції, частину продукції або групу продукції). Методика калькулювання продукції – це система методів, які використовуються при обчисленні собівартості одиниці продукції [1].

У рибній галузі застосовуються така номенклатура калькуляційних статей: сировину та матеріали, в т.ч. покупні напівфабрикати, напівфабрикати власного виробництва; зменшення або збільшення витрат; тара і тарні матеріали; паливо і енергія на технологічні цілі; основна та додаткова заробітна плата; відрахування на єдиний соціальний внесок; витрати на підготовку і освоєння виробництва; витрати на утримання і експлуатацію устаткування; загальновиробничі витрати та інші виробничі витрати. Також включаються адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати операційної діяльності, в цілому дають інформацію повної собівартості товарної продукції відповідно до стандарту П (С) БО №16 «Витрати» [2].

Види калькуляцій в залежності від призначення, часу, способу складання: планові, кошторисні, нормативні та звітні калькуляції. Планова калькуляція - оптимальні витрати на виготовлення рибної продукції, що передбачаються на плановий період на базі діючих норм матеріальних і трудових витрат. Кошторисна калькуляція розраховується при проектуванні нових виробництв і конструюванні знову освоюваної рибної продукції, на які відсутні норми витрати. Звітна калькуляція відображає сукупність всіх витрат на виробництво і реалізацію рибної продукції. У рибопромисловій галузі застосовується в основному однопроцесний (однопередільний) нормативний метод калькулювання собівартості продукції. Всі витрати на виробництва рибопродукції враховуються нормативним методом в цілому по виробничому процесу за статтями калькуляції за звітний період, потім вони діляться постатейно на весь обсяг виробленої продукції. Визначається нормативна та фактична собівартість калькуляції одиниці продукції [3].

Рибна галузь відноситься до змішаних видів виробництва, коли витрати на сировину, заробітну плату і всі види енергії складають велику питому вагу в загальних витратах. Для підприємств рибної галузі характерні відмінності в частці заробітної плати, знос знарядь лову. Для риболовецьких господарств відносно велика частка витрат припадає на транспортні витрати. У структурі собівартості для риболовецьких господарств є така специфічна стаття як оренда судів. У собівартості ставової товарної риби основні витрати припадають на матеріали, які включають витрати на корми і мінеральні добрива, що обумовлено характером технології, інтенсивність господарювання, специфічністю застосовуваних засобів виробництва, розміром і типом підприємств і ін. [4].

Собівартість харчової рибної продукції складається з витрат на видобуток, що визначають собівартість сировини, і витрат на його обробку. Значну частку також становлять витрати на утримання та експлуатацію обладнання, тару і тарні матеріали.

Н**а** ефективність виробництва продукції в рибному господарстві необхідно застосовувати такі шляхи зниження її собівартості:

·Впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва, застосування нових машин і устаткування;

·Зниження фондомісткості виробництва (ефективне використання основних виробничих фондів, будівель і споруд);

·Зниження матеріаломісткості виробництва (ефективне використання матеріально-технічних ресурсів);

· Скорочення витрат по організації виробництва і управління;

· Впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій;

· Удосконалення організації та матеріального стимулювання праці;

· Розвиток механізації і підвищення концентрації виробництва;

· Поліпшення якості і скорочення втрат рибної продукції [5].

Наявний диспаритет цін на рибну продукцію в Україні, цінова дискримінація на зовнішньому ринку привели до значного зниження ефективності діяльності рибопідприємств, що призвело до гострої нестачі

власних оборотних коштів, підвищенню залежності від кредиторів і зниження величини прибутку.

Список використаних джерел

1. Нападовська Л.В. Управлінський облік / Л.В.Нападовська. – К.: Книга, 2004 – 544с.
2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» - Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99р.
3. Торопова І.С. Методи калькулювання собівартості рибопродукції /І.С.Торопова Інноваційна економіка. - №5 [43]. -2013. – С. 289-291
4. Кластери рибодобування, рибопереробки, аквакультури. Українські кластери / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ucluster.org/universitet/klasteryukraina/2012-study/perspektivni-napryamki-klasterizacii-vodnikh-resursiv/klasteriribodobuvannya-ribopererobki-akvakulturi
5. Вдовенко Н. Облік витрат та калькулювання собівартостіпродукції на підприємствах аквакультури / Н.Вдовенко -2016 –https:/uteka.ua./publikanion

Круковська О.В.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

За П(С)БО 30 «Біологічні активи» під біологічними перетвореннями слід розуміти процес якісних і кількісних змін біологічних активів. На нашу думку, національні стандарти не досить повно розкривають суть цього поняття, більш обґрунтована відповідь наведена у міжнародних стандартах. Оскільки вітчизняні стандарти бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним , згідно Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство» (МСБО 41), біологічні перетворення – це процеси росту, дегенерації, продукування та відтворення, які спричиняють якісні та кількісні зміни біологічних активів . Наприклад, пшениця виростає із зернинки в колосок, телятко стає коровою, яблуня через кілька десятиліть усихає – це якісні зміни. Коли ми навесні садимо одну картоплинку, а восени на тому-таки місці викопуємо десяток бульб, або коли отримуємо кроленят від крільчихи – це кількісні зміни. Хоча, як правило, кількісні та якісні зміни відбуваються одночасно – одне зернятко дає колосок, що містить кілька десятків зернин, телятко набирає вагу і з часом перетворюється на теличку чи бугая.

Згідно П(С)БО 30, під біологічними активами розуміють – тварини або рослини, які в процесі біологічних перетворень здатні давати сільськогосподарську продукцію та (або) додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди . Прикладами біологічних активів будуть висіяні в полі пшениця чи соняшник, яблуневий сад, риба, кури, свині, вівці.

Сільськогосподарська продукція – актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання. Наприклад, сільськогосподарською продукцію у рослинництві є зерно, плоди, ягоди, овочі, зелена маса отримані під час збирання врожаю (заготівлі); у тваринництві – вовна, молоко, яйця, мед, отримані під час настригу, надою, збору тощо або при припиненні процесів життєдіяльності біологічних активів (деревина, отримана при вирубці насаджень тощо). За цільовим призначенням, господарською цінністю, економічними вигодами від використання сільськогосподарська продукція поділяється на: основну, супутню, побічну.

Основною є сільськогосподарська продукція, використання якої може приносити найбільші економічні вигоди підприємству, і отримання якої є метою утримання біологічних активів, здатних давати таку сільськогосподарську продукцію (у рослинництві – зерно, овочі, фрукти, насіння соняшнику, виноград, коренеплоди тощо; у тваринництві – молоко в молочному скотарстві, приріст живої маси при вирощуванні відгодівлі тварин, вовна основного стада овець, мед, тощо).

Супутньою є сільськогосподарська продукція, яка одержана від біологічного активу або їх групи одночасно з основною продукцією, відповідає встановленим стандартам або технічним умовам і призначена для подальшої переробки або реалізації (у рослинництві – насіння льону і конопель; у тваринництві – молоко від основного стада овець, віск у бджолярстві тощо).

Побічною є сільськогосподарська продукція, яка одержується від одного біологічного активу або їх групи одночасно з основною, але має другорядне значення, а економічні вигоди від її використання є несуттєвими, наприклад, у рослинництві – солома, гичка, бадилля; у тваринництві – гній пташиний послід тощо).

Від окремих біологічних активів та їх груп, крім сільськогосподарської продукції, можуть бути отримані додаткові біологічні активи. Додаткові біологічні активи – біологічні активи, одержані в процесі біологічних перетворень . Наприклад, у рослинництві – чубуки, саджанці; у тваринництві – приплід, нові рої бджіл, матеріал для розведення риби тощо.

Група біологічних активів - сукупність подібних за характеристиками, призначенням та умовами вирощування тварин або рослин. Біологічний актив визнається активом, якщо :

– підприємству перейшли ризики й вигоди, пов’язані з правом власності на біологічний актив;

– підприємство здійснює управління біологічним активом або процес його біологічних перетворень та контроль за його використанням;

– є впевненість, що підприємство отримає в майбутньому економічні вимоги, пов’язані з його використанням у сільськогосподарської діяльності;

– є впевненість, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов’язані з його використанням у діяльності іншій, ніж сільськогосподарська;

– вартість біологічного активу може бути достовірно визначена.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293962&cat_id=293533

2.Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затверджена Наказом Мінфіну України № 291 від 30.11.99 р.

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 41 «Сільське господарство». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408

Круковська О.В.
к. е. н. доцент
Шевченко В.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрнтй університет
м. Херсон, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЛЯ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Процес удосконалення організації оплати праці на вітчизняних підприємствах, обґрунтування її встановленого розміру є постійно актуальним за умов розвитку ринку праці в Україні. Заробітна плата виступає основним джерелом доходів працівників і є найсильнішим стимулом розвитку трудового потенціалу підприємств. Таким чином, завжди буде актуальним пошук нових ринкових підходів до визначення сутності соціально-економічного значення поняття заробітної плати, процесу її формування та організації.

Дослідження проблем організації заробітної плати, визначення її сутності в умовах формування ринкових відносин здійснювали такі вітчизняні вчені-економісти: Д.П. Богиня, В.М. Данюк, А.В. Калина, Е.М. Лібанова, В.М. Нижник, Н.О. Павловська, Ю.О. Палкін. Серед вчених високорозвинутих країн вагомий внесок у розробкупроблем регулювання заробітної плати здійснили А.Маршалл, В.Майєр, А. Маслоу, К.Р.Макконелл, Е. Мейо та інші.

Країни з розвинутою економікою крок за кроком віддаляються від традиційних форм оплати праці, які залежні від індивідуального виробітку. Це зумовлено тим, що в умовах науково-технічного прогресу стає все складнішим процес виміру особистого внеску окремого працівника в загальний процес, з одного боку, а з іншого – на перший план висуваються завдання щодо стимулювання взаємовиручки та співпраці всередині трудового колективу, спроможності членів до сприйняття нововведень та відчуття відповідальності за надійність та якість виготовленої продукції чи наданих послуг.Звідси і орієнтація на погодинну форму оплати праці, основою якої є врахування, в першу чергу, ступеня використання машин, економії сировини та енергії, наполегливість у роботі тощо [3].

Погодинною та погодинною з колективним та індивідуальним преміюванням системами охоплено більшість підприємств таких країн, як: Бельгія – 92,6 %; Німеччина – 86,7 %; Франція – 93,5 %;Нідерланди – 94,8 %; Італія – 88,4 % [1].

В іноземних країнах спостерігається великий досвід застосування різноманітних систем заробітної плати. Вони характеризуються такими відмінними рисами, як: Швеція – солідарною системою заробітної плати, Німеччина – стимулюванням росту виробництва, Японія – оплатою за досвід та раціоналізаторство, США – оплатою за кваліфікацію, Велика Британія – оплатою за індивідуальними контрактами, Італія – виплатою колективних та індивідуальних надбавок у зв'язку з ростом вартості життя [2].

Так, зокрема у Німеччині, окрім гнучких форм організації праці велику увагу приділяється винагороді за сумісництво професій та додаткову відповідальність. Таким чином, структура заробітної плати враховує ряд таких факторів, як: психологічна напруженість та відповідальність за процес організації роботи, за якість виконаних завдань та за забезпечення функціонування обладнання.

У політиці формування заробітної плати часто використовують і систему досягнень. Система «цінки досягнень» може застосовуватись для встановлення заробітної плати робітникам однієї кваліфікації, проте, які матимуть різні показники щодо якості виконаної роботи. «Оцінка досягнень» найбільшого розповсюдження здобула у США.

Фактори, які беруться до уваги при оцінюванні, можуть бути як виробничого характеру (виконання норм, використання робочого часу, рівень браку), так і особистими (трудова та творча активність, ініціативність, бажання прийняти на себе відповідальність за рішення, вміння взаємодіяти та продуктивно працювати в колективі, тощо). При цьому методи для оцінки досягнень працівників можуть бути різні: бальна оцінка, анкетування, експертна оцінка чи групування працівників за результатами їхньої роботи.

Наступним підходом, який заслуговує на увагу є так звана система «довічного найму», що передбачає автоматичне поступове підвищення заробітної плати відповідно до віку працівника. При чому, останнім часом ця система стала доповнюватись заохочуванням за досягнення [1].

До складу самої ж заробітної плати входять так звані «надбавки за життя», вони включають: житлові, транспортні та інші подібні надбавки для забезпечення комфорту щодо різних життєвих потреб. Близько 10% компаній Японії мають пенсійні фонди. Цим фондам надані податкові пільги, які мають своє відображення у додаткових стимулах для фірм щодо закріплення кадрів на них.

Отже, виходячи із вищезазначеного, можна стверджувати, що досвід іноземних країн представляє систему заробітної плати як найбільший стимул працівника до ефективного виконання обов'язків та дуже часто виступає основним джерелом його доходів. Процес планування заробітної плати повинен бути таким чином організований, щоб якнайповніше задовольнити потреби працівників та одночасно забезпечити ріст обсягу продукції, що виготовляється, при цьому підвищувати ефективність виробництва та

конкурентоспроможність підприємства.

Таким чином, особливе значення потрібно приділяти постійному вивченню зарубіжного досвіду, проведенню аналізу стану оплати праці на вітчизняних підприємствах та пошуку шляхів її удосконалення в контексті загальних проблем розвитку економіки з використанням зарубіжного досвіду.

Список використаної літератури:

1. Баранов В. В. Світовий досвід побудови ефективної системи оплати праці на підприємстві / В. В. Баранов // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кіровоград: КНТУ, 2011. – Вип. 20, ч. 1.

2. Кваша О. С. Світові моделі мотивації праці на підприємствах: уроки для України / О.С. Кваша // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014.

3. Криворотько І. О. Дослідження зарубіжного досвіду мотивації персоналу для використання в українських умовах / І.О. Криворотько // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2013. – № 2.

4. Шелешкова С. В. Заробітна плата як мотиваційна складова продуктивної зайнятості // Україна: аспекти праці, 2006.

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент
Радіна Т.С.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ЧЕЗЕЗ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ

Обсяг державного та місцевих бюджетів, можливості їх наповнення не гарантують своєчасного виконання основних функцій держави та органів місцевого самоврядування. Тому, важлива роль належить системі виконання бюджету, яка має забезпечити ефективне управління бюджетними коштами, прозорість фінансових операцій, аналіз та надання інформації про стан бюджету, а також запобігати нецільовому використанню коштів [1].

Система касового виконання бюджету охоплює сукупність фінансових відносин, що виникають між різними учасниками бюджетного процесу, які пов’язані з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів як на центральному, так і місцевому рівнях. У світовій практиці виділяють три основні моделі систем касового виконання бюджету:

– банківську – передбачає здійснення установами банків касових операцій щодо виконання бюджетів;

– казначейську, при якій вирішення широкого спектру питань щодо касового виконання бюджету покладається на спеціалізовані органи – міністерство фінансів чи казначейство;

– змішану – передбачає участь в розрахунково-касовому обслуговуванні бюджетних коштів як органів каз- начейства, так і банківських установ. На території нашої країни застосовувались усі три системи касового виконання бюджету [4].

Казначейська система виконання бюджету базується на принципі єдиного казначейського рахунку. Єдиний казначейський рахунок – це система бюджетних рахунків органів Державного казначейства, відкритих в установах банків за відповідним балансовим рахунком, на які зараховуються податки, збори, інші обов'язкові платежі державного бюджету та надходження з інших джерел встановлених законодавством України, і з яких органами Державного казначейства здійснюються платежі безпосередньо на користь суб'єктів господарської діяльності, які виконали роботи та/або надали послуги розпорядникам бюджетних коштів.

Основними завданнями Казначейства України є:

1) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів;

2) реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів [2].

Зазначені рахунки діють в єдиному режимі, створюючи, таким чином, загальнодержавну інформаційно-обчислювальну систему єдиного казначейського рахунку, який виконує облік всіх здійснюваних на ньому операцій дає можливість Головному управлінню Держказначейству мати в реальному режимі часу інформацію про:

– баланс єдиного казначейського рахунку, утриманим як результат здійснення операцій на всіх бюджетних рахунках єдиного казначейського рахунку;

– рух коштів по доходах державного бюджету відповідно до бюджетної класифікації;

– рух коштів по видатках державного бюджету відповідно до бюджетної класифікації;

– рух коштів по місцевих бюджетах з моменту їх обслуговування в системі держказначейства;

– результати виконання бюджетів.

– Фінансування єдиного казначейського рахунку забезпечить:

– повну незалежність держави від банківської системи в справі контролю та обліку доходів і платежів;

– досконалу базу даних по бюджетних показниках;

– щоденне перерахування за призначенням коштів, що надходять до державного бюджету та місцевих бюджетів (за їх згодою);

– дотримання принципу цільового використання бюджетних коштів завдяки здійсненню попереднього контролю;

– надання інформації органам законодавчої та виконавчої влади по здійснених на єдиному казначейському рахунку операціях;

Єдиний казначейський рахунок (далі – ЄКР) - це консолідований рахунок, відкритий Казначейству України в Національному банку України для обліку коштів та здійснення розрахунків у системі електронних платежів Національного банку України. ЄКР консолідує кошти державного та місцевих бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, інших клієнтів, обслуговування яких здійснюється органами Казначейства та регламентується законодавством. Окрім того, казначейська система передбачає здійснення функцій контролю за цільовим спрямуванням коштів державного та місцевих бюджетів та управління наявними коштами, які консолідуються на ЄКР [3].

В органах Державного казначейства, в свою чергу, відкриваються реєстраційні рахунки розпорядникам бюджетних коштів. При цьому бюджетні рахунки розпорядників державних коштів в установах банків закриваються.

Реєстраційні рахунки відкриваються на підставі договорів між розпорядниками коштів та органами Державного казначейства.

Кількість реєстраційних рахунків, яку може мати конкретний розпорядник коштів в системі казначейства, залежить від ступеня деталізації контролю за використанням бюджетних коштів відповідно до бюджетної класифікації.

Бюджетні рахунки відкриваються в органах Казначейства для зарахування надходжень, операцій з бюджетними коштами, інші бюджетні рахунки, які відкриваються для здійснення операцій, пов’язаних з обслуговуванням зовнішніх і внутрішніх боргових зобов’язань, рахунки для обліку операцій з фінансування бюджетів, рахунки одержувачів бюджетних коштів, рахунки, для обліку руху коштів загального та/або спеціального фондів місцевих бюджетів за міжбюджетними трансфертами, реєстраційні рахунки та спеціальні реєстраційні рахунки.

Бюджетні рахунки відкриваються щорічно на початок нового бюджетного періоду відповідно до закону про Державний бюджет України [5].

У разі неприйняття закону про Державний бюджет України відкриваються рахунки попереднього бюджетного періоду.

Особливістю обліку доходів є облік планових показників за доходами, який ведеться на підставі розпису державного і місцевих бюджетів в розрізі платежів за кодами класифікації доходів бюджету [3].

Бюджетні кошти розпорядників коштів, які знаходяться на їх реєстраційних рахунках, використовуються ними відповідно до затверджених асигнувань та лімітів видатків.

Принцип субсидіарності полягає в такому розподілі видатків між державним і місцевими бюджетами та між місцевими бюджетами, який ґрунтується на максимальному наближенні суспільних послуг до безпосереднього споживача. Видаткові повноваження закріплюються за бюджетами з метою децентралізації та з урахуванням найефективнішого виконання на місцях.

Видатки, які потенційно можуть отримувати всі мешканці області, закріплюються за обласними бюджетами. Це видатки на утримання

спеціалізованих середніх закладів освіти для учнів з вадами розвитку, середніх шкіл-інтернатів, професійно-технічних училищ, бага-топрофільних лікарень обласного значення, спеціалізованих установ соціального захисту для сиріт, інвалідів, громадян похилого віку тощо. Видатки, які використовують мешканці певної адміністративно-територіальної одиниці, закріплені за міськими та районними бюджетами. До них належать видатки на утримання загальної середньої освіти, загальної медичної допомоги, включно з програмами санітарної освіти та соціального захисту для соціально незахищених верств населення, а також допомогу вдома особам похилого віку.

У процесі виконання місцевих бюджетів за нестачі коштів на рахунку клієнта, відсутності кошторису, бюджетних призначень, підтвердних документів органи ДКУ можуть відмовити розпорядникам бюджетних коштів в оплаті поданих рахунків. Може бути призупинено бюджетне асигнування як санкція за бюджетне правопорушення: несвоєчасне і неповне подання звітності, незадовільне ведення обліку, звітності та фінансового контролю, порушення порядку перерахування коштів, порушення вимог щодо прийняття бюджетних зобов'язань, нецільове використання коштів.

Казначейська система виконання бюджету не лише створює фундамент, у якому закладаються загальноекономічні основи,, а й дає системне знання щодо підвищення рівня ефективності управління бюджетними коштами, спрощення та оптимізацію наявних процедур щодо їх обслуговування тощо. Ефективно функціонуючий механізм казначейської системи виконання бюджету є однією з основних передумов удосконалення вітчизняної бюджетної системи – невід’ємного атрибуту демократичної, соціальної й правової держави.

Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України № 242-VII від 16.05.2013[Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/conv

2. "Положення про Державну казначейську службу України" №460від 13 квітня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/460/2011.

3. Офіційний сайт Державної казначейської служби [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index

4. Юрій С.І., Стоян В.І., Даневич О.С. Казначейська система: Підручник.-2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006.-818с.

5. Про затвердження Змін до Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів України № 110 від 05 лютого 2018 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0229-18

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент,
Токар С. В.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ АКТИВІВ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА

Для забезпечення діяльності кожного підприємства поряд з наявністю поточних активів важливе значення має присутність довгострокових активів, до яких належать основні засоби, інші матеріальні та нематеріальні активи, що тривалий час використовуються підприємством. В окремих країнах їх ще називають необоротними, позаоборотними, постійними активами.

Активи відносяться до довгострокових за умови відповідності їх таким критеріям:

1) придбані з метою використання в господарській діяльності підприємства;
2) не призначені для продажу;
3) мають термін корисного використання більше одного року.

У закордонній обліковій термінології поняття «довгострокові активи» (long-lived assets) позначається різними термінами, зокрема необоротними активами (fixed assets), операційними активами (operational assets), позаоборотними активами. У більшості країн довгострокові активи містять основні засоби та нматеріальні активи.

Питання обліку та відображення довгострокових активів у фінансовій звітності суб'єктів господарювання на міжнародному рівні розглядаються у МСБО 16 «Основні засоби», МСБО 38 «Нематеріальні активи», МСБО 36 «Зменшення корисності активів», МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», а в Україні ─ у П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [1].

Основною метою придбання довгострокових активів є їх використання в процесі виробництва продукції, надання послуг чи реалізації товарів, а не для подальшого перепродажу. Іншим призначенням довгострокових активів може бути також здача в оренду, використання для адміністративних потреб і підтримки основних засобів у робочому стані.

Відповідно до основних засобів відносять довгострокові активи які:

а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [2].

До основних засобів належать матеріальні активи, які використовуються установою багаторазово і безперервно в процесі виконання основних функцій, надання послуг.

При віднесенні активів до довгострокових у зарубіжних країнах вартісні

обмеження, в більшості випадків не встановлюються. Підприємства мають можливість залежно від розмірів і виду діяльності самостійно вирішувати капіталізувати такі витрати чи списувати як поточні. Специфіка діяльності підприємства спричиняє також різні характеристики довгострокових активів та їх поділ за різними ознаками. Такими ознаками класифікації даного виду активів є:

1) наявність матеріальної форми;
2) нарахування амортизації (зносу);
3) здатність до відтворення [1].

За наявності матеріальної форми довгострокові активи поділяють на: матеріальні та нематеріальні.

Оцінка довгострокових активів при надходженні на підприємство, згідно із загальноприйнятими принципами обліку, проводиться за собівартістю, яка включає ціну закупівлі за вирахуванням одержаних знижок та витрат на доведення їх до стану використання за призначенням (брокерські витрати, митні збори, податок з продажу, витрати на транспортування, оплата праці монтажників тощо). При цьому витрати, які формують первісну вартість довгострокових активів, повинні бути обґрунтованими і необхідними.

У випадку одночасної купівлі групи довгострокових активів, коли оплата за них проводиться однією сумою (паушальний платіж) без поділу вартості за об’єктами, виникає потреба розподілу такої вартості за видами активів, які підлягають амортизації і за якими знос не нараховується. Обгрунтований розподіл загальної вартості за об’єктами здійснюється пропорційно до поточної ринкової вартості кожного з активів на дату придбання з врахуванням того, що їх вартість буде змінюватися пропорційно вартості продажу [4].

У зарубіжній практиці довгострокові активи визначаються як потік послуг, які будуть отримані власником за певний період (наприклад, придбання вантажного автомобіля розглядається як оплата транспортних послуг за багато років наперед). Тому сума витрат на придбання довгострокового активу згідно з принципом узгодженості не повинна визнаватись у поточному обліковому періоді, а має розцінюватись як авансові витрати і систематично та раціонально розподілятись між тими обліковими періодами, в яких використання цих активів призведе до отримання доходу. Вартість довгострокових активів (крім землі) протягом визначеного періоду часу розподіляється на витрати з метою підрахунку реального доходу у кожному звітному періоді і одночасного відображення зменшення балансової вартості активу (накопичена амортизація (знос)). Витрати показуються у звіті про прибутки та збитки, а накопичена амортизація (знос) у балансі.

Таким чином, нарахування зносу у зарубіжних країнах розглядається як розподіл вартості довгострокового активу на протязі терміну його використання з метою співставлення понесених витрат з отриманими доходами, а не як перенесення вартості на готовий продукт. При цьому, для визначення процесу систематичного та раціонального розподілу первісної вартості і відображення зменшення балансової оцінки довгострокових активів, застосовуються три різних терміни:

1) знос – як процес систематичного розподілу вартості матеріальних

довгострокових активів (крім природних ресурсів) протягом терміну використання їх для отримання доходу;

2) витрачання – як процес систематичного розподілу вартості природних ресурсів протягом періодів використання їх як джерела отримання доходу;

3) амортизація – як процес систематичного розподілу вартості нематеріальних активів протягом періодів, коли вони сприяли отриманню доходу

Розподіл вартості довгострокового активу на протязі терміну його використання залежить від ряду показників, основними з яких є:

1) початкова вартість – включає ціну придбання за вирахуванням одержаних знижок та витрати на доведення активу до стану використання за призначенням;

2) ліквідаційна вартість – це сума коштів, яку очікуються отримати у випадку ліквідації або після можливого продажу активу, за вирахуванням витрат на передачу, демонтаж чи продаж даного активу;

3) амортизаційна вартість – це різниця між початковою і ліквідаційною вартістю активу [1].

Провівши дослідження організації обліку необоротних активів у зарубіжних країнах з українським досвідом вказує на необхідність внесення змін до національних стандартів обліку з метю приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами. За умов розвитку інформаційних технологій та глобалізації підприємницької діяльності, завданням українських підприємств є повна автоматизація облікового процесу, зокрема й обліку необоротних активів, бо діяльність починається з придбання необоротних активів будь-якого суб'єкта господарювання і не може продовжуватись без їхнього використання, вони є особливим фундаментом кожного господарюючого суб'єкта [5]

Список використаних джерел:

1. Кочерга С. В. Облік у зарубіжних країнах : [навч. посіб.] / С. В. Кочерга, К. А. Пилипенко. – К. : ЦНЛ, 2005. – 262 с.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» Електронний ресур – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014

3. Старожек Т. М. Особливості бухгалтерського обліку в галузях економічної діяльності : [навч посіб.] / Старожек Т. М. та ін. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. - 460 с.

4. Лучко М Р.; Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: [навч.посіб.] / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько.– Тернопіль: Економічна думка, 2016. – 360 с.

5. Яцишин, С. Р. Облік основних засобів: порівняння П(С)БО з МСФЗ / С. Яцишин, А. Матвійчук // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал Тернопільського національного економічного університету. Випуск 23. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – С. 286-296. Режим доступу : http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/17078

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент,
Чекрізова Є. С.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАРАХУВАННЯ ТА ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ АМОРТИЗАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Бухгалтерський облік необоротних матеріальних активів (основних засобів) є однією з найважливіших сфер облікової політики підприємства. Основними питаннями, які виникають у ході організації та методики бухгалтерського обліку необоротних активів, зокрема, основних засобів, є точне визначення основних засобів та основних фондів, порядок визнання активів основними засобами, правильна їх класифікація, достовірна оцінка, обґрунтованість амортизаційних відрахувань (визначення строку експлуатації, вибір методів тощо).

Кругообіг основних засобів пов’язаний з:

- використанням наявних основних засобів у процесі виробництва;
- зносом основних засобів і переносом їх вартості на виготовлення продукції (накопичення амортизаційного фонду);
- відновленням основних засобів, модернізацією, ремонтами [1, с. 62-63].

В зарубіжній обліковій практиці поняття «амортизація» визначається схожими термінами, які мають однакову сутність – перенесення частини вартості необоротного активу на виготовлений продукт. Амортизація необоротних активів – це поступове, систематичне списання їх вартості в процесі корисного використання, пов’язане з їх фізичним і моральним зносом. Проте самі методи амортизації і її облік в кожній країні здійснюється по різному. На це значно впливає побудова плану рахунків та законодавча база, що регламентує бухгалтерський облік.

Поняття амортизації зустрічається в усіх науках економічного спрямування. Однак, незважаючи на багатогранність досліджень, досі залишаються невирішеними окремі питання, серед яких: ·

– проблеми трактування понять «амортизація» та «знос»; ·
– визначення строку корисної експлуатації; ·
– розбіжність баз нарахування амортизації згідно бухгалтерського обліку та податкового законодавства; ·
– завищенні норми зносу; ·
– неврегульованість питань нарахування амортизації по продуктивній худобі; ·
– неефективність податкового методу нарахування амортизації; ·
– недосконалість методів нарахування амортизації, а саме:

- не враховуються додаткові витрати на підтримання необоротних активів у робочому стані;
- не враховується непередбачуваність фізичного та морального зносу;
- не забезпечується розрахунок суми амортизації, рівної зниженню ринкової вартості об'єкта за певний період.

Головні відмінності між вітчизняними та міжнародними стандартами полягають у складі основних засобів, відображення в обліку переоцінки та методах їх амортизації.

Одним з основних нормативних документів, якими керуються бухгалтери українських підприємств, є положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Світова облікова практика спирається на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ).

Інтеграційні процеси, які відбуваються у світі, призводять до необхідності розробки загальних правил складання фінансової звітності для забезпечення достовірної інформації та однозначного тлумачення звітних показників учасниками міжнародного фондового ринку. З огляду на те, що національні облікові стандарти розроблені з урахуванням вимог міжнародних стандартів, П(С)БО 7 «Основні засоби» [3] має ряд спільних положень з МСБО 16 «Основні засоби» [2].

Поняття «основні засоби» по-різному розглядається в вітчизняній та зарубіжній практиці (табл. 1).

Таблиця 1

Сутність поняття «основні засоби» згідно нормативно-правових актів

Нормативний документ	Визначення основних засобів
П(С)БО 7 «Основні засоби»	Матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
МСБО 16 «Основні засоби»	Матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей та використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду.

Суттєві відмінності відсутні щодо висвітлення наступних питань: сфера застосування стандарту; визначення понять: амортизація; вартість, яка амортизується (МСБО - сума, яка амортизується); група основних засобів (МСБО - клас основних засобів); ліквідаційна вартість; порядок та умови їх визнання; строк корисного використання (експлуатації), формування первісної вартості об'єкта та перелік витрат, які не включаються до первісної вартості; формування первісної вартості при обміні об'єкта основних засобів на подібні та неподібні активи; проведення переоцінки об'єкта основних засобів і відображення її результатів в обліку [1].

Однак, існують положення, які містять розбіжності також стосовно амортизації (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняння міжнародного та національних стандартів з обліку амортизації основних засобів

Ознака	П(С)БО 7 «Основні засоби»	МСБО 16 «Основні засоби»
Амортизація		
Методи нарахування амортизації	Прямолінійний, виробничий метод (суми одиниць продукції)	
	Зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод	Метод зменшення залишку
Момент початку нарахування амортизації	З місяця наступного за місяцем у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання	Не розглядається
Момент припинення нарахування амортизації	Починаючи з місяця наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добування, дообладнання, консервацію	Не розглядається

Відмінні риси між П(С)БО та МСБО можна пояснити тим, що, по-перше, МСБО не враховують національних особливостей ведення бухгалтерського обліку; по друге, вони застосовуються в різних країнах світу та носять загальний рекомендаційний характер.

Аналіз систем амортизації у ринкових економіках свідчить про те, що розвинутим країнам притаманне збереження за державою регулюючої та контролюючої функцій щодо термінів використання активів, норм і правил нарахування амортизації. Крім цього, у всіх країнах на метод нарахування амортизації впливають різноманітні фактори, а саме строк корисного використання, вплив зовнішнього середовища, кількість виготовленої продукції (наданих робіт, послуг), науково-технічний прогрес тощо. Кожна держава має свою амортизаційну політику. На практиці в різних країнах бухгалтери найчастіше використовують прямолінійний метод та метод зменшення залишку

Список використаних джерел

1. Карасева И. М. Финансовый менеджмент: учеб. пособие по специализации «Менеджмент орг.» / И. М. Карасева, М. А. Ревякина; под ред. Ю. П. Анискина. – Москва : Омега-Л, 2006. – 335 с. ил., табл

2. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах / Ф. Ф. Бутинець / – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00

Подаков Є. С.
к. е. н., доцент
Найда К.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Фінансовий результат - це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період. Фінансовим результатом діяльності підприємства може бути прибуток або збиток.

Позитивним фінансовим результатом діяльності підприємства є прибуток, збільшення якого означає примноження фінансових ресурсів та зростання фінансових результатів. Збиток підприємства навпаки означає втрату фінансових ресурсів підприємств, якщо збитки носять регулярний характер, то врешті-решт будуть витрачені всі фінансові ресурси і підприємство збанкрутує.

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві залежить від ефективності його організації. Оскільки фінансовий результат - прибутки або збитки - є арифметичним результатом порівняння доходів із затратами, організація обліку фінансового результату залежить уже від конкретних умов двох попередніх об’єктів організації: доходів та витрат.

Достовірність формування фінансового результату є основою принципів і правил бухгалтерського обліку, обов'язкове дотримання яких вимагає законодавча база, зокрема концептуальні основи складання та подання фінансових звітів, міжнародні стандарти фінансової звітності, Закон України - Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, План рахунків, Інструкція про застосування плану рахунків, національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, накази Міністерства статистики тощо. Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку згідно з вимогами П(С)БО 15 "Дохід". Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначає положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати".

Діюча нормативно-правова база передбачає, що методика обліку в багатьох питаннях визначається обліковою політикою, яка обирається кожним підприємством самостійно. Тому від правильно сформованої облікової політики залежать кінцеві результати діяльності підприємства та стратегія його розвитку в майбутньому.

Облікова політика - це сукупність облікових принципів, методів, процедур та заходів для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнюючого - складання фінансової звітності. Наказ про облікову політику - це документ внутрішнього користування, який має повно відображати особливості організації та ведення

обліку і складання звітності на підприємстві. Що стосується фінансових результатів, то в наказі про облікову політику слід розкрити, на нашу думку, чіткий і ефективний алгоритм визначення фінансових результатів в розрізі видів діяльності - звичайної й надзвичайної. Підприємство, обираючи конкретну облікову політику на поточний фінансовий рік, забезпечує організацію бухгалтерського (особливо аналітичного) обліку відповідно до показників форм річної фінансової звітності, знижує трудомісткість і тривалість формування фінансової звітності, забезпечує використання оптимальних методів облікових робіт із метою отримання очікуваних результатів фінансово–економічної діяльності підприємства [4]. При дослідженні впливу методів облікової політики, облікових оцінок на фінансовий результат доведено, що облікова політика сформована адміністрацією підприємства, відкриває можливості для обрання методологічних прийомів, що може радикально змінити фінансовий стан підприємства. Вибір методу амортизації, методу оцінки вибуття запасів, нарахування резерву сумнівних боргів змінює фінансовий стан, що відображений у балансі чи у звіті про фінансові результати [2].

Отже, вибір конкретних методів щодо елементів облікової політики обумовлює те, що рівень фінансових результатів можна змінити через методи оцінки. У кінцевому підсумку це призводить до того, що на розмірі прибутку позначається суб’єктивний характер, оскільки він залежить від вибору процедур і методів обліку[3]. Обліковий процес стає можливим лише за належної організації таких об’єктів як: облікові номенклатури, носії облікових номенклатур, технологія облікового процесу. Вихідна номенклатура первинного обліку фінансових результатів визначається характером надходження доходу та складовими затрат з відповідного виду діяльності: виробничої, комерційної, фінансової тощо. Основу організації поточного обліку фінансових результатів формують дані аналітичного і синтетичного обліку. Розроблення номенклатур поточного обліку фінансових результатів здійснюється загальноприйнятим методом відбору показників (даних) шляхом складання таблиці. Основними носіями поточного обліку фінансових результатів є облікові реєстри аналітичного та синтетичного обліку, де фінансові результати відображаються за відповідними даними. Для раціональної організації бухгалтерського обліку фінансових результатів, своєчасного і повного відображення в обліку всіх його об’єктів на підприємстві повинен бути чітко організований документообіг.

Рух документів у процесі їх оперативного використання і бухгалтерського опрацювання з моменту складання або одержання документа від інших підприємств до передачі на зберігання в архів називається документообігом. З метою упорядкованості руху та своєчасного одержання для записів у бухгалтерському обліку первинних документів наказом керівника підприємства повинен бути розроблений графік документообігу, в якому вказуються дата створення або одержання від інших підприємств документів, прийняття їх до обліку, передача в обробку та до архіву. Порядок документообігу залежить від характеру й особливостей господарських операцій та їх облікового оформлення, а також від структури підприємства і його облікового апарату.

Такий порядок розробляє бухгалтерська служба підприємства і затверджує керівник підприємства при визначенні облікової політики підприємства. Для ефективної організації обліку фінансових результатів будь - яке підприємство аграрного сектора економіки повинно розробити власний робочий план рахунків.

При складанні робочого плану рахунків необхідно максимально забезпечувати потрібною фінансово-економічною інформацією управлінські структури підприємства, гарантувати прозорість фінансового обліку та фінансової звітності, сприяти збереженню комерційної таємниці. Відзначимо, що відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків визначення фінансових результатів проводиться через закриття субрахунків за окремими видами діяльності рахунку 79 «Фінансові результати», а разом з тим, визначення кінцевого сальдо,яке списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Таким чином, до Робочого плану рахунків підприємства слід включити рахунки 7 класу «Доходи і результати діяльності», рахунки 9 класу «Витрати діяльності » та рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». Узагальнюючою формою фінансової звітності, в якій формуються фінансові результати є форма № 2 «Звіт про фінансові результати», який складають відповідно до затвердженого НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Отже, правильне і достовірне визначення фінансового результату у системі бухгалтерського обліку забезпечується через використання загальноприйнятих принципів визнання доходів, витрат і їх розподілу за звітними періодами.

Список використаних джерел

1. Станівчук Г.В. Організація обліку фінансових результатів діяльності підприємства /Г.В. Ставінчук // Збірник Вінницького національного аграрного університету. –2011. – С. 45 – 48.
2. Коришко Н. Організація обліку фінансових результатів суб'єктів підприємницької діяльності / Н. Коришко // Економічний аналіз. – 2010. – №6. – С. 84–86.
3. Будко О. Облікова політика як інструмент впливу на фінансові результати діяльності підприємства / О.Будько // Економічний аналіз. – 2010. – №5. –С. 232–235.
4. Ратушна М. Вплив елементів облікової політики на фінансові результати /М. Ратушна // Економічний аналіз. – 2010. – №5. – С. 323–324.478
5. Параскевич Л.В. Проблеми обліку фінансового результату промислового підприємства / Л.В. Параскевич // Сталий розвиток економіки. – 2012. – С. 123–127.

Подаков Є.С.
к.е.н., доцент
Скопінська О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Гроші - це загальний еквівалент, той особливий товар, в якому усі інші товари висловлюють свою вартість. В умовах ринкової економіки підприємства постійно підтримують фінансові взаємовідносини з іншими підприємствами й організаціями, працівниками підприємства й окремими особами, тому зростає потреба всіх рівнів управління у своєчасній і достовірній інформації, що забезпечує прийняття обґрунтованих рішень. У цьому зв'язку зростає роль обліку коштів. Кошти присутні на початковому і кінцевому етапах облікового циклу, що включає придбання товарів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їхній продаж і одержання виторгу.

Для ведення виробничої діяльності підприємства мають в необхідних розмірах грошові кошти. Вони необхідні для придбання різних виробничих матеріалів, для оплати праці, для платежів фінансовим органам, іншим установам. Грошові кошти в господарстві знаходяться в формі готівки в касі та зберігаються на рахунках в банку і можуть бути використані для поточних операцій.

Основним нормативно-правовим документом в бухгалтерському обліку є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", який регулює всі операції та правові дії на підприємстві. Крім того, організація обліку грошових коштів на підприємстві «Вікторія» здійснюється на підставі таких регламентів:

- НП(С)БО І "Загальні вимоги до фінансової звітності"
- Положення Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою правління НБУ від 15.12.2004 № 637
- Інструкція Про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України, затверджене постановою правління НБУ від 19.02.2001р №69
- Указ Президента України Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки зі змінами і доповненнями від 12.06.1995 № 436795

Основними завданнями обліку грошових коштів є:

- здійснення контролю за дотриманням касової і розрахункової дисципліни, в тому числі за зберіганням, своєчасним надходженням і витрачанням отриманих в установах банку грошових коштів відповідно до їх цільового призначення;
- своєчасне і правильне оформлення документів і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій по руху грошових коштів;

- проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку.

- надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулись у грошових коштах підприємства та їх еквівалентів за звітний період.

Підприємства встановлюють ліміт каси та строки здавання готівкової виручки (готівки). Ліміт каси - граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі в позаробочий час. Готівку, що перевищує встановлений ліміт каси, здають до банків для зарахування на рахунки. Банкам і підприємцям ліміт каси не встановлюють. Установлення ліміту каси проводить підприємство самостійно на підставі розрахунку.

Підприємство визначає ліміт каси з урахуванням режиму і специфіки його роботи, віддаленості від банку, обсягу касових оборотів (надходжень і видатків) за всіма рахунками, установлених строків здавання готівки, тривалості операційного часу банку, наявності домовленості підприємства з банком на інкасацію.

Значною проблемою обліку грошових коштів підприємстві є повнота та своєчасність їх відображення у системі обліку. Адже, якщо грошові кошти не будуть повністю та своєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення наявності коштів. А далі неправильне відображення податкових стягнень.

З розвитком науково-технічного прогресу актуальним стає питання про необхідність повної автоматизації обліку грошових коштів. Це забезпечує автоматизацію облікового процесу; високу точність облікових даних; підвищення продуктивності праці облікових працівників.

Для вдосконалення організації обліку грошових коштів на підприємстві доцільно впровадити фонд дрібної готівки. Розміри цього фонду не обмежується, вони залежать від розмірів і поточних потреб компанії. В Україні його розмір не повинен перевищувати встановлених лімітів залишків готівки в касі. Такий фонд призначено для оплати поштових витрат і витрат на проїзд працівників, придбання канцелярських товарів, видачі авансів торговим представникам тощо. При створенні фонду призначається я матеріально-відповідальна особа і встановлюється його фіксований розмір, який періодично поповнюється до визначеної суми.

Діяльність підприємства прямо залежить від правильної організації обліку грошових коштів, адже основу діяльності підприємства складають операції, які пов'язані з рухом грошових коштів. Ефективність організації обліку грошових коштів забезпечить раціональний розподіл та використання грошових коштів, а тим самим успішну фінансову діяльність підприємства. Також, в Україні значну роль відіграє переймання зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р № 996 – XIV.

2. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В. Бухгалтерський управлінський облік. – Житомир: ПП “Рута”, 2015.

3. Кучеренко Т.Є., Уланчук В.С.,Шайко О.Г. Звітність підприємств:

підручник / За ред. В.С. Уланчука. – К.: Знання, 2015.
4. Корегін М., Височан О. Актуальні питання визнання та обліку еквівалентів грошових коштів в Україні / М. Корегін, О. Височан //Бухгалтерський облік і аудит. – 2016.
5. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: Підручник / О.М. Губачова, С.І. Мельник. – К. : Центр учбової літератури, 2017.

Пристемський О.С.
к.е.н., доцент
Ахмад О. О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Актуальною проблемою в економіці України є не залучення виробничих запасів і нарощування обсягів, а використання їх. Прискорення обороту виробничих запасів на один лише день дасть змогу, в цілому по країні господарству вивільнити значну частину коштів, зайняту у сфері обігу. Для цього потрібний дійовий економічний механізм впливу на ефективність використання виробничих запасів у державному секторі економіки. Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку. На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік виробничих запасів.

Дослідженню актуальних проблем обліку виробничих запасів заборгованості присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, таких як Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Кужельний М.В, Мурашко В.М., Савицька Г.В., Петрова В.І., Стражева В.І., Сопко В.В. та інші.

Для здійснення виробничої діяльності підприємство повинно мати речові засоби виробництва, які являють собою певні матеріальні виробничі ресурси. Матеріальні ресурси є засобами виробництва, які включають засоби праці і предмети праці. Поняття матеріальних запасів слід відрізняти від поняття матеріальних ресурсів, яке є більш загальним ніж матеріальні або виробничі запаси. В теоретичному розумінні матеріальні запаси є предметами праці, які одноразово використовуються у виробничому процесі, свою вартість відразу переносять на готову продукцію. В бухгалтерському обліку більшість предметів праці вважаються виробничими запасами. Але поняття матеріальні і виробничі запаси є дискусійним і трактується в літературних джерелах неоднозначно. Реформування обліку в Україні і прийняття національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), зокрема П(С)БО 9 "Запаси", призвело до появи нового бухгалтерського терміну "запаси". Згідно П(С)БО 9 запаси визнаються активами, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням та їх вартість може бути достовірно визначена. Порівняння цієї термінології визначення запасів з

визначенням їх у міжнародному стандарті бухгалтерського обліку - МСБО 2 показує, що ці твердження мають аналогічний зміст. Аналіз концептуальних визначень термінології показує, що по суті виробничі запаси і матеріальні запаси стали визначатись в П(С)БО 9 запасами.

Гаджинський А.М. вважає, що матеріальні запаси - це вироби народного споживання та інші товари, які очікують вступ в процес особистого або виробничого споживання і знаходяться на різних стадіях виробництва і обороту продукції виробничо-технічного призначення. Крім того до виробничих запасів він відносить сировину, матеріали, комплектуючі вироби, купівельні напівфабрикати, моторне паливо, запасні частини, малоцінні швидкозношувані предмети, включаючи ріжучий і вимірювальний інструмент, інвентар, спецодяг.

Беляєв Ю.Я. під запасами розуміє "предмети праці, які в процесі виробництва перетворюються в ті чи інші продукти, або готову продукцію, призначену для особистого чи виробничого споживання". Далі він пропонує "в більш широкому розумінні під запасами розуміти виробничі потужності і запасне устаткування, обслуговуючий персонал і транспортні засоби, готівку і бібліотечні фонди, рівень технічної і практичної підготовки спеціалістів, надійність технічних засобів і т.д. .

Так Саблук П.Т. під виробничими запасами розуміє запаси засобів виробництва, які знаходяться в складах суб′єкта господарювання і необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу, причому це лише ті предмети праці, які ще не задіяні у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму. Сучасні українські вчені та практики до товарно-матеріальних запасів (або матеріально-виробничих) відносять "товари, які були куплені підприємством і зберігаються на складі для наступної реалізації; готова продукція, напівфабрикати та незавершене виробництво; різні матеріали, що зберігаються на складі і призначені для переробки в процесі виробництва або для забезпечення виробничого процесу". Безруких П.С. виробничі запаси характеризує як "різні речові елементи виробництва, які повністю споживаються в кожному циклі і всю свою вартість переносять на вартість виробленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг". До виробничих запасів відносить сировину і основні матеріали, допоміжні матеріали, купівельні напівфабрикати, відходи (зворотні), паливо, тару і тарні матеріали, запасні частини, малоцінні швидкозношувані предмети.

Найбільш оптимальним, на нашу думку, є наступне визначення виробничих запасів. Виробничі запаси - це складова частина предметів праці, які приймають участь у виготовленні продукції, але безпосередньо ще не задіяні у виробничому процесі, споживаються протягом одного виробничого циклу і всю свою вартість переносять на вартість кінцевого продукту.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996-XIV

2. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності «Облік та аудит». – 3-тє вид., перероб. І доп. – Житомир: ПП «Рута», 2002. 592с.

Пристемський О.С.
к .е.н., доцент
Слободян О.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ВИДИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОБУДОВУ ОБЛІКУ

Реформування аграрного сектора вітчизняної економіки, передбачило зміну юридичного статусу певної частини колективних сільськогосподарських підприємств, які перетворились у різного роду товариства, приватні, фермерські та інші невеликі підприємства. Розвиток малого підприємництва, у складі якого особливе місце займають фермерські господарства – зріс.

За нашим переконанням, для визначення видів фермерських господарств доцільно використовувати такі критерії: кількість працівників, обсяг виручки (доходу) за рік. При цьому нами виділяється три види фермерських господарств: мікрогосподарства, малі та великі. Зокрема:

- мікрогосподарства – це фермерські господарства з кількістю працівників до 10 чолоків та обсягом виручки (доходу) за рік до 100 тис. євро;
- малі фермерські господарства – це господарства із кількістю працівників від 10 до 50 чолоків та обсягом виручки (доходу) за рік від 100 до 500 тис. євро;
- великими – вважаються фермерські господарства кількість працівників в яких більше 50 осіб а обсяг виручки (доходу) за рік понад 500 тис. євро.

Відтак для мікрогосподарств для ведення бухгалтерського обліку ми пропонуємо застосовувати просту форму обліку. Основним регістром для обліку за цією формою є Журнал реєстрації господарських операцій. Всі господарські операції в ньому відображаються з дотриманням принципу подвійного запису.

Середнім фермерським господарствам – пропонуємо вести бухгалтерський облік за спрощеним Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 19.04,2001р. № 186 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05.05.2001р. за № 389/5580) і складають фінансову звітність відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 „Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000р. № 39 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15.03.2000р. за №161/4382). Великим фермерським господарствам бухгалтерський облік рекомендуємо вести з використанням звичайної форми обліку. Тобто, за Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1993 року № 291 та відповідно до

Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу, затвердженим Міністерства аграрної політики України від 07.03.2001 р. № 89.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що при визначенні виду фермерського господарства, окрім врахування кількості працівників та обсягу виручки (доходу) за рік можна орієнтуватися і на інші індивідуальні показники та умови розвитку господарства. Також врахувати, які галузі розвиватиметься і наскільки детальна потрібна про них інформація. Цим визначають структуру регістрів синтетичного і аналітичного обліку. Враховують також зручність форм регістрів, послідовність, періодичність і способи записів, економічну доцільність отримуваної інформації.

Кожна із означених форм обліку має певні особливості, які полягають у системі ведення (подвійна, проста), у формуванні доказовості записів, ступені точності і достовірності відображення економічної інформації, масштабах охоплення процесів і явищ, у повноті узагальнення та систематизації, послідовності складання звітності. З пропонованих форм обирають таку, яка найкраще підходить господарству для обліку витрат, доходів і результатів та звітності. Тобто, організація облікового процесу у фермерському господарстві визначається системою та варіантом обраного обліку і цілком залежить від рішення його власника. Організація простої форми обліку має три етапи, тобто здійснюється за схемою (рис. 1.).

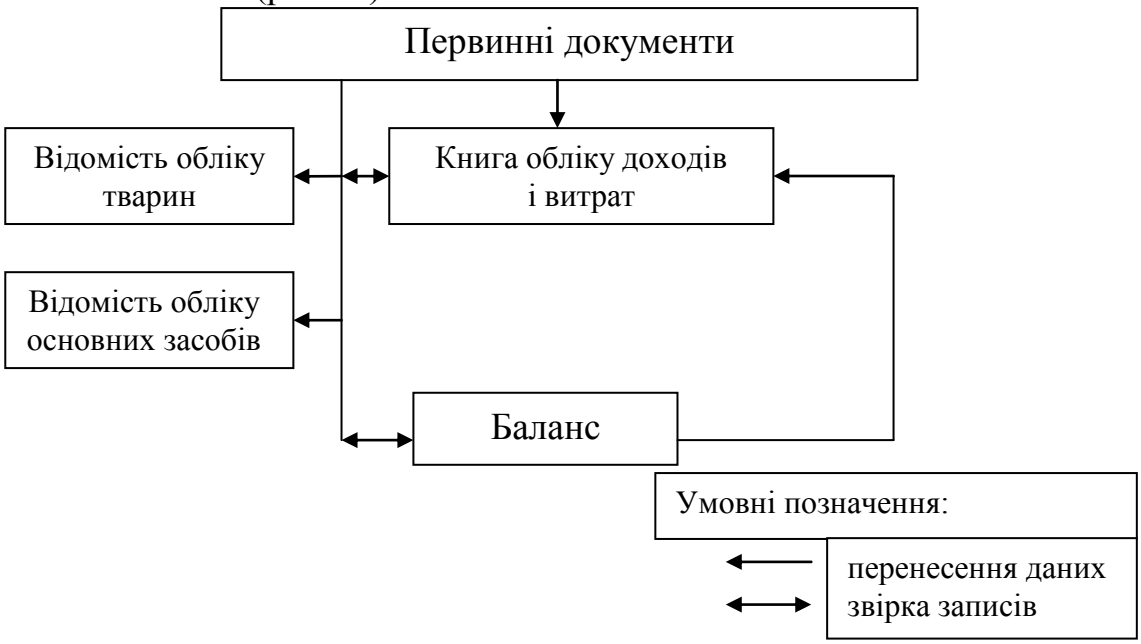

Рис. 1. Схема побудови обліку за простою формою

На першому етапі створюється база інформації. Він характеризується як первинне спостереження, фіксація і вимірювання господарських фактів. Тут формуються докази із застосуванням типових форм первинних документів для подальших облікових записів. Для первинного обліку використовують: платіжні доручення, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, квитанції, касові ордери, наряди, акти, договори, розрахунково-кошторисні документи, інвентаризаційні описи, розрахунки податків, страхових платежів тощо.

Другим етапом є вторинне спостереження, на якому здійснюється групування та систематизація господарських фактів, запис на рахунки, ведення поточного обліку. Аналітичний облік ведеться у відомостях аналітичного обліку - основних засобів, розрахунків, витрат і доходів тощо. Його ведуть для одержання детальної інформації із загальних даних.

Регістрами синтетичного обліку при простій формі є Книга обліку доходів та витрат. Книга обліку доходів і витрат (Книга*)* є найпростішим регістром обліку, який ведеться за простої системи. Це спеціальна таблиця, в якій нагромаджуються однорідні операції на підставі відповідних первинних документів. Записи в Книзі здійснюють за допомогою простого рахівництва, без використання подвійного запису і рахунків, що шляхом простих обчислень дає змогу обчислити фінансовий результат та одержувати інші необхідні дані. На підставі записів Книги можна скласти, при потребі, податкову декларацію, розрахунок акцизного збору та інших платежів. Для складання бухгалтерської звітності дані Книги необхідно заново переглядати та певним чином групувати, використовуючи також дані аналітичного обліку.

Для осіб, що є платниками єдиного податку передбачено Книгу, яка має іншу форму: на основі первинних документів відображають операції, що відбулися у звітному (податковому) періоді. Тут зазначають дату, зміст господарської операції, доходи всього і в тому числі від реалізації, позареалізаційні доходи, фінансові доходи та розшифровують поточні витрати, здійснені у зв’язку з веденням господарської діяльності. Ця Книга обліку доходів і витрат реєструється органом державної податкової служби разом з видачею свідоцтва на право сплати єдиного податку суб’єктам малого підприємництва. Вона має бути прошнурована і пронумерована. На останній сторінці завіряється підписом керівника і печаткою господарства та печаткою органу податкової служби.

Третім етапом облікового процесу є складання звітності. Ведення Книги не вимагає спеціальної підготовки, вона легка і зрозуміла в користуванні, так як записи здійснюють без взаємозв’язку господарських засобів та джерел. За нею можна отримати відомості про хід господарського процесу, скласти декларацію про доходи та про ПДВ.

Недоліком ведення Книги є те, що в ній обмежені можливості арифметичного контролю інформації, так як записи про доходи і витрати не пов'язані між собою (безсистемні). Це обмежує використання інформації з метою прийняття управлінських рішень, обґрунтування одержання кредитів, контролю за дебіторською і кредиторською заборгованістю тощо. В процесі господарської діяльності виникають операції за розрахунками, нарахуваннями та виникненням заборгованості, які не пов’язані з доходами і витратами, наприклад, утримання податків із заробітку найманих працівників, сплата податку на додану вартість тощо, а для запису цих операцій не передбачено граф. У Книзі неможливо відобразити рух грошових коштів, наприклад, внесення та отримання готівки з банку, що значно послаблює контрольні функції обліку. Для Книги обліку доходів і витрат характерно те, що доводиться робити багато приміток, фінансовий результат визначати за рядом уточнень, а складання фінансового звіту не обходиться без повного перегляду записів та подальшого їх групування.

Сакун А.Ж.
к.е.н., доцент,
Кузнецова А.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ОПЕРАТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання.

Підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства можна здійснити шляхом удосконалення організації оперативного і складського обліку запасів, а саме раціоналізацією форм документів, документообігу, усунення дублювання інформації, уніфікації форм документів. Щодо питань раціонального й ефективного використання всіх виробничих запасів, особлива роль повинна належить їх первинному обліку. Недоліки організації обліку виробничих запасів найбільш частіше виявляються при інвентаризації, звірянні даних складського обліку, коли визначаються нестачі й значні розбіжності за рахунок пересортування окремих видів матеріалів, а також помилок у первинних документах і облікових регістрах, що характеризують надходження й рух матеріалів. Для поліпшення організації обліку виробничих запасів необхідно вдосконалювати процес документування, тобто ширше використовувати накопичувальні документи (лімітно-забірні та комплектуючі карти, відомості та інші), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах. Покращенню документального забезпечення сприяє особливе впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання і витрачання сировини, матеріалів, комплектуючих виробів тощо, обмеження числа посадових осіб, які мають право підпису документів на видачу дефіцитних і дорогих матеріалів. При цьому в обліковій політиці необхідно визначити норми природного убутку по кожній групі запасів, а також порядок і строки проведення інвентаризації. В зв’язку з тим, що процес виробництва на підприємстві здійснюється за змінами й центрами матеріальної відповідальності, пропонується складання актів та змінних рапортів при передачі виробничих запасів однієї зміни іншій, де інформація про витрачання конкретних виробничих запасів і сировини відображається за окремими видами продукції.

Досить проблематичним є порядок відображення транспортно-заготівельних витрат при вибутті запасів. Вирішення цієї проблеми розглядають шляхом відображення транспортно-заготівельних витрат загальною сумою на окремому субрахунку та їх подальший розподіл на різні рахунки обліку запасів в залежності від специфіки галузі або конкретного підприємства. У наказі про

облікову політику доцільно вказати, що розподіл транспортно-заготівельних витрат між найменуваннями запасів, які перевозяться, здійснюється за кількісним (вага, об‘єм, кількість місць, одиниць) або вартісним критерієм (ціна одиниці запасів) [1, с. 67].

Під час відпуску у виробництво основної сировини крім оперативного кількісного контролю важливе значення має також організація постійного, тобто потрібно враховувати якісні характеристики, оскільки в разі їх збільшення вище від базисного досягається економія корисних речовин, а в разі зменшення – перевитрати. У зв’язку з цим у первинних документах на підприємствах (актах передачі залишків сировини і матеріалів на виробництво, відомостях перевірки рецептури, відвантажувальній накладній) доречно буде запропонувати ввести окремі графи, в яких передбачено вказати якісні характеристики, що дає змогу посилити контроль над їх витрачанням, оприбуткуванням і якістю готової продукції. На стадії реєстрації документів в облікових регістрах, щоб уникнути помилок і порушень, доцільно використовувати метод «службових записок», який описує порядок бухгалтерської обробки того або іншого документа. У службовій записці повинно бути визначено: дату і номер документа; господарську операцію, яка висвітлює сутність первинного документу; якісні показники виробничих запасів; кореспонденцію рахунків [2].

Щоб уникнути помилок і порушень при зборі та реєстрації оперативних фактів про виробничі запаси, що підлягають обліку, доцільно розробити детальні інструкції конкретним виконавцям (у вигляді посадових інструкцій, виписок із графіків документообігу) про порядок і терміни реєстрації даних, а також використовувати систему заохочень і покарань за виконання своїх обов’язків виконавцями. Важливо класифікувати матеріали так, щоб можна було точніше розподіляти відхилення в їх вартості по напрямах витрат. При цьому, враховуючи, що частина відхилень залежить від об’єму або від маси вантажів, що перевозяться, розподіл їх доцільно здійснювати пропорційно натуральним показникам.

Реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності їх фінансово-економічної діяльності, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль за наявністю, рухом і використанням виробничих запасів, а також досягти їх економії.

Список використаних джерел:

1. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами / П.В. Іванюта, О.П. Лугівська: [Навч. Посіб. / За ред. Д.е.н., проф. Іванюти О.М.]. - К.: Центр навчальної літератури, 2009. - 320 с.

2. Басенко О. В. Запаси на підприємстві текстильної промисловості / О. В. Басенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №43. – С.119-125.

3. Колосок А. М. Проблемні питання обліку і списання матеріальних цінностей / А. М. Колосок // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 10. – С. 229–233.

Сакун А.Ж.
к.е.н., доцент,
Стрілецька А.Ю.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі для ефективного управління сільськогосподарським підприємством і його структурними підрозділами в умовах коли постійно змінюється кон'юнктура і розвивається конкуренція товаровиробників, необхідна своєчасна і достовірна інформація. Таку інформацію дає бухгалтерський облік, як основний засіб накопичення інформації, яка необхідна для регулювання виробничого процесу, а також як необхідного елемента на другій стадії процесу розробки і реалізації управлінського рішення.

Дослідженню методики та організації обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства присвятили свої праці Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Гуцаленко, К. Друрі, О. Лишиленко, Н. Малюга, Л. Нападовська, В. Пантелеєв, В. Пархоменко, Л. Чижевська та інші вчені.

Аналітичне забезпечення – це система збору даних, що передбачає групування інформації в потрібному розрізі для потреб управління, складання бухгалтерської й аналітичної звітності. Основним елементом аналітичної системи є економічний аналіз, який передбачає комплексну методику обробки обліково-аналітичної інформації, котра є необхідною для прийняття та обґрунтування управлінських рішень та їх оптимізації. Економічний аналіз у системі управління виконує сполучну функцію між отриманням інформації та прийняттям управлінських рішень. Внутрішній управлінський аналіз – це частина управлінського обліку, тобто інформаційно- аналітичного забезпечення власників підприємства, керівників усіх рівнів. Зовнішній фінансовий аналіз – елемент фінансового обліку, що обслуговує зовнішніх користувачів інформації про підприємство, що виступають самостійними суб'єктами економічного аналізу за даними фінансової звітності. Фінансовий аналіз базується на даних бухгалтерського обліку та імовірнісних оцінках майбутніх чинників господарського життя. Консолідація облікової та аналітичної інформації повинна забезпечувати досягнення поставлених цілей і завдань, які використовуються на різних рівнях управління підприємством.

Система бухгалтерського обліку та економічного аналізу об'єднує облікові та аналітичні операції в один процес. При цьому вдосконалюються як загальна методологія, так і нормативні положення обліку та аналізу для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі. Безперервність цього процесу і використання його результатів в господарюючого суб'єкта є необхідним для прийняття управлінських рішень керівництвом. Одним із таких інструментів даного механізму в управлінні є

облікова політика підприємства.

Закон про бухгалтерський облік визначає облікову політику досить коротко: “облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності” [1]. Трактування поняття “облікова політика” як у МСФЗ, так і в українському законодавстві передбачає, що підприємство до початку звітного періоду вибирає в межах, встановлених стандартами або іншими нормативними документами, певні методи, методики, способи оцінки, форми організації обліку, які використовуються ним для ведення поточного обліку і складання фінансової звітності. З одного боку це забезпечує однозначність тлумачення показників фінансової звітності, а з іншого – створює умови для здійснення фінансового менеджменту [2].

Складовими аспектами облікової політики в Україні є:

1) теоретичні засади бухгалтерського обліку – базуються на загальнонаукових основах бухгалтерського обліку та основних законодавчих актах, що регулюють діяльність в цій сфері; також включають в себе основні принципи, дотримання яких є основою відображення в обліку господарських операцій;

2) методика – це сукупність методів та критеріїв оцінки, що регламентують облік основних засобів та малоцінних необоротних активів, запасів, фінансових інвестицій, розрахунків, забезпечень, доходів та витрат;

3) практика – включає в себе безпосереднє ведення обліку на вище перерахованих ділянках шляхом реєстрації в первинних документах та їх обробки; відображення господарських операцій згідно діючого Плану рахунків; узагальнення інформації в облікових регістрах обраної форми обліку; організація внутрішнього контролю та взаємодії бухгалтерії з іншими службами господарюючого суб’єкта [3, с. 89].

Отже, обліково-аналітична система забезпечення виробничо-фінансової діяльності підприємства повинна відповідати вимогам формування необхідних облікових та аналітичних даних, використовувати інформацію зовнішньої та внутрішньої звітності, що забезпечить виконання її аналітичної та контрольної функцій.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14

2. Васільєва Л.М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред’являються: [Електронний ресурс] / Л.М. Васільєва // Ефективна економіка, №6, 2013 – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua

3. Пархоменко В.М. Реформування бухгалтерського обліку в Україні: Плани рахунків: загальний та спрощений. Регістри бухгалтерського обліку / В.М. Пархоменко, П.П. Баранцев. – Луганськ: “Футура” ДСД “Лугань”, 2001. – 464 с.

Самайчук С.І.
к.е.н., доцент
Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах в управлінні фінансово-господарською діяльністю особлива увага повинна приділятися прибутку, як джерелу формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Питання розподілу та використання прибутку постійно привертають увагу науковців, які намагаються оцінити достовірність показників звітності в частині відображення відповідних операцій та адекватність таких показників вимогам та потребам користувачів.

А.М. Поддєрьогін визначає, що фінансова діяльність суб'єктів господарювання - це система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення фінансування підприємства та досягнення ним поставлених цілей, тобто це практична фінансова робота, що забезпечує поточну діяльність підприємства, діяльність щодо поліпшення її результатів. При цьому автор наголошує, що фінансова діяльність підприємства спрямована на виконання таких основних завдань: фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; використання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого і соціального розвитку, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів [1].

Формування прибутку суб'єктів господарювання здійснюються в декілька етапів з огляду на необхідність розрахунку різних видів прибутку, що передує визначенню загального прибутку, а саме: прибутку від продажу продукції (товарів, робіт, послуг), тобто валового прибутку; прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування, чистого прибутку. Саме за цими видами прибутку у суб'єктів господарювання є реальна можливість проводити порівняльну оцінку рівня прибутковості за окремими напрямами діяльності. Прибутки та збитки мають чітко визначені джерела та напрями, за якими належить вести економічний аналіз і пошуки можливостей підвищення фінансово-господарської діяльності. Кожна складова, яка відображає прибутки, або збитки, являє собою окремий напрям фінансового аналізу з метою виявлення як внутрішніх, так і зовнішніх резервів зростання прибутковості.

Валовий прибуток (збиток) – це перевищення чистого доходу підприємства від реалізації продукції (товарів,робіт, послуг) над їх собівартістю. У фінансовому обліку реалізованою вважають продукцію, відвантажену від постачальника до покупця разом із відповідними супровідними документами. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт. послуг), за вирахуванням указаних сум податків і зборів, називається чистим доходом , а до вирахування – валовим доходом підприємства. Згідно із

законодавством України, під реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) розуміється господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає передачу права власності на продукцію (роботи, послуги) іншим суб'єктам господарської діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань [2].

Найскладнішим у визначенні прибутку від реалізації продукції є розрахунок її фактичної собівартості. Методичні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про собівартість реалізованої продукції визначаються П(С)БО 9 «Запаси» [3] та П(С)БО 16 «Витрати» [4]. Методика визначення собівартості виготовленої регулюється галузевими методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг), розробленими й затвердженими для окремих галузей.

Прибуток (збиток) від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку та іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут на інших операційних витрат. Прибуток (збиток) до оподаткування - як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, фінансових та інших витрат. Чистий прибуток (збиток) визначається як алгебраїчна сума фінансового результату до оподаткування, податку на прибуток та прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування.

В умовах ринкової економіки механізм розподілу прибутку набуває важливого значення, оскільки від нього залежить дієвість господарської самостійності й самофінансування суб'єктів господарювання. Раціоналізація фінансового механізму розподілу прибутку підприємства є процесом вибору оптимальних форм і методів порядку розподілу прибутку залежно від цілей, характеру й особливостей здійснення його господарської діяльності. Так, О.О. Кравченко зазначає, що процес оптимізації розподілу та використання прибутку підприємства можна подати як послідовну реалізацію наступних етапів: 1) оцінка рівня самофінансування підприємства, 2) визначення загальної потреби у прирості доступних фінансових ресурсів, 3) оцінка планової потреби в обсязі чистого прибутку, 4) визначення суми чистого прибутку, спрямованої на споживання [5].

Отже, прибуток з погляду його практичного застосування необхідно розуміти як частину чистого доходу суспільства, позитивний фінансовий результат і показник ефективності фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підр. / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2006, - 552 с.

2. Ткаченко Н.М. Оновлена фінансова звітність в Україні: навч.-практич. посіб. – К.: Алерта, 2015. – 66 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 №318: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov/ua/iaws/show/z0027-00.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 №318: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov/ua/iaws/show/z0027-00.

5. Кравченко О.О. оптимізація розподілу та використання прибутку підприємства / О.О. Кравченко, Д.А. Стецько // Зб. наук. праць ДЕТУТ, серія «Економіка і управління». Вип. 32. – Київ: Вид-во ДЕТУТ, 2015. – С.253- 260.

Скрипник С.В.
к.е.н., доцент
Ганжа В.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна а

ОБЛІК ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Облік за центрами відповідальності є однією з спеціалізованих підсистем управлінського обліку, що зорієнтована на внутрішньогосподарське підприємництво і базується на відповідальності менеджерів за витрати і доходи за умови можливості впливу на них в рамках наданих повноважень. Як правило, організують обліку за центрами відповідальності з метою підвищення ефективності управління підрозділами підприємства на основі врахування відповідальності за досягнуті результати за встановленими кількісними та якісними параметрами, що є основою посилення мотивації менеджерів і працівників підприємства.

Сільськогосподарські підприємства характеризуються складною внутрішньою структурою і тому для управління ними підвищені вимоги до достовірності та оперативності інформації на рівні кожного структурного підрозділу. Така інформаційна підтримка потребує виконання таких важливих функцій як аналіз, планування, контроль за доходами та витратами, а це можливим стає в умовах децентралізації управління. Саме ступінь децентралізації управління є найбільш важливим фактором для організації обліку за центрами відповідальності. Перехід до децентралізованої системи управління дає змогу керівникам різних рівнів управління приймати рішення, а також розподіляти відповідальність стосовно планування та контролю доходів і витрат [1].

Здійснюючи поділ відповідальність між підрозділами підприємства, можна визначити, хто і за що на підприємстві реально відповідає, отримати можливість оцінити результати і оперативно скоординувати дії підрозділів, створити грамотну систему мотивації персоналу для виконання поставлених завдань. Керівник такого підрозділу концентрується на показниках його роботи, підвищується оперативність і обґрунтованість прийняття управлінських рішень. У вищого керівництва, навпаки, вивільняється час для виконання стратегічних завдань.

По суті центри відповідальності – це структурні (організаційні) одиниці які характеризуються просторовою або функціональною відповідальністю. В них здійснюється первісне споживання ресурсів і формуються доходи, організовується облік з метою контролю і управління ввірених їм показників.

Науковцями по-різному трактується термін «центр відповідальності». Так, С.Ф. Голов трактує центр відповідальності як сферу (сегмент) діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера за показниками діяльності, які він контролює [4]. На думку Л.В. Нападовської

центром відповідальності є частина підприємства, керівник якого особисто відповідає за результати її роботи або це структурна одиниця підприємства, його економічний суб'єкт, у межах якого менеджер відповідає за доцільність понесених затрат та одержання доходів [6]. Ф.Ф. Бутинець дає таке визначення центру відповідальності - «це визначена частина господарської діяльності підприємства, характерними рисами якої є відповідальність конкретної посадової особи за контроль та виконання певних показників» [2]. У тлумаченні В.С. Леня центром відповідальності може бути будь-який підрозділ підприємства, де контролюється поява витрат, одержання доходів чи використання інвестицій і який перебуває під управлінням єдиного керівника [5]. У М.А. Вахрушиної центр відповідальності визначений як структурний підрозділ організації, очолений керівником, який несе відповідальність за результати його роботи [3].

Таким чином, єдиного підходу до визначення поняття «центр відповідальності» серед науковців та дослідників немає. Однак, у всіх визначеннях увага акцентується на основних сутнісних ознаках ідентифікації центру відповідальності - відокремленості від інших структурних підрозділів підприємства та встановленні персональної відповідальності менеджера за показники діяльності, які він контролює.

Виділення центрів відповідальності є основою при створенні на підприємстві системи управлінського обліку. Створення та функціонування системи обліку за центрами відповідальності передбачає:

– визначення центрів відповідальності;

– складання бюджету для кожного центру відповідальності;

– регулярне складання звітності про виконання;

– аналіз причин відхилень та оцінка діяльності центру.

Отже, побудова управлінського обліку за центрами відповідальності дає змогу пов'язати діяльність конкретних осіб з відповідальністю за результати роботи підрозділу.

Список використаних джерел

1. Управлінський облік: підручник для студ. вищих навч. закл. / Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, Н.І. Цегельник; М-во освіти і науки України, Житомирський нац. Агроекологічний ун-т, Житомирське бласне обєднання громадської організації «Спілка економістів України», Житомир: Рута, 2015, 632 с.

2. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За ред.. проф. Ф.Ф.Бутинця.—3-тє вид., доп. і перероб.—Житомир:ПП«Рута», 2005. — 480 с.

3. Вахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учет: учеб. Для студентов вузов, обучающихся по экон. специальностях / М.А. Вахрушина. – 6-е изд., испр. – Москва: Омега-Л, 2007. – 570 с.

4. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник.—К.: Лібра, 2003. — 704 с

5. Лень В.С. Управлінський облік: Навч. посіб.—2-ге вид., випр.— К.: Знання-Прес, 2006.—317 с.—(Вища освіта XXI століття).

6. Нападовська Л.В. Управлінський облік. підруч. для студ. вищ. навч. закл.—К.: Книга, 2004. — 544 с

Скрипник С.В.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах автоматизації та оцифрування виробничих і бізнес-процесів в аграрній сфері економіки провідну роль у здійсненні організаційно-економічних пріоритетів розвитку аграрного виробництва відіграють інноваційно-інвестиційні інструменти. Серед них провідна ролі належить інноваційно-інвестиційним проектам. Вони дозволяють впроваджувати у практику інновації, які можуть бути забезпечені інвестиціями навіть із власних прибутків, що стратегічно важливо для малих і середніх суб'єктів агробізнесу та важко кредитуються банківськими й іншими установами через відсутність достатнього ліквідного заставного майна [1, с. 24]. Зокрема, такий проект був розроблений для зерновиробництва на засадах селекції більш продуктивного насіннєвого матеріалу й застосування інноваційних технологій вирощування з визначенням обсягів інвестицій, ймовірних прибутків, рентабельності, термінів окупності. Інноваційно-інвестиційні інструменти у вигляді заходів з розробок та впровадження нової техніки і технологій вітчизняних зразків мають забезпечити організаційно-економічні пріоритети, направлені на всебічну екологізацію виробництва, покращення умов праці працівників і керівництва, а також збільшення продуктивності ресурсокористування. Зокрема, це система No Till, яка при менших затратах коштів і праці дозволяє відтворювати природну родючість ґрунтів, отже, підвищувати ефективність та конкурентоспроможність виробництва [2, с. 125].

У сукупності інноваційно-інвестиційних інструментів надзвичайна роль має відводитися та відводиться капітальним вкладенням та капітальним інвестиціям у здійсненні процесу сільськогосподарського відтворення, особливо на рівні основних засобів. При цьому велике значення має чітке їх розмежування не тільки у безпосередній діяльності, але й в обліку та управлінні. Встановлено, що через дефіцит власних фінансових ресурсів фермерські господарства й сільськогосподарські підприємства здійснюють капітальні вкладення переважно у ремонт або модернізацію вже існуючих основних засобів. Також вони мають недостатню активність щодо здійснення капітальних інвестицій [3, с. 94].

Рівень забезпечення малих і середніх сільськогосподарських підприємств сільськогосподарською технікою визначено як незадовільний. Встановлено, що їх забезпечення технічними засобами не досягає й половини від технологічної потреби, а стосовно забезпеченості основними видами техніки простежуються тенденції до зниження.

Порівняно з 2005 р. оснащеність сільськогосподарських підприємств основними видами техніки у 2018 р. значно знизилася. Так, у сільськогосподарських підприємствах нині використовується лише 129,3 тис. тракторів, 26,8 тис. зернозбиральних і 4,6 тис. кормозбиральних комбайнів, 70,3 тис. шт. сівалок усіх видів, близько 8 тис. шт. сінокосарок тракторних, 15,4 тис. шт. жаток.

У 2018 р. до сільськогосподарських підприємств надійшло 9,8 тис. тракторів, тоді як вибуло 7,6 тис.; зернозбиральних комбайнів –2,6 та 2,0 тис. шт. відповідно; кормозбиральних комбайнів – 241 та 420 шт.; плугів – 3,9 тис. шт. та 2,3 тис. шт.; сівалок – 5,3 тис. та 4,4 тис. шт.; жаток валкових – 2239 та 908 шт. відповідно. Для сільськогосподарських підприємств важливим є питання оновлення технічних засобів. Для нормального відтворення машинно-тракторного парку потрібно щороку закуповувати 8,0-10,0 % від наявної техніки.

З урахуванням впровадження інноваційно-інвестиційних моделей розвитку аграрного виробництва рівень оновлення техніки має складати 12,0 – 15,0%. Оновлення технічних засобів у сільськогосподарських підприємствах здійснюється повільно. Протягом 2017 р. було закуплено лише 7934 шт. тракторів (6,0 % до наявності на початок року), списано – 1909 шт. (1,5 % до наявності). Зернозбиральних комбайнів закуплено 2171 шт. (8,2 % до наявності на початок року), списано – 543 шт. (2,1 % до наявності). Сівалок було закуплено 4434 шт. (6,8 % до наявності на початок року), списано – 1652 шт. (2,5 % до наявності на початок року). Технологічна потреба сільськогосподарських підприємств у тракторах становить 280,0 тис. шт. за наявності 129,3 тис. шт. При цьому у 2018 р. також було лише 3,3 тис. шт., або 11,8 % від щорічної потреби. Подібна ситуація спостерігається й по інших видах техніки. Так, по комбайнах у 2018 р. було вироблено лише 30 штук, або 1,1% від потреби.

Отже, наступним організаційно-економічним пріоритетом розвитку сільськогосподарських підприємств є розширене відтворення інноваційної сільськогосподарської техніки і технологій. Формування відповідних стратегічних напрямів розвитку матеріально-технічної бази має спиратися на глибокий аналіз існуючої ситуації. За останні роки машинно-тракторний парк агросфери значно змінився як кількісно, так і якісно. Звідси випливає, що на аграрному ринку можна представляти продукцію високої якості з найменшою собівартістю. Це можливо лише у разі використання сучасної, ресурсозберігаючої техніки, що дозволяє знизити трудомісткість виробництва й підвищити його продуктивність. Адже саме за останнім критерієм країна значно відстає від європейських сусідів, - Польщі, Німеччини, прибалтійських країн, де природні умови є значно гіршими для сільськогосподарської діяльності.

За сучасного рівня механізації сільськогосподарського виробництва у господарствах та підприємствах отримують високі врожаї сільськогосподарських культур при відносно низькій собівартості. Разом із тим, техніка для вирощування основних сільськогосподарських культур не є взаємозамінною, тобто ринки техніки для обробітку різних культур один з одним не перетинаються. Тому в країні

проблеми оснащеності сільськогосподарською технікою та ефективності її використання мають особливу значущість, а ринок техніки виступає ключовою ланкою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

В умовах великої концентрації виробництва досягнення європейських стандартів функціонування агросфери можливе лише за засадах визначення базових організаційно-економічних пріоритетів, здатних забезпечувати синергетичний і кумулятивний ефекти в економічній та соціальній сферах, що спрямовуватиме процес європейської інтеграції. Корпоративні формування з банком земельних ресурсів від 20,0 до 40,0 тис. га є найбільшою групою за кількістю учасників вітчизняного аграрного ринку – 28 компаній (25 у 2013 р.). Загальний обсяг їх земельних ресурсів складає 0,84 млн. га або 14,0% від загальної земельної площі, зайнятої агрохолдингами.

Концентрація земельних ресурсів у великих аграрних підприємствах значною мірою обумовлена їх перевагами як інтегрованих структур: по-перше, значна економія на масштабах придбання засобів виробництва; по-друге, це нові умови застави – сільськогосподарська продукція є заставою для несільськогосподарської діяльності холдингів, особливо у сезон, коли її з'являється багато. У свою чергу, це – значна кредитна маса, що може фінансувати прибуткову діяльність, навіть з сільським господарством не пов'язану.

Інноваційно-інвестиційні інструменти в умовах автоматизації й оцифрування сільськогосподарського виробництва мають провідне значення у формуванні та здійсненні організаційно-економічних пріоритетів фермерських господарств і аграрних підприємств, що полягають у збільшенні продуктивності ресурсів як основних факторів виробництва; відтворенні й модернізації основних засобів на інноваційних засадах; всебічній екологізації діяльності й покращенні споживчих властивостей продовольчої сировини і продукції. При цьому такими інструментами визначено інноваційно-інвестиційні проекти, інноваційно-інвестиційні заходи, капітальні вкладення й капітальні інвестиції, у т.ч. за межами господарств і підприємств, але які впливають на підвищення їх ефективності й конкурентоспроможності та здійснюються великим агробізнесом і державою, наприклад, у зелену енергетику, виробничу інфраструктуру та логістику тощо.

Список використаних джерел

1. Демчук Н.І., Кисельова М.С. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 21-26.

2. Лижник Ю. Б. Динаміка інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2011. № 2(54). С. 123-130.

3. Боярко І. Оцінка інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 7. С. 90-99.

Скрипник С.В.
к.е.н., доцент
Коваленко О.А.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОБЛІК ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА:УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах важливим кроком обліку сільськогосподарської діяльності є його стандартизація і приведення у відповідність з основними принципами та вимогами міжнародних стандартів. Таким кроком було введення в дію П(С)БО 30 «Біологічні активи», яким вносилися суттєві зміни до бухгалтерського обліку в сільському господарстві. Запровадження ПСБО 30 «Біологічні активи» викликало численні труднощі в обліковій роботі та не набуло поширення у сільськогосподарських підприємствах України, оскільки запропоновані нові методологічні засади бухгалтерського обліку вимагали практичних роз'яснень щодо застосування окремих його положень. Тому в подальшому було прийнято Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів і розроблено Методичні рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів. Однак проблеми обліку та оцінки біологічних активів у сільському господарстві ще залишаються невирішеними через дискусійність окремих аспектів і ряд принципових невідповідностей у нормативно-правовій базі ведення вітчизняного обліку.

Вирішення проблематичних питань науковці вбачають у необхідності удосконалення системи обліку сільськогосподарської діяльності, порівнюючи МСБО 41 «Сільське господарство» та вітчизняний П(С)БО 30 «Біологічні активи» з акцентом на недосконаліть їх певних норм, а в окремих випадках – прийняття і затвердження окремого стандарту із бухгалтерського обліку сільського господарства. Так, за П(С)БО 30 інформація щодо визнання витрат сільськогосподарської діяльності відповідає вимогам достовірності вирахування собівартості продукції, що відрізняє цей стандарт від МСБО 41 та свідчить, що застосування П(С)БО 30 не передбачає, але й не відміняє необхідності ведення обліку витрат за порядком, передбаченим П(С)БО 16 «Витрати» та обчислення відповідно до його положень виробничої собівартості. Взаємоузгодженість також необхідна галузевих Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132, які були прийняті ще у 2001 р., із П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Особливістю бухгалтерського обліку в сільському господарстві є те, що в першу чергу необхідно вести облік так званих живих (біологічних) об'єктів – тварин і рослин. Поточні біологічні активи – це ті активи, які здатні давати сільгосппродукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а

також тварини на вирощуванні та відгодівлі.

Свої особливості мають біологічні активи рослинництва. Вони дають сільськогосподарську продукцію, яка є відокремленою від земельних ділянок і вважається окремим споживним (зрілим) біологічним активом. Самі ж біологічні активи рослинництва, як правило, не продаються та не купуються. Тобто, біологічні активи рослинництва є невіддільними від землі, як основного засобу виробництва, вони створюються за допомогою поєднання двох факторів виробництва – природного та людського, активного ринку на яких не має. Але, з іншого боку, склад поживних речовин ґрунту та відповідних додаткових вкладень на підвищення його родючості впливатиме на процес біологічного перетворення, що необхідно враховувати в майбутньому.

Виокремлення біологічних активів в окрему обліково-аналітичну групу та впровадження принципово нового порядку організації їх бухгалтерського обліку обумовили необхідність внесення суттєвих змін в організацію всіх етапів облікового процесу. Це стосується удосконалення первинного, аналітичного і синтетичного обліку з урахуванням тенденцій розвитку національної системи бухгалтерського обліку та вимог управління до якості облікової інформації в сучасних умовах функціонування сільського господарства.

Також на сьогодні на законодавчому рівні не затверджено методичних рекомендації щодо контролю біологічних активів на підприємствах аграрного комплексу. В результаті цього контролюючі органи зобов'язані застосовувати загальні нормативно-правові акти при організації та методиці ведення контролю наявності та руху поточних біологічних активів.

Нині управлінський облік є поєднуючою ланкою між обліковим, контрольним процесом та процесом управління щодо забезпечення керівників різних рівнів управління обліковою інформацією для контролю за виробничою діяльністю та прийняттям дієвих управлінських рішень. Такою інформацією є дані, пов'язані з сільськогосподарською діяльністю. Тому набуває необхідності приведення обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції у відповідність з Міжнародними стандартами фінансової звітності, методики їх контролю та системи управління, де синтезовані особливості сільського господарства щодо значення сільськогосподарської діяльності як управління біологічною трансформацією з відображенням в обліку.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790.– Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05.

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 41 «Сільське господарство». – Режим доступу: http://minfin. qov.ua/control /publish/artide/main?artid=92410&cat_id=9240.

3. Жук В.М. Нові методологічні засади обліку сільськогосподарської діяльності та проблеми практичного застосування П(С)БО 30 «Біологічні активи» / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 6. – С. 34-42

Скрипник С.В.
к.е.н., доцент
Пигида А.Б.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ»

Праця є найважливішим елементом витрат виробництва і, зокрема, собівартості продукції (робіт, послуг), за виконання якої працівники отримують винагороду у вигляді заробітної плати. Теоретичні і методичні аспекти щодо обліку розрахунків по виплатах працівникам, як правило, мають розкриватися у нормативно-правових актах України, однак зміст цього поняття належного висвітлення не отримав. У працях вітчизняних і зарубіжних науковців в основному активно досліджуються та висвітлюються терміни «заробітна плата», «оплата праці», «розрахунки з оплати праці», оскільки облік виплат працівникам займає не лише одне з центральних місць у системі бухгалтерського обліку, а й виступає є невід'ємною частиною діяльності будь-якої організації.

Виплати працівникам є основним джерелом прибутків робітників і за їх допомогою здійснюється контроль за мірою праці та споживання, вони використовуються як найдієвіший важіль управління економікою. Виплати працівникам як економічне поняття вважають одним із найскладніших.

Із прийняттям Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» актуалізувалося питання трактування економічного змісту поняття «виплати працівникам». У нормативних документах України, зокрема з питань бухгалтерського обліку, дефініція «виплати працівникам» відсутня. Це питання також глибоко не досліджується вітчизняними науковцями. Це свідчить, що виплати працівникам не виокремлено як цілісне поняття у бухгалтерському обліку. Так, у П(С)БО 26 визначено зміст, складові, класифікаційні ознаки виплат працівникам, проте не визначено сутність безпосередньо поняття «виплати працівникам» [1]. Цей стандарт деталізує, які виплати до якої групи включаються і дає визначення тільки окремих термінів:

- поточні виплати (обов'язковість їх сплати протягом 12 місяців після закінчення періоду виконання);
- виплати у разі звільнення;
- виплати після закінчення трудової діяльності;
- інші довгострокові виплати;
- виплати інструментами власного капіталу підприємства.

Доцільно зазначити, що визначення поняття «виплати працівникам» наведене в МСБО 19 «Виплати працівникам» (Employee Benefits), яким керуються підприємства, що складають звітність відповідно до МСФЗ. Згідно з цим стандартом виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками [2].

Так, МСБО 19 розрізняє наступні види виплат працівникам, що підлягають обліку:

- короткострокові виплати (shot-term employee benefits);
- виплати по закінченню трудової діяльності (post-employment benefits);
- виплати при звільненні (terminations benefits);
- інші довгострокові виплати працівникам (other long-term employee benefits).

Згідно з Інструкцією зі статистики заробітної плати виплати працівникам визначаються як фонд оплати праці, що класифікується у розрізі таких складових [3]:

- фонд основної заробітної плати - винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці;
- фонд додаткової заробітної плати - доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії;
- інші заохочувальні та компенсаційні виплати - виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові та матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

Таким чином, заробітна плата відображає винагороду роботодавця працівнику за витрачену працю і водночас є складовою виплат працівникам. Держава регламентує і забезпечує здійснення цих виплат на основі нормативно-правових актів через систему відносин – оплату праці. Отже, питання організації оплати праці вкрай актуальні, виходячи з того, що прогрес суспільства та його конкретних суб'єктів реалізовується передусім через зміцнення та розвиток особистих матеріальних стимулів, основною формою яких і є оплата праці.

Для більшості населення заробітна плата, яка входить до поточних виплат працівників підприємства, втратила свою відтворювальну та стимулюючу функції і фактично перетворилася на різновид соціальних виплат, не пов'язаних з кількістю, якістю та кінцевими трудовими результатами. При цьому, її рівень у нашій країні значно нижчий порівняно з розвиненими державами світу. Для соціального захисту і матеріальної зацікавленості працівників необхідно постійно удосконалювати систему оплати праці. А для цього потрібно постійно проводити перевірку розрахунків з персоналом, яка передбачає контроль за дотриманням чинного законодавства про працю, правильністю нарахування заробітної плати і проведення утримань з неї, а також правильністю ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс] / затв. наказом МФУ від 28.10.2003 р. № 601 (зі змінами та допов.). – Режим доступу : www.ligazakon.ua.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011.

3. Інструкція зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] від 13.01.2004. - № 5. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0114-04

Скрипник С.В.
к.е.н., доцент
Шепель І.А.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО АМОРТИЗАЦІЇ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

У процесі економічного кругообороту будь-який продукт поступово витрачається, споживається, зношується і потребує заміни. Тобто виникає необхідність в його періодичному оновленні. Це є першопричиною відтворення, яке становить період від створення продукту до його повного споживання, за яким настає оновлення, новий цикл виробництва і споживання.

Перехід України до ринкових відносин потребує принципово нових підходів до управління основними засобами. Зміна організаційних форм, виробничих відносин, взаємозв'язків суб'єктів господарювання вплинули на склад і структуру засобів праці. Саме їх стан і особливості відтворення формують передумови розвитку аграрного сектора України, виробничу потужність підприємств та рівень конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції. Основним джерелом відтворення основних засобів є амортизаційні відрахування.

У зв'язку із стратегічним курсом та інтеграційними процесами розширення співробітництва вітчизняних товаровиробників з іноземними партнерами, формування інвестиційно-привабливого клімату в державі, створення сприятливих умов існує необхідність збільшення обсягів виробництва та оновлення засобів праці. На сучасному етапі дедалі більша кількість аграрних підприємств має потребу в інвестиціях, одним із можливих джерел яких є іноземний капітал. Тому необхідно, щоб «мова бізнесу», якою є бухгалтерський облік, була зрозумілою для всіх учасників економічних відносин, у тому числі й іноземним інвесторам.

Всі об'єкти засобів праці, підлягають фізичному й моральному зносу, тобто під впливом різних факторів втрачають свої якості та не можуть виконувати притаманні їм функції. Фізичний знос може частково відшкодовуватись за рахунок ремонту, реконструкції та модернізації. Моральний знос проявляється в тому, що за своїми характеристиками основні засоби поступаються новітнім зразкам. На підприємстві здійснюється кругообіг основного капіталу (рис.1).

Вартість основних засобів, які беруть участь у процесі виробництва, переноситься та трансформується у різні форми на різних стадіях кругообігу основного капіталу: виробництва, обміну та відтворення основних засобів. В процесі виробництва в ході використання основних засобів частина їх вартості шляхом нарахування амортизації переноситься на собівартість готової продукції та формує відображуваний прийомами обліку амортизаційний фонд як потенційне джерело інвестицій. Тому на цій стадії відбувається трансформація вартості необоротних активів в оборотні. Тобто сума амортизації основних засобів стає складовою собівартості готової продукції як реальних оборотних активів підприємства.

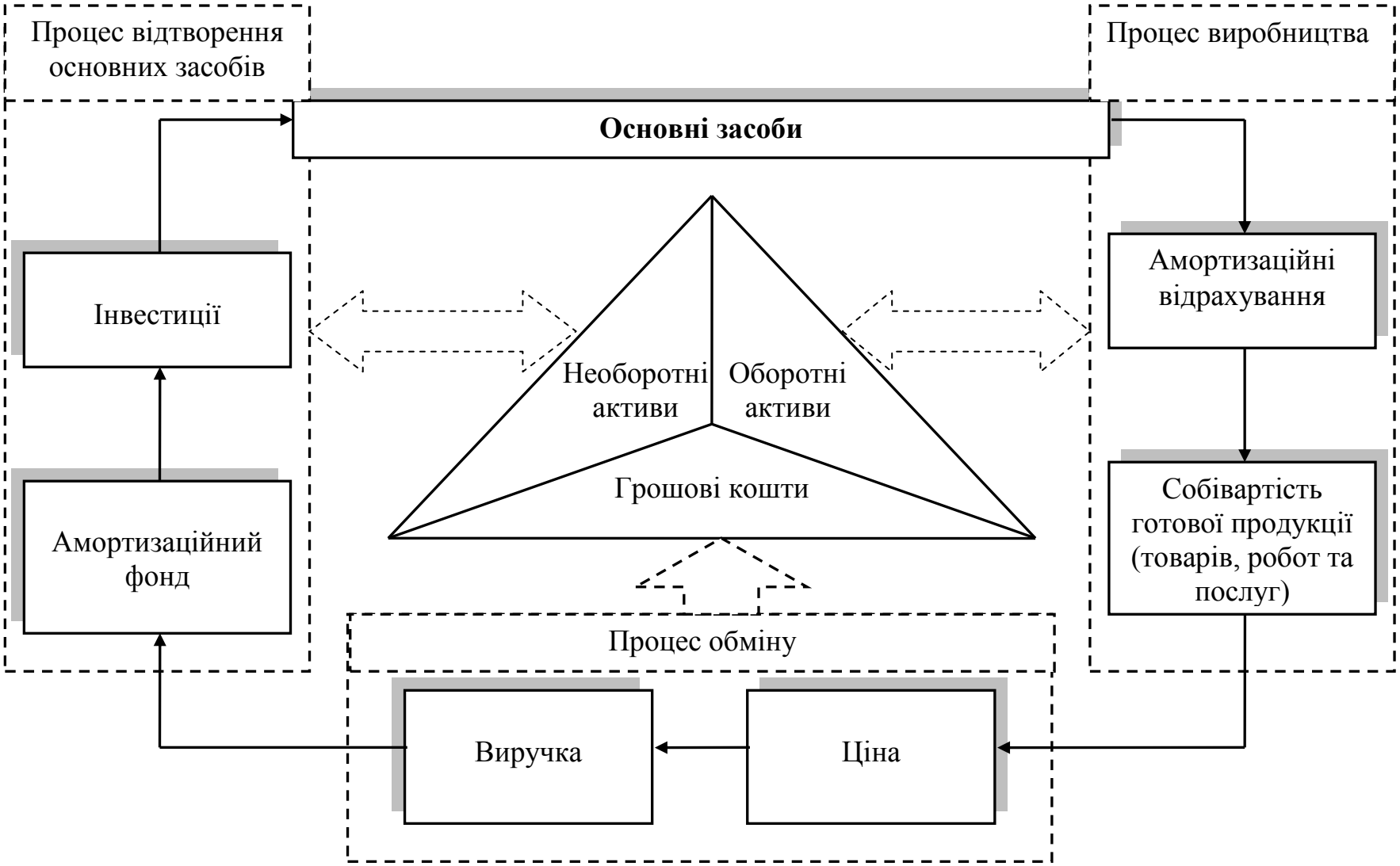
Процес відтворення основних засобів
Процес виробництва
Основні засоби
Інвестиції
Амортизаційний фонд
Необоротні активи
Оборотні активи
Грошові кошти
Амортизаційні відрахування
Собівартість готової продукції (товарів, робот та послуг)
Процес обміну
Виручка
Ціна

В процесі обміну частина вартості основних через ціну продукції компенсуються виручкою, яка надходить на підприємство після реалізації продукції. На цій стадії оборотні активи трансформуються у обігові. Узагальнюючи теоретичні та практичні розробки можна визначити три підходи до амортизації як економічної категорії. У процесі експлуатації основні засоби втрачають свою вартість, що веде до їх знецінення. Тому цей процес необхідно відображати в бухгалтерському обліку з метою визначення залишкової вартості основних засобів протягом терміну їх використання. З цього боку розглядають амортизацію вчені першої групи. Так, К.Маттерн та З.Транхойзер, П.Самуельсон і В.Нордхаус визначають амортизацію як грошову оцінку зносу основних засобів [1, с.156].

Основні засоби протягом терміну корисного використання поступово переноситься на собівартість виробленої продукції. Цього погляду дотримується друга група вчених: Ю.Гринвальд, Г.Дублер та А.Локшин, американські вчені Е.Хендриксен та М.Ван Бреда, які розглядають амортизацію як прийом (метод) бухгалтерського обліку, який дає змогу систематично розподілити вартість основних засобів на вироблену продукцію та в будь-який момент визначити їхню залишкову вартість [2, с.112].

Однією із функцій амортизації є збереження основного капіталу на постійному рівні. Тобто амортизаційні кошти, які надходять на підприємство, мають цільове призначення і використовуються для забезпечення відтворення основних засобів. З цього боку до визначення амортизації підходить третя група вчених Е.Карлик, В.Вишневський і Д.Липницький. Вони розглядають амортизацію як засіб відтворення основних засобів [3, с.21].

Сільськогосподарські підприємства орієнтовані на постійне виробництво продукції, тому для забезпечення цієї мети їм потрібно здійснювати відтворення засобів праці. Амортизаційні відрахування мають цільове призначення для оновлення основних засобів [4, с. 133]. Але превалювання однієї функції над іншими веде до порушення або механізму відтворення основних засобів, або до втрати об’єктивності інформації про нарахування амортизації, або до помилкового визначення залишкової вартості основних засобів. Кожний із наведених підходів стосується різних сторін амортизації і не дає достатньо повного, економічно обґрунтованого визначення амортизації як категорії бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Маттерн К., Транхойзер З. Основные фонды в промышленности ГДР: экономический аспект/ Маттерн К., Транхойзер З. / Сокр. пер. с нем.-М.: Экономика, 1983. – 256 с.

2. Гринвальд Ю.К. Амортизация в народном хозяйстве /Гринвальд Ю.К., Дубелер Г.В., Локшин А. – М., 1925. –234 с.

3. Винокурова Н. Модели бухгалтерского учета и системы налогообложения в мировой практике/ Н.Винокурова // Международный бухгалтерский учет – 2002. – №12. – с.20–26.

4. Євтушенко С.М. Визначення терміну використання основних засобів/ С.М. Євтушенко // Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи. За ред. П.Т. Саблука, М.Я. Дем’яненка, В.М. Жука. – К.: Інститут аграрної економіки, 2003. – С.133-136.

Чебан Т.М.
к.е.н., доцент
Межейнікова В.
здобувач вищої освіти другого рівня
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон, Україна

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПРОЦЕСІ РОЗРОБКИ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Ефективність діяльності бюджетних установ обумовлює необхідність створення системи управління, результатом якої є виважені управлінські рішення. Проведене дослідження свідчить, що їх особливості та підходи до прийняття не в повній мірі висвітлені в науковій літературі, що обумовило напрямок наукового пошуку.

Значна частина управлінських рішень в бюджетній сфері пов'язана із процесом розробки, затвердження та виконання кошторисів. Складність цього процесу одночасно свідчить і про необхідність прийняття численних управлінських рішень. Незважаючи на регламентацію кошторисного процесу чинним бюджетним законодавством, можливі ситуації, які не мають нормативного регулювання, не висвітлені в діючому законодавстві або наявні норми бюджетного законодавства не дають розуміння чіткого алгоритму дій [1, с.268]. Для обґрунтування підходів до вибору найбільш доцільного із альтернативних варіантів управлінських рішень, слід встановити їх особливості в бюджетній сфері. На нашу думку, до них відносяться наступні:

- управлінські рішення є засобом оперативного реагування на виникнення або загрозу виникнення фактів незаконного, неефективного та не результативного використання бюджетних коштів,
- спрямовані на забезпечення цільового та ефективного використання бюджетних коштів і належного виконання бюджетними установами їх функцій,
- найчастіше потребують узгодження із головними розпорядниками коштів, що є наслідком наявної обмеженості керівників установ в прийнятті управлінських рішень (функціональні ризики),
- здійснюються в межах чинного нормативного поля і обмежуються ним, тому потребують не тільки підтвердження необхідними розрахунками, а й юридичного супроводу (нормативні ризики),
- наслідки прийняття управлінських рішень, пов'язані із використанням бюджетних коштів, є предметом перевірки органами державної фіскальної служби (фіскальні ризики),
- зважаючи на відкритість інформації про використання бюджетних коштів, підвищується ризики їх критики та осуду зі сторони громади і суспільства (іміджеві ризики),
- потребують обов'язкового врахування соціального і економічного ефектів від прийняття управлінських рішень (соціально-економічні ризики).

Отже управлінські рішення, пов’язані із кошторисним процесом, мають значні функціональні, нормативно-правові, фіскальні, іміджеві та соціально-економічні ризики, що висуває жорсткі вимоги до їх обґрунтованості, ефективності та вибору критеріїв оцінки.

Зазвичай в якості такого критерії використовують показник прибутку, мінімуму витрат та інш. Особливістю прийняття бюджетних управлінських рішень, пов’язаних із кошторисом, є орієнтація на мінімізацію ризиків фінансових порушень та неефективного використання бюджетних коштів. Величина цього ризику формуються під впливом двох чинників: рівня видатків (на основі їх питомої ваги у кошторисі) та інтенсивності їх впливу на можливість визнання наслідків управлінських рішень неекономним витрачанням бюджетних коштів (рис.1).

Вплив на визнання неекономним витрачання коштів		Рівень витрат в кошторисі		
		високий	середній	Низький
	високий	високі ризики	високі ризики	середні ризики
	середній	високі ризики	середні ризики	низькі ризики
	низький	середні ризики	середні ризики	низькі ризики

Рис.1. Матриця визначення ризику при прийнятті управлінський рішень, пов’язаних із розробкою і виконанням кошторису (на основі пропозиції [2, с.28] із змінами автора)

В залежності від величини ризику керівник установи приймає остаточне рішення:

– якщо рівень ризику фінансових порушень високий, то необхідне обов’язкове затвердження змін кошторису, його обов’язкових складових та здійснення видатків відповідно до таких змін;

– якщо рівень ризику фінансових порушень середній, то доцільно прийняти рішення за умови письмового висновку щодо його доцільності з боку відповідальних служб головного розпорядника;

– якщо рівень ризику фінансових порушень низький, то керівник приймає рішення без вжиття будь-яких узгоджувальних процедур.

За змістом представлена матриця є моделлю оцінювання ризиків прийняття неефективних управлінських рішень, які можуть призвести до порушень фінансової дисципліни в процесі виконання кошторису бюджетних установ. Вважаємо, що практичне використання запропонованої матриці дозволить обґрунтувати процес прийняття управлінських рішень, пов’язаних із процесом розробки, внесення змін та виконання кошторисів із максимальним ступенем безпечності щодо визнання

витрачання бюджетних коштів неекономним або неефективним.

Список використаних джерел

1. Суховій. Г. В. Проблемні питання виконання кошторису в бюджетних установах у контексті побудови надійної системи внутрішнього контролю/ Г.В.Суховій.// Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : у 2 т. / Т. І. Єфименко, С. С. Гасанов, П. М. Леоненко та ін. ; за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко ; ДННУ "Акад. фін. управління". – К., 2014.-781с.

2. Внутрішній контроль та аудит у секторі державного управління України та європейський досвід : навч. посіб. / П. П. Андрєєв, О. О. Чечуліна, Л. В. Гізатуліна та ін. – К. : Кафедра, 2011. – С. 28.

Чебан Ю.Ю.
Науковий керівник – к.е.н., доцент
Веретюк В.В.
здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНІ ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Соціальними виплатами працівникам є соціальна допомога, у вигляді надання грошових сум працівнику підприємства за встановленими умовами за рахунок державної системи або за власний рахунок підприємства. Соціальними виплатами є компенсації та соціальні пільги, які надають працівникам виплати на лікування, відпочинок, проїзд, працевлаштування (без соціальної допомоги у разі безробіття), страхові внески на добровільне медичне страхування, а також за договорами особистого, майнового та іншого страхування на користь працівника, компенсація плати за утримання дітей в дошкільних установах, вихідна допомога та сума на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, скорочення працівників тощо [1].

Соціальними виплатами вимірюється рівень соціального захисту працівників, який залежить від вирішення соціальних проблем на рівні держави та підприємств-роботодавців. У будь-якому випадку виплати мають бути законодавчо-обґрунтованими та регламентованими. До того ж регламентованими на різних рівнях – від державного до внутрішньої регламентації. Питання використання різних соціальних виплат, які є законодавчо обґрунтованими та впроваджені на підприємстві у межах його соціальної відповідальності та соціальної політики, має важливе соціально-економічне значення. Так, впровадження ефективного механізму фінансування соціальних програм на підприємстві сприяє підвищенню ступеня використання потенціалу трудового колективу. Вищезазначене безпосередньо пов'язано із забезпеченням ефективної діяльності трудового колективу. Водночас, на сучасному етапі розвитку соціально-трудових відносин більшість соціальних виплат працівникам залишаються не охопленими законодавством, а та частина, яка є закріпленою у нормативній базі, є не завжди відображеною у колективному договорі більшості підприємств.

У будь-якому випадку, підприємства, дотримуючись принципів законодавчого обґрунтування змісту, складу та особливостей соціальних виплат, мають підвищувати рівень соціальної захищеності працівників, тим самим впливаючи на загальний рівень добробуту населення країни. У зв'язку з наявністю цілої низки додаткових виплат працівникам у вигляді надання соціальних благ та використання ними об'єктів соціальної інфраструктури, підприємство стає більш привабливим для робітників. Водночас, надає змогу створити надійний соціальний клімат у колективі та мінімізувати можливість конфліктів за умови виконання умов колективного договору.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Ред. кол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр "Академія", 2000. – 864 с.

Чебан Ю.Ю.
Науковий керівник – к.е.н., доцент
Пліскун К.Д.
здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Соціальні проблеми були і залишаються найгострішими на селі. Процес глобалізації, стан природно-ресурсного забезпечення та екологічні проблеми, дискримінація праці та критична необхідність соціально-економічного розвитку села і сільських територій є підґрунтям для соціальної активності і соціальної відповідальності аграрних підприємств, що є їхньою соціальною діяльністю. Зазначене обумовлює необхідність відповідного обліково-інформаційного забезпечення такої діяльності для користувачів фінансової звітності.

Питання основних понять соціального обліку є предметом дослідження значного кола науковців. Зокрема, І.В. Жиглей досліджувала облік соціально відповідальної діяльності підприємств [1]; О.А. Логовська висвітлила у наукових працях методику розподілу прибутку підприємств для здійснення ними соціальних виплат [2]; О.І. Пацула виокремила особливості, класифікацію та методику відображення в обліку і звітності певних соціальних витрат [3].

Надаючи належне зазначеним дослідженням, зауважимо, що діяльність аграрних підприємств характеризується певними особливостями, які мають відповідний вплив на особливості соціального обліку, а також визначають його доцільність і необхідність.

Особливості функціонування аграрних підприємств сприяють фінансуванню соціальної сфери відповідно до їх зацікавленості та інтересів у першу чергу у тій місцевості, де вони розташовані, враховуючи трудовий і кадровий потенціали, які формуються в першу чергу з місцевих жителів.

За результатами вивчення фінансової звітності аграрних підприємств

Миколаївської області та особистих досліджень, зокрема і соціологічного опитування керівників та голів сільських і селищних рад, соціальна діяльність досліджуваних підприємств представлена такими проявами: ремонт доріг; освітлення вулиць; ремонт очисних споруд; ремонт шкіл та дитячих садків; привітання людей похилого віку зі святами; благодійна допомога Миколаївському зоопарку; закріплення у Колективному договорі і здійснення соціальних виплат працівникам (на народження дитини, до ювілею, на підвищення кваліфікацію і перекваліфікацію тощо) тощо.

Напрями соціальної діяльності аграрних формувань характеризуються супроводженням певними витратами та доходами діяльності. Враховуючи здійснення таких «соціальних» витрат, можливість отримання «соціальних доходів (вигод)» та природу джерел фінансування таких витрат, вважаємо, за необхідне удосконалення їх облікового відображення, методологічних аспектів аналітичного і синтетичного обліку, документального забезпечення, звітного відображення і контролю. Це є можливим за умови використання розширеного фінансового обліку, яким останнім часом все більше вважають «соціальний облік».

Основними доходами соціальної діяльності аграрних підприємств є: доходи від отриманих знижок на основні товарно-матеріальні цінності у результаті дотримання політики добросовісної взаємодії з постачальниками; підвищення конкурентоспроможності і збільшення доходів від реалізації у результаті підвищення якості продукції; доходи від утримання об’єктів соціально-культурного призначення та інші. Основними витратами соціальної діяльності аграрних підприємств є: поточні витрати на здійснення добросовісної взаємодії з постачальниками; поточні витрати на якість продукції; поточні екологічні витрати; витрати на оплату праці; витрати на соціальний пакет і кадрову політику; сплата податків і зборів в бюджет; інші соціальні витрати.

Певні проблеми розвитку соціального обліку в Україні пов’язані з особливостями трактування різними групами користувачів самого поняття «соціальний облік» та відсутністю його законодавчо-нормативного і методичного обґрунтування. Більшість науковців із зазначеним поняттям зіставляють облік інших витрат діяльності підприємств. Так, основним розширенням бухгалтерського обліку у контексті соціальної діяльності є удосконалення бухгалтерської фінансової звітності або ж складання соціальної звітності та виокремлення соціальної діяльності аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб’єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку: [Моногр.] / І. В. Жиглей. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 496 с.

2. Лаговська О.А. Бухгалтерський облік розподілу доходів в умовах соціально орієнтованої економіки: організація та методика: автореф. дис. … канд. екон. наук:08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.А. Лаговська. – К., 2007. – 21 с.

3. Пацула О.І. Облік і контроль соціальних витратпідприємства: автореф. дис. … канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. І. Пацула. – К., 2008. – 21 с. Жиглей І.В.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ І ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИТРАТ

В процесі розвитку бухгалтерського обліку, як показує світовий досвід, виникла необхідність в ефективному управлінні виробничими процесами підприємства, що посприяло трансформації обліку виробничих витрат та калькулювання собівартості продукції в так званий управлінський облік.

Затрати в період їх виникнення можуть співпадати з витратами за таких умов:

1) в результаті їх здійснення отриманий дохід;

2) не буде доходів як в звітному періоді, так і в майбутньому (такі затрати в момент їх виникнення відразу набувають форму витрат, так як використання ресурсів не приводить до ресурсів, наприклад, адміністративні витрати).

Отже, процес перетворення грошей на ресурси та врахування минулої праці та засобів праці з метою формування доходу підприємства у звітному періоді, формує поняття «витрати». Використані у процесі виробничої діяльності різні речовини та сили природи на виготовлення нового продукту формують поняття «затрати». Тобто відображені в грошовій формі затрати за визначений період часу, що формують вартість продукції (робіт, послуг), з подальшою поступовою трансформацією у собівартість продукції (робіт, послуг) є витратами на виробництво продукції (робіт, послуг). Витрати означають закінченість процесу виробництва, відображають саме ту частину затрат, що відноситься до готової продукції і формує фінансовий результат звітного періоду рис 1, рис. 2). Саме процес діяльності та фактор часу його здійснення відіграють вирішальну роль при визначенні витрат.

Першоосновою побудови бухгалтерського обліку витрат є вид діяльності підприємства:

- виробнича - виготовлення продукції (виконання робіт, надання послуг);
- комерційна - підготовка товару (купівля, завезення, сортування тощо) до продажу та його продаж].

За масштабами підприємницька діяльність може бути малою (дрібною), середньою, великою та асоційованою. Суб'єктами підприємницької діяльності (суб'єктами господарювання) можуть виступати як громадяни (які не обмежені у право- або дієздатності), так і фізичні та юридичні особи, що мають власність будь-якої форми, встановленої законом. Це друга складова побудови обліку витрат.

Витрати в процесі операційної діяльності за функціональною класифікацією поділяються на: витрати на виробництво, витрати на продаж (реалізацію), витрати на адміністративне управління та інші операційні витрати.

I підхід	II підхід	III підхід
Затрати, витрати – ідентичність понять (синоніми)	*Затрати* – натурально-речовий показник; *Витрати* – вартісний показник	Затрати – вартісна оцінка використаних ресурсів, що не зменшує власний капітал; Витрати – зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу

Рис 1. Підходи до розуміння сутності понять «затрати» та «витрати»

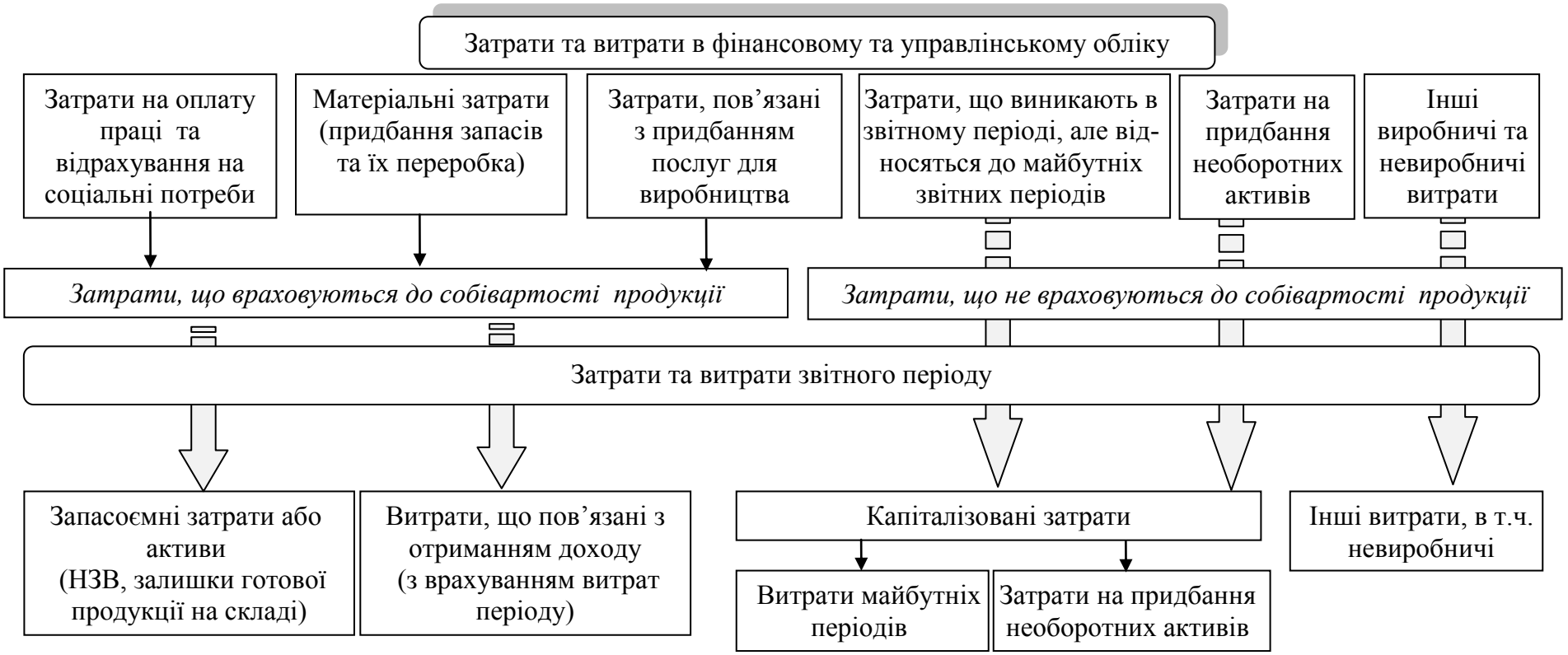

Рис. 2 Узгодженість категорій «затрати» та «витрати» в обліково-аналітичній системі управління процесом виробництва

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» управлінський облік відокремлюється як окрема ланка бухгалтерського обліку і визначається як «система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством». З переходом до ринкових відносин змінюються функції і зміст обліку, виникає необхідність в оперативному фінансовому моделюванні діяльності підприємства. Тому за допомогою управлінського обліку стане можливим орієнтація уваги управлінського персоналу на вирішальні фактори успіху : якість, інновації, час тощо.

Ототожнення управлінського обліку з виробничим, не дає першому вийти за межі фінансового обліку, а отже, втрачається автономність управлінського обліку. Ми вважаємо найбільш прийнятними погляди вчених, які підтримують ідею виділення управлінського обліку в окрему підсистему єдиного бухгалтерського обліку. Необхідно розширити повноваження сучасного вітчизняного бухгалтерського обліку через врахування потреб управлінського апарату в інформації із залученням досвіду, в галузі управлінського обліку, країн із розвиненою економікою. Необхідно використати переваги із поєднання єдиної організації вітчизняної системи обліку в головних її елементах і зарубіжного облікового досвіду по тим позиціям, гнучкості яких вимагає процес розвитку ринкових відносин в Україні.

Для того, щоб визначити місце управлінського обліку в інформаційному середовищі підприємства необхідно розглянути:

- зв'язок управлінського обліку з процесом управління;
- роль управлінського обліку в інформаційному забезпеченні управлінського персоналу.

Сучасний стан управління економікою, при формуванні ринкового середовища вносить зміни до елементів управління, які його функціонально забезпечують. Це стосується, насамперед, системи обліку, яка надає інформацію для прийняття управлінських рішень. Ту частину бухгалтерського обліку, яка займається обробкою і підготовкою інформації про функціонування підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством називають управлінським обліком.

Отже, за своїм призначенням управлінський облік покликаний об'єднувати всю послідовність операцій в процесі управління діяльністю підприємства: планування, обліку, організації, стимулювання та контролю шляхом своєчасного і повного використання інформації внутрішніми користувачами.

Таким чином, головним фактором економічного зростання можна назвати інформаційні ресурси, в яких значне місце займає облікова інформація. На нашу думку, головним недоліком традиційної системи бухгалтерського обліку є те, що його інформаційні канали перевантажені збитковою інформацією. Тому в практику бухгалтерського обліку повинна бути включена тільки та інформація, яка буде безпосередньо впливати на фінансово-господарські процеси підприємства.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Базілєва А.О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

НОВОВВЕДЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

В збереженні майна власника інвентаризації належить виключне значення, оскільки саме цей процес є загальним елементом методу внутрішньогосподарського контролю й бухгалтерського обліку, завдяки чому її контрольні функції в справі схоронності майна істотно підсилюються.

Обов'язковість і необхідність проведення інвентаризації набула законодавчого закріплення в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Згідно зі статтею 10 цього Закону для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка. Крім того, було прийнято чимало нормативних актів, що регулюють порядок проведення інвентаризації в Україні, центральне місце серед яких займала Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків № 69. На сьогоднішній день місце Інструкції № 69 зайняло Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014р. № 879 [2], яке більш детально та структурно розкриває види обов'язкової інвентаризації, її строки та періодизацію, документальне оформлення, склад інвентаризаційної комісії (рис.1).

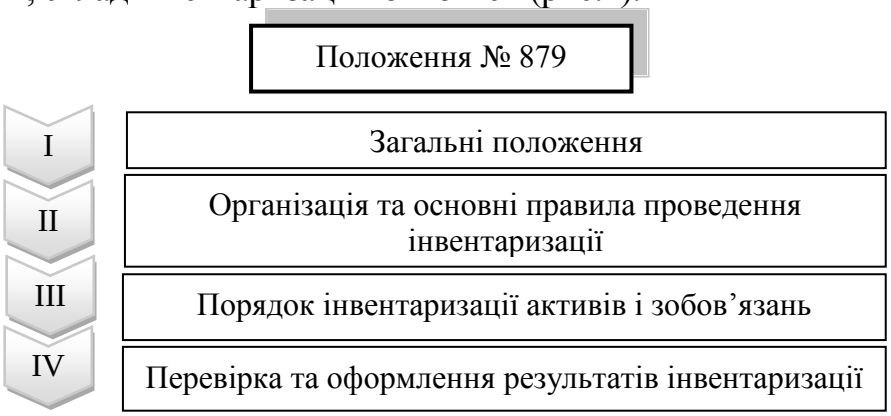

Рис. 1. Змістовна структура Положення № 879

Однак, порівняння змісту Інструкції № 69 із Положенням № 879 свідчить про незмінність загального порядку та умов проведення інвентаризації суб'єктами господарювання, створення інвентаризаційних комісій та визначення відповідальності керівника за організацію і проведення

інвентаризації. Як і раніше на власника чи керівника підприємства покладається відповідальність за створення необхідних умов для проведення інвентаризації, визначення об'єктів, періодичність і строки проведення інвентаризації за виключенням випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. Водночас слід відзначити доповнення і нововведення зазначені у Положенні № 879 (рис. 2).

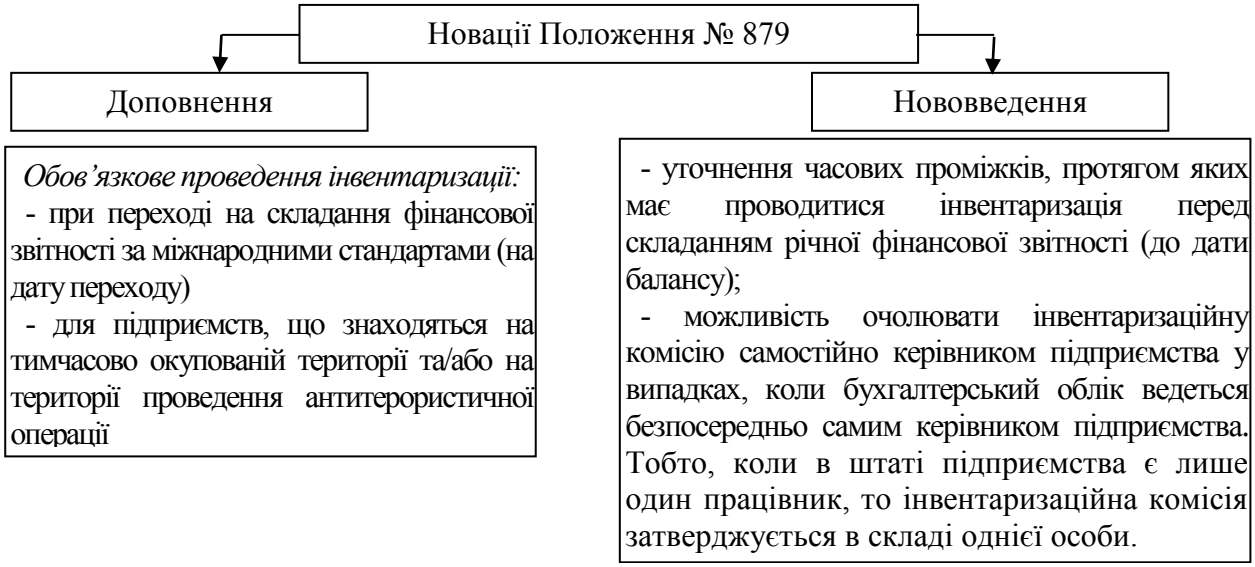

Рис. 2. Новації Положення № 879 (узагальнено автором)

В цілому ж внесені оновлення не передбачають надзвичайно радикальних змін у порядку проведення інвентаризації активів та зобов'язань і порядку оформлення її результатів. Доповнення, нововведення та корективи нормативно-правового забезпечення інвентаризаційного процесу спрямовані на встановлення єдиних правил проведення інвентаризації бюджетними і госпрозрахунковими підприємствами.

Провівши дослідження окремих історичних аспектів інвентаризації, можемо зробити висновок, що на кожному історичному етапі розвитку суспільства вона набуває нового змісту, переглядаються її теоретичні основи і практика здійснення. Інвентаризація сьогодні - це не лише теоретичне підґрунтя бухгалтерського обліку і господарського контролю, але й організаційна форма, яка використовується для оцінки фактичного стану майна, підвищення ефективності використання ресурсів, контролю за роботою матеріально-відповідальних осіб, а також виявлення порушень в організації обліку майна, і причин, які породжують відхилення між його фактичною наявністю і даними обліку.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996–XIV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/996-14.

2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua /laws/show/z1365-14.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Ганжа Н.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ ТА ЇХ ВИЗНАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ

Посилення конкурентоспроможності в умовах глобального господарювання зумовлює необхідність оновлення інформаційного забезпечення системи управління діяльністю суб'єктів господарювання в такій специфічній галузі, як рослинництво, що сприятиме формуванню необхідної обліково-аналітичної інформації про витрати і контролю виконання управлінських рішень та оцінки їх ефективності. Важливого значення набуває врахування в обліку витрат техніко-економічних, технологічних, агробіологічних та агроекологічних особливостей, характерних рослинництву. За таких умов традиційні підходи до обліку, зокрема обліку витрат на виробництво продукції рослинництва, потребують змін у контексті вирішення даної проблеми з позицій управління сільськогосподарським виробництвом.

Формування витрат виробництва є основним і одночасно найбільш складним елементом функціонування та розвитку виробничо-господарського механізму підприємств, що здійснюється системою бухгалтерського обліку та використовується системою управління всіх рівнів, що вимагає простоти отримання та використання інформації. Для побудови бухгалтерського обліку витрат потрібні їх змістовне визначення та всебічна класифікація за видами, галузями діяльності тощо.

У процесі діяльності мають місце різні господарські операції (факти), під впливом яких відбуваються зміни — збільшення або зменшення активів або пасивів. Ці зміни характеризуються як дохід та витрати.

Методичне підґрунтя визначення витрат наведено в П(С)БО 16 «Витрати» [1], де вказано, що витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення між власниками) за умови їх достовірної оцінки.

Згідно міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) витрати - це зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів, або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам [2, с.697].

В Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132 (далі Методичні рекомендації № 132) [3] дано визначення

поняття «витрати», яке надається в П(С)БО 16 «Витрати». Дане визначення витрат підтримують й вітчизняні вчені.

Витрати на виробництво в залежності від особливостей сільського господарства, можуть бути прямими відносно одних об'єктів та непрямими – інших. В даній ситуації слід погодитися з думкою вченого І.А. Ламикіна, що обсяг та номенклатура прямих та непрямих витрат залежить від спеціалізації господарства, характеру та різноманітності сільськогосподарської продукції, організаційної структури підприємства [4, с.13]. Отже, правильний розподіл витрат на прямі та непрямі має велике значення для об'єктивної оцінки виробництва та його результатів. Взаємозв'язок деяких витрат наведено на рис. 1.

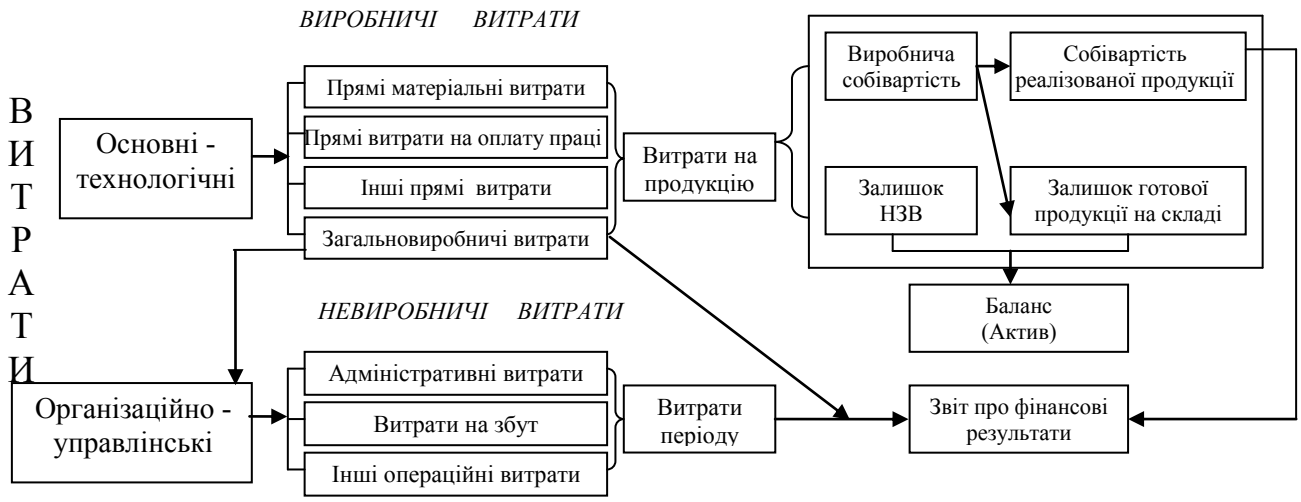

Рис. 1. Взаємозв'язок витрат та відображення їх в обліку та звітності

З метою достовірного віднесення витрат на об'єкт обліку доцільно враховувати інтенсифікацію виробництва. Необхідно постійно спостерігати та оцінювати фактори та заходи, що впливають на доходи та продуктивність.

Важливим питанням в теорії виробництва є закон зниження витрат на одиницю продукції. Наприклад, застосування співвідношення якісного та кількісного складу мінеральних та органічних добрив для окремого об'єкту обліку витрат (виду (групі) сільськогосподарської культури) призведе до зниження рівня витрат в розрахунку на одиницю продукції. Тому з метою поліпшення інформаційного забезпечення обліку та контролю витрат, їх аналізу та управління ними матеріальні витрати в галузі рослинництва (наприклад, добрива), в плануванні (нормуванні) доцільно відокремлювати на технологічно-підтримуючі (затрати на протязі життєвого циклу одиниці продукції, що включаються до собівартості продукції та не призводять до отримання доходу) та технологічно-продуктивні витрати (витрати на протязі життєвого циклу одиниці продукції, що включаються до собівартості продукції та сприяють отриманню доходу).

За складом та ступенем однорідності витрати необхідно групувати на прості (елементні) та складні (комплексні) статті. Така база для класифікації витрат в галузі рослинництва необхідна з метою побудови номенклатури статей витрат, що врахує особливості виробничого процесу. Так, наприклад, при польовому кормовиробництві частина витрат має тривалий характер дії

(витрати на покращення природних угідь, створення культурних сінокосів та пасовищ, витрати по залуженню сінокосів та пасовищ, витрати на вирощування багаторічних трав), що характерно для групування витрат у складні (комплексні) статті; інші витрати відшкодовуються в звітному періоді виробництва (витрати на посів однорічних культур, догляд за посівами тощо) і формують прості (елементні) статті. Тобто після здійснення витрат першої групи, підприємство може отримувати продукцію на протязі багатьох років.

З метою отримання об'єктивної та точної інформації про витрати в розрізі окремих об'єктів обліку слід проводити групування витрат за статтями, а не за економічними елементами, а це є предметом вивчення управлінського обліку (на рівні підприємства). Групування витрат за калькуляційними статтями проводиться у відповідності із Методичними рекомендаціями № 132 [3], в якому передбачено виділення 11 статей у рослинництві: витрати на оплату праці, насіння і садивний матеріал, добрива, засоби захисту рослин, паливо та мастильні матеріали, роботи та послуги, витрати на ремонт необоротних активів, інші витрати на утримання основних засобів, інші витрати, непродуктивні витрати (в обліку), загальновиробничі витрати. В основі класифікації витрат за статтями лежить складний комбінований критерій характеру та призначення витрат.

Перелік статей витрат, наведений у Методичних рекомендаціях № 132 [3], в основному є достатнім і узгодженим з елементами витрат, проте носить рекомендаційний характер і підприємства самостійно мають право вносити зміни до типової номенклатури статей витрат. Це дуже вагомо для сезонних галузей аграрного виробництва, а саме для галузі рослинництва. Але, за умов необхідності суб'єктами господарювання складати регламентовану звітність, групування витрат за статтями повинно мати єдину науково-обґрунтовану та уніфіковану структуру, що характерно групуванню витрат за економічними елементами [5, с.78]. Виділяючи окремі витрати в самостійні статті витрат або об'єднуючи їх, необхідно врахувати доцільність таких дій. Безперечно, що збільшення частки прямих витрат через розмежування комплексних витрат підвищує точність визначення собівартості продукції й відіграє важливу роль в процесі прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. № 318 Режим доступу: www.kdb.com.ua.

2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку/Перекл. з англ.; за ред. С.Ф. Голова. –К.:Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України,1998. – 736 с.

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]: наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc

4. Ламыкин И.А. Учет производства в агропромышленных формированиях /И.А. Ламыкин, А.И. Малышкин. - М. : Агропромиздат, 1987. – 175 с.

5. Нападовська Л. Управлінський облік: значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин / Л. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 8-9. – С.78-93.

Шепель І. В.
к.е.н.,доцент
Дрешпак Р.
студент спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Основним економічним чинником, який в значній мірі визначає прибутковість підприємств – це є фінансові результати його діяльності в тій або іншій сфері. Саме при фінансових результатах узагальнюють всі результати господарської діяльності підприємства та визначають її ефективність. Тому на елементи облікової політики підприємства впливають його фінансові результати. Тоді як правильна організація обліку фінансових результатів позитивно вплине на зміцнення економічного стану будь-якого підприємства.

Якщо підприємство хоче, щоб облік був максимально ефективним, воне повинне приділити велику увагу організації документообігу та розробити власний робочий план рахунків для полегшення організації синтетичного та аналітичного обліку фінансових результатів.

Тому визначення фінансових результатів діяльності будь-якого підприємства залежить від методології їх формування та обліку. Так як усі існуючі недоліки методології бухгалтерського обліку доходів і витрат зумовлюють те, що фактично ні в фінансовій, ні в податковій звітності не відображається реальна сума прибутку чи збитку. Тому у зв'язку з неузгодженістю їх методологічних підходів до організації обліку існують методичні розбіжності щодо відображення операцій з формування фінансових результатів, які зумовлюють різні значення цих показників на одному і тому ж підприємстві для різних користувачів фінансової звітності.

Сільськогосподарське виробництво має технологічні та економічні особливості, які впливають на порядок визначення фінансових результатів. Зокрема, калькулювання собівартості продукції один раз на рік станом на 31 грудня дає можливість точно визначати фінансовий результат лише в кінці року.

У фінансовому обліку прибуток визначається як різниця між доходом (виручкою) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто їхньою вартістю віднесеною на покупців та собівартістю цієї продукції (товарів, робіт, послуг). Причому, надходження оплати від покупців до уваги не приймається (достатньо лише операції відвантаження продукції,

щоб за даними фінансового обліку враховувати результат) [1, с.4].

У податковому обліку валовий дохід і валові витрати відображаються за правилом «першої події». Наприклад, якщо від покупця надходить попередня оплата, то у фінансовому обліку вона відображається, як отримання авансу і жодного впливу на формування доходу (виручки), а потім прибутку, не справляє. У податковому обліку сума авансу відразу збільшує валовий дохід підприємства, відтак впливає на суму прибутку, що підлягає оподаткуванню. Лише у тих випадках, коли відвантаження продукції (виконання робіт чи послуг) відбулося до надходження коштів від покупців, сума доходу (виручки) у фінансовому обліку співпадає з валовим доходом у податковому обліку [2, с.147]. Суттєві відмінності у відображенні формування доходів і витрат у фінансовому і податковому обліку наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Відмінності формування фінансових результатів у бухгалтерському та податковому обліку.

Доходи та витрати	Відображення у бухгалтерському обліку	Відображення у податковому обліку
Аванси, отримані від покупців	Не визнаються доходами суми авансу в розрахунок оплати продукції(товарів, робіт, послуг).	Зараховуються до валового доходу.
Вартість відвантаженої продукції, виконаних робіт, послуг в рахунок отриманого авансу	Зараховується до виручки.	Не зараховується до валового доходу.
Витрати на придбання виробничих запасів	Визнаються запасами.	Зараховуються до валових витрат.
Списання виробничих запасів на виробництво	Включаються до витрат.	Не включаються у валові витрати.
Витрати на ремонт основних засобів.	Включаються до витрат виробництва у фактично здійснених обсягах.	Відносяться до валових витрат у сумі, що не перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних фондів станом на початок звітного періоду.

Слід зазначити, що розбіжності у визначенні прибутку (збитку) за даними фінансового і податкового обліку існують, на наш погляд, і за рахунок необгрунтовано ускладненої методики обчислення податку на прибуток, яка примушує постійно слідкувати за тим, щоб за одним продажем не врахувати дохід двічі: один раз, при одержанні авансу, а другий раз, при відвантаженні товару покупцю. В результаті використання такої методики виникають «податкові різниці» за податком. Для їх обліку призначені рахунки 17 «Відстрочені податкові активи» та 54 «Відстрочені податкові зобов'язання» [3].

Облік відстрочених податкових активів здійснюється у наступній послідовності. На основі даних фінансового обліку визначається сума прибутку, яка відображається у «Звіті про фінансові результати», а за «Декларацією про прибуток підприємства» – прибуток, що підлягає оподаткуванню. У випадку, коли прибуток за даними податкового обліку вийшов більшим, ніж фінансові результати за фінансовим обліком, то різниця з визначеного за такими базами податку на прибуток буде відображена як відстрочені податкові активи на дебет рахунку 17 «Відстрочені податкові активи». У майбутньому ця різниця буде покрита за рахунок того, що прибуток за даними «Звіту про фінансові результати» перевищить суму прибутку, визначеного за податковими правилами і податок на прибуток, визначений за методикою П(С)БО, буде більшим, ніж обчислений у податковому обліку [4, с.3]..

У протилежному випадку, коли прибуток, що підлягає оподаткуванню, за даними податкового обліку вийшов меншим, ніж фінансові результати за даними бухгалтерського обліку, різниця з визначеного за такими базами податку на прибуток буде відображена як відстрочені податкові зобов'язання на кредиті рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання». Така досить складна методика часто призводить до помилок, які викривлюють фінансовий результат, оскільки на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» у «Балансі» (форма №1), як відомо, відображається сума після вирахування податку на прибуток [5, с.35].

Отже, сума прибутку, що підлягає оподаткуванню, вирахувана згідно податкового законодавства, не співпадає із сумою прибутку, що визначається за даними бухгалтерського обліку. З метою точнішого вирахування показників діяльності підприємства потрібно проводити дослідження з удосконалення методик визначення фінансових результатів у бухгалтерському і податковому обліку.

Список використаних джерел

1. Алпатова Н. Бухгалтерський облік валового доходу і валових витрат/ Алпатова Н. // Все про бухгалтерський облік/ –2003. –№5. –С.4-8.

2. Гарасим П.М. Податковий облік і звітність на підприємствах (Єдність і розходження з національними стандартами) / Гарасим П.М. - Львів: "Українські технології. –2011. – 167с.

3. Голов С.План рахунків: побудова і застосування/ Голов С., Пархоменко В. // Бухгалтерський облік і аудит/ –2000. –№1. –С.66-70.

4. Литвин Ю.Я. Податковий облік : хто його повинен вести..?/ Литвин Ю.Я. // Світ бухгалтерського обліку. – 1997. –№6. –С.3-13.

5. Хомин П. Облік і звітність про прибуток: проблеми їх вирішення/ Хомин П.//Агроінком/ – 2004. –№9-10. –С.35-39.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Капрар А.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Термін «зобов’язання» увійшло в Закон не з української бухгалтерської і юридичної літератури, а із надто прямого, ми б навіть сказали, примітивного, перекладу англійського терміну “liabilities”. Правильні варіанти його перекладу – кредиторська заборгованість чи залучені засоби (капітал). Уточнення перекладу знімає проблему віднесення дебіторської заборгованості як і до майна, так і до зобов’язань фірм. Таким чином, можна відмітити, що термін «зобов’язання» в Законі слід розуміти тільки в традиційному розумінні як кредиторську заборгованість чи залучені засоби й інвестиції, внесені власником. При цьому в практичній роботі із Законом та іншими нормативними документами по бухгалтерському обліку, де використовуються юридичні терміни «майно» і “зобов’язання, їх необхідно трактувати тільки в рамках спеціальної галузі права – права бухгалтерського.

Зобов’язання є невід’ємною і обов’язковою складовою зовнішніх трансакцій підприємства. Без них не можуть відбуватися процеси постачання та реалізації.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зобов’язання визначені як заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди. Обліку підлягають не всі зобов’язання, активним чи пасивним учасником яких виступає підприємство (суб’єкт обліку), а тільки ті з них, які випливають з виконання укладених нею договорів або здійснених дій, а також з якими фінансове право пов’язує виникнення зобов’язань по внесенню платежів до бюджету і відповідних позабюджетних організацій. Наприклад, укладений договір до часткового або повного його виконання, тобто до передачі майна, виконання робіт, надання послуг, сплати грошей, передачі боргу, анулювання боргу тощо залишається наміром, бажанням здійснити ті чи інші господарські операції. Він не підтверджує факт здійснення господарських операцій, а тому і не відображається в бухгалтерському обліку. Враховується тільки виконання договору та виникнення зобов’язання по його оплаті [1, с.26].

Загальним правилом є те, що зобов’язання реєструються в обліку тільки тоді, коли по них виникає заборгованість. Зобов’язання, які підлягають виконанню в майбутньому, не є заборгованістю і не відображаються в обліку.

Звідси, в Законі термінами «майно» і «зобов’язання» визначаються групи об’єктів бухгалтерського обліку, що традиційно виділяються, – засоби підприємства (його активи) і джерела їх утворення (його пасиви).Те ж саме

визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». В ньому наводиться порядок формування та відображення в звітності інформації про зобов'язання. Це дуже важливе визначення, яке пов'язує в єдине ціле поняття можливості, зобов'язання і затрат [2, с. 16].

На відміну від об'єктивних передумов існування дебіторсько-кредиторської заборгованості, її економічний зміст складають юридичні підстави. Тому слід розрізняти правове і бухгалтерське поняття категорії «зобов'язання». В Юридичному словнику зобов'язання розглядаються як цивільно-правові відносини, в силу яких одна сторона (боржник) зобов'язана здійснити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, заплатити кошти тощо) або утриматися від неї, а кредитор, в свою чергу, має право вимагати від боржника виконання цього зобов'язання. Зобов'язання також розглядаються як вид цивільно-правових відносин [3, с. 11].

В бухгалтерському обліку відображення знаходять лише ті зобов'язання, що виникають в результаті розрахунків між підприємствами, і ті, які призводять в майбутньому до зменшення економічних вигід і можуть бути достовірно визначені. Ці зобов'язання виникають в результаті здійснення фірмою різноманітних угод і є юридичною підставою для наступних платежів за товари або надані послуги. Дійсно, якщо розглянути традиційне бухгалтерське рівняння: Активи = Капітал + Зобов'язання, то виходить, що зобов'язання - це та частина активів, яку ми втрачаємо (жертвуємо) в певний момент часу у майбутньому. Відповідно їх відображення в обліку відбувається через систему подвійного запису – фундаментального методу бухгалтерського обліку, адже в угодах завжди є боржник і кредитор (Дебет та Кредит).

Тому, якщо розглянути зобов'язання з точки зору бухгалтерського рівняння, то зміст його ще розшириться. Таким чином, можна сказати, що та частина пасиву балансу, яка не є капіталом, є зобов'язанням. Частіше всього зобов'язання пов'язані з поверненням боргу, виконанням робіт та послуг, передачею майнових цінностей, збереженням власності, сплатою грошових коштів, поставкою товарів. Тому зміст зобов'язань в бухгалтерському обліку в наступному (рис. 1).

Рис. 1. Зміст зобов'язання в бухгалтерському обліку

Поняття зобов'язань має декілька складових: суб'єкти зобов'язання, правовідносини між суб'єктами, зміст та підстави зобов'язання. Тобто

структура зобов'язань може бути представлена наступним чином (рис. 2)

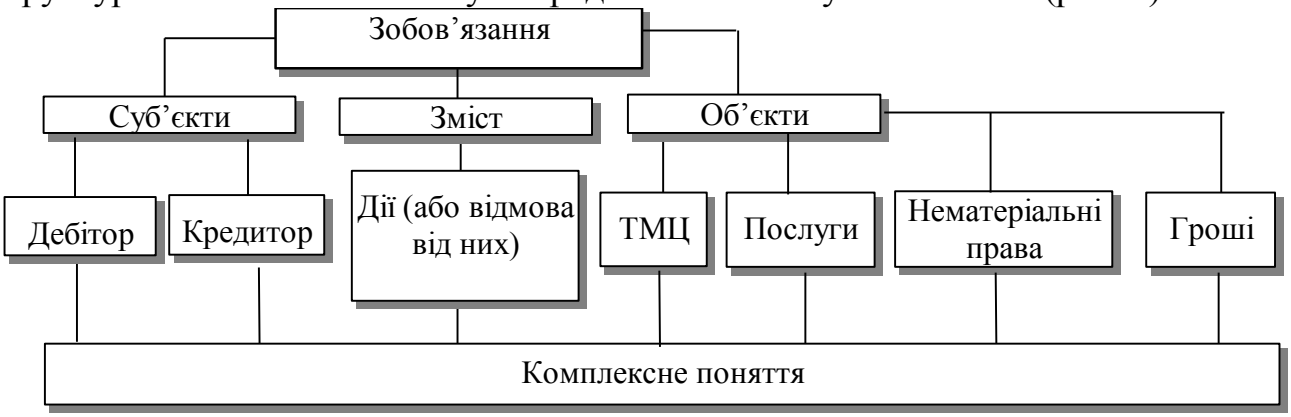

Рис. 2. Структура зобов'язань в бухгалтерському обліку

Ці складові важливо розглянути для розуміння зобов'язань і сутності дебіторсько-кредиторської заборгованості. Юридичні факти, з моментом настання яких закон пов'язує виникнення зобов'язань, називаються підставами виникнення зобов'язань (рис. 3)**.**

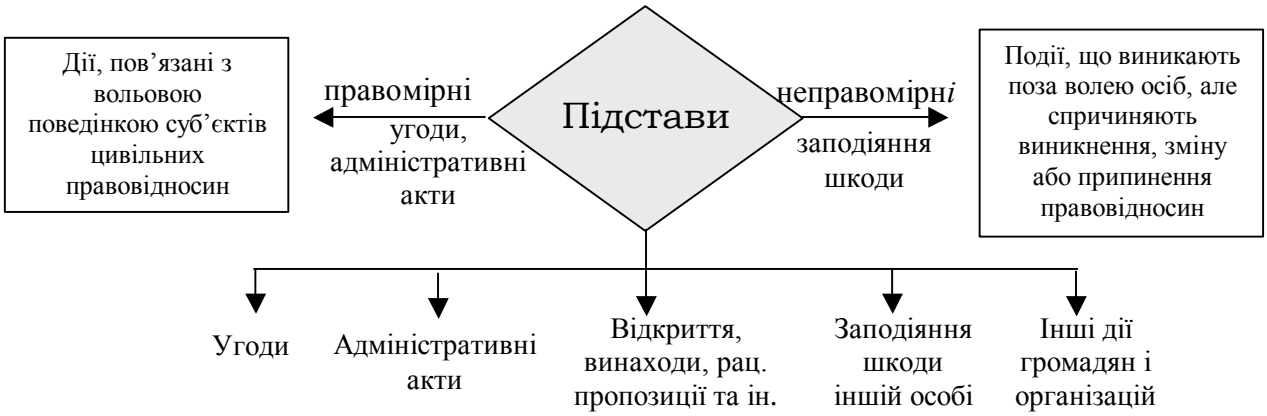

Рис. 3. Підстави виникнення зобов'язань

Для виникнення зобов'язальних правовідносин необхідний юридичний факт, з настанням якого закон пов'язував би наслідки . Найпоширенішою юридичною підставою виникнення зобов'язань є угоди. Вони можуть бути односторонніми (наприклад, заповіт), двосторонніми та багатосторонніми. Двосторонніми або багатосторонніми угодами є договори.

Список використаних джерел

1.Загородній А. Г. Облік і аудит: термінологічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. — 2-ге вид., доопрац. та доповн. — Львів : Видавництво Львівської політехніки; ПП НВФ «Біарп», 2012. - 632 с.

2.Власова І. О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / І. О. Власова. - Донецьк, 2005. - 20 с.

3. Федорченко О. Є. Облік і аналіз розрахунків з дебіторами (на прикладі текстильних підприємств легкої промисловості) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. Є. Федорченко. - Київ, 2009. - 23 с.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Очеретяна А.О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

СУТЬ КАПІТАЛУ ТА ЙОГО ВИДИ

Поняття «капітал» досить поширене як в економічній теорії, так і в економічній практиці. Тому від правильного його розуміння значним чином залежить наукова оцінка напрямків еволюції економічних систем країн Заходу, а також соціально-економічних процесів, що відбуваються в сучасній Україні. З приводу економічного змісту цього поняття впродовж усієї історії політекономії аж до сьогоднішнього дня ведеться безперервна полеміка.

Глибинна суть даної категорії може бути розкрита лише за умови розгляду капіталу в діалектичній єдності обох його сторін: матеріально-речової й суспільної. Такий підхід дає можливість зрозуміти, що капітал – це не просто сукупність речей (засобів виробництва, золота, готових товарів тощо), а сума вартостей, тобто величин суспільних. Але не всяка сума вартостей є капіталом. Так, у простих товаровиробників (у господарствах, заснованих на трудовій приватній власності) була певна сума вартостей, але в їх руках вона не зростала, а тому ні гроші, ні товари не ставали капіталом. Сума вартостей стає капіталом лише тоді, коли вона використовується для отримання додаткової вартості.

Але ж зрозуміло, що сама по собі вартість не може створити додаткову вартість. Для того, щоб вартість зросла, принесла додаткову вартість, вона повинна бути використана як знаряддя експлуатації чужої робочої сили, тобто її власник повинен вступити в економічні відносини з власником робочої сили. Отже, капітал – це не просто сума вартостей, а певні виробничі відносини, при яких знаряддя праці, гроші, товари служать знаряддям привласнення частини чужої неоплаченої праці. Саме тому «капітал – це не річ, а певні суспільні, належні певній історичній формації суспільства виробничі відносини, які представлені в речі й надають цій речі специфічного суспільного характеру» [1, с. 27]. І такою історичною формацією є лише капіталістична. Поза капіталістичними виробничими відносинами засоби виробництва, інші матеріальні блага не утворюють капіталу.

Як зазначалося раніше, капітал, як і будь-яка економічна категорія, має речовий зміст і суспільну форму. В їх діалектичній єдності розкривається глибинна сутність цієї категорії. Розгляд процесу збільшення вартості проявляє суть і зміст капіталу. Гроші самі по собі не є капітал, вони можуть перетворитись в капітал, коли знаходять на ринку продавця робочої сили і авансують на її придбання.

Перетворення звичайних грошових знаків на капітал включає як суто технічні, техніко-організаційні, так і соціально-економічні моменти. По-перше,

виробник (власник капіталу) повинен вступити у відносини з іншими виробниками з приводу купівлі засобів виробництва. По-друге, якщо його наявного капіталу недостатньо для організації ефективного виробництва, йому доведеться звертатись до кредитних установ. По-третє, він мусить найняти певну кількість працівників, щоб забезпечити ефективне функціонування засобів виробництва, якщо цього потребують обсяги виробництва.

Отже, перетворюючи свої гроші на капітал, виробник має вступити в економічні відносини з підприємствами, що виробляють необхідні йому товари і послуги, та з індивідами, що через певні причини отримують засоби для існування не завдяки власній підприємницькій діяльності, а шляхом найму за гроші.

Таким чином, визначаючи капітал як вартість, що шляхом експлуатації найманої праці приносить додаткову вартість, ми цим самим підкреслюємо досить важливу його рису. А саме: гроші, товари, засоби виробництва самі по собі – не капітал. Капіталом вони стають лише при певних відносинах, тобто тоді, коли один клас є власником засобів виробництва і прагне свою власність примножити, а інший позбавлений їх і тому, щоб існувати, продає свою робочу силу. Отже, капітал – це виробничі відносини [2 ,с.103].

Таким чином, капітал - це категорія, що виражає не стільки технічні чи організаційні, скільки соціально-економічні відносини, тобто капітал як такий не може існувати лише за певних соціально-економічних умов. Такими умовами є:

1) високорозвинуті товарне виробництво, обіг і ринок;

2) наявність такої мотивації діяльності виробника як особисте збагачення за рахунок одержання прибутку;

3) зосередження у частини господарюючих суб'єктів значної частки засобів виробництва і грошових ресурсів, тобто певний ступінь концентрації виробництва і капіталу;

4) наявність людей праці, юридично вільних, але які позбавлені засобів виробництва і життєвих благ, що змушує їх найматився.

Капітал – це авансовані підприємцями у виробництво товарів засоби виробництва, грошові ресурси і засоби на оплату найманої праці, які в процесі своєї продуктивної взаємодії забезпечують зростання вартості та збагачення підприємців [3, с.230]. Поділ капіталу на основний і оборотний властивий лише для продуктивного капіталу. Грошовий і товарний капітали, які функціонують у сфері обігу, такого поділу не мають. В основі поділу капіталу на основний і оборотний лежить спосіб участі різних частин продуктивного капіталу в процесі перенесення вартості. Поділ же капіталу на постійний і змінний в основі своїй має спосіб участі різних частин авансованого капіталу в процесі виробництва додаткової вартості (рис.1).

В бухгалтерському обліку відсутнє єдине трактування терміну капітал. Під капіталом розуміють:

1) вартість активів юридичної особи або чисту вартість активів за мінусом суми боргових зобов'язань;

2) сукупність різноманітних економічних ресурсів, тобто грошових коштів і майнових засобів, які знаходяться в обороті на даному підприємстві;

3) сукупність всіх цінностей, вкладених в підприємство.

Враховуючи принцип грошового вимірника, капітал в бухгалтерському обліку є сукупністю майнових засобів, що служать для господарських цілей, виражених в грошовій одиниці, тобто сума активу або рівна їй сума пасиву.(рис 1.)

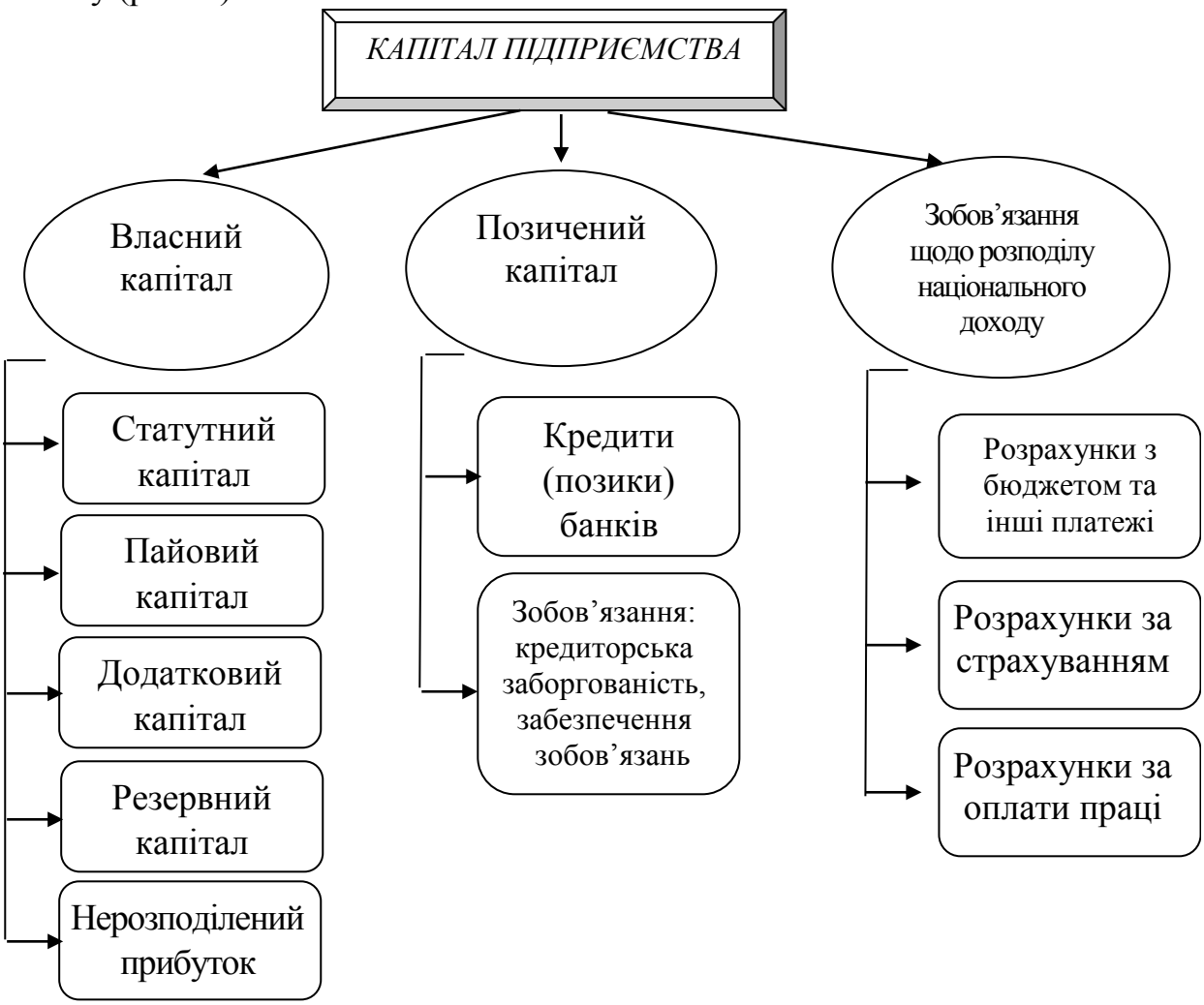

Рис.1. Структура капіталу підприємства

На нашу думку, в сучасній економічній літературі значна увага приділяється фундаментальній і багатогранній категорії "капітал", поряд з якою фінансисти розглядають категорію "фінансовий капітал", яка є досить близькою до загальноприйнятого визначенні категорії "капітал" і має право на існування поряд з нею.

Список використаних джерел

1.Матвієць С. Облік власного капіталу із застосуванням спрощеного плану рахунків// Баланс-Агро.-2002.-№7-2(43).-С.27-30.

2. Мельничук В.В. Питання формування та обліку статутного капіталу аграрних підприємств// Вісник Рівненського державного технічного університету. Економіка. Збірник наукових праць. Випуск 1(14).- Рівне.-2002.-С.103-115.

3. Політична економія: Навч.посібник / К.Т.Кривенко, В.С.Савчук, О.О.Бєляєв та ін.; За ред. д-ра екон.наук, проф. К.Т.Кривенка.-К.:КНЕУ.2001.-508с.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Тюхтій С.О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Перехід України до ринкової економіки та створення господарського механізму нового типу тісно пов'язані з пошуком засобів оздоровлення виробництва й економіки держави в цілому. Вирішення цієї проблеми пов'язано з удосконаленням системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків підприємств. Дебіторська заборгованість виступає як заборгованість інших підприємств (установ, організацій) або окремих осіб за платежами даному підприємству кредиторська – суми заборгованості даного підприємства іншим підприємствам і окремим особам [1].

Зобов'язання виникають в результаті здійснення підприємством будь-яких операцій і є юридичною підставою для наступних платежів за товари або надані послуги. Зобов'язання реєструється в обліку тільки тоді, коли виникає заборгованість по них. Тобто, в процесі розрахунків нерідко виникає дебіторська заборгованість, а також заборгованість перед кредиторами. Взаємозв'язок між категоріями «розрахунки», «зобов'язання», «заборгованість» представлений на рис. 1.

Рис. 1. Взаємозв'язок між категоріями «розрахунки», «зобов'язання» і «заборгованість»

Між кредиторською і дебіторською заборгованістю є багато спільного і відмінного. Спільним є те, що обидва види заборгованості основані на розриві в часі між товарною угодою і її оплатою і, таким чином, базуються на функції грошей як засобу платежу. Відмінність між ними випливає з особливостей функціонування цих видів заборгованості (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості функціонування дебіторської та кредиторської заборгованостей

Особливості функціонування	
дебіторської заборгованості	кредиторської заборгованості
1) в широкому розумінні охоплює всі розрахунки підприємств-постачальників з підприємствами-покупцями і є передумовою кредиторської заборгованості	1) здатна «нав'язувати» визначений тип економічних відносин, оскільки її утворення зазвичай є прибутковим для одних підприємств і збитковим для інших
2) це відносно самостійне явище, оскільки грошова вимога на стягнення дебіторської заборгованості може бути переуступлена третій особі шляхом здійснення факторингової операції	2) кредиторській заборгованості притаманно заміщувати власні оборотні кошти підприємства
3) не співпадає за тривалістю існування з кредиторською	3) володіє якістю «виштовхувати» з господарського обороту банківські кредити (з причини дешевизни кредиторської заборгованості на відміну від банківського кредиту)
4) у більшості випадків відображає перехід оборотних засобів зі сфери виробництва у сферу обігу	4) відрізняється швидким розповсюдженням від підприємства до підприємства по ланцюгу взаємопов'язаних платежів, що викликає необхідність заліків взаємних вимог
	5) здатна трансформувати безготівкові розрахунки і змінювати способи платежів
	6) між виробництвом та неплатежами розташована проміжна «ланка» матеріальних оборотних засобів та запасів підприємства. Тому перш, ніж здійснити вплив на скорочення виробництва, прострочена кредиторська заборгованість активно впливає на скорочення матеріальних оборотних засобів та запасів. В цілому, на певному етапі прострочена частина кредиторської заборгованості здатна послабити фінансово-кредитну систему країни

В дебіторсько-кредиторській заборгованості протиріччя роздвоюються. З одного боку, з приводу своєчасності платежів систематично виникають протиріччя між підприємствами-постачальниками і підприємствами-покупцями. З іншого боку, підприємства-покупці, залучаючи кредиторські кошти до свого обігу, намагаються не погіршувати відносини з потрібними підприємствами-постачальниками. Тому дебітори і кредитори систематично випробовують сили відштовхування та притягнення один до одного. На нашу думку, до виникнення дебіторської заборгованості призводять не тільки

економічні передумови, але й неналежна організація бухгалтерського обліку на підприємстві [2, с. 11]. Ці причини ми виділили на рис. 2.

Рис. 2. Причини виникнення дебіторської заборгованості

Однією з необхідних умов дотримання зобов'язань по договорах і одним з об'єктів взаємного контролю підприємств є своєчасність розрахунків. Договірні відносини між двома підприємствами передбачають не тільки своєчасність розрахунків, але і передусім відповідні зобов'язання відносно номенклатури та якості продукції, що постачається, цін, строків поставки тощо [3, с. 114].

Дебіторська заборгованість в умовах інфляції представляє для покупців (замовників) джерело кредитування їх діяльності на дуже вигідній основі, так як представляє собою безвідсотковий кредит. Наявність дебіторської заборгованості свідчить про вилучення коштів підприємства з обігу.

Таким чином підставами виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості є не тільки економічні передумови, але й неналежна організація бухгалтерського обліку на підприємстві. Загальноекономічні інтереси і широкий аспект не завжди співпадаючих, власних інтересів господарюючих суб'єктів, ускладнюють систему промислових зв'язків і організацію обліково-аналітичної роботи.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом Міністерства фінансів України N 273 від 08. 10.1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України [сайт]. - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

2. Кияшко О. М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. М. Кияшко. - Київ, 2011. - 21 с.

3. Подолянюк Р. В. Актуальні проблеми обліку дебіторської заборгованості / Р.В.Подолянюк // Управління розвитком. - 2012. - N 4. - С. 114–116.

Шепель І. В.
к.е.н., доцент
Чайка А.В.
студентка спеціальності «Облік і оподаткування
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Облік заробітної плати одна з найважливіших і складних ділянок роботи, що займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві, оскільки потребують точних і оперативних даних, у яких відбивається зміна чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників. Заробітна плата перебуває в центрі уваги різних заінтересованих сторін – найманих працівників, власників, пенсійного фонду, податкових органів, профспілок, державних структур. Зростає актуальність питань удосконалення методологічних засад обліку праці та її оплати в період глобалізації економіки, ускладнення умов господарської діяльності, посиленням конкуренції в усіх сферах господарювання, запровадженням сучасних інформаційних технологій в обліковий процес.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства». У правовій літературі і в законодавстві України під час визначення працівникам грошової винагороди застосовують терміни «оплата праці» й «заробітна плата», вважаючи їх синонімами. З одного боку, для переважної більшості людей заробітна плата є основним джерелом грошових доходів, основою матеріального добробуту членів їх сімей, а з іншого, вона є суттєвою часткою витрат виробництва і є ефективним засобом мотивації працівників.

У сучасних умовах недостатньо лише забезпечити зацікавленість працівників у певних результатах праці, виникає необхідність у підвищенні саме ефективності праці. Аналіз публікацій показав, що вдосконалення обліку оплати праці на підприємстві вимагає зміни таких елементів:

– удосконалення наявної системи організацію документообігу;
– зміна наявної системи оплати праці;
– удосконалення чинної моделі аналітичного обліку;
– автоматизації обліку;
– зміна форми оплати праці.

Спочатку для зручності та своєчасної обробки бухгалтерських документів із обліку оплати праці необхідно провести аналіз чинної системи організацію документообігу на підприємстві та його вдосконалення. Зокрема, визначення слабких місць дає змогу вдосконалити чи розробити більш ефективну систему руху документів, ефективно розподілити роботу між працівниками. Удосконалення документообігу полягає не тільки в

удосконаленні форм документів, скорочення їх числа і числа копій, а й зміні руху документів і алгоритму їх формування. Одним із напрямів удосконалення системи ведення бухгалтерського обліку є зменшення документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки.

Для цієї мети найбільше підходить використання комп'ютерних технологій, де основне значення відводять місцю і ролі техніки в загальній схемі руху документів. Інші автори зазначають, що запровадження системи автоматизації документообігу забезпечує оперативний доступ до документів та звітної інформації, ефективне управління процесами руху та обробки документів, скорочення часу процедур узгодження документів та прийняття рішень, мінімізацію фінансових витрат на документообіг і діловодство. Рух документів у всіх випадках відображає організаційну структуру апарату управління та розподіл обов'язків між його складовими.

Системи оплати праці, які використовують в Україні, характеризуються недостатньою гнучкістю й слабкою мотивацією, оскільки розмір заробітної плати не пов'язують із якістю та продуктивністю праці. Це стає причиною плинності кадрів, нестабільності роботи колективів, зростання матеріальних витрат, пов'язаних із навчанням нових працівників. У сучасних умовах виникає необхідність запровадження гнучких форм та систем оплати праці, зокрема використання контрактних та безтарифних систем. Загалом удосконалення аналітичного обліку, на нашу думку, полягає в конкретизації рахунку для групування інформації щодо сум нарахованої заробітної плати в розрізі її видів та форм оплати праці та подальшій деталізації рахунків у розрізі субрахунків третього порядку, яку підприємство повинно здійснювати, виходячи з власних потреб.

Серед основних програмних продуктів представлених на українському ринку виділяють програми автоматизації «Парус – заробітна плата» та «Зарплата і Управління Персоналом для України», «Нова бухгалтерія» з модулем «Зарплата», «Галактика: Управління персоналом».

Програма «Парус – заробітна плата» має такі функціональні можливості: ведення особових рахунків співробітників; облік штатної структури на рівні підрозділів і посад; ведення табеля робочого часу, облік наказів з оплати праці, нарахування заробітної плати на підставі документів табеля; розрахунок заробітної плати, зокрема з урахуванням норм робочого часу і виробітку; облік виплат за відомостями та ВКО; розрахунок відпусток, допомоги в разі тимчасової непрацездатності та допомоги на дітей; розрахунок нарахувань на заробітну плату й утримань.

Програма «: Зарплата і Управління Персоналом для України» дозволяє проводити: планування потреб у персоналі; забезпечення бізнесу кадрами; управління компетенціями та атестація працівників; управління навчанням персоналу; управління фінансовою мотивацією персоналу; ефективне планування зайнятості персоналу; облік кадрів і аналіз кадрового складу; трудові відносини, зокрема кадрове діловодство; розрахунок заробітної плати

персоналу; управління грошовими розрахунками з персоналом, враховуючи депонування; розрахунок регламентованих законодавством податків і внесків із фонду оплати праці; відображення нарахованої зарплати і податків у витратах підприємства.

Модуль «Зарплата» комплексу програм «Нова бухгалтерія» має автоматичне накопичення інформації для перерахунків, нарахування лікарняного, відпускних, бригадного наряду, звітності щодо Пенсійного фонду; можливість ручного корегування будь-яких розрахункових значень. Формування проводок за визначеними раніше шаблонами до кожного нарахування / утримання, відділу, категорії співробітників.

Продукт «Галактика: Управління персоналом» дозволяє проводити: планування й управління пошуком персоналу, постійне відстежування поточного стану справ за наявними вакансіями; оцінка результатів діяльності управлінців середньої ланки, контроль продуктивності роботи співробітників організації; планування підвищення кваліфікації менеджерів і підготовки керівного складу, зменшуючи ризик втратити цінних для підприємства кадрів; облік заробітної плати; табельний облік. Вибір програмного модуля обліку оплати праці залежить від програмного продукту, який підприємство використовує для автоматизації облікового процесу загалом. Лідером серед розробників програмного забезпечення в галузі обліку й управління підприємствами є програмний продукт фірми. Перевагами прикладного рішення « Зарплата і Управління Персоналом для України» є можливість автоматизації обліку на підприємствах із різними формами оплати праці (погодинною, відрядною, акордною, за договорами цивільно-правового характеру тощо), широким списком доплат і утримань та навіть просто з великою кількістю працівників (понад 100 осіб).

Крім того, програма має підтримку імпорту інформації з баз даних різного формату й експорту в текстові процесори та електронні таблиці, що дозволяє виконувати колективну обробку інформаційних потоків у режимі онлайн.

Наступним елементом удосконалення обліку оплати праці є зміна способу її виплати. У сучасних умовах господарювання найбільш раціональним способом виплати заробітної плати є використання платіжних карток. Із цією метою на підприємствах створюють зарплатний проект. Такий спосіб оплати праці, який має такі переваги: спрощення процедури виплати заробітної плати; скорочення витрат, пов’язаних з інкасацією наявних коштів; можливість виплати заробітної плати працівникам у випадку їх відсутності; відсутність необхідності депонування заробітної плати й зберігання її в касі підприємства; значна оптимізація документування виплати заробітної плати.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Чумак О.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

СУТНІСТЬ РОЗРАХУНКІВ ТА ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В сучасних умовах механізм розрахунків не можна розглядати як систему комунікаційних структур, методичних та технологічних прийомів, призначених для їх здійснення. Взагалі осмислення категорії «механізмів» в економічній науці потребує більш широкого погляду на економічні дії і події, включаючи процеси, що відбуваються на всіх стадіях відтворення. Розрахунками завершується оборот втіленої в готову продукцію вартості активів підприємства і створюються умови для початку нового економічного обороту Грошові кошти, одержані в результаті цього обігу, дозволяють своєчасно, на новій інформаційній, технічній і технологічній основі формувати та використовувати в новому виробничому циклі фактори виробництва, розраховуватись по зобов'язаннях з державою, постачальниками, банками, працівниками підприємства, акціонерами. Складовими механізму розрахунків є також організаційно-технічні фактори і відповідні комунікаційні та інші структури, діяльність яких пов'язана із забезпеченням розрахунків і регламентується певними правовими нормами. Розрахунки базуються на русі господарських засобів між різними суб'єктами. Нами узагальнено поняття розрахунків в різних літературних джерелах (табл. 1.)

Таблиця 1

Визначення терміну «розрахунки» в обліково-економічній літературі *

№ з/п	Автор	Визначення
1	Безруких П.С.	Розрахунки – це грошові взаємовідносини, що виникають між організаціями по товарних і нетоварних операціях
2	Чацкис Е.Д., Лысюк А.Н., Михайлова Т.П.	Розрахунки – це система взаємовідносин між підприємствами й особами, заснована на грошовому поверненні вартості товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг
3	Кол. авторів за ред. А.Я. Сухарева	Розрахунки – здійснення платежів по грошових зобов'язаннях
4	Парашутін Н.В., Козлова Е.П.	Під розрахунковими відносинами розуміють зобов'язання покупця оплатити у встановлені строки вартість матеріальних цінностей, послуг й іншої заборгованості, після виконання постачальником своїх договірних зобов'язань або право постачальника вимагати платіж від покупця за відвантажену йому продукцію або надані послуги

***** [1, с. 158].

Аналізуючи дані, можна зробити висновок, що погляди вчених на категорію "розрахунки" різняться. Зазначимо, що склад зобов'язань характеризують наступним чином: Зобов'язання = Залучені засоби + Кредиторська заборгованість.

Досить широко поняття зобов'язання були розкриті Б. Райаном в його теоремах про зобов'язання (рис. 1).

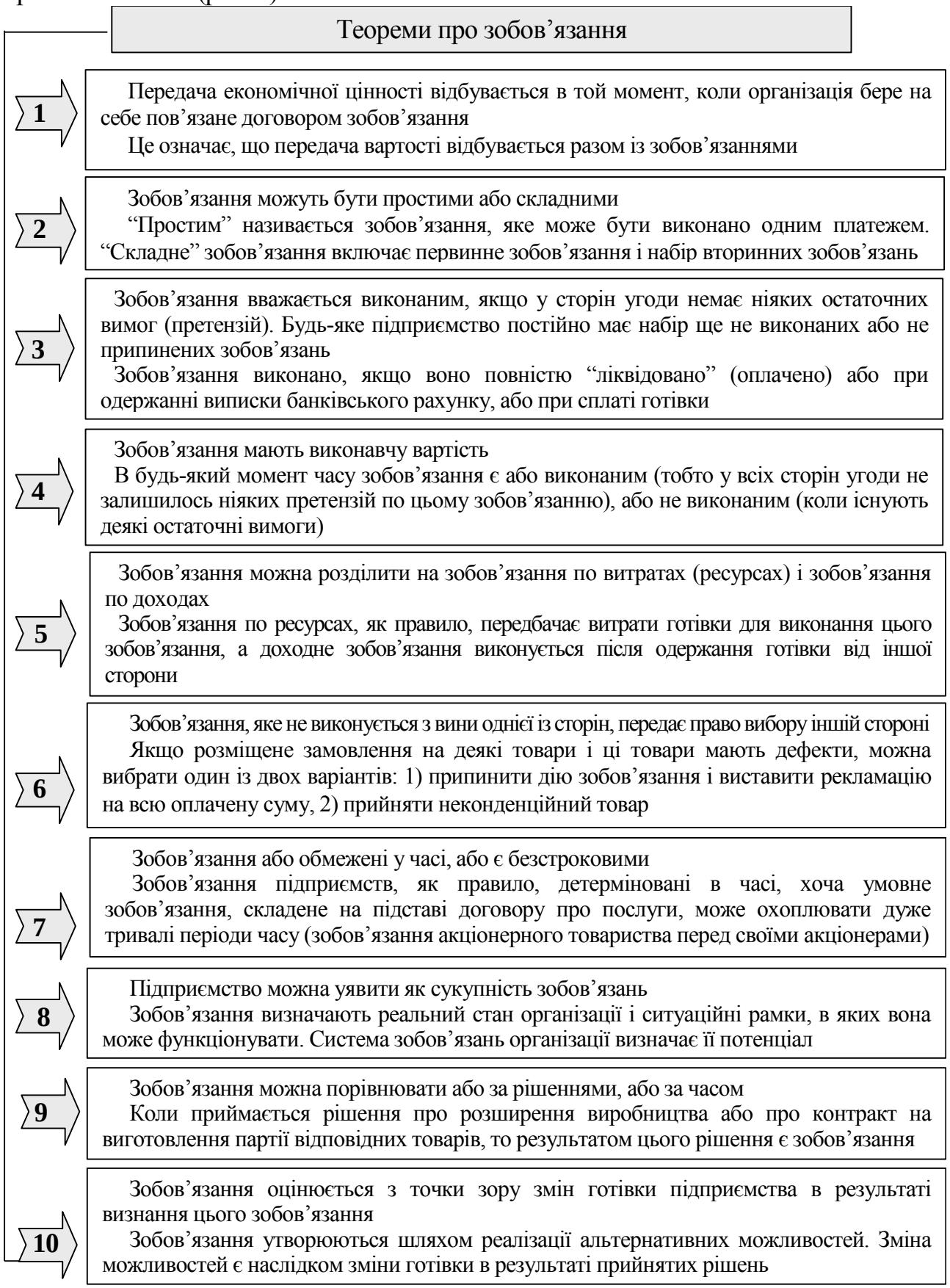

Рис. 1. Теореми про зобов'язання згідно Б. Райана [2, с. 56].

Одна група дослідників визначає їх як систему взаємовідносин (Чацкіс Е.Д., Лисюк А.Н., Михайлова Т.П.); друга стверджує, що це безпосередньо взаємовідносини (тобто, без використання слова “система”) (Безруких П.С., Івашкевич В.Б.), третя група – лише пояснює економічну сутність розрахунків, не наводячи їх визначення (Сухарьова А.Я. та інші). Наприклад, в юридичному енциклопедичному словнику не наводиться визначення розрахунків, лише розглядається один з їх видів – міжнародні розрахунки, які, в загальному, представляють собою здійснення платежів по грошових зобов’язаннях.

Досить важливим є те, в якій формі проводились розрахунки: готівковій чи безготівковій, векселем, чеком, бартером тощо, тобто, що є заключним етапом кожної комерційної трансакції. Об’єктами нашого дослідження є безготівкові розрахунки, які характеризують товарні і нетоварні операції. До товарних операцій, зазвичай, відносять купівлю-продаж сировини, матеріалів, послуг, готової продукції тощо. Нетоварні операції, як правило, пов’язані із розрахунками з науково-дослідними й учбовими організаціями та закладами, житлово-комунальними організаціями, клієнтурою, по претензіях тощо.

Якщо розглядати безготівкові розрахунки як категорію відносин між суб’єктами господарювання, то, зрозуміло, що в даному випадку відсутній факт одночасного передавання (придбання) ТМЦ і сплати (одержання) грошового еквіваленту вартості переданих (отриманих) ТМЦ, а тому виникає розрив в часі між передачею ТМЦ та їх оплатою, який називають «зобов’язаннями», «дебіторсько-кредиторською заборгованістю», «заборгованістю за розрахунками». Заборгованістю називають грошові суми, що підлягають сплаті, але ще не виплачені. В тих випадках, коли товар надходить на склад покупця до моменту здійснення платежу через банк, на термін від дати надходження товару до дня його оплати між постачальником і покупцем виникають зобов’язання [3, с. 49].

Зазначимо, що іноді в бухгалтерському обліку заборгованість у постачальника може і не виникнути, так як облік ґрунтується на розрахункових документах. Але фактично, якщо співставити рух вантажів і платежів по них через банк, то виникає неминучий розрив в часі, який створює матеріальну основу утворення взаємної заборгованості підприємств в процесі реалізації товарів і послуг. Ця взаємна заборгованість підприємств, на нашу думку, є зобов’язанням.

Список використаних джерел

1. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз: підруч. / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. - К.:Центр учбової літератури, 2008. - 392 с.

2. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / Пер. с англ. Под. ред. Микрюкова В.А. / Райан Б. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998.- 616 с.

3. Гончарук Р. П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів / Р. П. Гончарук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2012. - N 1(59). - С. 48–51.

Горскіна Л.С.
здобувач вищої освіти групи ЗБ 6/1
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЇХ ОБЛІКУ

Оцінка виробничих запасів поряд із такими процесами, як визнання та класифікація запасів, має визначальне значення на підприємстві. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено, що одним з основних принципів бухгалтерського обліку є єдиний грошовий вимірник [1]. Цей принцип передбачає, що «вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства в його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці». Забезпечення реальної дії цього принципу передбачає вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку.

Помилка в оцінці запасів на кінець поточного року може мати негативний вплив на величину чистого прибутку як у поточному, так і в наступному році. Оцінка запасів безпосередньо впливає на розмір податку, який сплачується на прибуток. Тобто виникає проблема з одного боку більш точного визначення прибутку, а з іншого боку - бажання знизити податок на прибуток. О. Хорощак вказує, що оцінка запасів вимагає підвищеної уваги, адже «їх балансова вартість використовується при розрахунках фінансового стану підприємства (показники ліквідності, платоспроможності)», тому потрібно враховувати такий момент, що підприємство має на меті залучення додаткових партнерів.

Незважаючи на те, що більшість дослідників – економістів окремо зупиняються на процесі оцінки, деякі питання, зокрема узагальнення особливостей основних методів оцінки запасів та визначення їх недоліків і переваг для здійснення обґрунтованого вибору, потребують уточнення та систематизації.

Виробничі запаси в бухгалтерському обліку оцінюють за кожним етапом їх надходження, використання чи зберігання. За основу використовують принципи оцінки, передбачені П(С)БО 9 «Запаси» [2].

Облік усіх видів запасів ведеться в аналітичному розрізі з вимогою забезпечити кількісно – сумову та якісну (марка, сорт, розмір тощо) інформацію.

Для запасів одиницею бухгалтерського обліку є найменування або однорідна група (вид).

Має вказуватися кількість кожної облікової одиниці, яка визначається не тільки за видом натурального вимірника, що використовується на підприємстві для обліку цих запасів (штуки, метри, літри тощо), а й за його величиною, розрядністю (грами, кілограми, тони або міліметри, метри, кілометри тощо). Є певні види запасів, щодо яких можливе використання різних натуральних вимірників.

У таких випадках бажано вибрати один вид натурального вимірника і використовувати його для обліку всього об’єму певного виду запасів за всіма операціями. Якщо це неможливо, то необхідно зробити перерахунок з одного виду натурального вимірника в інший за встановленими коефіцієнтами. Змінювати натуральний вимірник щодо запасу, який раніше відображався в іншому натуральному вимірнику, не можна, якщо ці два натуральні вимірники не мають встановленого коефіцієнта перерахунку або не можуть бути переведені з одного в інший якимось іншим чином.

Показник вартості запасу є найважливішим у бухгалтерському обліку. Визначення вартості запасу починається з моменту зарахування запасу на баланс підприємства – всі придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

При організації обліку запасів на підприємствах необхідно керуватися певними законодавчими та нормативними документами, які регламентують методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансових звітах.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 – XIY ВР від 16 липня 1999 р.

2. П(С)БО 9 «Запаси» затверджений наказом Міністерства фінансів № 246 від 20.10.1999р.

3. Шамота Г. М. Вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих запасів [Текст] / Г. М. Шамота, О. І. Федько, Економічні погляди: теорія і практика. Збірник тез наукових робіт міжнародної науково – практичної конференції (3-4 лютого 2012 р.): – Одеса : у 2-х частинах. О.: «Центр економічних досліджень і розвитку», 2012. – Ч. II . – с. 28 - 31.

Жукова О.В.

здобувач вищої освіти групи ЗБ 6/1

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Економічне середовище, в якому сьогодні функціонують сільськогосподарські підприємства України, характеризується високим рівнем невизначеності, недосконалістю інституціональної інфраструктури, недостатньою ефективністю державного регулювання, що впливає на характер процесу взаємодії сільськогосподарських підприємств і формує відповідний рівень трансакційних витрат. На рівні сільськогосподарських підприємств контроль та контролю трансакційних витрат не здійснюються, внаслідок чого їх вплив на функціонування суб'єктів господарювання є

слабопрогнозованим, а дієвість системи обліку і контролю витратами в підприємствах вимагає вдосконалення.

Трансакційні витрати є однією з центральних категорій інституціональної економічної теорії. Це специфічний вид витрат суб'єктів господарювання, який не стосується безпосередньо процесу виробництва продукції (надання послуг) і виникає в результаті взаємодії суб'єктів господарювання один з одним або з іншими елементами економічного середовища, в якому вони функціонують. На різних етапах розвитку теорії трансакційних витрат розгляд цих витрат економістами відрізнявся ознаками, на яких була сконцентрована увага під час характеризування економічної природи трансакційних витрат; обсягами витрат, віднесених до категорії трансакційних; спрямованістю досліджень на потреби теорії або практики.

Під трансакційними витратами слід розуміти економічну оцінку втрат, що виникають в процесі координації діяльності економічних агентів . Специфіка трансакційних взаємовідносин в сільському господарстві визначається характерними особливостями аграрного сектора. Трансакційні витрати досі не отримали визнання в обліковому законодавстві та не виділяються у бухгалтерському обліку. Система обліку, що сформована на сільськогосподарських підприємствах, спрямована на складання форм бухгалтерської та податкової звітності і не призначена повною мірою для отримання інформації про трансакційні витрати. Їх виділення окремим об’єктом в управлінському обліку розв’яже проблему збору, обробки інформації, необхідної для прийняття рішень управлінського персоналу. Проте слід зазначити, що сільгосптоваровиробники не мають достатньої інформації для прийняття таких рішень. У споживачів ринкової інформації є виражена специфіка як в характері інформаційних потреб, так і у формі використання інформаційного продукту.

У аграрному секторі економіки важливо, перш за все, визначити склад трансакційних витрат з метою їх обліку та віднесення на відповідні статті витрат. Трансакційні витрати представляють собою сумарні витрати пов’язані: з придбанням виробничих послуг у сторонніх підприємств; з утриманням власних підрозділів цієї сфери, які сприяють просуванню готової продукції на ринку; з укладенням договорів і захистом своїх прав при одержанні цих послуг.

У зв’язку з цим важливим є питання про зміст інформаційних потреб учасників ринку. Основні споживачі нами класифіковані по цілях діяльності, змісту основних стратегічних рішень, що базуються на ринковій інформації. До складу основних груп споживачів ринкової інформації входять сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства – виробники продукції; переробні підприємства; підприємства по зберіганню продукції; оптова торгівля; роздрібна торгівельна мережа; особисті селянські господарства; фінансові і страхові установи; органи статистики; установи наукового обслуговування і навчання кадрів; місцеві і центральні органи управління, політичні інститути; засоби масової інформації; інформаційно-аналітичні системи в мережі Інтернет. Їх стратегічні рішення пов’язані з

плануванням обсягу виробництва, визначенням рівня рентабельності, вибором каналів реалізації, визначенням рівня цін та ін. Для вирішення таких завдань потрібно мати інформацію про ціни на продукцію; попит і пропозицію як на місцевому, регіональному, так і на зовнішніх ринках; про сезонні коливання цін; короткострокові і довгострокові прогнози розвитку ситуації на аграрному ринку та ін.

В цілому система регулювання трансакційних витрат в аграрному секторі повинна містити виявлення проблем, аналіз, планування та вплив на величину витрат по трансакціях. Оптимізація припускає не лише зниження розміру трансакційних витрат, але і їх зростання, яке пов'язане з різного роду нововведеннями в технологіях, маркетингу, управлінні виробництвом, забезпеченні якості товарів і послуг.

Список використаних джерел:

1. Аранчій В. І. Собівартість продукції та шляхи її зниження як головна умова ефективної стратегії управління витратами / В. І. Аранчій, Т. В. Мокієнко // Вісник Харківського національного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. – 2010. – Вип. 105. – С. 34-39.

2. Бонарев В. В. Трансакційні витрати як економічна категорія / В. В. Бонарев // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 8(29). – Ч. 2. – Луцьк, 2011. – С. 65-78.

Чорнорот Н.С.
здобувач вищої освіти групи ЗБ 6/1
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Важливе значення відіграє науково-обґрунтований бухгалтерський облік витрат виробництва, що формує інформацію про використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, собівартості виробництва і реалізації, виробництва і реалізації, а в кінцевому результаті показники ефективності роботи підприємства і об'єднань.

Облік виробничих витрат є лише однією з частин структури управління будь-якого підприємства, і повинен бути організований таким чином, щоб відповідати потребам ефективного прийняття управлінських рішень. Колишній підхід з акцентом на стандартизовані процедури поступився місцем більш гнучким системам обліку, які орієнтовані на використання можливостей підприємства.

У сучасній економічній літературі існують різні трактування поняття витрати. Розбіжності виникають у зв'язку з різними підходами до цієї

категорії. В одних літературних джерелах «витрати» розглядаються з позицій придбання засобів виробництва, в інших - з позицій використання у процесі виробництва. На думку даних науковців економічні витрати складаються з двох частин: явних і неявних. Явні витрати (розрахункові, зовнішні) - це платежі за ресурси, що не належать власникам фірми (паливо, сировина, електроенергія тощо); неявні (внутрішні) - платежі за використання ресурсів, що є власністю виробника і не оплачуються (грошові платежі, які б могла отримати фірма при найвигіднішому самостійному використанні даного ресурсу). Із бухгалтерської точки зору, витрати - це тільки конкретні витрати ресурсів, тобто зовнішні або явні витрати [1, с. 13].

Бухгалтерський облік повинен забезпечити дані не лише про обсяг продукції та доходи від їх реалізації, а й про асортимент продукції, масштаби продажу, ціни, собівартість, витрати на збут, витрати на маркетингові дослідження, канали збуту та інші. [2].

При побудові обліку витрат на виробництво за основу слід приймати змістовну характеристику виробництва, як суспільного явища. Процес виробництва являє собою процес поєднання живої праці з засобами виробництва. Так як цей процес відбувається безперервно, то він вимагає і безперервних затрат засобів праці і предметів праці. Останнім часом виникає думка про те, що склад собівартості повинен вирівнюватись: чим вищий рівень виробництва і управління, тим більше затрат повинно включатись в собівартість.

Тому в собівартість, в першу чергу, слід включити затрати, які за своїм економічним змістом є витратами виробництва. Сукупність витрат суспільства на виробництво продукції визначається із своєї вартості продукції. Витрати виробництва на рівні підприємства є частиною суспільних витрат виробництва. Від суспільних витрат слід відрізняти собівартість продукту, яка у вартісному вираженні відображає лише ті витрати, які робить конкретна господарська система: підприємство, цех, бригада.

В умовах ринкових відносин витрати виробництва дорівнюють вартості виготовленого продукту. Вони є сумою вартості витрачених на виробництво продукту засобів виробництва. Взагалі під методом обліку витрат на виробництво розуміють прийоми по збору, групуванню в обліку інформації про виробничі витрати і обчислення фактичної собівартості продукції для контролю за витратами виробництва.

Дослідивши і проаналізувавши думки різних авторів ми можемо запропонувати своє визначення терміну загальновиробничих витрат. Загальновиробничі витрати – це такі витрати, які не відносяться до категорії прямих. До цієї групи входять витрати на обслуговування сільського господарства, будівельні роботи, утримання машин і обладняння, а також витрати повязані з управлінням цехами і бригадами.

Список використаних джерел:

1. Губарик О.М. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на підставі фінансової звітності та бухгалтерського балансу / О.М. Губарик // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - №23. - С. 38-41.

2. Чацкіс Ю. Д. Визначення методів формування системи облікового забезпечення управління суб'єктами господарювання [Текст] / Ю. Д. Чацкіс, О. А. Наумчук // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган- Барановського. Сер. Економічні науки. – 2009. – № 4. – С. 227-234.

2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Волковська Л.О.
викладач вищої кваліфікаційної категорії,викладач-методист
Новокаховський приладобудівний технікум,
м.Нова Каховка,Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПОДАТКОВА СИСТЕМА» ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ЗА ФАХОМ

Переорієнтація процесу навчання у бік самостійності отримання знань, набуття умінь і навичок обумовлюється тим, що на основі Закону України «Про вищу освіту» сьогодні самостійна навчальна робота виступає однією із основних форм організації навчального процесу.

З розвитком суспільства в усіх сферах суспільного життя виникає необхідність формування у студентів вміння творчо мислити, швидко орієнтуватися і приймати рішення у складних ситуаціях, розвитку самостійності та здатності до самореалізації, вміння розвивати здатність до творчої діяльності та терпимості до чужої думки, толерантності, вміння вирішувати проблеми, планувати, самостійно вчитися, а отже, здобувати та й опрацьовувати інформацію, вміло користуватися електронно-обчислювальною технікою.

У практичному навчанні студент відтворює прочитане у підручнику або почуте на лекції і отримує за це позитивну оцінку. Це так міцно увійшло в практику навчання, що у деяких викладачів не викликає сумніву доцільність використання такого вміння як критерію навчання. При цьому вважається, що студент отримав знання наче про запас і в майбутньому буде використовувати їх за необхідністю. Але коли така потреба настає, нерідко виявляється, що в одних випадках - знання застарілі, в інших - випускник їх просто не пам’ятає. Озброїти студентів на все життя знаннями в стінах навчального закладу неможливо, тому кожен із викладачів хоче навчити студентів самостійно працювати з літературою, творчо сприймати навчальний матеріал і осмислювати його, а також прививати навички щоденної самостійної роботи в одержанні та узагальненні знань. Саме тому вища школа переходить поступово від „передачі» студентам інформації в готовому вигляді до управління її самостійною навчально-пізнавальною діяльністю.

Самостійна робота студентів - це спланована пізнавальна, організаційно і методично направлена діяльність, яка здійснюється без прямої допомоги викладача, на досягнення результату. Мета самостійної роботи - навчити студентів вчитися. Важлива не сума визубрених знань, але те, що людина вміє знайти необхідну інформацію, робить правильну зноску, знає, де знайти потрібний матеріал.

В основі самостійної роботи лежить психологічна теорія діяльності. Складовою частиною цієї теорії є теорія мотивації, яка дозволяє більш свідомо підійти до організації самостійної роботи студентів. Згідно з теорією мотивації, існують провідні та додаткові мотиви діяльності: пізнавальний (цікавість до знань) та професійний (бажання оволодіти майбутньою спеціальністю). Але частка провідних мотивів навчально-пізнавальної діяльності, на жаль, невелика. Частіше мотивами самостійної роботи студентів є додаткові: необхідність здати тему, бажання отримати якісь заохочення, страх відрахування із ВНЗ тощо.

У процесі організації самостійної роботи студентів у навчальному процесі використовую управлінську модель Демінга. Її універсальність полягає не тільки в тому, що вона може бути використана в різних галузях промисловості, а й у можливості використання на різних рівнях організації будь-якої діяльності. (рис.1)

Корегувальні дії	Вміння планувати діяльність
Вміння контролювати власну діяльність	Вміння вирішувати поставлені завдання

Рис.1 Управлінська модель організації діяльності

Позитивною рисою моделі Демінга є те, що кожне з чотирьох складових компонентів є рівноцінним, і в цілому вся модель спрямована на поступовий розвиток знань, вмінь та здібностей студента.

Дана модель може використовуватись в період організації роботи студента над матеріалом як окремої теми або всієї дисципліни.

Самостійна робота студента починається з реалізації блоків:

I блок - Планування - починається з ознайомлення з методичними рекомендаціями до вивчення теми, постановки мети та завдань теми, раціонального розподілу часу, організація своєї діяльності за рекомендованим викладачем алгоритмом.

II блок - Виконання - полягає в опануванні навчального матеріалу.

III блок - Контроль - передбачає вдосконалення вмінь та навичок студента проводити самоконтроль, самоаналіз та самокорекцію результатів власної навчальної діяльності.

IV блок - Корекція - оцінювання викладачем звітних завдань самостійної роботи; оцінювання якості самостійної діяльності студента.

На першому етапі студент вчиться планувати свою діяльність,на другому - вміння вирішувати поставлені завдання, на третьому - вміння аналізувати та контролювати власну діяльність, на четвертому - проявляє вміння відкоригувати організацію своєї самостійної роботи з метою більш досконалого вивчення даної теми та інших тем в подальшому. Самостійна робота повинна бути результатом морально-вольових зусиль особистості, активізувати творчі здібності та розумову діяльність. «Самостійна робота» - означає «самостійна думка». Творчо працювати може тільки той, хто думає.

Застосування цієї управлінської моделі передбачає алгоритм навчальної діяльності студента (рис.2).

Рис.2. Алгоритм виконання самостійної роботи студентом

Однією з умов успішної самостійної навчальної діяльності студентів технікуму є інформаційне методичне забезпечення дисципліни.

Кожного року перед викладачами дисципліни «Податкова система» стоїть завдання підготувати студентів до сприйняття Податкового кодексу України (із змінами та доповненнями). В умовах відсутності сучасних навчальних підручників з дисципліни «Податкова система» у своїй навчально-програмній діяльності я вибрала шлях створення методичних вказівок з дисципліни та Робочого зошита по виконанню самостійної роботи. Завдання для самостійної роботи відповідають трьом рівням складності.

Перший рівень - репродуктивний, тобто відтворення теоретичних знань. Завдання спрямовані на виявлення у студентів системи комунікативних знань (знання сутності педагогічної комунікації, її закономірностей, понять, означень тощо), формування професійних комунікативних умінь і навичок.

Другий рівень - пошуково-творчий, дозволяє використовувати набуті знання на практиці, у нестандартних ситуаціях та професійній діяльності.

Третій рівень - дослідницько-творчий, спонукає до творчої діяльності, аналітичного підходу до набутих знань, умінь і навичок. На цьому рівні інформація зазнає значних перетворень, набуваючи форму понять, між якими формуються логічні зв'язки, що зумовлює розумовий пошук відповідної поведінки або дії.

Для забезпечення самостійної роботи на заняттях використовую журнал «Все про бухгалтерський облік», «Баланс», «Вісник», електронні підручники, якими можуть користуватися студенти як денної, так і заочної форми навчання та програмне забезпечення ПЕОМ. У Робочому зошиті для самостійної роботи з дисципліни до кожної теми розроблено питання для самоконтролю.

Методичні рекомендації містять обов’язково список рекомендованої літератури. При виконанні самостійної роботи рекомендую використовувати також конспект. Конспект має цінність лише тоді, коли правильно і грамотно складений. Для спеціальності «Облік і оподаткування» курс дисципліни «Податкова система» розрахований на 150 годин, з яких 66 годин відводиться на самостійну роботу студентів. Під час організації самостійної роботи особлива увага приділяється контролю.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним

планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Студент знає кінцеву мету своєї діяльності, знає, що його контролюють.

Дотримуюсь принципу «задаєш - перевіряй, не перевіряєш - не задавай». Існує багато форм та методів контролю за ходом виконання самостійної роботи студентів. Одною із діючих форм контролю за ходом та виконанням самостійної роботи студентів є перевірка їх знань на практичних та семінарських заняттях. Перевірку самостійної роботи рекомендується проводити такими методами:

1. Індивідуальне опитування студентів.
2. Фронтальне опитування по основним питанням з показом студентам деяких виконаних робіт (конспекти, схеми, таблиці, тести, реферати).
3. Програмний контроль: тести – усне опитування; тестування з допомогою комп'ютера.
4. Обговорення доповідей, рефератів, повідомлення, інформування.
5. Рецензування (усне) відповідей студентами при індивідуальному опитуванні (метод взаємного контролю).
6. Вибірковий метод контролю (перевірка конспектів).
7. Рішення задач, ситуації.
8. Проведення контрольних робіт.

Несистемний контроль самостійної роботи з боку викладача створює психологічні умови для невиконання студентами завдань.

Самостійна робота, як вид навчальної діяльності, матиме ефективність за таких умов:

- якщо ця робота чітко організована з боку викладача,
- якщо вона є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем;
- якщо за самостійною роботою студентів здійснюється педагогічний контроль.

Головна особливість сьогоднішнього студента - це прагматизм. Якщо викладач дає відповідь на запитання студентів «Де це нам знадобиться?» - цим самим створюються психологічні умови для успішного оволодіння навиками самостійної роботи. Тільки ті знання, до яких студент прийшов самостійно, через особистий досвід, думку, дію стають дійсно міцним його надбанням.

Список використаних джерел:

1. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. - К.: Вид. дім „Слово", 2004. - 616 с.

2.Семенова А.В., Гурін Р.С.,Осипова Т.Ю.Основи психології та педагогіки.-К.:Знання,2006.

3. Тимченко О.Т. Самостійна робота,як дидактична категорія /Педагогіка і психологія .- 2001.-№3,4 –с.64-68.

Кондрашов О. М.
доктор наук з державного управління, професор
Коваль С.В.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток світової економіки наприкінці XX – на початку XXI століття відбувається під впливом глобалізації. При цьому основними формами її прояву є зростання обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій, руху капіталів, суттєве зростання ролі транснаціональних корпорацій у світових господарських процесах, загострення глобальної конкуренції, формування системи глобального менеджменту, зростання ролі інформаційних технологій в економічному розвитку. [1, с. 15]

Тема є актуальною тому що, глобалізація передбачає процес зближення переваг споживачів і універсалізацію асортименту товарів по всьому світу, при цьому всесвітні товари витісняють місцеві. Основними складовими сучасної глобальної економіки є інновації, знання та інформаційні технології, які є джерелами зростання продуктивності та конкурентоздатності. Нова економіка організовується переважно через глобальну мережу менеджменту, виробництва і розподілу, а не окремих фірм, охоплює всі сфери світового господарства, зокрема виробничо-інноваційну, фінансово-кредитну, торгово-посередницьку сфери.

Метою дослідження є аналіз проблем становлення системи оподаткування та обґрунтування напрямів її вдосконалення за умов глобалізації інформаційних технологій.

Існують найрізноманітніші визначення поняття «глобалізації». Заслуговує уваги, на наш погляд, наступне, дане Р. Робертсоном: «Глобалізація - це історичний процес посилення контактів між різними частинами світу, який все більш приводить до одноманітності в житті народів планети» [2, с.58]. Уявлення про глобалізацію виникли, перш за все, через все більш глибоке розуміння взаємозв’язку в світі. Ми є свідками бурхливого розвитку міжнародної кооперації у виробничій сфері, розробок і упровадження науково-технічних досягнень. Однією з особливостей впливу глобалізаційних процесів є широке використання новітніх конкурентоспроможних інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, зокрема в економіці. Існуюча система бухгалтерського обліку консервативна і не досконала, не враховує сучасних умов функціонування економічних суб’єктів, не використовує останніх досягнень в сфері інформаційних технологій і загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення. Відсутність належного теоретичного

обґрунтування бухгалтерського обліку як науки, зумовлює гальмування розвитку облікової системи в умовах впливу глобалізацій них процесів в Україні.

Система бухгалтерського обліку є єдиним з важливих елементів ринкової інфраструктури, що пов'язує в єдине інформаційне середовище дані за кожним суб'єктом господарювання, видами економічної діяльності, економікою в цілому. В країнах з розвинутою ринковою економікою прослідковується концепція до сприйняття бухгалтерської системи як важливого елементу національної безпеки та дієвого фактору економічної експансії.

За своєю суттю бухгалтерський облік має бути засобом ефективного інформаційного забезпечення всіх зацікавлених користувачів. Тобто в умовах глобалізації та становлення інформаційного суспільства відбувається трансформація теорії та практики бухгалтерського обліку. Однак в Україні на державному рівні бухгалтерський облік розглядається насамперед як інструмент державного регулювання, а не як інструмент ефективного інформаційного забезпечення бізнесу і суспільства.

Реформування бухгалтерського обліку в Україні здійснюється без належного теоретичного обґрунтування. Через таке ставлення до бухгалтерського обліку на державному рівні можуть бути пояснені труднощі в його реформуванні і розвитку, які простежуються на даному етапі. Відповідно, виникає потреба оновлення складових системи бухгалтерського обліку, що має відбуватися з урахуванням дії закону адекватності системи обліку рівню розвитку національної економіки та продуктивних сил суспільства, а також притаманних йому економічних відносин та сформованому культурному середовищу. Така ситуація зумовлює необхідність перегляду теоретико- методологічних основ та організаційно-методичного забезпечення перспектив розвитку бухгалтерського обліку в глобальному інформаційному суспільстві є справою актуальною і невідкладною.

Розвиток і поглиблення глобалізаційних та інтеграційних процесів, які характеризують сучасну міжнародну економіку, сприяють формуванню принципово нових вимог до глобального інформатизації суспільства. Прийнятий Верховною радою Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 20072015 роки» в якому, визначено національну політику інформаційного суспільства в нашій країні [3]. Даний закон вплинув на сучасний період розвитку економіки України пов'язаний з пошуком стійкого руху до глобального інформаційного суспільства. Тому одним із головних пріоритетів розвитку суспільства є його інформатизація як на рівні держави, так і на локальному рівні підприємств. Інформація в системі управління відіграє важливу роль. Існуюча на сьогодні система бухгалтерського обліку в умовах формування глобального інформаційного суспільства не забезпечує надання користувачам необхідної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

В умовах глобалізації економіки та становлення інформаційного суспільства відбувається трансформація теорії та практики бухгалтерського обліку. З розвитком інформаційних технологій розвиваються нові погляди на бухгалтерський облік. Така ситуація зумовлює необхідність перегляду теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку для забезпечення його адекватності потребам користувачів бухгалтерської інформації на основі врахування змін, що відбуваються в економічній системі. Національна економіка України перейшла в стан, який теорією бухгалтерського обліку не досліджувався. Виникли завдання, вирішення яких вимагає створення Концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні, як ідеології та державного документа на основі нової парадигми, формування якої зумовлено змінами в суспільстві.

В Україні успішна реалізація економічних реформ значною мірою залежить від податкової політики та стабільного функціонування податкової системи. Тому для забезпечення очікуваних результатів необхідним є її суттєве реформування.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що Україна потребує нової стратегії реформи податкової системи в умовах глобалізації інформаційних технологій. Ефективна податкова система має забезпечувати узгодження інтересів держави, суб'єктів господарювання та регіонів з урахуванням існуючого співвідношення у рівнях їх розвитку і реальних можливостей, а також створити такі умови ведення підприємницької діяльності, які покликані сприяти більш повному використанню резервів забезпечення стійкого економічного зростання та відповідного рівня глобалізації інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К.: Знання, 2007. – 670 с.
2. Головатый М. Глобализация как средство уничтожения национальных государств.- «Персонал+», К., №11, 2004.-58с.
3. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», № 537-16. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/537-16

Круковська А.В.
к.е.н., доцент
Зябко Ю.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ЗМІНИ РЕЖИМУ ОПОДАТКУВАННЯ

У сучасних умовах господарювання актуальними є проблеми, пов'язані з дієвістю існуючої податкової системи, забезпеченням ефективності її функціонування. Оскільки важливою складовою контролю у сфері фінансів є податковий контроль, як система забезпечення податкової дисципліни, досягнення належного стану нарахування та сплати податків, протидії та запобігання ухиленню платників від оподаткування, дотримання строків внесення обов'язкових платежів до бюджетів, актуальним є його подальше вивчення. Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад і методичних підходів до вирішення проблем податкового контролю внесли вчені: Барановська І.В., БурденкоІ.М., Вдовиченко М.І., Вишневський В.П., Соколовська А.М. та інші вчені.

Сільськогосподарські товаровиробники вимушені в процесі своєї діяльності змінювати режим оподаткування. Як відомо, з 1 січня 2017 рок було скасовано спеціальний режим оподаткування для аграріїв, який передбачав суттєву підтримку з боку держави. Інформація про відміну спецрежиму викликала багато негативу, адже на думку товаровиробників він був надзвичайно зручним і саме він був спрямований на стимулювання розитку АПК і дозволяв «реанімувати» українське село. Тому питання правильності переходу на іншу форму оподаткування є актуальним в наш час.

Спрощена система IV група - це особлива група, де перебувають тільки сільськогосподарські товаровиробники, при чому тільки юрособи, які займаються: виробництвом сільгосппродукції та/або розведенням; вирощуванням і виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах); переробкою сільгосппродукції на власних чи орендованих потужностях, у тому числі з власновирoбленої сировини на давальницьких умовах, і здійснює операції з її постачання.

Відповідно ПКУ об'єктом оподаткування для аграрних підприємств − платників єдиного податку IV групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебувають у власності сільськогосподарського товаровиробника або надані йому в користування, у т. ч. на умовах оренди.

Базою оподаткування податком для єдинників IV групи - сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей,

пасовищ і багаторічних насаджень) з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого ПКУ.

Індекс споживчих цін, що використовується для визначення величини коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ) для цілей оподаткування єдиним податком IV групи, застосовується із значенням 100 % не лише за 2015 рік, а і за 2018 рік.

Для переходу на спрощену систему оподаткування або щорічного підтвердження статусу платника єдиного податку подають до 20 лютого поточного року: загальну податкову декларацію з податку на поточний рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється податок (сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень), та/або земель водного фонду внутрішніх водойм (озер, ставків та водосховищ); звітну податкову декларацію з податку на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки; розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва; відомості (довідку) про наявність земельних ділянок.

Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва є невід'ємною частиною податкової декларації. У 2018 році платникам єдиного податку IV групи потрібно подавати декларацію з єдиного податку за формою, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. № 578 із змінами, внесними наказом Мінфіну від 17.03.2017 р. № 369.

Платники єдиного податку IV групи перераховують в установлений строк загальну суму коштів (за кожен період різну частину) на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки.

У разі, коли підприємство після переходу на спеціальний режим самостійно виявило помилки за періоди, в яких воно було платником податку на прибуток (з урахуванням строку давності 1095 днів), то воно вправі подати декларацію про сплату податку на прибуток з відміткою «Уточнююча».

Питання про визначення методів і форм податкового контролю та їх співвідношення залишається на сьогодні доволі дискусійними. Окремі методи відносять до форм податкового контролю, а іноді - до способів його здійснення, що суттєво ускладнює дослідження податкового контролю та гальмує нормотворчий процес.

Об'єктом податкових перевірок є документи, бухгалтерські обліки і податкові декларації, що мають бути оформлені відповідно до вимог, установлюваних для відповідного виду документів нормативними актами, а також цифрові носії інформації про здійснені платником податків операції, тобто договори, документи бухгалтерського обліку, звіти, кошториси, платіжні документи тощо 81 .

Слід зауважити, що законодавство не визначає підстав проведення камеральних перевірок, при цьому всі податкові документи підлягають цій перевірці. Проблемним залишається питання щодо організації та проведення

планових документальних перевірок суб'єктів бізнесу. Зокрема, до прийняття Податкового кодексу такі перевірки здійснювалися не частіше одного разу на рік, незалежно від того, який платник перевіряється. Ст. 77 Кодексу вперше передбачено проведення документальної планової перевірки відповідно до плану - графіка, де відібрані платники, які мають ризик щодо несплати податків і зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на податкові органи. Відтак періодичність проведення документальних планових перевірок платників податків визначається залежно від ступеня ризику в діяльності таких платників податків, який поділяється на високий, середній і незначний.

У чинному ПКУ не передбачена можливість залучення до перевірок інших, крім фіскальних органів. Проте в державі ефективні перевірки проводять правомірно також аудиторські компанії та сертифіковані аудитори. Вважаємо, що для подальшого вдосконалення податкового контролю, крім визначених законодавством державних структур, до проведення перевірок при необхідності доцільно було б у подальшому залучати й інші органи.

Сучасний стан податкового контролю в Україні має певні недоліки та потребує вдосконалення. Головною метою політики держави у цій сфері є: створення більших можливостей для реалізації його функцій, оновлення зако- нодавчої бази, використання наявних резервів в організації податкового контролю, методів адміністрування податків та зборів, проведення іншої роботи у податковому обкладанні. Предметом вдосконалення контролю залишається також забезпечення ефективності проведення перевірок повноти використання бази оподаткування суб'єктами господарювання через сплату податків та зборів і своєчасність їх внесення до бюджетів та державних цільових фондів. У сучасних умовах назрілим є розв'язання проблеми - досягнення гармонізації відносин між податковими органами та платниками податків, встановленню між ними партнерських засад діяльності. Цього можливо досягти шляхом: формування у платників податків усвідомлення необхідності добровільної сплати податків для блага; попереднє та обов'язкове інформування населення про очікувані зміни в оподаткуванні; вдосконалення методів податкового контролю через зменшення перевірок суб'єктів господарювання та підвищення їх якості.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.
2. Барановська І.В. Сучасна податкова система України з точки зору підприємця // Актуальні проблеми економіки. - 2008 - 8. - С. 172-183.
3. Бурденко І.М. Податкова система як інструмент інноваційно-інвестиційного розвитку України //Актуальні проблеми економіки. - 2009. - №3. - С. 150-160.
4. Вдовиченко М.І. Про ефективність податкової системи в Україні // Фінанси України – 2009 - №3. - С. 99-108.

Подаков Є. С.
к. е. н., доцент
Гродська А.С.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ І ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

На сьогоднішній день керівникам організацій часто доводиться приймати рішення в умовах невизначеності і ризику, що змушує їх постійно тримати під контролем різні аспекти фінансово - господарської діяльності. Грамотно оброблена і систематизована інформація є в певній мірі гарантією ефективного управління виробництвом. Навпаки, відсутність достовірних даних може привести до невірного управлінського рішення і, як наслідок, до серйозних збитків.

Однак з розвитком підприємств та зростанням масштабу їх функціонування, збільшується навантаження працівників у частині збору накопичення та оброблення необхідної інформації. В наш час без комп'ютерної техніки та програмного забезпечення не може діяти навіть найменше підприємство. Зайняти лідируюче положення на ринку, підвищити ефективність роботи персоналу, створити оптимальну структуру управління – найважливіші завдання керівника підприємства. У бухгалтерській діяльності це особливо важливо, що обумовлює необхідність застосування пакетів програм для бухгалтерського обліку, впровадження яких підвищує оперативність обробки даних.

Розробка і створення інформаційної системи бухгалтерського обліку та звітності є першочерговим завданням автоматизації управління будь-якого підприємства. Характеристики об'єкта управління, особливості форми організації бухгалтерського обліку і звітності та облікової політики, масштаб підприємства та інші чинники мають вирішальний вплив на розробку ІС, з одного боку, і вибір та підтримку інформаційних технологій бухгалтерського обліку та звітності, з іншого.

Аналіз основних переваг, які несе автоматизація бухгалтерського обліку і звітності, дозволив об'єднати їх в чотири основні групи:

1. Підвищення якості інформації. Досягнення в області інформаційних технологій в значній мірі дозволяють знизити вплив «людського фактора», зменшити кількість арифметичних помилок в обліку і звітності, і, завдяки створенню єдиної інформаційної бази, підвищити якість виконання розрахунків.

2. Економія часу і трудовитрат. Використання інформаційних технологій дозволяє скоротити час і сили на обробку облікових операцій, тим самим підвищити продуктивність праці співробітників бухгалтерії. Простота і гнучкість використання комп'ютерних систем дозволяє підвищити швидкість збору, передачі, обробки інформації, складання звітів і ведення документації.

3.Оперативність, своєчасність і актуальність облікових даних. Використання інформаційних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує його оперативність, дає можливість оцінити поточне фінансове становище підприємства і його перспективи. Інформаційні системи значно розширюють аналітичні можливості обліку, дають можливість для паралельного ведення обліку в декількох стандартах.

4.Посилення контролю. Комп'ютерні системи дозволяють здійснити розмежування доступу до інформації, поділ функцій. З'являється можливість для оперативної оцінки і контролю діяльності з боку керівництва організації.

Ринок програмних продуктів безперервно розширюється, а програмне забезпечення постійно модернізується, і незважаючи на появу і розвиток комплексних систем автоматизації діяльності підприємства, систему 97 автоматизації бухгалтерського обліку і звітності слід вибирати виходячи із завдань і наявних ресурсів.

Існуючі сьогодні на ринку програмні продукти орієнтовані в основному на потреби діючих методик обліку і не відображають перспективи розвитку бухгалтерського обліку і звітності в плані його інтеграції в міжнародні системи обліку. Вони також не відображають передові технології розвитку інформатизації.

Одним з перспективних напрямків розвитку автоматизації бухгалтерського обліку і звітності є робота в області розробки алгоритмів побудови інформаційних систем за типом «штучний інтелект» (ШІ) або «експертні системи» (ЕС). В майбутньому саме до такого типу повинна відноситись автоматизована система бухгалтерського обліку та звітності.

Основою експертних систем і систем інтелектуального типу служить база знань, а однією з головних характеристик - самонавчання. Дані в таких системах накопичуються, зв'язуються і можуть використовуватися для створення нових знань і рішень різних завдань бухгалтерського обліку і звітності. Хоча в області розробки систем ШІ і ЕС уже є певні напрацювання (паралельні розподілені мережі, нейронні мережі, гібридні алгоритми, еволюційні обчислення), створення і введення в експлуатацію інформаційних систем такого високого класу - справа майбутнього.

Автоматизація бухгалтерського обліку пройшла шлях від простих класів програм до створення інтегрованих систем управління підприємством і продовжує стрімко розвиватися, відкриваючи нові можливості і перспективи для розвитку бухгалтерського обліку та звітності. Основною проблемою є інформаційна безпека. В даний час немає ні нормативно-правових актів, ні технологій, які б гарантували 100% -ву конфіденційність даних. Тому найбільш цінні дані не рекомендується зберігати на віддалених серверах.

Розвиток інформаційних технологій в бухгалтерському обліку сприяє підвищенню ефективності та якості роботи бухгалтера, поліпшенню контролю над фінансово-господарською діяльністю підприємства. Разом з тим слід зауважити, що ніяка система автоматизації обліку не в змозі повністю замінити бухгалтера. Адже існує безліч питань, при вирішенні яких необхідне вироблення професійного судження, яке якраз-таки слабо піддається автоматизації, бо ґрунтується, насамперед, на особистому досвіді

людини. Не слід забувати і про проблеми захисту інформації в інформаційних системах. Зі збільшенням обсягів і складності інформаційних потоків зростають і ризики втрат, спотворення інформації, які можуть носити також умисний, навмисний характер. Тому слід посилювати заходи комп'ютерної безпеки. Залежно від необхідного рівня забезпечення захисту інформації витрати на створення таких систем можуть бути порівнянні з вартістю програми автоматизації обліку.

Список використаних джерел:

1. Сопко В. Глобалізаційні процеси та їх вплив на бухгалтерський облік / В. Сопко // Бухгалтерський облік і аудит. — 2006. — № 5. — С. 4.
2. Івахненков С.В. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: поблеми і виклики// Бухгалтерський облік і аудит. – 2008 №4. – 54 с.
3. Осмятченко Л.М., Шевчук В.Є. Бухгалтерський облік. Навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти. – Львів: "Магнолія 2006″, 2007 р. – 196 с .
4. Смуглякова В. С. Проблеми та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку / В. С. Смуглякова // Управління розвитком. — 2013. — № 5. — С. 121–123

Пристемський О.С.
к.е.н., доцент
Сердюкова О. Д.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Податкова система є однією з визначальних складових забезпечення економічного зростання держави. На жаль, як показує вітчизняна практика, численні щорічні реформи у сфері оподаткування не вирішують основні проблеми справляння податків, такі як великі масштаби тіньової економіки, ухилення від сплати податків, обтяжливі податкові процедури, нестабільність податкового законодавства та ін., а це, в свою чергу, знижує економічну активність суб'єктів господарювання та негативно позначається на фіскальній достатності держави. [1].

Система оподаткування в Україні має істотний вплив на формування дохідної частини бюджетів всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Податкова система являє собою важливий елемент державного впливу на діяльність суб'єктів господарювання, від ефективності функціонування якої залежить продуктивність чи деструктивність соціально-економічних перетворень у країні.

За роки незалежності податкова система України стала потужним

джерелом доходів держави, забезпечуючи понад 75% доходів до зведеного бюджету країни. І протягом цього періоду уряд постійно шукає нові шляхи вдосконалення системи оподаткування. На початковому етапі було встановлено високий рівень податкових ставок та високий податковий тягар, але поступово держава перейшла до зменшення податків і оптимізації пільг.

Завдяки реформам у Податковому законодавстві за останні кілька років відбувся ряд позитивних перетворень у сфері оподаткування, найвагоміші з них є [2]:

1. Зменшення кількості малоефективних податків і зборів.
2. Спрощення адміністрування податків і зборів через подання звітності в електронному вигляді, зменшення тривалості податкових перевірок, упорядкування кількості та причин таких перевірок.
3. Запроваджено нові штрафи, за невиконання узгодженого податкового повідомлення-рішення , за порушення платниками акцизного податку граничних термінів реєстрації акцизних накладних/розрахунків коригування до акцизних накладних в Єдиному реєстрі акцизних накладних;та інші.
4. Упорядкування спрощеної системи оподаткування для суб‘єктів малого підприємництва через диференціацію рівня податкового навантаження для представників малого бізнесу та розширення сфери застосування спрощеного режиму оподаткування.
5. Скорочення та переорієнтація податкових пільг (авіа-, суднобудування, альтернативна енергетика, харчова промисловість і сільське господарство, готельний бізнес, ІТ-сектор) та запровадження податкових канікул на 5 років для окремих суб‘єктів малого бізнесу у вигляді нульової ставки податку на прибуток (за умови цільового використання вивільнених коштів).

У 2016 році внесено певні зміни до Податкового кодексу України і ці зміни мають багато неточностей, особливо це стосується реформи щодо спрощеної системи оподаткування [3]. Реформа спрощеної системи оподаткування (ССО) викликає найбільше дискусій порівняно з іншими частинами податкової реформи, які запропоновані Мінфіном. Зміни у спрощеній системі оподаткування обґрунтовуються прагненням створити рівні умови для діяльності всіх суб‘єктів підприємництва. Водночас, як свідчать розрахунки на основі оприлюднених Мінфіном матеріалів для значної частини фізичних осіб- підприємців, податкове навантаження зросте: з поточних 0,5-6% до 6-8% від виручки, у 2016 році до 12-16% від виручки у 2017 році. У разі скасування єдиного соціального внеску з 2018 року рівень оподаткування знизиться до 10- 12% від виручки [4].

Головним ризиком при реалізації даної реформи є можливе збільшення адміністративного тиску на суб'єкти підприємництва, що використовують спрощене оподаткування. Якщо адміністрування податків не буде реформоване, наслідки реформи для малого бізнесу можуть бути вкрай негативними. Варто врахувати і те, що вартість переведення в готівку все ще залишатиметься нижчою, ніж нова ставка ЄСВ.

Отже, у малого та середнього бізнесу, який переважно виплачує

зарплати в конвертах, не буде достатньо стимулів для легалізації зарплат. Слід зазначити, що у процесі реформування системи оподаткування в Україні важливою проблемою є не лише рівень податкового навантаження, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Непрямі податки хоч і зручні для фіскальних органів з позиції їх стягнення, однак їх сплата лягає тягарем на плечі кінцевого споживача. Тому переважання справедливих прямих податків дасть змогу уникнути негативних наслідків, таких як: занепад рівня життя більшості населення, подальший спад і занепад українського виробництва, не здатного конкурувати з дешевою продукцією іноземних фірм, тощо [5].

Регулювання сучасних економічних відносин в Україні потребує гнучкої податкової політики держави, яка дала б можливість оптимально пов‘язати інтереси держави з інтересами підприємництва. Також, реформа, пов‘язана із зменшенням податкового тиску на доходи населення може допомогти вивести частину доходів фізичних осіб з «тіні» та більш ефективно диференціювати платників податків.

Для створення оптимальної системи оподаткування необхідно керуватися такими основними принципами, як соціальна справедливість, економічна ефективність, стабільність та гнучкість. Отже, перспективами для подальших позитивних змін в системі оподаткування є конкретизація заходів реформування податкової політики України, щодо зниження рівня податкового навантаження, спрощення процедур адміністрування податків та вдосконалення механізму податкового контролю.

Список використаних джерел:

1. Податкова реформа 2016 – фіскальна лібералізація // Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики [Електронний ресурс].– Режимдоступу:http://fortetsya.org.ua/projects/vrprojects/10782-2015-10-19-07-28-42/.

2. Державна фіскальна служба України: Податкова реформа: основні зміни, які вступили в дію з 1 січня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tr.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/231988.

3. Журнал «Вісник»: Податкові новації – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/2045.

4. Спрощена система оподаткування/Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/columns/2015/10/30/.

5. Науковий блог НАУ. Шляхи вдосконалення податкової системи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://naub.oa.edu.ua/2015.

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Яструб В. Ю.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПАСИВУ БАЛАНСУ

У господарській діяльності будь-якого підприємства виникають зобов'язання, які можуть складати значну частку у пасиві балансу суб'єкта господарювання. Передусім це стосується кредиторської заборгованості, зростання якої спонукає підприємство до пошуку нових методів мінімізації заборгованості, вдосконалення облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості та виявлення розбіжностей щодо проблем її обліку за міжнародними та національними стандартами з метою гармонізації.

Кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк. Вона складає суттєву частку поточних зобов'язань підприємства, а тому достовірність цього показника необхідна для забезпечення достовірності фінансової звітності в цілому.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) форму балансу не визначають, але містять вимоги до розкриття статей активів, власного капіталу і зобов'язань. Так, МСБО 1 «Подання фінансових звітів» визначені, що у балансі обов'язково повинні бути такі статті: нематеріальні активи; основні засоби; інвестиційна нерухомість; інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі; біологічні активи; грошові кошти та їх еквіваленти; запаси; дебіторська заборгованість; інші фінансові активи; кредиторська заборгованість; забезпечення; інші фінансові зобов'язання; капітал; резерви; відстрочені податкові зобов'язання і відстрочені податкові активи [1].

Оцінка статей балансу здійснюється відповідно до прийнятих у кожній країні стандартів. Так, оцінка більшості статей балансу за вимогами загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (GAAP) і міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) має однакові підходи, але водночас і певні відмінності (рис. 1). Це передусім стосується саме статей короткострокових і довгострокових зобов'язань.

Методологічні вимоги щодо формування та відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності зобов'язань, а також

принципи відображення у фінансовій звітності визначається Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 11 «Зобов'язання» [2]. Але, оскільки національні стандарти обліку розроблені на основі міжнародних і не повинні суперечити їм, неможливо не звернути увагу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО).

Оцінка за GAAP		СТАТТІ БАЛАНСУ		Оцінка за МСФЗ (IFRS)
За залишковою вартістю	«	Нематеріальні активи і основні засоби	»	За залишковою вартістю
1) за собівартістю; 2) за переоціненою вартістю; 3) за найменшою оцінкою	«	Довгострокові інвестиції	»	1) метод участі в капіталі; 2) метод консолідації; 3) за найменшою оцінкою
1) за ринковою вартістю; 2) за найменшою оцінкою	«	Поточні інвестиції	»	1) за собівартістю; 2) за вартістю, що амортизується; 3) за ринковою вартістю
За меншою з двох оцінок: первісною (фактичною) вартістю або ринковою ціною	«	Запаси	»	За собівартістю або за меншою з двох оцінок: первісною (фактичною) вартістю або ринковою ціною
За чистою реалізаційною вартістю	«	Дебіторська заборгованість	»	За чистою реалізаційною вартістю
За фактичною вартістю	«	Грошові кошти	»	За фактичною вартістю
За фактичною вартістю	«	Короткострокові зобов'язання	»	За фактичною вартістю
1) за фактичною вартістю; 2) за приведеною вартістю	«	Довгострокові зобов'язання	»	1) за фактичною вартістю; 2) за приведеною вартістю

Рис. 1. Оцінка статей балансу за вимогами GAAP та IFRS [3,4]

Так, облік зобов'язань в міжнародній практиці регламентується МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [3].

Бухгалтерський облік кредиторської заборгованості в Україні і як складової частини пасиву балансу, і як однієї із складових короткострокових зобов'язань будь-якого підприємства, регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Зміцнення економічної ефективності діяльності підприємств вимагає підвищення достовірності даних бухгалтерського обліку про стан кредиторської заборгованості. В першу чергу це стосується інформації аналітичного обліку, яка необхідна для ефективного контролю за своєчасністю стягнення заборгованості і списання її невідшкодованої частини [4].

На сьогоднішній день існують підприємства, діяльність яких можлива тільки завдяки зобов'язанням по розрахунках з постачальниками та підрядниками. Зобов'язання підприємства по розрахунках з постачальниками та підрядниками займають важливе місце в системі управління діяльністю підприємства. Це аргументується тим, що приймаючи управлінські рішення щодо тактичних чи стратегічних планів підприємства, керівник аналізує або

перевіряє фінансову звітність, зокрема зобов'язання підприємства, що дає змогу визначити його фінансову стійкість, незалежність та, в кінцевому результаті, його прибутковість [5]. Порядок і форми розрахунків з постачальниками та підрядниками визначаються господарськими договорами, внаслідок виконання яких у підприємства виникають поточні зобов'язання – кредиторська заборгованість. При цьому облік розрахунків з постачальниками та підрядниками є найважливішою ділянкою бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств.

Організація управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками спрямована на поглиблення інформативності щодо стану розрахунків, для чого необхідно застосовувати аналітичну таблицю, де буде висвітлюватись заборгованість кожного постачальника за договорами, термінами погашення заборгованості за графіком та фактично. Така форма дає змогу визначити за кожною операцією, здійсненою з постачальниками і підрядниками, дотримання встановлених у договорах термінів постачання товарно-матеріальних цінностей (виконання робіт) і своєчасність розрахунків з ними.

При раціональній організації управлінського обліку, кредиторська заборгованість може стати додатковим та відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Саме через те, як будуються відносини з контрагентами, узгоджуються умови договорів, контролюються строки поставки та оплати, в найбільшій мірі залежить ефективність використання отриманих ресурсів.

Впровадження ефективної системи управління кредиторською заборгованістю дасть можливість підприємству контролювати та погашати її в установлені строки. У такому випадку залучені кошти будуть виступати для підприємства додатковим та відносно дешевим джерелом його фінансування.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010

2. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. №559 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01.

3. Панасюк Т.П. Порівняльний аналіз фінансових звітів країн світу за міжнародними та національними стандартами / Т.П. Панасюк, М.В. Маленко, Т.П. Лободзинська // Економічний вісник НТУУ «КПІ». - № 14. – 2017. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ev.fmm.kpi.ua/article/viewFile/108761/103704

4. Асмолова Т.В. Особливості обліку зобов'язань за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: порівняльний аспект / Т.В. Асмолова, С.В. Сирцева // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 12 (45). Ч. 1. – 2015 file:///C:/Users/Admin/Downloads/ecnof_2015_12(1)__4%20(2).pdf

5. Бондаренко Д. О. Особливості обліку кредиторської заборгованості в умовах переходу на міжнародні стандарти [Електронний ресурс] / Д. О. Бондаренко // Офіційний сайт Житомирської наукової бухгалтерської школи Франца Бутинця. –Режим доступу: http://zsas.zhitomir.org/ru/forum.

Маренич Т.Г.
д.е.н., професор
Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. Петра Василенка
м. Харків, Україна

ЗІСТАВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ МСФЗ ТА П(С)БО

Необхідною умовою правдивого відображення діяльності підприємства є подання інформації у спосіб, який забезпечує якісні характеристики фінансової звітності, серед яких головне місце належить зіста5вності. Зіставність інформації дає можливість оцінити динаміку розвитку підприємства та його позицію на ринку для прийняття виважених економічних рішень.

Порівняльній інформації приділено багато уваги в системі МСФЗ, однак українські стандарти майже не використовують цього поняття. Тому актуальності набуває питання значення та місця порівняльної інформації у фінансовій звітності зарубіжних та вітчизняних підприємств.

Відповідно до міжнародних правил бухгалтерського обліку зіставність інформації належить до якісних характеристик, що підсилює корисність фінансової звітності. Так, у Концептуальній основі фінансової звітності зазначено: інформація про суб'єкт господарювання, що звітує, є більш корисною, якщо її можна порівняти з подібною інформацією про інші суб'єкти господарювання, а також з подібною інформацією про той самий суб'єкт господарювання за інший період або іншу дату [1].

В НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зіставність віднесено до основоположних якісних характеристик фінансової звітності [2].

Водночас забезпечення зіставності названо метою МСБО 1 «Подання фінансової звітності»: цей стандарт визначає основи подання фінансової звітності загального призначення для забезпечення їхньої зіставності з фінансовою звітністю суб'єкта господарювання за попередні періоди, а також з фінансовою звітністю інших суб'єктів господарювання [3]. Крім того у розділі «Порівняльна інформація» МСБО 1 зазначено, що суб'єкт господарювання розкриває порівняльну інформацію стосовно попереднього періоду щодо всіх сум, наведених у фінансовій звітності поточного періоду.

Порівняльна інформація може бути числовою або описовою. До описової частини порівняльну інформацію включають, якщо вона є доречною для розуміння фінансової звітності поточного періоду. Користувачі можуть мати користь від інформації про те, що на кінець попереднього звітного періоду існувала невизначеність, а також про те, які заходи вжиті протягом цього періоду для усунення невизначеності.

МСБО 1 відносить до порівняльної інформації й звіти за попередні роки. Тож суб'єкт господарювання, що розкриває порівняльну інформацію, подає, як мінімум, два звіти про фінансовий стан, по два з усіх інших звітів, та відповідні примітки [3]. При цьому суб'єкт господарювання подає звіти про фінансовий стан:

а) на кінець поточного періоду;

б) на кінець попереднього періоду (який є початком поточного періоду);

в) на початок першого з представлених періодів.

Коли суб'єкт господарювання змінює подання або класифікацію статей у своїй фінансовій звітності, то він повинен перекласифікувати порівняльні суми, окрім випадків, коли перекласифікація є неможливою. Якщо суб'єкт господарювання перекласифікує порівняльні суми, то він має розкривати таку інформацію:

а) характер перекласифікації;

б) суму кожної перекласифікованої статті або класу статей;

б) причину перекласифікації.

Коли неможливо перекласифікувати порівняльні суми, суб'єкт господарювання повинен розкривати таку інформацію:

а) причину, по якій не проведена перекласифікація сум;

б) характер коригувань, які були б зроблені, якби суми були перекласифіковані.

За деяких обставин неможливо перекласифікувати порівняльну інформацію за певний попередній період для досягнення зіставності з поточним періодом. Наприклад, суб'єкт господарювання міг не зібрати дані у попередньому періоді (періодах) так, щоб це дозволило провести перекласифікацію, і неможливо відтворити відповідну інформацію [3].

Також в МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» зазначено, що користувачі фінансової звітності повинні мати змогу порівнювати фінансову звітність суб’єкта господарювання через якийсь час для визначення тенденцій у його фінансовому стані, фінансових результатах діяльності та грошових потоках [4].

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національних П(С)БО термін «порівняльна інформація» взагалі не зустрічається. Поняття «порівняльна інформація» для вітчизняних підприємств пов’язане перш за все з П (С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [5]. Відповідно до П(С)БО 6 передбачено необхідність:

– повторного відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності – у разі виправлення помилок попередніх періодів (п. 5 П(С)БО 6);

– повторного надання порівняльної інформації щодо попередніх звітних періодів – у разі зміни облікової політики (пп. 12.2 П(С)БО 6).

Проте П(С)БО 6 не розкриває сутність терміну «порівняльна інформація», де її місце у фінансовій звітності вітчизняних підприємств, у чому полягає її повторне відображення (надання).

В той же час НП(С)БО 1 вимагає наводити порівняльну інформацію. Зокрема, в п. 4 р. ІІІ НП(С)БО 1 зазначено, що фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати:

– фінансові звіти підприємства за різні періоди;

– фінансові звіти різних підприємств.

Передумовою зіставності цей стандарт називає наведення відповідної

інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику та її зміни (п. 5 р. ІІІ НП(С)БО 1) [2]. Відповідно інформація попереднього періоду і є, по суті, порівняльною інформацією. Хоча у національних стандартах вимоги щодо порівняльної інформації чітко не сформульовано, підприємства не звільнено від подання такої інформації у звітних формах.

В умовах глобалізації є потреба у порівнянні показників фінансових звітів підприємств із зарубіжними аналогами для оцінки конкурентного середовища. На порівнянність фінансових звітів різних країн суттєво впливають: доступ користувачів до бухгалтерських звітних документів; мова і бухгалтерська термінологія; валюта звітності; формат і обсяг інформації, що підлягає розкриттю; національні особливості бухгалтерської практики, що склалися в різних країнах; відмінності в культурних традиціях, які впливають прямо або опосередковано на показники компаній [3, с. 365]. Внаслідок цього фінансові звіти однієї країни, які задовольняють потреби національних користувачів, можуть бути непридатними і незрозумілими для користувачів з інших країн.

Отже, відображення зіставної інформації в українських формах фінансової звітності має свої особливості. У національній системі стандартизації надання зіставної інформації обмежено в самих звітних формах. До переліку фінансових звітів зіставну інформацію окремим пунктом не включено. Проте НП(С)БО 1 зобов'язує підприємства наводити у фінансовій звітності таку інформацію. Досягається зіставність дотриманням вимог НП(С)БО або МСФЗ разом із розкриттям облікової політики та її змін.

Зіставність фінансових звітів різних країн суттєво залежить від ряду факторів. Для подолання специфічних бухгалтерських відмінностей необхідно проводити за необхідності коригування показників звітності, а також надавати додаткову порівняльну інформацію як фінансового, так і нефінансового характеру.

Список використаних джерел

1. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_020

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99

Круковська О.В.
к.е.н., доцент,
Парфьонова О.Ю.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Провідним нормативно-правовим актом, що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси в Україні, є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [1], а в зарубіжних країнах для обліку запасів використовують Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [2].

Оскільки національні стандарти розроблялися на основі міжнародних, тому П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» мають такі спільні моменти. За результатами досліджень окремих положень зазначених нормативних документів установлено, що визначення терміну «запаси» в обох стандартах практично аналогічні, проте згідно з П(С)БО 9, до запасів також відносяться активи, які утримуються для споживання під час управління підприємством. Таке доповнення є доцільним, оскільки запаси також використовуються на підприємстві для потреб управління, під час заготівлі, збереження та збуту (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння сутності визначення запасів

Запаси – це активи, які:	
Згідно з П(С)БО 9 «Запаси»	Згідно з МСБО 2 «Запаси»
1. Утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності.	1. Утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу.
2. Перебувають у процесі виробництва для подальшого продажу продукту виробництва.	2. Перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або під час надання послуг.
3. Утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою.	

Як і у П(С)БО 9, існують групи запасів, до яких МСБО 2 “Запаси” не застосовується. До таких запасів відносяться:

а) незавершене виробництво за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти з надання послуг;

б) фінансов інструменти;

в) біологічні активи, пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю (МСБО 41 “Сільське господарство”) [2].

МСБО 2 «Запаси» не виділяють в окрему групу запасів малоцінні та швидкозношувані предмети. Згідно з даним міжнародним нормативним докумен- том з ведення бухгалтерського обліку, до запасів під- приємства в

цілому належать:

–товари, що були придбані та утримуються для перепродажу;

–готова вироблена продукція або незавершене виробництво суб'єкта господарювання;

–основні та допоміжні матеріали, призначені для використання в процесі виробництва.

Дослідивши питання оцінки запасів, установлено, що вона здійснюється в трьох випадках (вимоги однакові за двома нормативними документами): під час надходження запасів; під час списання запасів; на дату складання балансу. Проте в частині первісної оцінки запасів за МСБО 2 «Запаси» та П(С) БО 9 «Запаси» положення дещо не збігаються. Поняття "первісної вартості" у МСБО 2 "Запаси" взагалі відсутнє. Первісною вартістю запасів згідно з П(С)БО 9 може бути або собівартість придбаних за плату або виробнича собівартість виготовлених власними силами (П(С)БО 16), або справедлива вартість внесених у вигляді внеску до статутного фонду (узгоджена із засновниками та скоригована на відповідні витрати), отриманих безоплатно і придбаних внаслідок обміну.

Щодо сфери застосування стандартів також існують деякі несхожості. Перелік видів діяльності і суб'єктів господарювання, що не застосовують МСБО 2 до оцінки запасів по справедливій вартості набагато ширше, ніж в П(С)БО 9. Для вказаних суб'єктів господарювання МСБО 2 визначає свої вимоги щодо оцінки запасів. Таке доповнення у МСБО 2 є доречним через специфіку вказаних видів діяльності.

В обох стандартах наведено перелік витрат, які не включаються до вартості запасів, а визнаються як витрати підприємства. Але і тут є деякі відмінності [3]. Так, згідно з МСБО 2 «Запаси», виключаються із собівартості запасів витрати на зберігання (крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для підготовки до наступного етапу виробничого процесу). А згідно з П(С) БО 9 «Запаси», не включаються до первісної вартості фінансові витрати, методологічні засади формування інформації про які в бухгалтерському обліку визначає П(С)БО 31 «Фінансові витрати» [2].

Згідно з МСБО 2 «Запаси», у фінансовій звітності підприємства слід розкривати інформацію про:

1) облікові політики, прийняті для оцінки запасів, включаючи використані формули собівартості;

2) загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятними для суб'єкта господарювання;

3) балансову вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж;

4) суму запасів, визнаних як витрати протягом періоду;

5) суму будь-якого часткового списання запасів, визнану як витрати протягом періоду;

6) суму будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів;

7) обставини або події, що спричинили сторнування часткового

списання запасів;

8) балансову вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси», у фінансовій звітності слід розкривати інформацію про:

1) методи оцінки запасів;

2) балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп;

3) балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації;

4) балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу;

5) суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів відповідно до пункту 28 цього Положення (стандарту) [1].

Отже, незважаючи на те, що визнання та оцінка виробничих запасів втілює в собі безліч методів, підприємство обирає для себе найпростіший, який би легко можна було поєднати з нашим законодавством.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 // Все про бухгалтерський облік.- 2002р.-№84 (751).- С.15–18.

2. Ткачук О. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду обліку виробничих запасів / О. Ткачук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.stelmaschuk.info

3.Мудла О. І. Економічна сутність виробничих запасів та їх оцінка на підприємстві / О. І. Мудла [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент,
Шкурупій А.А.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА

На сьогоднішній день будь – які розрахунками між підприємствами повинні бути відображені на рахунках бухгалтерського обліку. Несвоєчасність оплати по розрахунках з реалізації товарів, робіт і послуг призводить до виникнення дебіторської заборгованості.

В Україні існує чітка регламентація рахунків бухгалтерського обліку,

що дає змогу чітко на всіх підприємствах країни визначити суму заборгованості покупців та замовників, що не можна сказати про США та Естонію, де підприємства самостійно розробляють плани рахунків. Отже, в кожній країні є свої підходи до методології обліку, що викликає певні особливості в організації обліку. Міжнародні стандарти напряму не вимагають відображення дебіторської заборгованості в балансі за вирахуванням за вирахування резерву сумнівних боргів. Вимоги американських стандартів в цілому аналогічні до міжнародних стандартів, але відрізняються більшою ступеню деталізації. Дебіторська заборгованість в балансі має бути поділена на дві частини: торгівельна дебіторська заборгованість (дебіторська заборгованість, що виникає в процесі реалізації продукції, товарів, послуг) та неторгова дебіторська заборгованість (що виникає в процесі інших операцій).

П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість чітко визначає методологічні принципи формування в бухгалтерського обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності [1].

У свою чергу, у МСФЗ немає окремо розробленого та пристосованого стандарту щодо обліку дебіторській заборгованості, однак при складанні звітності необхідно дотримуватися принципу консерватизму. При визначенні дебіторської заборгованості в зарубіжній як у вітчизняній практиці не мають конкретного стандарту.

Однак можна керуватися:

МСБО 1 «Подання фінансової звітності» – відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності;

МСБО 18 «Дохід», МСБО 16 «Основні засоби» – визнання короткострокової дебіторської заборгованості без оголошеної ставки відсотка, дисконтування майбутніх грошових надходжень і застосування ефективної ставки відсотка при оцінці довгострокової торговельної дебіторської заборгованості;

МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» ;

МСБО 39 « Фінансові інструменти: визнання й оцінки» ;

МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» – вимоги до розкриття у звітності інформації про дебіторську заборгованість;

МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» – визнання та облік дебіторської заборгованості як фінансового інструменти і припинення її визнання активів [3].

Практичне застосування дебіторської заборгованості має ряд проблем, а саме:

1) неефективне розмежування видів дебіторської заборгованості;

2) неефективне створення системи контролю обліку дебіторської заборгованості, що спричиняє проблему обґрунтованості дебіторської заборгованості як загалом так і по окремих видах;

3) проблеми в відображенні обліку дебіторської заборгованості в облікових регістрах, що зокрема стосується розміщення обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей в журналі № 3, хоча їх сутність є дзеркально протилежна;

4) непристосованість визначення величини резерву сумнівних боргів в

практичній діяльності підприємств;

5) розмежування понять сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості, що пов’язані безпосередньо з визначенням граничної суми заборгованостей відповідно до нормативних документів підприємства та розрахунку резерву сумнівних борів з якого повинні покриватися суми безнадійних боргів;

6) невідповідності та розбіжності обліку дебіторської заборгованості між змістом П(С)БО 10 та положеннями МСБО.

З метою надання якісної бухгалтерської інформації про заборгованість господарчого суб'єкту, користувачам для прийняття рішень О.М. Колесникова пропонує розробити таку форму бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, для якої властиві:

а) наявність єдиного підходу до обліку заборгованості;

б) високоякісний облік довгострокової дебіторської заборгованості, зумовлений наявністю розробки єдиного підходу до реєстрації та обліку довгострокової дебіторської заборгованості в системі синтетичних рахунків; веденням аналітичного обліку за кожним видом довгострокової дебіторської заборгованості в розроблених відомостях аналітичного обліку [2].

При зовнішньоекономічній адаптації вітчизняним підприємствам для уникнення подвійної роботи при складанні та поданні фінансової звітності необхідно розробляти її відповідно до норм МСФЗ. Застосування зарубіжного досвіду щодо облікових аспектів розрахункових операцій дозволить удосконалити облікову інформацію з метою підвищення її достовірності та суттєвості .

Проблема оцінки дебіторської заборгованості за рахунками виникає при складанні фінансової звітності. В балансі вона має бути відображена з певним ступенем обережності, тобто за чистою реалізаційною вартістю (чиста реалізаційна вартість у даному випадку представляє собою чисту суму грошових коштів, яку очікується отримати в результаті погашення дебіторської заборгованості по рахунках). Для виявлення чистої реалізаційної вартості дебіторська заборгованість має бути зменшена на величину резерву сумнівних боргів. Згідно з американською практикою величина резерву сумнівних боргів може бути обчислена двома методами: - на базі величини продаж за звітний період (підхід з точки зору про прибутки та збитки - заснований на принципі відповідності доходів та витрат за звітний період); - на базі величини дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду (підхід з точки зору балансу - заснований на принципі обережності). Модифікацією даного методу є ранжирування дебіторської заборгованості в залежності від строку оплати.

Англійські стандарти щодо відображення дебіторської заборгованості в балансі аналогічні вимогам міжнародних стандартів. Окремого стандарту по обліку дебіторської заборгованості не існує, але на практиці використовують ряд специфічних прийомів, пов'язаних з оцінкою дебіторської заборгованості. В Англії розділяються однозначно безнадійні борги (bad debts) та сумнівні борги (doubtful). Однозначно безнадійні борги списуються

з рахунку дебіторів на збитки (витрати по безнадійним боргам) у момент визнання їх безнадійними. Якщо відбувається оплата дебіторської заборгованості, раніше списаної як безнадійна, робиться зворотня проводка. Для всіє іншої заборгованості в кінці звітного періоду створюється резерв сумнівних боргів (начислення такого резерву відбувається корегуючою проводкою в кінці звітного періоду, яка дебітує витрати за сумнівними боргами і кредитує резерв).

Отже, на сьогодні одним з найбільш гострих і складних питань обліку є облік заборгованості, а саме: дебіторської заборгованості та існування проблеми неплатежів. Сучасні жорсткі конкурентні умови господарювання вимагають від підприємства вирішення цілого ряду облікових проблем, що зумовлені суперечливим характером нормативних документів, а також рівнем розробки окремих практичних аспектів методології обліку заборгованості. Зокрема це теоретичні і методичні аспекти обліку безнадійної дебіторської заборгованості, врахування ризиків, удосконалення методики відображення розрахунків з покупцями та замовниками в системі рахунків бухгалтерського обліку тощо.

Список використаних джерел

1. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України за від 08.10.1999 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99

2. Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті Податкового кодексу України [Електронний ресурс] / О. М. Колеснікова // Ефективна економіка. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?Operation =1&iid=772.

3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.yurincom.com/ua/skachat-obrazcy-dokumentov/order-blank-skachat-besplatno/msby/

Сакун А.Ж.
к.е.н., доцент
Харченко К.Г.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами. Управління дебіторською заборгованістю зводиться до: формування кредитного рейтингу клієнтів; класифікації дебіторської заборгованості по видах; ведення реєстру старіння заборгованості; оцінки реальної вартості і обертання дебіторської заборгованості; включення дебіторської заборгованості в систему

операційних бюджетів; реструктуризація дебіторської заборгованості. Дослідження розрахункових відносин підприємств займається багато відомих вчених серед яких О.М. Петрук, Л. Сук, С.Ф. Голов, Н.М Ткаченко., Н. Матицина, Л. Городянська, В. Марченко, М.Ф. Огійчук, Ф.Ф. Бутинець, В.П Загородній та ін.

І.Пилипенко виділяє п'ять основних кроків в управлінні дебіторською заборгованістю: 1. Визначення гарантій, під які надається кредит.

2. Визначення надійності покупця або ймовірності оплати отриманих ним від фірми товарів. Виконанню цього завдання, на його думку, можуть допомогти значно поширені рейтинги, аналіз оприлюдненої фінансової звітності потенційного покупця.

3. Визначення умов надання кредиту під час продажу товарів: його строку і системи знижок.

4. Визначення суми кредиту, що надається кожному конкретному покупцю. У цьому разі, зазвичай, роблять розрахунки, засновані на ймовірності оплати покупцем товару і ймовірності повторення замовлень, чистої проведеної вартості і збитків, отриманих від оплати товару.

5. Визначення політики «збирання» дебіторської заборгованості. За певну плату підприємство може передати право на отримання грошей з дебіторської заборгованості спеціалізованій фірмі, яка займається стягненням дебіторської заборгованості. Така фірма може або забезпечувати збирання, страхування і фінансування дебіторської заборгованості, або надавати допомогу у стягненні простроченої дебіторської заборгованості і страхуванні сумнівних боргів. Ці операції відомі як факторингові, а спеціалізовані фірми – як факторні [1].

При управлінні дебіторською заборгованістю можуть використовуватись різні методи. Процес клірингу складається з двох основних частин: операційної та фінансової. Під час операційної частини клірингова палата організовує обробку даних, отриманих за результатами торгів. У межах фінансової частини виконуються функції накопичення коштів у спеціальні фонди, що забезпечують гарантії виконання зобов'язань за укладеними угодами.

Іншим методом управління дебіторською заборгованістю є продаж заборгованості, який може здійснюватися спеціалізованими факторинговими, форфейтинговими компаніями та банківськими установами. Найбільш розповсюдженим є факторинг, який полягає в купівлі факторинговою компанією або банком грошових вимог постачальника до покупців та їх інкасація за визначену винагороду. Факторингова компанія купує у своїх клієнтів платіжні вимоги до покупців на умовах негайної оплати 80 – 90% вартості, зазначеної в договорі поставки, незалежно від терміну надходження виручки від покупців.

Інструментом управління дебіторською заборгованістю, що має суттєві переваги над факторингом є форфейтинг. Він є однією з форм кредитування зовнішньої торгівлі. Основною перевагою форфейтингу є те, що форейтор бере на себе усі ризики, пов'язані з фінансовими операціями. Продавцем під час операцій

форфейтингу, як правило, виступає експортер, що виконав свої зобов'язання за контрактом і який прагне отримати кошти за поставлену продукцію.

Наступним важливим інструментом, що широко використовується у практиці господарської діяльності підприємств є застава. Застава – це спосіб забезпечення зобов'язання, за якого заставотримач здобуває право у випадку невиконання боржником зобов'язання одержати компенсацію за рахунок закладеного майна.

Дотримуючись вище наведених методів управління дебіторською заборгованістю підприємство зменшить ризики відтоку свої оборотних коштів, зменшить ризики виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості.

Таким чином, на сьогодні як пріоритетні напрями управління дебіторською заборгованістю підприємства можна визначити такі: організація повного та достовірного обліку дебіторської заборгованості підприємства й перенесення облікових даних до його звітності; аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах; визначення кола потенційних дебіторів та суворе планування дебіторської заборгованості підприємства на майбутні періоди; оптимізація структури дебіторської заборгованості підприємства; постійний моніторинг дебіторської заборгованості; визначення можливості застосування кредитної політики щодо окремих покупців продукції та формування її принципів і умов; здійснення ефективного контролю за формуванням та погашенням дебіторської заборгованості підприємства; розрахунок розміру резерву сумнівних боргів.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко І.І., Редько О.Ю. Основи бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами: навч. посібник / за заг. ред. І.І. Пилипенко – К., 2001.-184с.

2. Некрасенко Л.А. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості підприємств/ Л.А. Некрасенко // Економічний простір. – 2008. – № 12/2. – С. 13–18.

4. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Кирилов Ю.Є.
д.е.н., професор
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИЙ РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Функціонування аграрного сектору національної економіки в умовах глобалізації та з огляду на євроінтеграційний вектор розвитку України в останні десятиріччя характеризується суттєвими системними особливостями і структурними зрушеннями. Йдеться, насамперед, про значну капіталізацію та концентрацію аграрного виробництва в стислі терміни, стрімкий вихід нашої країни на світовий продовольчий ринок та об'єктивне позиціювання як одного з найбільших виробників продовольства у Європі та світі, модернізацію основних засобів і технологій, оптимізацію зайнятості в аграрному секторі. Протягом останніх п'ятнадцяти років експорт агропродовольчої продукції нашою країною збільшився у 6 разів і становить 1 % від світового експорту продукції АПК при 0,7 % населення та 0,4 % території. Імпорт продукції сільського господарства збільшився у 5 разів і становить 0,4 % від світового імпорту АПК.

З іншого боку, вказані позитивні зрушення супроводжуються проблемами деградації агроландшафтів і зниження природної продуктивності земель та інших ресурсів, неефективною спеціалізацією виробництва й недостатнім державним і суспільним контролем за його веденням, високою енерго- та ресурсоємністю виробничих процесів. До цього додаються проблеми слабкої організації розвитку сільських територій, їх депресивності, недостатньої диверсифікації видів діяльності, безробіття або самозайнятості переважної більшості сільського населення, його зубожіння, погіршення якості та зниження рівня життєдіяльності.

Наступна сукупність проблем пов'язана з повільним впровадженням інновацій, недостатнім урахуванням особливостей вітчизняних продуктивних сил та виробничих і соціально-трудових відносин. Не набула завершальних рис земельна реформа, подальшого розвитку потребують фондовий та страховий ринки, фінансово-кредитний механізм господарювання, вимагає удосконалення державна демографічна й соціальна політика.

З метою розгляду впливу глобалізаційно-інтеграційних процесів на конкурентоспроможний розвиток національного сільського господарства слід виходити з тієї позиції, що конкурентоспроможність є основою економічного зростання і добробуту суб'єктів господарювання. Отже, аграрне виробництво має стати високоефективним, з експортоспроможним

сектором економіки та з орієнтацією на виробництво тих видів сільськогосподарської продукції, що матимуть великий попит на зовнішніх ринках за своїми якісними і ціновими параметрами. У процесі аналізу конкурентоспроможності виробництва продукції розглядають порівняльні переваги товарів за методикою, яка одержала відповідну назву.

Ґрунтуючись на класичній інтерпретації змісту порівняльних переваг товарів, можна стверджувати, що провідна роль тут належить витратному механізмові як вирішальному чинникові формування міжнародної торгівлі. Однак, на нашу думку, вона повинна розглядати і потенційні конкурентні ознаки товару, тобто його переваги в довгостроковому аспекті, адже споживчі уподобання зазнають змін, тому можуть змінюватися й пріоритети у здійсненні зовнішньоторговельної діяльності. Потрібно враховувати, що у процесі зовнішньоторговельної діяльності ціна виробленої продукції зазнає змін у бік збільшення з урахуванням витрат на зберігання та її перевезення.

Слід брати до уваги і той факт, що країни, які є суб'єктами експортно-імпортних операцій на ринку продовольства, зважаючи на його недосконаліть у плані конкуренції, застосовують заходи протекціонізму і лібералізації, які розглядаються як тарифні регулятори, під впливом яких можуть змінюватися потенційні порівняльні переваги. На противагу, із застосуванням заходів лібералізації, утворенням корпоративних економічних регіональних структур і зміцненням позицій ТНК мають враховуватися економічні характеристики виробництва товару (ціна, собівартість тощо).

Безсумнівно важливою є роль національної економіки та її складових, у тому числі аграрного сектору, у світовій економічній системі в умовах розробки стратегії просування на зовнішній ринок та прояву глобалізації й інтеграційних процесів. Аграрний сектор економіки визначальною мірою впливає на формування конкурентної позиції національної економіки на світовому ринку, що пояснюється його високим потенціалом.

На початку третього тисячоліття світовий ринок аграрної і продовольчої продукції зазнав певних змін, насамперед це збільшення торгових операцій, втрата провідних позицій постачальників на світовий ринок агропродовольства країнами, що розвиваються.

Для більших конкурентних переваг вітчизняних товаровиробників необхідно підвищити ефективність внутрішнього аграрного виробництва. Наприклад, трудомісткість продукції та ефективність сільськогосподарського виробництва в Україні у рази (а в окремих випадках – у десятки разів) нижча, ніж в інших країнах світу. Якщо в США затрати праці на виробництво молока становлять 0,4 люд.–год/ц, то в Україні – 8,7 люд.-год/ц. Вагомою проблемою залишається технологічне відставання сільськогосподарського виробництва України порівняно з розвинутими країнами світу. Наша держава поступається за основними показниками ефективності виробництва: продуктивності праці, техніко-технологічної забезпеченості, енергоємності, урожайності сільськогосподарських культур, продуктивності худоби. Катастрофічно зменшуються технічні ресурси господарств, ще не набули широкого впровадження сучасні новітні технології, недосконала система фінансового

забезпечення галузі, що має бути зорієнтована на вимоги СОТ та ЄС.

На сучасному етапі соціально-економічний стан аграрної сфери України відчутно ускладнився. За всі роки розвитку незалежної суверенної держави не вдалося досягти більш-менш стабільної фінансової ситуації, подолати низку негативних тенденцій в економіці сільськогосподарського виробництва. Причинами недостатнього рівня конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішньому продовольчому ринку є: низька ефективність галузі, невідповідність структури українського експорту попиту країн світу на її продукцію, нерозвиненість інфраструктури аграрного сектору, недостатність державного цільового фінансування. Економічна діяльність держави повинна будуватися на головному принципі: «ринок – наскільки можливо, державне регулювання – наскільки необхідно».

Для розв'язання існуючих проблем слід реалізувати такі заходи: розбудувати сучасну інфраструктуру аграрного ринку, створити спеціалізовані банки для кредитування сільськогосподарських підприємств на пільгових засадах, збільшити експортний потенціал вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції за рахунок покращення репутації України на міжнародному ринку, розвивати кооперацію господарств населення-виробників сільськогосподарської продукції, задіяти механізм кластеризації в аграрному секторі, налагодити співпрацю між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами. Рівень конкурентоспроможності формується під дією стимулівного впливу ринку. Для узгодження на ринку дій господарюючих суб'єктів необхідно визначити ринкові позиції конкурентоспроможності підприємств. Заходи щодо впровадження інноваційних технологій виробництва аграрної продукції, прискорення темпів впровадження досягнень науково-технічного прогресу забезпечать переведення агропромислового виробництва на конкурентоспроможний напрям розвитку.

Оцінювання конкурентоспроможності аграрного сектору – досить складне завдання. З одного боку, вона досить висока, оскільки тут виробляють життєво важливу продукцію, на яку існує стійкий попит. З іншого боку, внаслідок значних коливань доходів, а також впливу природних (біологічних) факторів, виробництво її має ризикований характер.

Переведення вітчизняного агропромислового виробництва на сучасну техніко-технологічну основу слід розглядати як вирішення докорінних завдань соціально-економічної стратегії та аграрної політики держави в умовах глобалізації з урахуванням експортоорієнтованого вектора.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.

2. Зовнішня торгівля України у 2013 році: стат. зб. / [за ред. А. Фризоренко]. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 106 с.

3. Статистичний щорічник України за 2012 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. – К. : Видавництво «Консультант», 2013. – 594 с.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ У ВИРОБНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Нинішній етап розвитку аграрної економіки в Україні характеризується потребою в розробці нових теоретичних підходів та практичних заходів щодо формування стратегічного управління виробничо-господарської діяльності вітчизняними аграрними підприємствами. Менталітет керівників та уся внутрішня організація аграрних підприємств в ході стрімких ринкових перетворень виявились не підготовленими до виконання ними нових виробничо-економічних функцій. Не маючи досвіду та інструментів стратегічного управління, які б дозволили ураховувати наростаючу конкуренцію, нестабільність і непередбачуваність зовнішнього оточення, їм складно забезпечити ефективність господарювання, конкурентоспроможність.

В цих умовах стратегічне управління вимагає розробки методологічного й методичного інструментарію, що відповідає цілям і специфіці ринкових відносин та забезпечує формування й реалізацію конкурентоспроможних управлінських стратегій діяльності виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

Нині для сільськогосподарських підприємств найважливішим етапом процесу стратегічного управління є стратегічний аналіз, що дозволяє зібрати, оцінити й систематизувати інформацію, необхідну для прийняття стратегічних рішень. Зокрема, стратегічний аналіз дає можливість з'ясувати, чи володіє аграрне підприємство внутрішніми ресурсами й засобами, щоб скористатися зовнішніми можливостями [1]. Водночас він являє собою методичну оцінку функціональних зон підприємства, призначену для виявлення його стратегічно сильних і слабких сторін. Перед проведенням такого аналізу потрібно враховувати, що ми маємо необмежену кількість інформації, яка неоднаково корисна для прийняття стратегічного рішення. Тому, щоб обмежити підприємство у витрачанні часу, сил і фінансових ресурсів на проведення аналізу середовища, необхідно знайти «фільтри» для визначення релевантної інформації. Такими фільтрами вважаються місія, мета й стратегії підприємства. Стратегічний аналіз саме і є засобом для їхньої розробки, тому мова може йти про те, що перед початком стратегічного аналізу необхідно (крок перший) одержати приблизне формулювання місії й, бажано, систему цілей діяльності сільськогосподарські підприємства.

Аналіз зовнішнього середовища враховує мету діяльності підприємств, що дозволяє дати оцінку стратегічному клімату, тобто оцінити можливості й загрози його функціонування. Тобто методологія стратегічного аналізу на першій стадії стратегічного управління включає розробку місії й мети, оцінку ресурсного потенціалу, інвестиційного клімату, позиції й конкурентної

переваги діяльності підприємства [2]. Друга стадія стратегічного управління спрямована на підготовку альтернативних стратегій, а також вибір й прийняття кращої мети. Третя стадія передбачає організаційні заходи щодо реалізації вибраної стратегії.

Для правильної оцінки стану й перспектив діяльності сільськогосподарських підприємств проводять постійне й всебічне дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища їх функціонування. Це можливо за допомогою різних інструментів і методів.

Теоретичні і практичні розробки закордонних і вітчизняних науковців у галузі стратегічного управління щодо застосування аналізу в цьому процесі дозволяють нам акцентувати увагу на наступних висновках.

Ми виходимо з того, що за допомогою стратегічного аналізу відбувається розкладання досліджуваного об'єкта на складові частини для більш точного розуміння й вивчення. На стадії стратегічного планування відбувається інтеграція результатів стратегічного аналізу в стратегічний план підприємства. При цьому процеси стратегічного аналізу й стратегічного планування в системі стратегічного управління протікають у єдності.

Стратегічний аналіз дозволяє створити основу побудови стратегічного управління підприємством шляхом інформаційного забезпечення процесів формулювання місії аграрних підприємств, цілей, розробки й реалізації стратегій. На етапі стратегічного планування значення стратегічного аналізу виражається в:

- аналітичному обґрунтуванні цілей підприємства на предмет досяжності, черговості, прийнятності та інших вимог до цілей, аналітичній підтримці процесу вироблення стратегії;
- оцінюванні початкового стану зовнішнього середовища й початкового стану підприємства на здатність досягнення цілей;
- прогнозуванні майбутнього стану підприємства й майбутнього стану зовнішнього середовища; розробці альтернативних стратегій;
- ранжуванні варіантів і виборі оптимальної стратегії.

Стратегічний аналіз є першим етапом процесу стратегічного управління: ще до формулювання місії й цілей аграрних підприємств необхідно чітко представляти можливості власного бізнесу й загрози зовнішнього оточення.

На етапі стратегічного контролю стратегічний аналіз спрямований на своєчасне відсікання нездійсненних стратегій; підтримку процесу розробки нових, більш конкурентоспроможних стратегій; забезпечення постійної відповідності реалізованої стратегії із цілями підприємства.

На етапі реалізації стратегії виникають ситуації, які можуть впливати на розроблену стратегію: зміну потенціалу підприємства (знижується, підвищується, які саме фактори, вузькі місця, визначення стримуючих і сприятливих факторів); зміну зовнішнього середовища (можливості, загрози, тенденції); зміну цілей підприємства, які можуть вплинути на розроблену стратегію, її необхідно буде терміново коригувати або розробляти нову; досягнення певних (заздалегідь запланованих) показників, які можуть привести до зміни стратегії; фіксування співвідношення впроваджуваних

стратегій і цілей, що досягаються [3].

Отже, за допомогою стратегічного аналізу відбувається створення інформаційного забезпечення стратегічного планування й стратегічного управління в цілому. Процес стратегічного аналізу передбачає збір, обробку, класифікацію, систематизацію, нагромадження, зберігання стратегічної інформації з метою управління аграрним підприємством.

Таким чином, основною метою стратегічного аналізу є оцінка впливу діяльності на теперішній і майбутній стан сільськогосподарських підприємств й визначення їхнього специфічного впливу на їх стратегічний вибір [4]. Одним із результатів стратегічного аналізу є формулювання загальних цілей аграрних підприємств, які визначають сферу їх діяльності. На підставі цілей встановлюються завдання. Вони використовуються для формування показників стратегічного планування. Фінансові показники, виражені в цифрах, зручні для порівняння сильних і слабких сторін різних варіантів стратегічного розвитку, з їх допомогою легко здійснювати контроль за виробничою діяльністю в аграрній сфері.

На наш погляд, мета стратегічного аналізу полягає в тому, щоб виявити загальну картину внутрішніх впливів і обмежень, що накладаються на стратегічний вибір. Внутрішній аналіз зосереджується на виявленні сильних і слабких сторін аграрних підприємств й визначенні очікувань і можливостей впливати на процес стратегічного планування зі сторони власників (акціонерів) та персоналу. Стратегічний вибір включає формування стратегічних альтернатив, виходячи із цілей сільськогосподарських підприємств, їх переваг і недоліків, а також зовнішніх можливостей і загроз. Кожна стратегічна альтернатива може представляти можливі напрямки дії.

У процесі стратегічного аналізу повинні бути оцінені різні варіанти стратегії розвитку аграрних підприємств. Для того, щоб вибрати той або інший варіант, розробники стратегії порівнюють їх між собою, визначають, якою мірою кожний з них здатний забезпечити досягнення цілей підприємства. Оптимальний варіант стратегії повинен забезпечити найкраще співвідношення між його сильними і слабкими сторонами, можливостями й загрозами зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Василенко В. А. Стратегічне управління / В. А. Василенко, Т. І. Ткаченко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 396 с.

2. Забелин П. В. Основы стратегического управления : учеб. пособие / П. В. Забелин, Н. К.Моисеева. – М. : Информационно-внедренческий центр “Маркетинг”, 1998. – 195 с.

3. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством : [монографія] / В. С. Пономаренко. - Харків : Основа, 1999. – 620 с.

4. Саблук П.Т. Стратегічні напрями розвитку агропромислового комплексу України / П.Т. Саблук, В.Я. Мессель-Веселяк. – Інститут аграрної економіки УААН. – К., 2002. – 60с. УДК 330.564.2

Місюк М.В.
д.е.н., професор
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Тваринництво розглядається як стратегічно важлива галузь у загальній структурі сільського виробництва. Галузь має не тільки виробниче, а й соціальне, політичне та стратегічне значення, бо тваринництво - це зайнятість сільського населення, виробництво необхідних продуктів харчування, забезпечення харчової та переробної промисловості сировиною. Тваринництво є основною галуззю сільського господарства. Його функціональне призначення полягає в забезпеченні населення молоком, різними видами м'яса, вовною, яйцями тощо. Проте впродовж останніх двадцяти років у його розвитку намітилися негативні тенденції. Значне зниження чисельності поголів'я корів (більш ніж у 4,2 рази), звісно негативно відбивається на об'ємі сировини для молочної промисловості (табл. 1). Для цього треба збільшувати поголів'я великої рогатої худоби і підвищувати її продуктивність. Це питання можна вирішувати і за рахунок розведення високопродуктивних молочних порід України.

Таблиця 1

Показники тваринництва підприємств України

	Кількість сільськогосподарських тварин на 1 січня, тис. голів				
	велика рогата худоба		свині	вівці та кози	птиця, млн.голів
	усього	у т. ч. корови			
1	2	3	4	5	6
61990	25194,8	8527,6	19946,7	9003,1	255,1
1991	24623,4	8378,2	19426,9	8418,7	246,1
1992	23727,6	8262,6	17838,7	7829,1	243,1
1993	22456,8	8057,2	16174,9	7236,6	214,6
1994	21607,3	8077,7	15298,0	6862,6	190,5
1995	19624,3	7818,3	13945,5	5574,5	164,9
1996	17557,3	7531,3	13144,4	4098,6	149,7
1997	15313,2	6971,9	11235,6	3047,1	129,4
1998	12758,5	6264,8	9478,7	2361,8	123,3
1999	11721,6	5840,8	10083,4	2026,0	129,5
2000	10626,5	5431,0	10072,9	1884,7	126,1
2001	9423,7	4958,3	7652,3	1875,0	123,7
2002	9421,1	4918,1	8369,5	1965,0	136,8
2003	9108,4	4715,6	9203,7	1984,4	147,4
2004	7712,1	4283,5	7321,5	1858,8	142,4
2005	6902,9	3926,0	6466,1	1754,5	152,8
2006	6514,1	3635,1	7052,8	1629,5	162,0

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
2007	6175,4	3346,7	8055,0	1617,2	166,5
2008	5490,9	3095,9	7019,9	1678,6	169,3
2009	5079,0	2856,3	6526,0	1726,9	177,6
2010	4826,7	2736,5	7576,6	1832,5	191,4
2011	4494,4	2631,2	7960,4	1731,7	203,8
2012	4425,8	2582,2	7373,2	1739,4	200,8
2013	4645,9	2554,3	7576,7	1738,2	214,1
2014	4534,0	2508,8	7922,2	1735,2	230,3
2015	3884,0	2262,7	7350,7	1371,1	213,3
2016	3750,3	2166,6	7079,0	1325,3	204,0
2017	3682,3	2108,9	6669,1	1314,8	201,7
2018	3530,8	2017,8	6109,9	1309,3	204,8

Породи для тваринництва мають вирішальне значення для розвитку сільськогосподарського виробництва. Питання вибору породи завжди залежало від природних зон та економічної ефективності. Є породи , які вимагають постійного селекційного удосконалення на придатність до машинного доїння, оплати корму молочною продукцією та інше. Одночасно, із введенням промислових технологій у великих тваринницьких комплексах з повною механізацією основних трудомістких процесів виробництво поставило вимоги до порід молочного напрямку продуктивності. Худоба, виведена для таких комплексів повинна відрізнятись міцним здоров‘ям, придатністю до машинного доїння на сучасних установках , стійкістю до хвороб.

В Україні щорічно зменшується поголів‘я великої рогатої худоби, в тому числі корів і відповідно валове виробництво молока, що призводить до зменшення споживання молока і молочних продуктів населенням. Тому перед селекціонерами України стоїть важливе завдання про удосконалення кращих молочних порід, які мають відповідати світовим стандартам.

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції тваринництва в Україні

	Виробництво основних видів продукції тваринництва			
	м’ясо (у забійній масі), тис.т	молоко, тис.т	яйця від птиці, млн.шт	вовна, т
1	2	3	4	5
1990	4357,8	24508,3	16286,7	29804
1991	4029,1	22408,6	15187,8	26646
1992	3400,9	19113,7	13496,0	23080
1993	2814,5	18376,5	11793,8	21101
1994	2677,4	18137,5	10153,7	19281
1995	2293,7	17274,3	9403,5	13926
1996	2112,7	15821,2	8763,3	9318
1997	1874,9	13767,6	8242,4	6679
1998	1706,4	13752,7	8301,4	4557

Продовження табл. 2.

1	2	3	4	5
1999	1695,3	13362,2	8739,7	3759
2000	1662,8	12657,9	8808,6	3400
2001	1517,4	13444,2	9668,2	3266
2002	1647,9	14142,4	11309,3	3392
2003	1724,7	13661,4	11477,1	3353
2004	1599,6	13709,5	11955,0	3202
2005	1597,0	13714,4	13045,9	3195
2006	1723,2	13286,9	14234,6	3277
2007	1911,7	12262,1	14062,5	3449
2008	1905,9	11761,3	14956,5	3755
2009	1917,4	11609,6	15907,5	4111
2010	2059,0	11248,5	17052,3	4192
2011	2143,8	11086,0	18689,8	3877
2012	2209,6	11377,6	19110,5	3724
2013	2389,4	11488,2	19614,8	3520
2014[1]	2359,6	11132,8	19587,3	2602
2015[1]	2322,6	10615,4	16782,9	2270
2016[1]	2323,6	10381,5	15100,4	2072
2017[1]	2318,2	10280,5	15505,8	1967

Проте, враховуючи вільний земельний потенціал та наявність вільних об'єктів нерухомості тваринницького та виробничого призначення, привабливих інвестиційних та інноваційних проектів є можливість для залучення інвестицій з метою ведення м'ясного скотарства, свинарства, птахівництва, вівчарства та вирощування перспективних сільськогосподарських культур, виробництва високоякісної екологічно чистої продукції із застосуванням новітніх ресурсо- та енергозберігаючих технологій.

Напрямами реалізації новацій у тваринництві та рибництві:

1. Удосконалення існуючих і створення нових ліній, типів тварин в скотарстві, свинарстві, вівчарстві, птахівництві з високою якістю продукції

2. Створення селекційно-гібридного центру з виробництва племінної продукції свинарства - на 5-10 тисяч голів основного стада.

3. Виробництво екологічно чистої продукції тваринництва і рослинництва з використанням органічної технології землеробства.

4. Селекційно-генетичні методи підвищення продуктивності тонкорунних овець.

5. Створення заводських стад мясної худоби регіону та мясо – вовного типу овець.

6. Створення птиці м’ясо-яєчного типу для присадибних і фермерських господарств.

7. Створення галузі м’ясо – вовнового вівчарства в південному регіоні України.

8. Розробка і впровадження чистих імуномодуляторів рослин і тварин

для підвищення їх генетичного потенціалу.

9. Розробка технологій виробництва товарної риби у водоймищах різного господарського призначення, введення в аквакультуру нових видів риб.

10. Технологія створення пасовищ поблизу населених пунктів

11. Насінництво багаторічних лукопасовищних трав

12. Система кормо виробництва та годівлі овець з використання кормів південного регіону України

13. Система управління селекційним процесом у вівчарстві засобами інформаційних технологій

14.. Сучасні біотехнології відтворення високопродуктивних генотипів овець.

15. Новітня технологія селекції овець за молекулярно – генетичними маркерами

Основним напрямком у розвитку галузі тваринництва ми вбачаємо впровадження у виробництво прогресивних технологій утримання та годівлі худоби, які дадуть можливість знизити собівартість виробленої продукції, та підвищити прибутковість галузі тваринництва.

Науково-технічна діяльність тісно пов’язана з інноваційною. Фундаментальні та пошукові дослідження і розробки створюють передумови для отримання інновацій, втілених у нових поколіннях техніки, технологій, матеріалів. Інноваційна діяльність теж пов’язана зі трансфертом технологій – закупівлею за кордоном у першу чергу патентів, ліцензій, ноу-хау. Дослідження інноваційної діяльності, механізмів її фінансового забезпечення слід здійснювати у нерозривному зв’язку з аналізом сфери досліджень і розробок.

Основні тенденції і структурні пропорції в сфері фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності досліджують аналізуючи ряд характерних для науково-технічної інноваційної сфери показників, визнаних світовою практикою, шляхом порівняння з показниками інших країн.

Важливим показником, який об'єктивно характеризує рівень суспільних витрат на науково-технічну та інноваційну діяльність у загальному балансі національного господарства, є наукоємність валового внутрішнього продукту (ВВП) і зокрема – витрати на дослідження і розробки у відсотковому відношенні до обсягу ВВП. Наукоємність ВВП розглядається сьогодні як одна з найважливіших характеристик інноваційності країни, тому що чітко корелює з впливом вітчизняного науково-технічного потенціалу на соціально-економічний розвиток країни. Зростання частки ВВП, що витрачається на наукові дослідження не тільки дає змогу нарощувати такий вплив, але й докорінно міняє функціональну роль науки в житті країни. Світовий досвід підтверджує, що при значенні цього показника менше 0,4% наука в даній країні може виконувати лише певну соціокультурну функцію. При переході через цей рубіж вона може виконувати деяку пізнавальну функцію. І лише при витратах на науку, що перевищує 0,9% ВВП, можна розраховувати на помітний вплив вітчизняної науки на розвиток економіки, тобто включається її економічна функція.

Рунчева Н.В.
д.е.н., доцент
Антошкін В.К.
к.е.н., доцент
Бердянський університет менеджменту і бізнесу
м. Бердянськ, Україна

ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРОСФЕРИ УКРАЇНІ

Виявлення загроз безпеки і обгрунтування шляхів їх нейтралізації− загальний імператив розвитку економічних досліджень за всіма їх напрямками.

Реалізація цього імперативу розвитку економічної науки передбачає обґрунтування і застосування ефективної методології категоріального аналізу самої економічної безпеки; інакше навряд чи можлива конкретизація системи її індикаторів, доведення останньої до інструментального, практично актуального стану. Необхідною передумовою такої конкретизації є залучення ряду певних категорій. Одна з них− соціально-економічна безпека. Зокрема, соціально-економічна безпека в аграрній сфері Уаїни.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», такі суб'єкти, як держава, суспільство і людина, є одночасно об'єктами соціально-економічної безпеки [1].

Аналіз всіх існуючих підходів до визначення змісту «соціально-економічної безпеки господарюючого суб'єкта (об'єкта безпеки)» виявляє в цьому змісті досить істотну «…захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз» [1].

Поняття «соціально-економічна безпека», з одного боку, передбачає єдиний підхід до вивчення соціально-економічної безпеки по вертикалі всіх структурних рівнів (держави, суспільства, людини), а з іншого, −виключає відрив аналізу, контрольованого кожним об'єктом соціально-економічної безпеки від сукупної соціально-економічної системи, в якій він функціонує. З цим пов'язана теза про те, що реальна соціально-економічна безпека, складником якої є об'єкт соціально-економічної безпеки, визначається часткою контрольованої ним частини ресурсного потенціалу системи.

Відповідно до даної думки, економічний простір України сьогодні формується як сукупність відносно автономних і по-різному просторово локалізованих систем, виділення котрих виступає вихідним пунктом утворення нових економічних ареалів (з новими «центрами управління»), причому їх межі не відповідають адміністративним межам регіонів. На корпоративному рівні за відношенням до фірми, економічний простір

визначальним чином впливає на безпеку її власного економічного простору. Проблеми безпеки останнього стоять також перед кожним малим підприємством і кожним домогосподарством аграрної сфери.

Розширення реального економічного простору даного об'єкта безпеки за формальні (правозабезпечуючі) просторові межі, що визначаються його домінуванням в економічних контактах з іншими об'єктами, свідчать про зростання його економічної сили, підвищує його конкурентоспроможність, а значить, здатність до маневрування і до концентрації ресурсів для нейтралізації постійно виникаючих внутрішніх і зовнішніх загроз. Від розмірів і цілісності реального економічного простору, співвідношення останнього з формально окресленим (стосовно держави − визначаються національними кордонами) у вирішальній мірі залежать як стан безпеки відповідного об'єкта (суб'єкта агробізнесу) в кожен даний момент, так і її динаміка.

Категорія «безпека економічного простору» відкриває перспективу виходу на категорію «соціально-економічна безпека», оскільки у відтворенні будь-яких просторово локалізованих середовищ, соціальний момент не менше істотний, ніж економічний.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну безпеку України»− [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/41987:68345/sp?s

Alexandru-Mircea Nedela
PhD in Marketing, Stefan cel Mare
Suceava University (Romania)
Грицку-Андрієш Ю.П.
к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Чернівці, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ОСВІТНІ МЕХАНІЗМИ Й ІНСТИТУТИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Соціально-психологічні механізми передбачають проведення активних пропагандистських кампаній як для зовнішнього ринку, так і для внутрішніх споживачів туристичного продукту з метою формування іміджу країни як держави, сприятливої для рекреації та туризму, підвищення соціального сприйняття туризму місцевим населенням, збереження традиційних для українців гостинності та доброзичливого ставлення до приїжджих – вітчизняних та іноземних туристів (складові – маркетингова та рекламна діяльність, інформаційно-довідкова діяльність, розробка іміджевої туристичної стратегії). Останнім часом до соціально-психологічних можна

віднести також інформаційну забезпеченість сільських громад у сфері сільського зеленого туризму [1, с. 253].

Місцеве населення повинно бути ознайомлене з перспективами та проблемами, які можуть виникнути внаслідок розвитку сільського туризму та інших нетрадиційних форм господарства. Значні успіхи у інформуванні сільських громад досягли Європейські асоціації сільського туризму. Перед початком безпосередньої діяльності з розвитку тієї чи іншої нової (нетрадиційної) галузі господарства проводяться громадські слухання, тренінги, опитування, встановлення громадської думки, донесення до громадян експертних оцінок, демонстрація впливу на економіку й екологію регіону. Також значна увага приділяється вивченню екологічного навантаження на територію та вплив на місцеву культуру. Якщо є негативні фактори, то вони також доносяться до місцевих жителів, і тоді вже на своєрідних «референдумах» сама громада визначається з подальшим розвитком тієї чи іншої галузі господарства.

Серед інших механізмів туристичної діяльності варто виділити маркетингову та рекламну стратегії. Маркетинг у туризмі – це система постійного погодження пропонованих послуг з тими послугами, які користуються попитом на туристичному ринку і які туристичне підприємство здатне запропонувати споживачеві ефективніше, ніж конкуренти, та з потенційним прибутком для себе [2, с. 48]. Значна частина послуг у сільському туризмі не можу бути реалізована з достатньою ефективністю, з одного боку, через брак інформації про актуальні потреби та соціальну категорію потенційного туриста, через що селянські господарства часто на власний розсуд переорієнтовуються на надання туристичних послуг і не знаходять такого клієнта, а з іншого – велика частина туристів навмання шукає відпочинку на лоні природи у затишній атмосфері сільської хати, натикаючись при цьому на не передбачувані і завчасно непогоджені умови.

Можна стверджувати, що реалії сільського зеленого туризму часто пов’язані з відсутністю належного оперативного зв’язку між конкретною агросадибою та потенційним споживачем туристичного продукту. У зв’язку з цим виникає гостра потреба у налагоджені такого інформаційного забезпечення через поширення інформаційно-рекламних матеріалів про відпочинок на селі, особливо через мережу Інтернет [3]. У багатьох підприємців-початківців немає змоги або інформаційного доступу до таких Інтернет-ресурсів. Доцільно створити державний портал для сільського туризму на базі сайтів місцевих адміністрацій і забезпечити підприємцям безкоштовний доступ до нього. Це буде вагомим заходом державної підтримки розвитку сільського зеленого туризму на місцях.

Важливий аспект розвитку сільського зеленого туризму полягає у налагоджені системи підготовки фахівців цього профілю та перепідготовки сільських жителів, які хотіли б зайнятися сільським туризмом [4, с. 363]. Для цього варто було б на рівні його обласних асоціацій створити постійно діючий інформаційно-освітній центр, де можна було б пройти необхідну підготовку й отримати сертифікат про готовність займатися цим видом

діяльності. Такий досвід доцільно перейняти у європейських експертів, які вже безпосередньо здійснюють активну перепідготовку кадрів у транскордонних територіях.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко М.М. Проблеми та перспективи розвитку сільського туризму в Україні / М.М. Ігнатенко // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Серія «Економічні науки». – Т. 12, № 1 (43). – Львів, 2010. – С. 252-255.

2. Мармуль Л.О. Потенціал конкурентоспроможності підприємницької діяльності у галузі сільського зеленого туризму / Л.О. Мармуль, І.А. Романюк // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2017. – № 1 (37). – С. 47-50.

3. Лютак О.М. Пріоритетні напрями розвитку туристично-рекреаційної сфери транскордонних регіонів / О.М. Лютак // Науковий вісник Луцького національного технічного університету: зб. наук. пр. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_PNR_2012/Economics/2_115725.doc.htm

4. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: [підручник] / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. – К.: Вид-во "Знання", 2008. – 661 с.

Bacal Petru
PhD in Geography, Economic thinking, demography andgeoeconomy,
Academy of Economic Studies of Moldova
Грицку В.С.
к.г.н., доцент,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,
м. Чернівці, Україна

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНАХ

Головним суб’єктом у забезпеченні функціонування туризму, в організації відпочинку на селі виступає сільська родина, яка надає житло, забезпечує харчування і знайомить з особливостями сільської місцевості. Щоб здійснювати це на відповідному рівні, необхідно вчитися. Сьогодні формується розуміння сільського туризму як специфічної форми відпочинку на селі з широкою можливістю використання природного, матеріального та культурного потенціалу регіону. Цей вид діяльності в більшості країн розглядається як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів розв’язання багатьох сільських проблем.

Враховуючи те, що суспільно-географічні проблеми села значно загострилися, широке розповсюдження та розвиток сільського зеленого

туризму є особливо бажаним, у т.ч. у транскордонних регіонах. Позитивний вплив сільського туризму на розв'язання соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, але й у сфері обслуговування. При певному нагромадженні числа відпочиваючих з'являється потреба в задоволенні їх різноманітних запитів, а це, стимулює розвиток сфери послуг: транспортних, зв'язку, торгівлі, служби побуту, відпочинково-розважальних та інших інфраструктурних об'єктів [1, с. 58].

Спостереження й аналіз за розвитком сільського туризму в Європі дозволило визначити передумови стрімкого розвитку сільського туризму в Європі. До 80-х років минулого століття першочергова роль сільськогосподарських районів полягала у виробництві продуктів харчування за низькими цінами, але така політика призвела до перевиробництва молока, м'яса, пшениці та інших видів продуктів [2, с. 245].

У 1989 р. зникла залізна завіса і було зруйновано великий радянський ринок, від якого залежали ферми центральної Європи. Виробники втратили традиційні ринки збуту продукції. На агропромисловий сектор європейської економіки також впливає Світова Організація торгівлі, яка примушує уряди скоротити фінансову підтримку фермерів і відкрити ринок для іноземних учасників. У цей період зростає і кількість хвороб у тваринництві та можливий негативний вплив на здоров'я людини, непокоїть людей і вплив інтенсивного сільськогосподарського використання земель на навколишнє середовище.

Тому на найвищому рівні в Європейському Союзі приймаються рішення щодо диверсифікації економіки сільських регіонів. У багатьох регіонах роль фермерів змінюється. Вони все ще можуть мати значення як виробники продуктів харчування, але також сприймаються як підприємці в інших сферах місцевої економіки, стають постачальниками простору для відпочинку та дозвілля, природоохоронцями та охоронцями місцевої спадщини [3, с. 176].

Важливим результатом розвитку сільського туризму є розширення можливостей реалізації продукції особистого господарства, причому реалізації її на місці, і не як сільськогосподарської сировини, а як готових продуктів харчування після відповідної обробки та приготування. Досвід показує, що ті сім'ї, які приймають відпочиваючих, удосконалюють і структуру посівів на присадибних ділянках з урахуванням потреб гостей, розширюють асортимент овочевих культур, фруктових дерев, ягідників тощо; розвивають і урізноманітнюють присадибне тваринництво, заводять тепличне господарство, займаються мисливством, бджільництвом і рибальством.

Розвиток сільського туризму та його видів спонукає до поліпшення благоустрою сільських садиб, вулиць, сіл у цілому; стимулює розвиток соціальної інфраструктури. Звичайно, на перших порах приймання й обслуговування відпочиваючих відбувається на базі існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів [4, с. 167]. Але з певним надходженням коштів від цієї діяльності ті, хто нею займається, починають робити вкладення у поліпшення комунального

облаштування житла, вулиць; об'єднаними зусиллями досягають зміни на ліпше у сфері обслуговування. А це, одночасно, є вагомим внеском у розвиток села. Прикладом може бути створення місцевих осередків Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в західних областях України, районних об'єднань громадян, зацікавлених у розвитку інфраструктури для сільського зеленого туризму й інших видів туристичної діяльності у транскордонних регіонах.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк С.П. Конкурентоспроможність підприємств у сфері туристичного бізнесу: [навч. посіб.]. К.: Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 180 с.

2. Вавринюк А. Сільський туризм як перспективний напрям транскордонного співробітництва в євро регіоні „Буг". Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах: матер. ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф.; Луцьк, 12-13 жовтня 2012 р. за ред. В.Й. Лажніка, С.В. Федонюка. Луцьк: РВВ «Вежа», 2006. С.244-246.

3. Дубович І.А., Василенко Т.П., Вичка О.В. Особливості та перспективи розвитку українсько-польського транскордонного співробітництва у галузі туризму. Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України. 2005. Вип. 15.7. С. 274-278.

4. Грицку-Андрієш Ю.П., Мармуль Л.О., Сарапіна О.А. Упровадження кластерних технологій у розвиток туристично-рекреаційної діяльності. Таврійський науковий вісник: Зб. наук. праць. – Вип. 71. – Херсон: Айлант, 2010. – С. 162-169.

Боліла С.Ю.
к. с.-г.н. , доцент
Федорова Т.В.
к. с.-г.н. , доцент
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

РОЛЬ КОНТРОЛІНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В КОНЦЕПЦІЇ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

На сьогодні в Україні формується нова модель державного управління – новий публічний менеджмент, що заснований на результатах діяльності, орієнтації на споживача, гнучкому управлінні ресурсами та розмежуванням відповідальності, контрактному підході, бенчмаркінгу, де- бюрократизації та запровадженні нового економічного мислення, побудованого на обліку витрат і результатів у сфері публічного адміністрування, принципу змагальності, що передбачає якомога ширше де-регулювання та створення конкурентного середовища у сфері надання державних послуг. Імплементація і забезпечення нової моделі управління та підходу на основі змагальності потребують великої кількості різних інструментів, одним з яких є контролінг. На сьогодні питання застосування контролінгу в сфері

державного управління набуває особливої актуальності у процесі впровадження економічних реформ, інтеграції України в європейський простір, за наявності гострого дефіциту бюджетних коштів, політичної, економічної криз, недовіри громадянського суспільства до системи органів державного управління через корупційну складову.

В Україну контролінг прийшов з західних країн на початку 90-х років XX ст. за умов переходу країни до ринкових відносин. Виникла гостра необхідність заміни внутрішнього обліку на ефективну систему прийняття управлінських рішень. Для суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність в мінливому зовнішньому середовищі з урахуванням процесів глобалізації вкрай актуальним стає пошук нових ефективних методів та інструментів управління для підвищення конкурентоспроможності й досягнення короткострокових та довгострокових цілей [1, с. 104].

В той же час перші згадки про контролінг мали місце в сфері державного управління, коли ще в XV ст. при дворі англійського короля існувала посада контролера, в обов'язки якої входили документування і контроль грошових і товарних потоків. Пізніше в XIX ст. «контролінг» як характеристика сфери задач на підприємстві став використовуватися в США. Проте, за даними науковців, широкий розвиток контролінгу розпочався тільки з 20-х років XX століття [2, с. 169].

Що стосується українських реалій, то до технології контролінгу вдаються далеко не всі підприємства, що знижує їх ефективність управління. Відносно ж системи державного управління, то цей досить прогресивний інструмент лише входить в практику діяльності і тому вимагає детального розгляду, вивчення особливостей та процедур здійснення з врахуванням зарубіжного досвіду та української специфіки державного управління.

Науковці для визначення сутності контролінгу використовують різні категорії, а саме: механізм, система, управління, концепція, функція, філософія тощо [3,с.115; 4, с. 46]. Незважаючи на різноманіття визначень відносно контролінгу, значна група науковців ототожнюють його з управлінням підприємством, проте важливо підкреслити, що контролінг лише допомагає у процесі прийняття управлінських рішень, надаючи консультації та рекомендації керівництву, і є новітнім інструментом в управлінні суб'єктом господарювання.

Узагальнюючи всі наведені визначення контролінгу пропонується контролінг розуміти як орієнтовану на майбутнє та досягнення стратегічних або оперативних цілей інтегровану саморегульовану систему управління адміністративними підрозділами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, яка являє собою синтез елементів обліку, аналізу, контролю, планування, інформаційного супроводу, прогнозування, моделювання, оцінки на принципах системного й ситуаційного підходів та синергії, що забезпечує інноваційно спрямоване консультування з метою підвищення ефективності управлінських рішень та результативності діяльності в умовах соціально-економічних трансформацій та глобалізаційних змін.

Основними функціями контролінгу є: інформаційна, планова, аналітична, облікова, сервісна, управлінська, контрольна. Основна задача контролінгу – виявлення відхилень, аналіз причин цих відхилень, формування пропозицій за можливими корегуваннями стратегічних та оперативних планів відповідно до умов зовнішнього середовища, що змінюються. До інструментів контролінгу відносяться: бюджетування, система збалансованих показників, аналіз відхилень. Контролінг носить систематичний характер та зорієнтований на процес прийняття управлінських рішень за для досягнення запланованої кінцевої мети. Важливе місце в системі контролінгу займає контролінговий механізм, під яким розуміється комплекс засобів та інструментів, передбачених для реалізації основних функцій контролінгу, формою втілення якого є експертно-аналітична спостережна система управління організацією, зорієнтована на забезпечення її ефективного розвитку в довгостроковій перспективі. Основні переваги зазначеного механізму в системі державного управління: узгодження цілей і програм розвитку; закріплення повноважень і розмежування відповідальності між органами державного управління; інтеграція регуляторних ефектів усіх рівнів і функцій управління навколо об'єкта державного регулювання; упорядкування функцій суб'єктів регулювання та визначення міри відповідальності; створення єдиного інформаційного середовища прийняття рішень для розробки та впровадження регуляторних заходів з метою цілеспрямованого впливу на напрями й оперативність змін ключових параметрів; оптимізація та координація інформаційних потоків для забезпечення потреб системи управління [5, с.117]

Контролінг є цілісною концепцією економного керування адміністративною діяльністю задля досягнення сформульованих заздалегідь цілей. Він є чимсь більш ніж контроль, бо полягає у наданні обсягів інформації, необхідних для управління процесом, що дозволяє досягнути максимальних результатів при мінімальних витратах ресурсів. Дієвість системи контролінгу, в свою чергу, зростає в умовах якісного її інформаційного наповнення, що в свою чергу потребує формування мінімально необхідного обсягу надійної та об'єктивної інформації з метою прийняття рішень щодо управління бюджетними ресурсами.

Проте для досягнення позитивного результату впровадження контролінгу в сфері державного управління та місцевого самоврядування необхідно проводити поступально за етапами: визначення цілей щодо продуктивності управління; надання послуг в системі управління в умовах ринкової економіки (за принципом конкуренції у виробництві, створення ринку управлінської праці, вивчення попиту у клієнтів); вибір ефективних шляхів досягнення цілей; визначення кінцевого продукту управлінської діяльності; впровадження пов'язаної з розрахунком витрат на ці продукти калькуляції видатків та надходжень, або калькуляції витрат і результатів; упорядкування бюджету; провадження сучасного кадрового менеджменту через мотивацію працівників; створення команд з співпрацівників, які пройшли підвищення кваліфікації; деталізація завдань; делегування відповідальності через розподіл зобов'язань та повноважень; розробка та

впровадження управлінської (оперативної) системи обліку та звітності; застосування новітніх інформаційних технологій в управлінні.

Зважаючи на те, що контролінг використовує інноваційні інформаційні технології, у найближчому майбутньому інструментарій контролінгу буде активно використовуватись у вітчизняній практиці державного управління. Таким чином, система державного контролінгу сприятиме підвищенню ефективності та результативності управлінських рішень в трансформаційних умовах та агресивної політики зовнішнього оточення.

Список використаних джерел

1. Григораш І.О. Контролінг як сучасна система управління підприємством / І. О. Григораш// Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №11 . –С. 96 – 107.

2. Арефєва О.В., Дякон Л.Л. Історія виникнення контролінгу та сутність контролінгу бізнес-процесів / О.В. Арефєва, Л.Л. Дякон // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №8 (62). – С. 165 – 171.

3. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки /Д. Норт; пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 2000. – 198 с.

4. Пісьмаченко Л. М. Контролінг в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: навч. посіб. / Л. М. Пісьмаченко. – К. : НАДУ, 2008. – 72 с.

5. Борисенко П. Упровадження методології контролінгу в систему інституційного забезпечення державного управління / П. Борисенко // Вісник АМСУ. Серія: “Державне управління”, № 1 (12), 2015.-с. 113-119.

Галат Л.М.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

БРЕНДІНГ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ситуація у сфері виробництва та на ринку овочевої продукції в Україні характеризується значною динамічністю: зміною тенденцій у виробництві, коливаннями кон’юнктури ринку, цінові перепади як за роками так і регіонами. Проте, все ж можна відмітити, що розширюється сортимент та видове різноманіття овочевої продукції, розширюється сезон споживання свіжих овочів відкритого ґрунту, у торговельних мережах та на ринках все більше до обробленої, готової до споживання, очищеної овочевої продукції. Насичення ринку, навіть перевиробництво по окремим групам продукції підсилює конкуренцію в галузі та підштовхує товаровиробників до пошуку та впровадження нових, більш сучасних методів просування, та формування власних ніш для своєї продукції, яка б була унікальною та пізнаваною для споживача і мала певні конкурентні переваги. За відмінну якість здавна

споживачі відрізняли херсонські кавуни, ялтинську цибулю, полуницю з Вілкового, але цей підхід можливий переважно для локального ринку де продається продукція відомого тут фермера чи певної місцевості. Але в умовах, коли український овочевий ринок уже став не тільки національним, але й глобалізованим - на ньому представлено багато видів овочів світових товаровиробників, споживачеві важко знайти продукцію виробника, якому він надає перевагу. Крім того, навіть якщо овочі виглядають так само, як ті що раніше купувалися, це не гарантія того, що вони будуть такими ж смачними. Тому що томати чи морква одного й того ж сорту чи гібриду, в якому генетично закладено високі смакові якості, можуть відрізнятися за смаком в залежності від кількості і складу внесених добрив, якості ґрунтів та води, нестачі сонячного світла тощо.

Це підштовхнуло деяких сільгоспвиробників до думки виділити власну овочеву продукцію із загальної маси за допомогою способу, який давно застосовується на ринку готових продуктів харчування – створення власної торгової марки, а також супроводжувати реалізацію своєї продукції іншими заходами, які разом називають брендінгом.

За оцінками спеціаліста з зовнішньоекономічної діяльності проекту «АПК- Інформ: овочі і фрукти» Є. Кузіна, впровадження торгових марок на ринку свіжих овочів – це сучасний тренд6 якщо ще декілька років тому на полицях супермаркетів частина брендованих овочів не досягала 5%, то у 2014 р. цей показник виріс до 10-15%, зараз та у майбутньому буде зростати (наприклад, у Берліні цей показник складає 70-80%, хоча немало овочів там продається під власними торговими марками роздрібних мереж, а не товаровиробників) [1, с.74].

Які конкурентні переваги для виробника надає власна торгова марка? Власна торгова марка дає можливість товаровиробникам отримати більшу додану вартість від реалізації своєї продукції, конкурентну перевагу бо вона краще упакована, розважена, калібрована, очищена і через це дорожча ніж невідомого виробника овочів в сітках, ящиках, коробках чи насипом. Інша відмінність - пізнаваність серед своїх, прихильних споживачів.

На українському ринку овочів з'явилися уже чимало професійних виробників з власними торговими марками – «Ваші овочі», «Овочевий кошик», «ГРИН ТИМ», виробників полуниці – ТМ «Павлівські», «Степка», ТМ «Білозерський» та ін. На думку генерального директора компанії «ГРИН ТИМ» Йохана Бодена головною метою створення власної торгової марки – це налагодження прямої комунікації з безпосередніми покупцями, які раніше нічого не знали про виробника. Причому, ефективної і чіткої комунікації – щоб покупець запам’ятав виробника з хорошої сторони, щоб у нього виникли хороші стійкі позитивні асоціації з продуктом саме цього товаровиробника. Створення торгової марки обумовлено бажанням компанії довгий час бути присутнім на ринку та розширювати свій сегмент. Розроблення спеціального пакування, логотипів, кольору, форми, звукового чи пісенного супроводу, спеціальні зображення на транспорті, слогани, тощо потребують значних капіталовкладень, витрат на постійну підтримку та удосконалення. Тому брендінг в овочівництві

розпочали великі товаровиробники. Зокрема, в компанії «ГРИН ТИМ» вважають, що їх бренд відіграє важливу роль у створенні довгострокового, стабільного співробітництва як зі споживачами так і з клієнтами (торгівельними мережами), а також з постачальниками фермерами. На початковому етапі в центрі нашої уваги були вибір фермерів-партнерів, і побудова відносин з ними, вибір прийнятних сортів, які забезпечують високу якість овочевої продукції та надійність, без яких неможливо створити стабільну та успішну бізнес-модель [1, с.75].

Наявність чи відсутність у товаровиробника торгової марки пов'язано в основному з вибором споживача на користь якості продукту та супровідних послуг. Наявність торгової марки підвищує відповідальність виробника чи постачальника перед споживачем за заявлену якість порівняно з виробником не орендованої продукції.

В сучасний період в овочевому сегменті навіть великі виробники використовують лише окремі аспекти системи брендінгу – зокрема, помітний або яскравий логотип на роздрібному пакуванні або тарі, рідко які з них зареєстровані.

Перспективи розповсюдження брендованої продукції в сегменті свіжих овочів в Україні пов'язана з часткою мережевих магазинів у загальному обсягу продажів. З її зростанням, з'явиться і зацікавленість виробників овочів, кооперативів, інших постачальників розвивати торгові марки.

Список використаних джерел:

1. Малиновський Б. Фірмові овочі / Б. Малиновський – Овочівництво - 2014. - №7. – С.73-75.

2. Статистична інформація / Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // ukrstat.gov.ua

Жартай Ж. М.
докторант специальности «6D050600 – Экономика»,
г. Караганда, Казахстан

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Конкурентоспособность является совокупностью признаков, характеризующих качественную сторону функционирования субъектов хозяйствования. В условиях применения рыночной модели экономики на микроуровне конкурентоспособность выступает одним из ключевых индикаторов оценки эффективности хозяйственной деятельности, который рассматривается как на уровне предприятия в целом, так и отдельно по продуцируемых им товарам [1].

Основными параметрами конкурентоспособности продукции есть [2, 3, 4]:

1. Технические параметры, характеризующие технические и физические свойства товара.

2. Экологические параметры, характеризующие влияние товара на внешнее среду.

3. Эргономичные параметры, характеризующие степень соответствия продукции свойствам человеческого организма в процессе выполнения трудовых операций или потреблении.

4. Эстетические параметры – содержат в себе такие характеристики информационной выразительности продукции: рациональность формы, стабильность товарного вида, целостность композиции и совершенство ее производственного исполнения.

5. Экономические параметры, определяющие уровень производственных затрат и цену потребления, расходы на приобретение, потребление, обслуживание, утилизацию товара.

6. Нормативно-правовые параметры характеризуют степень соответствия продукции установленным требованиям, нормам, стандартам, которые определены соответствующими нормативно-правовыми документами.

7. Классификационные параметры – имеющиеся в продукции признаки, предоставляющие возможность классифицировать ее в соответствии с государственным классификатором продукции.

8. Неценовые параметры – имеющиеся у предприятия преимущества, которые не имеют ценового выражение, однако увеличивают конкурентоспособность продукции (маркетинг, репутация компании, имеющиеся бизнес-связи, эксклюзивность продукции тому подобное).

Однако с учетом современных тенденций экономического развития наряду с формализованными признакам, которые основанны на конкретных физических свойствах товаров, целесообразно применять и показатели, характеризующие неформализованные показатели конкурентоспособности продукции, а именно: темп инновационного развития продукции, срок окупаемости затрат на инновационные нововведения в товарах, скорость распространения товара на рынке.

Влияние на конкурентоспособность продукции осуществляют следующие основные факторы: новизна и наукоемкость продукции, уровень издержек производства, эффективность использования имеющихся фондов, производительность труда, спрос на рынке, качественные свойства продукции и др. Для повышения конкурентоспособности продукции необходимо внедрять эффективные механизмы управления качеством продукции и затратами. Следовательно, управление конкурентоспособностью является общей необходимостью для предприятия в целом для обеспечения успешного существования на рынке.Одним из направлений решением проблемы по обеспечению конкурентоспособности продукции является разработка и реализация эффективной инвестиционной и инновационной политики предприятия, а также деятельность предприятия в сфере научно-исследовательских работ и прочее.

Конкурентоспособность продукции болем полно раскрывается через систему ее показателей. Они представляют собой совокупность критериев количественной оценки уровня конкурентоспособности изделий. Основой для построения системы показателей конкурентоспособности является анализ взаимодействия потребности и товара, в ходе которого осуществляется их сравнения, а также выявляется степень соответствия друг другу. Суммарный

полезный эффект каждого товара фактически является производной нескольких факторов, среди которых важнейшим является качество изделия. Именно оно является важнейшим критерием успеха товаров в конкурентной борьбе на рынке.

Использование современного зарубежного опыта управления конкурентоспособностью предприятий позволит товаропроизводителям разработать систему эффективного организационно-экономического механизма управления конкурентоспособностью продукции предприятий, адекватного требованиям современного стратегического менеджмента.

Список использованной литературы

1. Фарат О. В. Ознаки конкурентоспроможності продукції промислових підприємств / О. В. Фарат, І. О. Красілич // Actual problems of economics. – 1(163). – 2015. – С. 194.

2. Багрова І. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: підручник для студ. вищих навч. Закладів / І. В. Багрова. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.

3. Колотілін В. М. Економічна діагностика: навч.-метод. посібник / В. М. Колотілін. – Кривий Ріг: КЕІ, КНЕУ, 2010. – 137 с.

4. Степанкова А. А. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції // www.economy. nayka.com.ua.

5. Чернуха Д. А. Фактори впливу на конкурентоспроможність продукції промислових підприємств в сучасних умовах http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/3_chernuha.htm

6. Бурачек І. В. Конкурентоспроможність продукції підприємств: сутність, методи оцінки та зарубіжний досвід управління / І. В. Бурачек, О.О. Біленчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – Випуск 14. – 2016. – С. 292.

Ігнатенко М.М.
д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки
Тєтєрятнік Л.М.
студентка 3 курсу
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вимірювання конкурентоспроможності є невід’ємною складовою процесу формування та утримання конкурентних переваг. Однак, за винятком великих вертикально інтегрованих структур, таке оцінювання вітчизняними суб’єктами агробізнесу не проводиться. Здебільшого це пояснюється складністю розрахунків, нестачею необхідної інформації та недостатнім сприйняттям змісту показників конкурентоспроможності. Беручи до уваги зазначене, а також результати попередніх теоретико-методологічних

узагальнень, можна сформулювати основні вимоги, які мають враховуватись при розробці методики оцінки конкурентоспроможності.

По-перше, необхідно, щоб розроблений методичний підхід відповідав наявним у підприємства інформаційним ресурсам та рівню підготовки персоналу. Це вимагає адаптації методики до подальшої автоматизації на базі спеціалізованого програмного забезпечення. По-друге, результати оцінювання мають легко інтерпретуватись, що дасть можливість використовувати їх в управлінні конкурентоспроможністю. І, по-третє, запропонований показник має відповідати сутності конкурентоспроможності, а його компоненти – ієрархічній структурі процесу її формування.

Враховуючи природу конкурентоспроможності підприємства, можна стверджувати, що однією із основних характеристик її показника є відносність. Це пояснюється тим, що аналіз конкурентоспроможності передбачає порівняння підприємства із його конкурентами. Колектив авторів на чолі із О. Янковим конкурентоспроможність визначають як латентний показник, який неможливо виміряти без врахування величини чинників-симптомів [1, с. 38]. Отже, в узагальненому показнику конкурентоспроможності інтегруються фактори, що її формують.

Для обґрунтування вибору методів оцінки конкурентоспроможності їх необхідно класифікувати. Спільним для більшості науковців є розподіл методів на якісні або неформалізовані (характеризуються дискретністю та низьким рівнем математичної формалізації результативних оцінок, високим ступенем суб'єктивізму) і кількісні (передбачають неперервність, високий ступінь математичної формалізації та об'єктивність результатів) [1, 2, с. 40; 3, с. 14]. Можливість жорсткої формалізації та чіткість інтерпретації результатів визначають переваги кількісних (розрахункових) методів. Однак, у разі неможливості числового вимірювання окремих факторів конкурентоспроможності застосовуються якісні методи.

Найпростішими для практичної реалізації є матричні методи. Вони ґрунтуються на побудові матриць, що містять значення кількох основних показників-факторів конкурентоспроможності підприємства (зазвичай це частка ринку та темпи його зміни). Як правило такі матриці (наприклад, матриці *BCG, GE/McKinsey, Shell/DPM, Hofer/Schendel, ADL/LC, Хінтерхубера*) використовують закордонні компанії. Переваги та недоліки матричних методів висвітлені В. Зіновчуком [4]. Узагальнюючи результати його досліджень, зазначимо, що основною перевагою цих методів є відносна простота застосування і наочність результатів.

Проте, вони враховують лише ринкові фактори, ігноруючи чинники сфер ресурсного забезпечення, виробництва та управління. Інша перешкода їх використанню у процесі оцінки конкурентоспроможності пов'язана із не адаптованістю до особливостей функціонування малих та середніх сільськогосподарських підприємств і складність (а інколи і неможливість) кількісного вимірювання їх частки ринку та темпів її зміни. Відмінною рисою матричних методів є те, що вони хоч і орієнтовані на якісну оцінку міцності конкурентних позицій підприємства, але не надають числових характеристик

безпосередньо рівню конкурентоспроможності.

Крім того, до якісних методів оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства інколи відносять матрицю конкурентних стратегій М. Портера, що базується на підході аналізу ланцюга вартості. В її основі лежать результати аналізу п'яти сил конкуренції (постачальників, потенційних та фактично існуючих конкурентів, покупців і товарів-замінників), переваг стратегій конкурентної боротьби та результатів обґрунтування ланцюга створення цінностей (первинних і вторинних дій, що створюють цінність суб'єкта господарювання) [5]. Наведений підхід передбачає проведення стратегічного аналізу поточних і перспективних позицій підприємства на ринку конкретного виду продукції з метою вибору стратегії боротьби із виявленими силами конкуренції. Однак, у такий спосіб неможливо оцінити рівень конкурентоспроможності підприємства (тобто, дати відповідь на запитання, чи конкурентоспроможним воно є). Те ж саме стосується методу SWOT-аналізу.

Для полегшення сприйняття результатів оцінки використовують графічні методи, які передбачають побудову радіальних діаграм. На осях з радіальними оціночними шкалами відкладаються значення показників-факторів конкурентоспроможності як підприємства, так і його конкурентів [6, с. 103-104; 7]. Слід зазначити, що графічні методи зазвичай використовуються не для оцінювання рівня конкурентоспроможності, а з метою графічного відображення її результатів. У такому випадку відносити графічні методи до оціночних, на нашу думку, методологічно невірно. Водночас, на основі спроектованих на радіальній діаграмі факторів конкурентоспроможності можна обчислити значення інтегрального показника, яке дорівнюватиме площі отриманої геометричної фігури [8]. Проте, отриманий показник конкурентоспроможності не враховує різну вагомість окремих факторів [9]. Викривлення результатів оцінювання спричиняє і залежність від послідовності розташування осей факторів [10, с. 54].

Література

1. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с.

2. Рибницький, Д. О., Городня, Т. А. Сучасні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20. С. 227-230.

3. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення / за ред. І. В. Крючкової. Київ : Основа, 2007. 488 с.

4. Zinovchuk, V. The Matrix Methods and Models in Marketing Analysis and Planning. *Вісник ЖНАЕУ*. 2016. № 1 (54), т. 2. С. 20–29.

5. Портер, М. Е. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов : пер. с англ. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2005. 454 с.

6. Горшкова, Т. Ю. Методи розрахунку конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Дніпропетровського університету*. Сер. Економіка. 2012. № 6 (1). С. 101-106.

7. Якименко, Р. А., Погребняк, А. Ю. Оцінка конкурентоспроможності промислових підприємств. Актуальні проблеми економіки та управління. 2013. Вип. 7. URL : http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2013-23.pdf
8. Пєтєшова, Т. А. Методичні підходи до оцінки рівня конкурентних переваг і конкурентоспроможності підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр.* / ДНУ. 2010. Вип. 261, т. IV. С. 908-918.
9. Маркіна, І. А., Іванюта, В. Ф., Іванюта, П. В. Методологічне забезпечення оцінки конкурентоспроможності підприємств в умовах вступу України в СОТ і ЄС: монографія. Полтава: ПУСКУ, 2009. 168 с.
10. Літвінова, В. О. Графічні методи дослідження у аналізі рівня конкурентоспроможності продукції. *БізнесІнформ.* 2012. № 4. С. 53-56.

Коваль С.В.
к.е.н., доцент
Шершень Ю. В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

СУТЬ І МІСЦЕ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

В умовах становлення та розвитку ринкової економіки підвищення ефективності виробництва, розподілу, обміну і споживання суспільно необхідного продукту неможливе без організації належної системи контролю. В економічній енциклопедії зазначається, що «контроль – це елемент управління економічними об'єктами і процесами, який полягає у нагляді за ними з метою перевірки їх відповідності стану, передбаченому законами, юридичними нормативними актами, а також програмами, планами, договорами, проектами, угодами. З іншого боку, це контроль за об'єктом, реальна влада, зосередження прав управління в одних руках » [1, с. 829].

Результати дослідження думок провідних вчених показують, що деякі з них внутрішньогосподарський контроль вважають підвидом контролю власника (М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Л.В. Дікань, Б.Ф. Усач, інші – окремим видом поряд з державним та незалежним (аудиторським) контролем (В.В. Бурцев, Н.І. Дорош, Є.В. Калюга, Н.П. Кузик, Л.П. Кулаковська, В.М. Мурашко, М.І. Протасов, О.І. Шапіро, Л.С. Шатковська. Але обидві групи вчених визначальною рисою даного виду контролю називають те, що він є внутрішнім, тобто суб'єкти здійснення контролю та об'єкти, на які він направлений, знаходяться в межах однієї й тієї ж господарської одиниці.

Державний контроль можуть здійснювати як органи державної влади загального призначення так і спеціалізовані органи контролю. Контроль, що здійснюється міністерствами, відомствами у межах своєї сфери управління або за окремими галузями народного господарства, називається відомчим

контролем. Іноді зустрічаються й інші його назви – галузевий, внутрішньосистемний, внутрішньовідомчий. Незважаючи на те, що у деяких назвах вказується належність даного виду контролю до внутрішнього, по відношенню до окремого суб'єкта господарювання (підприємства) такий контроль є зовнішнім. Слово «внутрішній» вказує на обмеженість контролюючих дій рамками окремого міністерства чи відомства – власника, у підпорядкуванні якого знаходяться підконтрольні суб'єкти. У зв'язку з цим, відомчий контроль є одним із видів контролю власника. Так, у галузі сільського господарства даний вид контролю поширюється на ті суб'єкти, що перебувають у підпорядкуванні Міністерства аграрної політики України.

Таким чином, синтезуючи дослідження провідних вчених, місце внутрішньогосподарського контролю в системі економічного можна визначити за допомогою схеми (рис. 1).

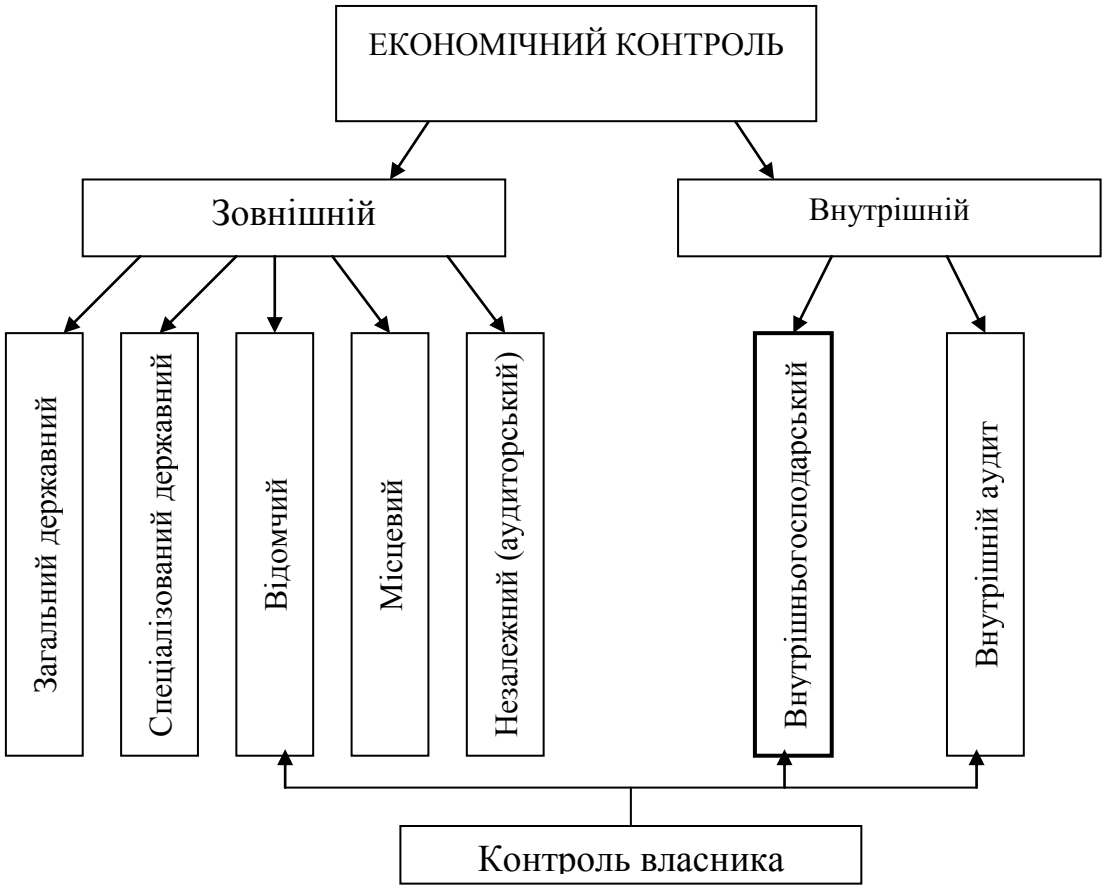

Рис. 1. Місце внутрішньогосподарського контролю в системі економічного контролю

До внутрішнього економічного контролю вважаємо за доцільне віднести внутрішньогосподарський контроль і внутрішній аудит, окремі підвиди контролю власника. Внутрішньогосподарський контроль здійснюється окремими суб'єктами підприємства (керівниками різних ланок управління, бухгалтерською, економічною службами, технологами, ревізійною комісією, спостережною радою тощо). Внутрішній аудит проводить окремий спеціальний підрозділ підприємства – відділ внутрішнього аудиту або внутрішній аудитор.

Проте, у будь-якому випадку слід мати на увазі, що «внутрішній контроль» може розглядатися не лише щодо окремого підприємства, але і як «внутрішній відомчий контроль». Тому внутрішньогосподарський контроль є складовою загальної підсистеми внутрішнього контролю.

Необхідність у подальшому розвитку та вдосконаленні внутрішньогосподарського контролю зумовлюється тим, що в ринкових умовах вище управління підприємства безпосередньо не займається контролем повсякденної діяльності, а власники підприємства нерідко взагалі відокремлені від його діяльності. Зважаючи на це, вищому керівництву необхідна інформація про діяльність нижчих рівнів управління, підтвердження достовірності звітів керівників структурних підрозділів, а власникам – інформація про ефективність управління господарськими та фінансовими ресурсами. Це завдання в сучасних умовах не може виконати ні державний, ні незалежний аудиторський контроль, оскільки вони носять дискретний (періодичний) характер. І лише налагоджена система внутрішньогосподарського контролю охоплює всю господарську діяльність структурних підрозділів і підприємства в цілому, забезпечує збереження власності, суттєво впливає на виявлення та мобілізацію резервів виробництва, сприяє підвищенню ефективності та якості роботи, виявленню причин і умов виникнення втрат, нестач, крадіжок [2, с. 218].

Крім того, додатковими факторами необхідності подальшого розвитку внутрішньогосподарського контролю в аграрних підприємствах, на нашу думку, є наступні:

1. Фактор невизначеності. Нестабільність як зовнішніх (наявність конкуренції, нестабільна цінова політика, пошук ринків збуту, політична ситуація та ін.), так і внутрішніх факторів (обсяги виробництва, заборгованості по заробітній платі, рівень забезпеченості технікою та ін.) спричиняють додаткові вимоги до системи управління виробництвом. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення системи управління та контролю як її складового елемента, які забезпечували б гнучкість і надійність функціонування підприємства.

2. Фактор ефективності. Внутрішньогосподарський контроль дає змогу оперативно дізнатися, які напрямки діяльності підприємства є найефективнішими та перспективними, й у відповідності до цього скоригувати дії керівництва, спрямувавши їх на використання сприятливих можливостей.

3. Фактор децентралізації. Сучасні підприємства вирізняються складністю структури, а керівники середніх ланок управління – достатньо високим рівнем кваліфікації, тому керівнику підприємства не завжди доцільно вникати у деталі та проблеми, делегуючи їх вирішення своїм підлеглим. Ефективність таких рішень і забезпечує система внутрішньогосподарського контролю.

4. Інформаційний фактор. Суттєві зміни в організації та методології системи інформаційного забезпечення в зв'язку з процесами тотальної комп'ютеризації також зумовлюють необхідність існування оперативного й

ефективного внутрішньогосподарського контролю.

Невідповідність існуючої системи контролю запитам сучасної системи управління обумовила проведення досліджень, які пов'язані з уточненням суті внутрішньогосподарського контролю.

Список використаних джерел.

1. Економічна енциклопедія / [ред.-упоряд. С.В. Мочерний]. – К.: Академія, Тернопіль: Академія народного господарства, 2000. – Т. 1. – 2000. – 864 с.

2. Рибалко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль як фактор підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств / Л.В. Рибалко // Державна політика та стратегія реформування економіки України в XXI сторіччі: Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава: ПДАА, 2007. – С. 218-220.

Ковтун В.А.
к. с.-г.н., доцент
Родчин О.О.
здобувач другого рівня вищої освіти
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПОРІВНЯННЯ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ І РЕЗУЛЬТАТІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Рослинництво є важливою галуззю аграрного сектору економіки та джерелом прибутків аграрних підприємств. Збільшення обсягів виробництва продукції галузі та покращення її якості є актуальним питанням. Стан виробництва її характеризується ефективністю, ступенем використання досягнень науково-технічного прогресу, місцем і роллю робітника у виробничому процесі. Сучасна аграрна політика спрямована на підвищення економічної ефективності аграрного виробництва на основі вдосконалення економічних відносин між галузями в системі агропромислового комплексу. Це передбачає створення системи цін на продукцію агропромислового комплексу, яка б орієнтувала всі його ланки на високі кінцеві результати і створювала умови для роботи аграрних та переробних підприємств на принципах господарського розрахунку і самофінансування.

В умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Ця проблема посилюється під впливом інфляції, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно порівнювати з майбутніми витратами, що значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища.

Обмеженість виробничих ресурсів, що використовуються в сільському господарстві, та необхідність задоволення дедалі зростаючих потреб населення вимагають підвищення ефективності аграрного виробництва. Цього можна досягти створенням регульованої ринкової економіки,

відповідного механізму господарювання та забезпеченням рівноправності всіх форм власності [1].

Підвищення ефективності виробництва означає, що на кожну одиницю витрат і застосованих ресурсів одержують більше продукції і доходу. А це має велике значення як для всього народного господарства, так і для кожного аграпрного підприємства та населення країни.

По-перше, чим менше праці і ресурсів витрачається на одиницю продукції, тим більше її можна одержати при тих же засобах і продукція рослинництва буде дешевшою. Підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва сприяє збільшенню виробництва рослинницької продукції і повнішому задоволенню потреб населення.

По-друге, ефективність аграрного виробництва впливає на рівень роздрібних цін на продукти харчування і товари широкого вжитку, виготовлені із сільськогосподарської сировини. Рівень цін тісно пов'язаний із суспільно необхідними витратами на виробництво продукції. Підвищення ефективності та зниження собівартості створюють умови для зниження роздрібних цін.

По-третє, підвищення ефективності виробництва впливає на збільшення доходів та рентабельності аграрних підприємств.

При оцінці економічної ефективності виробництва рослинницької продукції в колективних, державних і міжгосподарських підприємствах і об'єднаннях необхідно правильно визначати систему взаємозв'язаних показників, які повинні найбільш об'єктивно відображувати її рівень.

Для оцінки економічної ефективності діяльності аграрних підприємств використовують натуральні і вартісні показники. Натуральні показники є вихідними для її визначення. Адже урожайність культури не повною мірою характеризує ступінь ефекту, одержаного в процесі виробництва, і відображає лише один бік досягнутої ефективності, використовуючи як натуральні, так і вартісні показники. Доцільно застосовувати натуральні показники виходу продукції з урахуванням її якості, які є вихідними при визначенні економічної ефективності аграрного виробництва. Показники урожайності культур досить об'єктивно характеризують рівень ефективності виробництва, проте вони не можуть бути єдиними для всього виробництва. Одні й ті самі рівні врожайності досягаються при різних витратах аграрного виробництва [2].

Для визначення економічної ефективності необхідно знати не лише розмір кінцевого результату, а й величину витрат на виробництво, зберігання та реалізації продукції, тобто якою ціною отримані ці результати. Один і той самий рівень урожайності може бути досягнутий при різних витратах, або при рівновеликих витратах досягається різна урожайність. Звідси для отримання об'єктивної оцінки ефективності необхідно також урахувати оцінку тих витрат, що дали змогу одержати ті чи інші результати.

Процес виробництва здійснюється через оптимальне та збалансоване поєднання факторів, що його визначають: засобів праці, предметів праці та робочої сили. Для визначення економічної ефективності аграрного виробництва необхідно насамперед одержаний результат порівняти з виробничими витратами

або ресурсами, що його створили. У процесі виробництва продукції рослинництва використовуються сільськогосподарські угіддя, засоби виробництва, робоча сила, а функціонування цих ресурсів пов'язане з виробничими витратами. Істотним чином на виробництво впливає фінансовий стан підприємства, а також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші переваги, що відображаються як нематеріальні ресурси. За оцінку витрат логічно взяти оцінку всіх перелічених ресурсів. Виходячи з цього можна дати таке визначення ефективності: ефективність підприємства являє собою комплексну оцінку кінцевих результатів використання основних і оборотних активів, трудових і фінансових ресурсів та нематеріальних активів за певний період часу.

Для одержання порівнянних величин витрат і результатів обсяг виробленої однорідної і різнойменної продукції рослинництва обчислюють у вартісному виразі. Найважливішими показниками, що характеризують обсяг її виробництва , є вартість валової і товарної продукції, на основі яких можна розрахувати чистий дохід, а також валовий та чистий прибуток. Основний критерій економічної ефективності застосовується на всіх рівнях — на підприємствах, у галузях, у народному господарстві в цілому і є орієнтиром при виборі найбільш раціональних варіантів використання ресурсів. У сільському господарстві ним є збільшення виробництва чистої продукції при найменших витратах засобів і праці на основі раціонального використання земельних, матеріальних, трудових ресурсів. Кінцевим ефектом тут є обсяг валової продукції без спожитих засобів виробництва (вартості насіння, амортизаційних відрахувань тощо) [3].

У сільському господарстві України, як і в інших сферах економіки, економічну ефективність слід розглядати в органічному зв'язку з досягненням соціальних результатів, соціального ефекту. Будь-які заходи, спрямовані на підвищення ефективності виробництва, необхідно оцінювати не тільки з економічних позицій, а й з урахуванням соціального результату (поліпшення умов праці, соціально-культурного обслуговування на селі, підвищення оплати праці тощо). При цьому велике значення має збереження навколишнього середовища, дотримання рівноваги в природі, що особливо важливо в зв'язку з прискоренням науково-технічного прогресу.

В умовах ринкових відносин зростає роль вартісних показників, які повніше враховують розвиток товарного обігу, сприяють зміцненню економічних зв'язків та госпрозрахунку.

Для порівняння економічної ефективності виробництва окремих видів продукції рослинництва використовують такі показники: виробництво валової продукції рослинництва з розрахунку на 1 га посіву, на одного середньорічного працівника, на 1 люд.-год, на 1 грн. виробничих витрат; чистий дохід і валовий та чистий прибуток на 1 га посіву, на 1 люд.-год, на 1 грн. виробничих витрат; рівень рентабельності виробництва, норма прибутку, рівень оплати праці на 1люд.-год., на одного середньорічного працівника. Економічну ефективність виробництва продукції одного виду (зерна, технічних культур, овочів, кормів) визначають за допомогою таких показників, як урожайність культури, затрати праці на 1 ц продукції,

собівартість 1 ц продукції, валовий та чистий прибуток у розрахунку на 1 га посіву, рівень рентабельності [4].

Список використаних джерел

1 Клименко А.А. Управління витратами на сільськогосподарських підприємствах / А.А. Клименко // Економіка та управління.–2009.–№ 4(8).– С. 51–57.

2. Дещенко О. В. Розвиток і ефективність виробництва продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] / О. В. Дещенко // Режим доступу до статті: www.nbuv.gov.ua/portal/ chem_biol/nvnau/2009_142_2/09dov.pdf .- С. 1-4.

3. Бражевська Г. М. Техніко-технологічне забезпечення виробництва продукції рослинництва / Г. М. Бражевська // Економіка АПК. - 2009. - №12. - С.49-52.

4. Моссаковський В.Б. Система контролю витрат виробництва за сучасних умов / В.Б. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 9. – С. 29–34.

Ковтун В.А.
к. с.-г.н., доцент
Степаненко А.С.
здобувач дугого рівня вищої освіти
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ БАЛАНСУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз ліквідності балансу стає необхідним в умовах ринкових відносин через посилення конкурентної боротьби та необхідність визначення платоспроможності підприємства. Під платоспроможністю підприємства розуміють його здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання. Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами термін перетворення яких у гроші повинен відповідати терміну погашення зобов'язань. Ліквідність - поняття більш широке, ніж платоспроможність.

Від ліквідності балансу треба відрізняти ліквідність активів. Рівень ліквідності активів пов'язаний із часом, необхідним для перетворення їх у грошові засоби, чим менше часу необхідно для перетворення даного виду активів у гроші, тим вища його ліквідність. Ліквідність балансу залежить від співвідношення різних за ліквідністю активів. Суттєвим при цьому є й термін відповідних зобов'язань [1].

Залежно від ступеня ліквідності, швидкості перетворення в грошові засоби, активи підприємства поділяють на такі групи:

- найбільш ліквідні активи ($А_1$) - до них належать усі статті грошових коштів і короткострокові фінансові вкладення ;
- швидко реалізовані активи ($А_2$) - дебіторська заборгованість та інші оборотні активи;
- повільно реалізовані активи (Аз) - статті розділу II активу "Запаси", а також статті "Довгострокові фінансові інвестиції" та "Довгострокова дебіторська заборгованість" з розділу I активу балансу;

- важко реалізовані активи ($А_4$) - статті розділу I активу "Основні засоби " за винятком статей, включених до попередньої групи.

Пасиви балансу групуються за ступенем терміновості їх оплати:

- найбільш термінові зобов'язання ($П_1$) - до них належать короткострокова кредиторська заборгованість за розділом II1 пасиву, а також поточні зобов’язання за рахунками;

- короткострокові пасиви ($П_2$) - короткострокові кредити та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, - розділ II1 пасиву, крім статей, включених до попередньої групи;

- довгострокові пасиви (Пз) - довгострокові кредити і зобов'язання й суми розділу II пасиву "Довгострокові зобов’язання і забезпечення";

- постійні пасиви (Ш) - статті розділу I пасиву "Власний капітал", розділ II1 пасиву "Доходи майбутніх періодів". Для загального балансу активу і пасиву підсумки цієї групи зменшуються на суму іммобілізації оборотних засобів за статтями розділу II активу [2].

Для ліквідності балансу треба зіставити підсумки наведених даних за активом і пасивом. Баланс вважається абсолютно ліквідним, коли має місце така ситуація: $А_1 > П_1$; $А2 > П_2$; $АЗ > П_2$; $А4 < П_4$.

Зіставлення найбільш ліквідних засобів і швидко реалізованих активів у найбільш терміновими зобов'язаннями і короткостроковими пасивами дають змогу визначити поточну ліквідність. Порівняння повільно реалізованих активів з довгостроковими пасивами відображають перспективну ліквідність. Поточна ліквідність показує платоспроможність підприємства на найближчий час. Перспективна ліквідність - це прогноз платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів [3].

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує, наскільки обсяг поточних зобов’язань за кредитами і розрахунками може бути погашений за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів, чи здатний позичальник взагалі розрахуватися по своїх боргових зобов'язаннях. Оптимальне теоретичне значення показника - не менше ніж 2,0. Коефіцієнт поточної ліквідності - показує, в якій мірі оборотні активи покривають короткострокові зобов'язання, наскільки короткострокові зобов’язання можуть бути погашені швидко ліквідними активами. Оптимальне теоретичне значення показника - не менше ніж 0,5 Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує, наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути негайно погашені швидко ліквідними коштами та цінними паперами. Оптимальне теоретичне значення показника - не менше ніж 2,0. Фінансова стійкість - це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечувати фінансування та незалежність його від зовнішніх залучених джерел формування активів [4].

Найбільш загальним показником фінансової стійкості є надлишки та нестатки джерел засобів для формування оборотних активів, що розраховується як різниця величини джерел засобів і відповідної величини запасів і витрат. Перший показник - наявність власних оборотних засобів,

визначається як різниця величини джерел власного капіталу та величини необоротних активів. Другий показник - наявність власних і довгострокових зобов'язань джерел формування запасів і витрат, отримується збільшенням попереднього показника на суму довгострокових кредитів і позикових засобів. Третій показник - загальна величина головних джерел формування запасів і витрат; дорівнює сумі попереднього показника та величини короткострокових кредитів і позикових засобів:

Кожний із наведених показників наявності джерел формування запасів і витрат має бути зменшений ну суму іммобілізації оборотних засобів у складі інших дебіторів та інших оборотних активів. Цим трьом показникам наявності формування запасів і витрат відповідають три показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування. Це: надлишок або нестаток власних оборотних засобів, власних і довгострокових зобов'язань джерел формування запасів і витрат та загальної величини головних джерел формування і витрат. Показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування дають класифікацію фінансові ситуації за ступенем стійкості [2].

При ідентифікації типу фінансової ситуації використовують тримірний показник. Можливе визначення чотирьох типів фінансових ситуацій:

1. Абсолютна стійкість фінансового стану, яка задається такими умовами:

$$ОЗвл \geq 0;\ ОЗвлд \geq 0;\ ОЗ \geq 0. \qquad (1)$$

2. Нормальна стійкість фінансового стану підприємства, яка гарантує платоспроможність:

$$ОЗвл < 0;\ ОЗвлд \geq 0;\ ОЗ \geq 0. \qquad (2)$$

3. Нестійкий фінансовий стан пов'язаний з порушенням платоспроможності, за якої ще існує можливість установлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних засобів і збільшення оборотних запасів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів і позикових засобів:

$$ОЗвл < 0;\ ОЗвлд < 0;\ ОЗ \geq 0. \qquad (3)$$

Фінансова нестійкість вважається у такій ситуації допустимою, якщо величина довгострокових кредитів і позикових засобів, що залучається для формування запасів і витрат, не перевищує сумарної вартості виробничих запасів, готової продукції і товарів, тобто якщо виконуються такі умови:

- виробничі запаси плюс готова продукція і товари (за собівартістю) більші або дорівнюють короткостроковим кредитам і позиковим засобам, які беруть участь у формуванні запасів і витрат;

- вартість незавершеного виробництва плюс витрати майбутніх періодів або дорівнюють сумі позикових і довгострокових джерел формування запасів і витрат. Якщо ці умови не виконуються, то фінансова нестійкість є ненормальною.

4. Кризовий фінансовий стан, при якому підприємство перебуває на межі банкрутства грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення і дебіторська заборгованість не покривають навіть цієї кредиторської заборгованості:

$$ОЗвл < 0;\ ОЗвлд < 0;\ ОЗ < 0. \qquad (4)$$

В умовах обмеженості ресурсів підприємцю постійно доводиться

обирати оптимальні співвідношення між набором економічних ресурсів та обсягами виробництва [1].

Список використаних джерел

1. Цал Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал Цалко // Фінансовий аналіз. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 566 с.

2. Супіханов Б. К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах / Б. К. Супіханов //Економіка АПК. – 2013. – №5.-С. 19-23

3. Ковальчук Т.М. Діагностичний аналіз в системі управління підприємством: методологія та методика / Т.М. Ковальчук // Економіка АПК, №2. – 2005.- С. 59-63.

4. Рудницька О.М. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств / О.М. Рудницька, Я.Р. Біленська/ [Електронний ресурс]. — http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2009_649/19.pdf

Кононець Н.Г.
асистент,
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг на національному та міжнародних ринках є одним з найважливіших завдань в сучасних умовах реформування економіки України. Однією з основних складових процесу, що забезпечує успішне функціонування підприємств є інноваційна діяльність, що потребує прискорення розвитку інноваційних процесів на підприємствах різних форм власності.

Протягом останніх років Урядом було прийнято ряд рішень, постанов та державних програм, які були спрямовані на підвищення інноваційної результативності діяльності підприємств, більшість з яких реалізувати в повному обсязі в реальній економічній ситуації не вдалося. Розв’язання економічних суперечностей між інтересами держави та орієнтованими на інноваційний шлях розвитку підприємствами потребує подальших досліджень[4].

Метою дослідження є оцінка стану інноваційного розвитку підприємств України, визначення головних перешкод їх діяльності та можливих шляхів розвитку, за яких підприємства зможуть активно впроваджувати в виробництво інноваційні розробки. Головними проблемами, що стримують інноваційний процес на підприємствах України можна назвати:

1) недостатню кількість фінансів для забезпечення наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок. Фінансування в більшості відбувається за рахунок самих підприємств;

2) відсутність належної підтримки з боку держави, державних гарантій, страхування та стимулювання інноваційної діяльності;

3) міграцію наукових працівників. Щорічно через цю тенденцію Україна втрачає близько 1 млн дол. [1].

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах в Україні за 2012–2017 рр. [2].

Роки	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	11.5	12.8	13.6	13.6	12.1	15.2
Впроваджено нових технологічних процесів, од.	2043	2510	2188	1576	1743	1217
У т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	479	517	554	502	447	458
Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, од.	2408	3238	3403	3118	3661	3136
з них нові види техніки	663	897	942	809	1314	966

За даними таблиці 1, бачимо, що незважаючи на перешкоди зазначені вище, в України є великий потенціал для успішного інноваційного розвитку. В період 2012–2017 рр. спостерігалось зростання кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації, їх питома вага у 2017 р. збільшилася на 3,7 %, порівняно із 2012 р. Кількість нових технологічних процесів за аналогічний період скоротилася на 826 одиниць, також відбулося скорочення маловідходних, ресурсозберігаючих – на 21 одиницю та значний приріст виробництва інноваційних видів продукції – із 2408 найменувань у 2012 р. до 3136 – у 2017 р., тобто на 728 найменувань. Виробництво нових видів техніки за аналізований період збільшилось на 303 найменування.

Для вирішення існуючих проблем з інноваційного розвитку підприємств, можна запропонувати наступний комплекс організаційно-економічних заходів з боку держави:

– покращення фінансового забезпечення шляхом встановлення податкових знижок, надання пільгових кредитів, використання прискорених методів амортизації обладнання;

– забезпечення сприятливого клімату для створення власних наукомістких виробництв повного циклу завдяки використанню різних форм державної підтримки, зокрема впровадження системи державних гарантій і страхування інноваційної діяльності, грантів, розробки і за діяння механізму технічнологічної підтримки та передачі у користування приватних підприємств державних технологій і ноу-хау, що сприятиме зниженню витрат [3];

– розвиток інноваційної інфраструктури шляхом створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних процесів, а також підтримка діяльності виробничо-технологічних, інноваційних та наукових структур.

Отже, можемо зробити висновок, що рівень використання інноваційного потенціалу в Україні є недостатнім, тому розвиток інноваційної діяльності повинен стати невід’ємною складовою частиною реформування економіки країни. Впровадження запропонованих вище змін дасть можливість суттєво підняти рівень інноваційної діяльності підприємств і слугуватиме надійним підґрунтям для модернізації та інтеграції України до

європейського і світового ринку.

Список використаних джерел:

1. Карінцева О. І. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку промислових підприємст [Електронний ресурс] / О. І. Карінцева, П. С. Матвєєв // Матеріали Міжнародної науково - практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф. – 2014. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/36876/1/Karintseva2.pdf.

2. Діагностика факторів інноваційного розвитку підприємства [Електронний ресурс] / Р. М.Скриньковський, Г. Павловські, Н. Р. Костюк, О. О. Коропецький // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2017. – Режим доступу: http://oaji.net/articles/2017/728-1496223166.pdf.

3. Слободяник С. С. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності вітчизняних [Електронний ресурс] / С. С. Слободяник // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2013. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_ekon_2013_2_15.

4. Маслак О.І. Стратегія диверсифікації інноваційного розвитку промисловості України/ О.І.Маслак, Л.Т.Шевчук [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://irr. org. ua/publication/spublish. Php

5. Maslak O., Grishko N., Hlazunova O., Vorobiova K. Approaches to the management of the costs of innovation activity of mining enterprises: aspects of economic security / Науковий вісник НГУ, 2017, № 5. – С. 116–124

Круковська О.В.
к.е.н., доцент
Лазарева К. І.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ АУДИТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Початок стагнації економіки України, призупинення діяльності й розвитку багатьох підприємств за умов економічної та фінансової кризи зумовлює необхідність пошуку нових підходів до прийняття зважених управлінських рішень, до радикальних змін у плануванні, обліку та контролю виробничо-господарської діяльності, трансформації системи управління у бізнес-середовищі. Це стало поштовхом до виникнення системи професійного незалежного аудиту як обов’язкової частини цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни.

Усучасних умовах під час прийняття ефективних рішень необхідно вміти адекватно оцінювати й швидко реагувати на зміну зовнішніх і внутрішніх умов господарювання. Тому ступінь достовірності й повноти економічної інформації, що може всебічно описати й оцінити процеси, що відбуваються, як навколо підприємства, тобто на макрорівні, так і всередині

має важливе значення. Перед вітчизняними підприємствами в умовах конкуренції і транснаціоналізації постає завдання структурної перебудови системи корпоративного управління з метою забезпечення конкурентоспроможності, ефективного функціонування та розвитку бізнес-структур. Результати дослідження доводять, що найкращим на сьогодні інструментом ринкових перебудов діяльності суб'єктів господарювання є впровадження системи внутрішнього аудиту та використання послуг незалежних аудиторських фірм.

Більше 20 років в Україні існує система незалежного аудиту подібна країнам з ринковою економікою. З року в рік динамічно вдосконалюється інфраструктура, забезпечення та функціонування цієї системи. Але, на жаль, аудиторські фірми, навіть сьогодні стикаються з такими невизначеними питаннями, що стосуються розроблення базової теорії аудиту; опрацювання стратегій формування конкурентних переваг аудиторських фірм; формування методологічних засад і методичних аспектів проектування траєкторії розвитку професійного аудиту; конструювання оптимальної структури аудиторських фірм для визначення національної моделі промислового зростання країни.

Проблеми розвитку аудиту як науки висвітлюються багатьма науковцями, зокрема Ф.Ф. Бутинцем, Г.М. Давидовим, Н.І. Дорош, М.В. Кужельним, О.А. Петрик, О.Ю. Редько, В.В. Сопком, В.О. Шевчуком та іншими. Багато з них зазначають, що аудит як наука, вже себе затвердив і за цією наукою майбутнє, але існує ще багато проблем, а саме: підвищення рівня професійної компетентності аудиторів, організація контролю якості аудиторських робіт та послуг, розвиток правового поля аудиту в підприємництві, забезпечення реальної професійної незалежності аудитора та інше.

Результати дослідження доводять, що успішний розвиток аудиту можливий за умови вирішення і такої проблеми як проблема сучасного аудитора та довіри до нього. Питання вибору аудитора – це, по-перше, питання довіри. Тобто перед тим як клієнт вирішить надати інформацію аудитору, він повинен бути впевнений, що в аудитора вистачить сил і можливостей зберегти в конфіденційності. Це, звичайно, пов'язано з професіоналізмом аудитора та юридичним захистом його діяльності.

Серйозну стурбованість також викликає якість роботи більшості українських аудиторських фірм. Це питання порушується не лише користувачами аудиторських послуг і державними органами, але й самими аудиторами, які зацікавлені у сталому розвитку ринку аудиторських послуг, підвищенні іміджу аудиторської професії.

Критерієм якості під час проведення аудиту вважається виконання аудиторами вимог міжнародних стандартів аудиту. Однак суворе дотриманнястандартів пов'язане із збільшенням працезатрат аудиторів, збором додаткової інформації, документуванням процесу перевірки, розрахунками. Але такі затрати рідко відшкодовуються замовником. Для вирішення таких проблем аудиторські фірми намагаються враховувати рівень професійної компетентності своїх співробітників у вигляді кваліфікаційних

вимог, що висуваються до посад, передбачених структурою їх управління.

Поряд з цим обов'язковими умовами якісного проведення аудиту, планування і документування цього процесу Аудиторською палатою України затверджено вимоги обов'язковості таких елементів організації процесу аудиту. Ще одним з основних напрямів підвищення якості аудиту є розроблення внутріфірмових стандартів аудиту, аудиторської документації тощо.

Поряд з названими вище, існує серйозна проблема формування ціни на аудиторські послуги, а саме в частині методики її визначення. Єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми в Україні не існує, тому аудитори часто використовують власну систему ціноутворювання. Найчастіше така система заснована на визначенні кількості відпрацьованих людино-годин або обсягу виконаних робіт. Основною проблемою під час проведення оцінювання послуг аудитора є можливість завищення або заниження їх вартості, а це певною мірою насторожує замовника, особливо при його першому зверненні до аудиторської фірми.

Також одним із проблемних питань на сьогодні є спроби з боку законодавців скасувати або значно звузити аудиторську діяльність, обов'язковість аудиту, усунути від аудиту приватних підприємців та малі приватні фірми тощо. Ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення проблем, які мають місце у професійній діяльності аудиторів, аудиторських фірм і роблять неможливим успішний розвиток аудиту.

На основі вищевикладеного, ми вважаємо, що основними напрямами розвитку аудиторської діяльності в Україні можуть стати:

1. Розроблення механізму практичного застосування МСА в Україні, створення до них коментарів у повному обсязі.

2. Внесення необхідних змін і доповнень до Закону України «Про аудиторську діяльність» з метою приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які безпосередньо чи опосередковано впливають на регулювання аудиторської діяльності та розширення переліку підприємств, для яких щорічна аудиторська перевірка обов'язкова, а це, у свою чергу, збільшить ринок аудиторських послуг, а також введення додаткових положень, які б більш чітко унормували відносини аудитора та клієнта.

3. Використовуючи узагальнений практичний досвід роботи міжнародних і вітчизняних аудиторських фірм, розроблення Типових методик аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств у розрізі галузей їх діяльності (банківська, торговельна, страхова, хімічна, металургійна, харчова, легка промисловості, будівельна тощо).

4. Поглиблення співпраці професійних організацій аудиторів України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів і аудиторів.

5. Розроблення механізму ціноутворення на аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду з цього питання.

6. Зосередження зусилля професійних організацій на таких напрямах своєї діяльності, як: а) підтримка та розширення кваліфікації своїх членів; б) моніторинг якості та незалежності; в) популяризація в суспільстві професії, зокрема

фундаментальних принципів, таких як незалежність, чесність, об'єктивність.

Таким чином, в умовах формування ринкових відносин та різноманітності форм власності існує нагальна потреба в удосконаленні функцій управління процесом виробництва, що викликало потребу створення системи професійного незалежного аудиту. Аудитор стає все більш помітною особою в очах учасників акціонерних відносин, який формулює професійну думку про достовірність і відповідність законодавству тих документів, що безпосередньо або опосеред-ковано характеризують ефективність і прозорість господарської діяльності у корпоративному секторі економіки.

Список використаних джерел:

1.Закон України «Про аудиторську діяльність» - http://zakon.rada.gov.ua/

2.Т.А.Калінська «Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту» // Калінська Т.А.// Науково-виробничий журнал. – 2010. - № 3, С.20-22.

3.Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні // Регіональна економіка – 2007 - № 4 , С. 217 – 222

Круковська О.В.
к.е.н., доцент
Сальник О.Р.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИХ ПЕРЕВІРОК У ПРОЦЕСІ АУДИТУ

Під час здійснення аудиту проводять оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю. Серед сукупності методів господарського контролю єдиним способом контролю за збереженням майна та точністю даних, що надаються бухгалтерським обліком, була, є і залишається інвентаризація, тому місце в аудиторському процесі дуже вагоме.

У системі бухгалтерського обліку інвентаризація є обов'язковим, важливим, суттєвим і необхідним елементом методу. Інвентаризації, як одному з елементів методу обліку, властива певна самостійність і незалежність від інших елементів. В обліковому циклі інвентаризація передує балансу і звітності [1].

Тому в процесі проведення перевірки аудитор за будь-яких обставин (навіть якщо планом аудиту проведення інвентаризації не передбачено) повинен оцінити стан інвентаризаційної роботи на підприємстві та перевірити достовірність результатів раніше проведених інвентаризацій. Перш за все, перевіряється наказ про облікову політику підприємства, в якому повинні бути зазначені види об'єктів та кількість запланованих інвентаризації.

До об'єктів аудиту відносять документацію інвентаризації необоротних активів, запасів, коштів, розрахунків та інших активів власного капіталу та

забезпечення зобов'язань, довгострокових зобов'язань, витрат за елементами, витрат діяльності та даних із позабалансових рахунків. До таких документів відносять:

-інвентаризаційні відомості;

-порівняльні відомості; акти контрольної перевірки інвентаризації цінностей;

-книги реєстрації контрольних перевірок нвентаризації; -відомості результатів інвентаризації [2].

Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань підприємства слід передбачити в наказі про облікову політику. В ньому повинні бути зазначені види інвентаризацій, що проводяться (планова, раптова, при зміні матеріально відповідальних осіб тощо), терміни проведення зазначених в інвентаризації.

Відповідальність за організацію інвентаризації несе керівник підприємства, який повинен створити необхідні умови для її проведення у стислі строки, визначити об'єкти, кількість і строки проведення інвентаризацій, крім випадків, коли проведення інвентаризацій є обов'язковим.

Аудитор перевіряє чи дотримується керівництво підприємства діючих нормативних актів, які регламентують кількість інвентаризації та визначають об'єкти інвентаризації. Аудитор повинен перевірити, чи мали місце протягом періоду перевірки події, за якими проведення інвентаризації є обов'язковими. Поряд з цим аудитор повинен отримати і проаналізувати інформацію про результати останньої інвентаризації, пояснення матеріально відповідальної особи по недостачах, лишках і втратах та з'ясувати причини їх виникнення. Це має значення для полегшення подальшої перевірки документів і підвищення якості аудиту. Отже, сутність аудиторського дослідження стану інвентаризаційної роботи полягає в перевірці: стану інвентаризаційної роботи і якості проведених інвентаризацій на підприємствах; виконання плану проведення інвентаризацій; правильності виведення результатів інвентаризацій та відображення їх в обліку; своєчасності та повноти вжитих заходів щодо усунення виявлених недоліків.

Аудитор, проглядаючи інвентаризаційні описи, повинен звертати увагу на наявність необумовлених виправлень, зроблених в них, особливо на останні рядки. Крім того, вибірково перевіряється правильність підрахунку натуральних показників та підрахунки підсумків. Шляхом ретельного вивчення матеріалів інвентаризації аудитор встановлює обґрунтованість рішень інвентаризаційних комісії та з'ясовує, чи правильно комісією вказані причини недостач, втрат, доцільність заходів, які були прийняті у відношенні до винних цьому осіб; своєчасність визначення результатів інвентаризації; чи не затримувалось порівняння фактичних залишків з даними обліку; чи оформлені результати інвентаризації протоколами комісій та чи затверджені ці протоколи керівником підприємства; чи правильно відрегульовані інвентаризаційні різниці між фактичними залишками та обліковими даними.

Визначаючи правильність списання природного збитку, аудитор повинен керуватися лише існуючими нормами та не виходити за їх межі. При

цьому необхідно встановити, чи правильно розрахований розмір природного збутку за встановленими нормами.

Так достовірність даних про наявність і рух основних засобів перевіряють зіставленням суми за інвентарною карткою із сумою в описі інвентарних карток. Також встановлюють відповідність даних аналітичного обліку їх залишку на рахунку на відповідні дати; відповідність залишків у Головній книзі з даними Балансу. Результати перевірки доцільно показувати у робочому документі аудитора.

Одним з недоліків аудиту в частині інвентаризації основних засобів є те, що часто аудитори ухиляються від присутності під час проведення інвентаризації на підприємстві (або ж не отримують дозвіл від керівництва підприємства щодо присутності під час проведення інвентаризації), а для надання висновків використовують результати вже проведеної інвентаризації.

Під час оцінювання якості інвентаризації особлива увага звертається на випадки, коли інвентаризаційні залишки запасів збігаються з обліковими даними, що може свідчити про формальне відношення до інвентаризації, по суті, це можна розцінювати як приховування можливих недостач та розкрадань.

Результати перевірки залишків і даних бухгалтерського обліку проводяться лише в порівняльних відомостях – найважливіших заключних документах, які складаються на результативній стадії інвентаризаційного процесу. Порядок регулювання інвентаризаційних різниць залежить від характеру та причин виявлених лишків, недостач, втрат та фактів псування майна.

Виходячи з аналізу показників порівняльних відомостей та пояснень матеріально відповідальних осіб, встановлюються обґрунтованість протоколів центральних інвентаризаційних комісій та законність здійснених регулювань та списань як, по суті, самої операції, так і з погляду повноважень посадових осіб, що затвердили ці списання.

З вищесказаного можна зробити висновок, що вдосконалення проведення аудиту інвентаризацій на підприємствах є досить актуальною темою, яка потребує детального розгляду і необхідних шляхів вирішення.

Список використаних джерел.

1.Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності „ Облік і аудит” вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 7- ме вид., доповн. і переробл. – Житомир : ПП „ Рута”, 2007 – 865 с.

2.Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика : навчальний посібник для вузів / М. Ф. Огійчук, І. Т. Новіков, І. І. Рагуліна. – К. : Алерта, 2010. – 584 с.

Осипенко С.М.
Науковий керівник – к.е.н., доцент,
Косенко А.В.
слухач оперативно-тактичного факультету
Національна академія національної гвардії України
м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У ВІЙСЬКОВІЙ ЧАСТИНІ

Внутрішній контроль — це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Внутрішній контроль у військових частинах має низку особливостей, які відрізняють його зміст, мету та організаційно-методичне забезпечення від внутрішнього контролю суб'єктів господарювання. Так, внутрішнім контролем військової частини є комплекс заходів, що застосовуються командиром для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності військової частини. Метою такого внутрішнього контролю є забезпечення достатньої впевненості командування у досягненні належного рівня економії, ефективності і результативності відповідно до поставлених цілей та завдань (визначених спроможностей); достовірності фінансової, статистичної і управлінської звітності; виконанні встановлених законодавством та керівництвом норм і правил; належному захисті активів від втрат, у тому числі внаслідок корупційних дій.

Іншими словами, внутрішній контроль є одним з основних елементів командування, який об'єднує окремі складові управління в єдину систему та дозволяє у визначені строки досягти поставлених цілей у законний та найбільш ефективний і результативний спосіб, з урахуванням ресурсних обмежень та інших ризиків [1].

Виділяють три рівні внутрішнього контролю військової частини: діяльність командування посадових осіб військової частини, інспектування та нагляд, внутрішній аудит. Отже, для належного функціонування внутрішнього контролю командир організовує створення системи внутрішнього контролю у військовій частині. Документальним підтвердженням запровадження системи внутрішнього контролю у військовій частині є Положення про внутрішній контроль у військовій частині, яке має визначати порядок здійснення внутрішнього контролю; опис всіх елементів контролю, з урахуванням специфіки військової частини; посадових осіб відповідальних за здійснення заходів внутрішнього контролю у кожній службі військової частини (з урахуванням сфери застосування внутрішнього контролю); інформацію про ризики (каталог ризиків) та план управління ризиками на відповідний рік, а також порядок проведення

моніторингу (самооцінки) внутрішнього контролю, періодичного уточнення каталогу і плану управління ризиками на відповідний рік.

Суб'єктом внутрішнього контролю є структурні підрозділи, окремі посадові особи військової частини. Об'єктами внутрішнього контролю є процеси (адміністративні, фінансово-господарські, технологічні та інші), здійснення яких забезпечується структурними підрозділами та посадовими особами військової частини, в межах відповідальності встановленої посадовими інструкціями та функціональними обов'язками.

Основними елементами внутрішнього контролю є:

- внутрішнє середовище (середовище контролю) – це існуючі у військовій частині процеси, операції, регламенти, структури та розподіл повноважень щодо їх виконання, правила та принципи управління людськими ресурсами, які спрямовані на виконання поставлених завдань з метою досягнення визначених цілей;
- управління ризиками – це діяльність, що пов'язана з визначенням (ідентифікацією) та оцінкою ризиків для найбільш раннього виявлення можливих порушень та недоліків, неефективного використання ресурсів під час виконання суб'єктами внутрішнього контролю функцій, процесів та операцій;
- заходи контролю – це сукупність запроваджених у військовій частині управлінських дій, які здійснюються визначеними посадовими особами для впливу на ризики з метою досягнення мети та стратегічних цілей;
- інформація та комунікація – це система збору, документування, передачі інформації та користування нею, яка організовується для надання командуванню військової частини, органам військового управління, можливостей належного виконання функцій і завдань та їх оцінювання;
- моніторинг – це діяльність, що здійснюється керівництвом військової частини з самооцінки якості функціонування та результатів внутрішнього контролю.

Особливостями внутрішнього контролю у військовій частині є наявність:

- адміністративного регламенту як обов'язкового для виконання порядку дій (прийняття рішень) посадовими особами військової частини, її структурних підрозділів, спрямованого на здійснення їх повноважень у процесі виконання функцій;
- стандартної операційної процедури як документального оформленого набору інструкцій або покрокових дій, які необхідно здійснити для виконання тієї або іншої роботи.

Основними типовими контрольними заходами визначено:

- авторизацію та підтвердження (повноваження на прийняття рішень та участь в конкретній операції (процеси) повинні бути регламентовані;
- розподіл обов'язків та повноважень;
- чітку регламентацію процесів;
- контроль за доступом до ресурсів та їх обліку;
- контроль за достовірністю проведених операцій (перевірка);

- звірку облікових даних з фактичними;
- оцінку загальних результатів діяльності військової частини;
- оцінку окремих операцій, процесів та видів діяльності тощо.

Враховуючи те, що внутрішній контроль не є окремим видом діяльності військової частини, для якісного здійснення контрольних процедур та періодичної його самооцінки у військовій частині, відповідні повноваження по забезпеченню моніторингу функціонування внутрішнього контролю покладаються на визначених командиром посадових осіб.

Особливостями є наявність самооцінки внутрішнього контролю. Так, оцінка внутрішнього контролю у військових частинах проводиться Головною інспекцією Міністерства оборони України, Департаментом внутрішнього аудиту Міністерства оборони України та його територіальним управліннями, підрозділом внутрішнього контролю Генерального штабу Збройних Сил України, Державною аудиторською службою України та Рахунковою палатою України під час інспекційних, аудиторських та контрольних заходів.

Самооцінка внутрішнього контролю, організується командиром військової частини з метою отримання достатніх гарантій щодо належного функціонування внутрішнього контролю, та проводиться у строки визначені положенням про внутрішній контроль військової частини, а також за необхідності за окремими рішеннями командира. До самооцінки може залучатися внутрішньо-перевірочна комісія військової частини, позаштатна служба внутрішнього контролю, інші визначені посадові особи. Процес самооцінки системи внутрішнього контролю, як правило очолює один з заступників командира військової частини, який не відповідає за безпосереднє здійснення внутрішнього контролю.

Отже, внутрішній контроль у військовій частині має низку особливостей у нормативному [2-4], організаційному та методичному забезпеченні, що лише підвищує його роль і значення у забезпеченні виконання поставлених задач і цілей перед військовими частинами, та для прийняття ефективних і раціональних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Внутрішній контроль у військовій частині – [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.mil.gov.ua/content/pdf/vnytr_control/poradnuk.pdf.

2. Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 14 вересня 2012 року № 995 (зі змінами) – [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.mil.gov.ua

3. Стандарти внутрішнього контролю в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.mil.gov.ua

4. Методичні рекомендації щодо застосування Стандартів внутрішнього контролю в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, затверджені Міністром оборони України – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.mil.gov.ua

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент,
Темник А.Ю.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ

Виконання Державного бюджету України є основною третьою стадією бюджетного процесу і являє собою практичну реалізацію бюджету по всіх передбачених показниках з його доходною та витратною частинами. Забезпечення виконання Державного бюджету покладено на Кабінет Міністрів України, а місцевих - на виконавчі органи територій [1].

Держаний бюджет України виконується за розписом доходів і видатків з поквартальним розподілом, який складається Міністерством фінансів України відповідно до показників цього бюджету.

Органи Державного казначейства покликані сприяти безперебійному та ефективному функціонуванню бюджетної системи України в межах основних напрямків бюджетної політики [2].

Оскільки завдяки органам Державного казначейства на місцях здійснюється фінансування видатків із державного бюджету, то вони наділені значно більшими правами в сфері бюджетних кредитів і мають право призупиняти фінансування з державного бюджету підприємств, установ і організацій у разі виявлення фактів порушення встановленого порядку виконання державного бюджету з повідомленням про це керівників відповідних міністерств і відомств.

У разі встановлення нецільового та неефективного використання коштів органи Державного казначейства мають право вилучати у міністерств, відомств, установ і організацій суми коштів, виділених раніше в порядку фінансування з державного бюджету [3].

З метою забезпечення своєчасності і повноти фінансування, здійснення контролю за використанням бюджетних коштів фінансові органи і відділення Державного казначейства на місцях тісно співпрацюють між собою, а також організовують свою діяльність у взаємодії з органами виконавчої влади, податковою службою, органами контрольно-ревізійної служби України.

Практичну дієвість бюджетної системи України в плані організації касового виконання державного бюджету функції органів казначейства вбачають:

- у посиленні контролю за надходженням, цільовим і економним використанням державних коштів;
- у дотриманні чинного законодавства України з питань виконання державного бюджету, а також надходження та використання державних позабюджетних фондів;

- у підвищенні оперативності в управлінні наявними коштами та дотриманні фінансової дисципліни [4].

Відповідно Державне казначейство України виконує такі функції:

1. Організує та здійснює виконання Державного бюджету України, виходячи з принципу єдиного казначейського рахунку.

2. Здійснює управління доходами і видатками Державного бюджету, проводить операції з наявними бюджетними коштами, в тому числі в іноземній валюті, в межах розпису видатків, встановлених на відповідний період.

3. Здійснює операції з іншими коштами, що перебувають у розпорядженні Уряду України.

4. Веде зведені реєстри головних розпорядників коштів Держбюджету України, державних позабюджетних фондів та розрахунків територіальних органів Державного казначейства в установах банків.

5. Доводить до головних розпорядників коштів і територіальних органів Державного казначейства обсяги асигнувань, що виділяються з державного бюджету.

6. Здійснює оплату рахунків на користь суб’єктів господарської діяльності за надані ними послуги та виконані роботи установами і організаціями, які утримуються за рахунок Державного бюджету.

7. Організовує та здійснює прогнозування і касове виконання доходів і видатків держбюджету, визначає на основі чинного законодавства і в межах затверджених на відповідний період видатків, розміри їх поточного використання.

8. Організовує і здійснює розподіл відрахувань від загальнодержавних податків, зборів і обов'язкових платежів за нормативами, затвердженими Верховною Радою України між Державним бюджетом та бюджетами Автономної Республіки Крим, областей, міст за і Севастополя, а також перерахування місцевим бюджетам коштів, належних їм від зазначених відрахувань.

9. Організовує та здійснює взаємні розрахунки між державним бюджетом та бюджетами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя.

10. Веде зведений бухгалтерський облік касового виконання бюджету по доходах і видатках.

11. Організовує і здійснює збирання, зведення та аналіз фінансової звітності про стан виконання Державного бюджету, подає зазначену звітність Верховній Раді, Уряду, Мінфіну.

12. За дорученням Уряду здійснює випуск казначейських цінних паперів, проводить їх розміщення та погашення.

13. Регулює фінансові взаємовідносини між держбюджетом та державними позабюджетними фондами, організовує та здійснює контроль за надходженням, рухом і використанням коштів цих фондів.

14. Подає Міністерству фінансів у разі потреби пропозиції про скорочення видатків державного бюджету.

15. Розробляє та затверджує нормативно-методичні документи з питань бухгалтерського обліку, звітності та організації виконання бюджетів усіх рівнів.

16. Розробляє проекти законодавчих та інших нормативних актів з питань, що належать до компетенції Державного казначейства.

17. Співпрацює з міжнародними фінансово-банківськими установами, а також з казначействами інших країн з метою вивчення і впровадження прогресивного казначейства України.

Особливістю нової системи впровадження казначейства є те, що за допомогою цього органу провадитиметься ефективне і обов'язково цільове витрачання коштів державного бюджету.

Тільки створивши міцне казначейство, можна в найкоротший термін вирішити низку питань, пов'язаних з виконанням бюджету.

Закон «Про бюджетну систему та бюджетний процесс» запроваджує основні юридичні чинники щодо регулювання бюджетного процесу, включаючи казначейське виконання державного бюджету [5].

Отже, вигоди від функціонування казначейства полягають у вдосконаленні управління бюджетним процесом і підвищенні міри відповідальності органів, які беруть участь у виконанні бюджету, що в цілому позитивно впливатиме на бюджет держави.

Список використаних джерел:

1. Жибер Т. В. Державне казначейство України / Т. В. Жибер. – Фінанси України. – 2002. - №1. – с. 40.

2. Казначейська система виконання бюджету: навч. посіб. / За ред. С. О. Булгакової. – К., 2000. – 250 с.

3. Копито С. М. Функції казначейства з виконання державного та місцевих бюджетів / С. М. Копито. - Фінанси України. -2005. - № 5. – с. 45.

4. Ламинога В. «Казначейство України – сьогодення й стратегія розвитку» // Газета «Праця і зарплата» - 1998. - № 18. – С. 30.

5. Павлюк Н. В. «Організація виконання Державного бюджету» / Журнал «Фінанси України». – 1998. - №3. – С. 37-45.

Подаков Є.С.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Важливою умовою забезпечення стійкого розвитку вітчизняних аграрних підприємств є формування систем управління на основі впровадження досягнень науки й практики менеджменту. Необхідність у системній інтеграції різноманітних аспектів управління процесами господарств стала однією з основних причин становлення системи

контролінгу. Функціонування системи контролінгу дозволяє підвищити рівень координованості планування, контролю, обліку, аналізу і регулювання на підприємстві, забезпеченості їх методичною та інформаційною базою, за рахунок чого стає можливим підвищити якість управлінських рішень та ефективність системи управління в цілому. Сучасний контролінг містить у собі управління ризиками, велику систему інформаційного постачання підприємства, управління системою реалізації стратегічного, тактичного й оперативного планування і систему менеджменту якості. Удосконалення управління й підвищення ефективності виробництва - генеральний стратегічний шлях, який необхідно формувати всім підприємствам на довгострокову перспективу.

Контролінг – відносно нова концепція інформації й управління, що забезпечує підтримку внутрішнього балансу підприємства шляхом формування інформації та надання її керівництву для прийняття оптимальних управлінських рішень. Посідаючи особливе місце в системі управління підприємством, контролінг здійснює інформаційне забезпечення прийняття рішень з метою оптимального використання наявних можливостей, об’єктивної оцінки сильних і слабких сторін підприємства, а також з метою запобігання кризових ситуацій і навіть банкрутства. Система контролінгу визначається як обліково-аналітична система, що реалізує синтез елементів обліку, контролю, планування та забезпечує оперативне, стратегічне управління процесом досягнення цілей і результатів діяльності підприємства.

З метою побудови системи контролінгу в аграрних підприємствах слід дотримуватися таких етапів: визначення об’єкта контролінгу; визначення видів та сфер контролінгу; формування системи пріоритетів контрольованих показників; розробка системи кількісних стандартів контролю; побудова системи моніторингу показників, які включено до фінансового контролінгу; формування системи алгоритмів дій щодо усунення відхилень [1].

Для повноцінного впровадження системи контролінгу на аграрному підприємстві необхідне введення автоматизації процесів управління. Це дасть можливість інформаційній системі підприємства автоматизовано обробляти економічну та фінансову інформацію, що призведе до оптимізації інформаційних потоків. На сьогоднішній день більшість аграрних підприємств використовує частково автоматизацію певних процесів, але більшою мірою це стосується формування та подання звітності.

За результатами проведеного дослідження з питань організації системи контролінгу на аграрному підприємстві можна зробити висновки, що сьогодні виникла гостра необхідність в організації системи контролінгу, яка зумовлена проблемами, пов’язаними з недоліками у сфері управління підприємством. В основному запроваджено оперативний контролінг, зорієнтований на досягнення короткострокових цілей і критеріями ефективності якого є такі показники, як рентабельність, прибутковість, витрати, продуктивність праці тощо. На впровадження системи контролінгу спрямовано діяльність усіх структурних підрозділів і служб та розроблено певні заходи: поточні й стратегічні завдання щодо підприємства в цілому й

окремих структурних підрозділів (центрів відповідальності); схема організаційної структури підприємства; положення функціональних обов'язків і прав служби контролінгу; інформаційні потоки, що забезпечують своєчасною інформацією за результатами діяльності підрозділів підприємства; оціночні показники діяльності підприємства й структурних підрозділів; методика аналізу підприємницької діяльності; терміни проведення аналізу фактичного стану за центрами витрат і відповідальності підприємства в цілому; терміни подачі результатів аналізу й підготовлених проектів управлінських рішень керівнику підприємства; способи повідомлення керівників щодо виявлення недоліків.

Новим явищем в управлінні стала поява контролінгу як функціонально відокремленого напряму економічної роботи на підприємстві, пов'язаного з реалізацією фінансово-економічної функції менеджменту, що забезпечує прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень.

Ефективне використання методів контролінгу на підприємстві можливе лише за умови виконання ряду вимог. По-перше, повинно забезпечуватися надходження інформації, що відображає ситуацію та реальний стан справ як усередині підприємства, так і зовні. По-друге, має бути забезпечена уніфікована, стисла, чітка і проста форма подання зазначеної інформації. По-третє, необхідно організувати своєчасність надходження інформації. Ґрунтуючись на дослідженнях науковців, сформулюємо узагальнену основу концепції контролінгу: орієнтація на систему обліку, основними завданнями якої є переорієнтація системи обліку з минулого на майбутнє, створення на базі облікових даних інформаційної системи підтримки управлінських рішень, пов'язаних із плануванням і контролем діяльності підприємства; орієнтація на управлінську інформаційну систему, основними завданнями якої є створення загальної інформаційної системи управління; орієнтація на систему управління, основними завданнями якої є планування та контроль діяльності структурних підрозділів підприємства, координація діяльності системи управління.

Принциповим для обґрунтування концепції контролінгу є виділення в межах системи управління системи планування і контролю, а також системи інформаційного забезпечення. Розглядаючи координацію з боку системного підходу, виділяють її два основоположних види: системоутворюючу, яка полягає у формуванні пов'язаних між собою формальних систем, та системопов'язану, що реалізовується через процеси узгодження в межах існуючої системної структури. Таким чином, під контролінгом розуміють концепцію ефективного управління аграрним підприємством і забезпечення його довгострокового існування [2].

Складність сучасних умов у забезпеченні прийняття рішень висуває на передній план посилення узгодженості в діях штабних і лінійних управлінських кадрів. Розробка спеціальної системи контролінгу для господарства вимагає від спеціалістів не лише знання проектування інформаційних систем, а й проектування сфери поведінки людей. Минулий досвід, на основі якого ухвалювалися рішення до цього часу, мало що дає в нових умовах

господарювання, тому рішення повинні прийматися не на основі екстраполяції минулого досвіду, а на підставі даних аналізу, що ґрунтуються на оригінальних дослідженнях та уявленнях про розвиток бізнесу.

На сьогодні вже стало очевидним, що контролінг має великий потенціал як сукупність методів обліку, планування, аналізу і контролю на якісно новому етапі розвитку ринку, як єдина система, спрямована на досягнення цілей суб'єктів господарювання. Під контролінгом варто розуміти принципово нову концепцію інформаційної й консультативної діяльності, що забезпечує виживання підприємства на етапах стратегічного й тактичного управління з урахуванням ефективного використання всіх шансів і ризиків, пов'язаних з досягненням цілей та одержанням прибутку. Для впровадження й забезпечення надійного функціонування системи контролінгу керівникам аграрних підприємств потрібна оперативна інформація про реальні витрати на виробництво й реалізацію продукції, кожного конкретного її виду, достовірні калькуляції продукції, у які внесено всі безпосередні витрати на виробництво.

Створення стратегічного управління і контролінгу в системі внутрішнього економічного механізму як основної його підсистеми здійснюють на всіх етапах організації та функціонування підприємства. Дане питання потребує подальшого розгляду у зв'язку з тим, що система контролінгу забезпечує керівництво господарства інформацією про можливість використання переваг у конкурентній боротьбі.

Список використаних джерел

1. Давидович І.Є. Контролінг: навч. посіб. / І.Є.Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.

2. Подаков Є.С. Актуальна концепція побудови стратегічно орієнтованого контролінгу/ Є.С. Подаков, М.В. Козичар// Імплементація інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу: І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 22 березня 2018 р. / редкол. : О. І. Черевко [та ін.] ; Харківський держ. ун-т харч. та торг. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 435 с.

Пристемський О.С.
к.е.н., доцент
Андрієць Т.Г.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ І МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Забезпечення конкурентноспроможного розвитку підприємства значною мірою залежить від поведінки витрат та управління ними. В умовах швидких змін конкурентного середовища, зростання розміру підприємств, підвищення

складності процесів управління у керівництва підприємства недостатньо інформації, необхідної для прийняття правильних управлінських рішень та забезпечення конкурентоспроможності. Тому виникає необхідність більше уваги приділяти контрою за витратами виробництва шляхом проведення аудиту. Здійснення якісного й ефективного аудиту витрат виробництва забезпечує прибутковість підприємства, інформаційну прозорість різних напрямів господарської діяльності та виживання в конкурентному середовищі. Знання методології аудиту витрат виробництва і уміння застосовувати його методику при дослідженні різних сторін господарської діяльності підприємства є одним з найважливіших елементів компетентності аудиторів. Необхідність вдосконалення і розвитку методології аудиту витрат виробництва пов'язана з об'єктивною необхідністю підвищення його якості, з метою повнішого задоволення інформаційної потреби в достовірній інформації про виробничу діяльність підприємства.

Мета аудиту виробничих витрат – підтвердження достовірності формування витрат, виходу продукції та правильності відображення їх в обліку. При проведенні аудиту витрат виробництва вивчаються процеси і явища, відображені документально і пов'язані з виробничою діяльністю підприємства. Якість аудиту залежить від того, наскільки ретельно проведена робота до початку аудиторської перевірки: увага до підбору клієнта, отримання інформації про клієнта, встановлення і прийняття умов і зобов'язань підприємства і аудиторської фірми, планування аудиту.

При аудиторській перевірці, як правило, немає можливості перевірити всю документацію, пов'язану з бухгалтерським обліком витрат виробництва в силу вартісних і часових обмежень. Тому аудитори обмежуються вибіркою, використанням статистичної чи нестатистичної її методики. Проте при застосуванні вибіркової перевірки можуть бути невиявлені найбільш суттєві помилки. Як наслідок, одним з шляхів правильності застосування вибірки, на нашу думку, є правильний вибір залежно від мети аудиту системи показників, які відображають якісні і кількісні характеристики підприємства. Аудитор самостійно вибирає послідовність перевірки залежно від особливостей діяльності підприємства й умов договору. Аудитору важливо правильно оцінити систему внутрішнього контролю, бухгалтерського обліку, рівень суттєвості і аудиторський ризик. Аудитор повинен на підставі оцінки стану систем внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку оцінити аудиторський ризик і розробити аудиторські процедури, що дозволять понизити його до прийнятно низького рівня.

Аудитор в ході перевірки з'ясовує такі питання: обґрунтованість списання понесених витрат на виробництво продукції; додержання підприємством норм, визначених П(С)БО 16 "Витрати"; обґрунтованість відображення витрат згідно класифікації видів діяльності; правильність оформлення операцій з обліку витрат виробництва і калькуляції собівартості та виходу продукції в первинних документах, регістрах аналітичного і синтетичного обліку; законність і достовірність формування загальновиробничих витрат, їх розподілу та відображення в обліку;

достовірність незавершеного виробництва тощо.

При перевірці витрат виробництва аудитор має встановити правильність віднесення прямих витрат на продукцію та розподілу загальновиробничих витрат, обґрунтованість застосування з цією метою спеціальних методів. Для прийняття необхідних управлінських рішень витрати групують і розподіляють. Тому аудитору доцільно перевірити правильність їх розподілу за центрами відповідальності та продукцією.

Успіх підприємства залежить від своєчасної та достовірної інформації про формування собівартості, оскільки витрати на виробництво є базою для встановлення ціни продажу; інформація про собівартість знаходиться в основі прогнозування та управління виробництвом та використовується для вирішення великої кількості поточних оперативних завдань управління. Звідси особливу увагу при аудиті витрат виробництва варто приділити саме собівартості продукції. При цьому аудитору необхідно керуватися нормами МСА 540 "Аудит оціночних значень", мета якого – встановлення положень і надання рекомендацій щодо аудиторської перевірки облікових оцінок, що містяться у фінансових звітах. Саме правильність формування собівартості продукції виступає одним з основних оціночних показників, що визначає якість роботи підприємства.

Здійснюючи аудиторські процедури, аудитор визначає можливі помилки, які виникають в ході перевірки. Щодо аудиту витрат виробництва, то типовими помилками є: невідповідність застосованого методу обліку витрат, зафіксованому в обліковій політиці; витрати підприємства не співставні з доходами; неправильна оцінка залишків незавершеного виробництва; неправильне розмежування витрат за звітними періодами; необґрунтоване включення в собівартість окремих видів витрат; порушення методології обліку. При цьому аудитор формує відповідні робочі документи, де зазначає знайдені помилки і їх вплив на достовірність бухгалтерської звітності. Свою незалежну думку аудитор висловлює в аудиторському висновку.

Отже, зниження витрат виробництва у сучасних умовах повинно розглядатися як стратегічний напрям розвитку підприємства, який має забезпечити конкурентоспроможність продукції, підвищити прибутковість діяльності. Аудит витрат виробництва є невід’ємною частиною загального аудиту підприємства, інструментом оперативного контролю прийнятих рішень, дієвим засобом запобігання неефективній господарській діяльності і виявленню внутрішньогосподарських резервів. Вдосконалення організаційних і методичних аспектів аудиту витрат виробництва пов’язане з поглибленням практики виконання аналітичних процедур на усіх етапах аудиту та визначення стандартизованих підходів до певних методів дослідження.

Список використаних джерел:

1. Іванова Н. А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 216 с.

2. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року / [пер. з англ. О. В. Селезньов, О.Л.Ольховікова, О. В.

Гик, Т. Ц. Шарашидзе, Л. Й. Юрківська, С. О. Куліков]. – К. : ТОВ ІАМЦ АУ«СТАТУС», 2006. – 1152 с.

3. П(С)БО 16 «Витрати» Затверджено наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. N 318. [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO3.aspx.

4. Сиротюк Г. В. Аудит витрат виробництва сільськогосподарської продукції. – Матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи». У двох томах. Т. 2. – Харків: ХНТУСГ, 2012. – С. 227-229.

Пристемський О.С.
к. е. н., доцент
Любаєва В.А.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин супроводжується істотними зрушеннями у складі та структурі джерел фінансового забезпечення господарської діяльності підприємства. Одним із головних показників, що характеризують його фінансову стійкість, стає величина власного капіталу підприємства. Змістовність аналізу власного капіталу підприємства значною мірою визначаються станом інформаційного забезпечення.

Інформаційне забезпечення аналізу власного капіталу являє собою систему даних і способи їх опрацювання, що дозволяють вивчити реальний стан об’єкта управління, виміряти вплив факторів, які його визначають, а також виявити можливості здійснення управлінських дій. Відповідно цього, придатність інформації для прийняття рішень залежить від її відповідності наступним вимогам: державна регламентація, практичність інформації, своєчасність подання, зіставність показників, доступність і гласність, раціональність, обов’язковість подання, вірогідність, методологічна єдність розрахунків показників, дієвість.

Основними джерелами інформації про формування і рух власного капіталу підприємства є фінансова звітність, а саме, Звіт про власний капітал і Баланс. Зміст і форма Звіту про власний капітал, а також загальні відомості до розкриття його статей визначаються П(С)БО №5 «Звіт про власний капітал», який складений на основі окремих параграфів МСФО 1 «Подання фінансової звітності», 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу», 32 «Фінансові інструменти: подання». Звіт про власний капітал(ф. №4) містить інформацію про види власного капіталу підприємства і операції,що призвели до змін (збільшення, зменшення) у капіталі. Він вирізняється заочною деталізацією і враховує усі коригування, пов’язані зі

зміною облікової політики підприємства, виправленням помилок, будь-які інші зміни в обліку, що впливають на оцінку елементів власного капіталу.

Слід зазначити, що особливість заповнення Звіту про власний капітал полягає у тому, що зміна одного виду капіталу одночасно призводить до зміни іншого виду капіталу. При цьому показники, які призводять до зменшення залишку відповідного елемента власного капіталу в Звіті відображаються у дужках. Не виключаються і зміни, які в цьому Звіті зачіпають тільки один вид капіталу, наприклад, таке витрачання прибутку як нарахування дивідендів слід показати тільки зменшенням нерозподіленого прибутку.

Звіт про власний капітал побудований за принципом перетину граф та рядків, та відповідно до структури Плану рахунків. Такий порядок побудови Звіту передбачає розміщення по горизонталі форми джерел утворення власного капіталу, а по вертикалі статей з відображенням інформації про його зміни. Таким чином, у графах Звіту про власний капітал відображаються складові власного капіталу підприємства – статутний, пайовий, додатковий вкладений, резервний, інший додатковий, неоплачений та вилучений капітал, а також нерозподілений прибуток. У рядках Звіту відображаються залишки за кожним із видів капіталу на початок та кінець року, а також зміни у капіталі за рахунок різних факторів: корегування залишків на початок року, переоцінка активів, розподіл прибутку, внески учасників та вилучення капіталу, інші зміни в капіталі. На підставі таких даних у Звіті про власний капітал визначається величина змін в капіталі за звітний період. Алгебраїчна сума, що відображає початковий залишок (сальдо) з урахуванням змін за кожним видом власного капіталу повинна дорівнювати залишкам на кінець періоду (сальдо), що відображено в балансі.

Для складання звіту про власний капітал необхідно мати підготовлені регістри бухгалтерського обліку та інші форми річної звітності, зокрема, Баланс та Звіт про фінансові результати. Величина власного капіталу підприємства також відбивається у 1 розділі пасиву Балансу, що перетерпів значні зміни в процесі формування системи бухгалтерського обліку. У підсумках балансу включається оплачена вартість статутного капіталу, що визначається вирахуванням із загальної вартості випущених акцій, тобто зареєстрованого статутного капіталу, суми дебіторської заборгованості власників (учасників) за внесками у капітал (неоплачений статутний капітал). Окремою статтею виділений пайовий капітал, формування і використання якого має деякі особливості відповідно до діючого законодавства України. Додатковий капітал розділений на додатковий капітал, що дорівнює емісійному доходу, та інший додатковий капітал.

Отже, діюча методологія обліку робить інформацію фінансової звітності більш зрозумілою. Уній міститься інформація про всі складені елементи власного капіталу, а також суми неоплаченого і вилученого капіталу, що зменшує його до фактично сплаченого, тобто, реального рівня.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
2. М.Ю. Рогожин «Офіс-майстер». - Додаток до журналу «Довідник секретаря та офіс-менеджера», 2012. – М.:МЦФЕР, 2012. – 325 с.
3. «Діловодство» (Організація і технології документаційного забезпечення управління): Підручник для вузів/ Кузнєцова Т. В., Санкіна Л.В., Бикова Т. А. та ін.;Під ред. проф. Т. В. Кузнєцової. – М.:ЮНИТИ-ДАНА,2013. – 359 с.

Пристемський О.С.
к.е.н., доцент
Поліщук Т. О.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ АУДИТУ АКТИВІВ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Формування конкурентоздатної економіки з розвинутим приватним сектором є стратегічним курсом економічної політики України на даний момент. Для становлення та розвитку малого бізнесу важливою умовою є ефективні ринкові перебудови і реалізація стратегії економічного зростання. Економіки багатьох розвинутих держав за основу свого розвитку мають підприємства малого бізнесу, та їх валовий внутрішній продукт деяких країн складає левову частку.

Для того, щоб покращити становище, підвищити прибутковості та підтримувати конкурентоспроможності вітчизняного малого бізнесу, необхідним є отримання інформації та незалежної думки щодо достовірності показників фінансової звітності, що може бути досягнуто за умови проведення на малих підприємствах аудиту. Адже, аудит передбачає дослідження всіх ланок фінансово-господарської діяльності підприємства, що перевіряється, і висловлення професійної думки аудитора про достовірність і якість складання фінансової звітності, надання рекомендацій щодо покращення бухгалтерського обліку та прийняття ефективних управлінських рішень, можуть значно покращити роботу підприємства. Тому аудиторські перевірки дуже актуальні у вирішенні внутрішніх проблем.

Теорію, практику та методологію аудиту фінансово-господарської діяльності малих підприємств дослідно вивчають такі вчені як: Н. Бойченко, О. Будько, О. Сердюк, Л. Черніченко, О. Шапошнікова та ін. Однак, організація і методика аудиту на малих підприємствах потребує подальшого дослідження, а саме шляхом удосконалення та приведення у відповідність Міжнародним стандартам аудиту і це є основним завданням.

Регламентом проведення аудиту на вітчизняних підприємствах малого бізнесу є Закон України «Про аудиторську діяльність», Міжнародні стандарти аудиту (МСА) з урахуванням особливостей підприємств малого бізнесу, Положення з міжнародної практики аудиту (ПМПА) 1005 «Особливості аудиту малих підприємств» (International auditing practice statement 1005 The special considerations in the audit of small entities) тощо.

Досить багато дискусій на даний час ведеться з питання необхідності проведення аудиту на підприємствах малого бізнесу, оскільки малі підприємства не є суб'єктами обов'язкового аудиту. З одного боку, малий бізнес – значно відрізняється від великих організацій і тому, на нього не повинні розповсюджуватися такі ж правила. Але, якщо буде відсутній аудит, то це може призведе до зниження якості звітності, інформації, що отримується з неї та погіршення фінансового управління.

Важливим критерієм для проведення аудиту на малому підприємстві, є співвідношення витрат на аудит та інформаційних вигод від наслідків його проведення. Проведення аудиту на малих підприємствах потрібне тільки за умов: інвестування й кредитування, ліквідації підприємства та оприлюднення звітності. Аудит, який визначає стан бухгалтерського обліку діяльності малого підприємства встановлює відповідності методики обліку, що застосовується на підприємстві, чинному законодавству щодо малого бізнесу, виявлення наявних помилок або порушень та ступеню їх впливу на достовірність бухгалтерської звітності.

Також проведення аудиту малих підприємств має на меті визначення оцінки правильності організації обліку, підтвердження законності господарських операцій, встановлення відповідності методики обліку, що застосовується на підприємстві, чинному законодавству щодо малого бізнесу, виявлення наявних помилок або порушень та ступеню їх впливу на достовірність бухгалтерської звітності.

Головним завданням бухгалтерського обліку виступає забезпечення збереження майна підприємства, тобто його активів. Від правильності формування та використання активів залежить конкурентоспроможність,и фінансова стабільність, платоспроможність та місце фірми на ринку. Аудитору при перевірці фінансово-господарської діяльності суб'єкта малого підприємництва доцільно звернути пильну увагу саме на особливості аудиту активів.

Перед проведенням аудиторської перевірки, потрібно окреслити коло об'єктів, які будуть підлягати перевірці, а також які найбільш характерні до зловживань та порушень з боку працівників підприємства та адміністрації.

Сектор малого підприємництва є невід'ємним елементом будь-якої розвиненої господарської системи, без якої економіка та суспільство не можуть нормально функціонувати та розвиватись. Документація малого підприємства спрощена, а сам аудит не такий складний та потребує меншої кількості асистентів в порівнянні з великим суб'єктом господарювання. В цілому можна сказати, що аудит активів малих підприємств носить суперечливий характер, з одного боку, прості за характером процедури, а, з

іншого, треба знати та враховувати всю специфіку підприємства. Перехід на Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг вивели вітчизняних аудит на якісно новий рівень. Тому для вітчизняних малих підприємств потрібно розробити Національний стандарт аудиту, який би враховував усі специфічні риси малого підприємства та надав практичну допомогу аудиторам під час проведення аудиту звітності в частині активів цих підприємств. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку способів оцінки ризиків суттєвих викривлень при аудиті активів малого підприємства, плану аудиту активів із переліком аудиторських процедур по суті, а також бланків робочих документів аудитора для перевірки активів малого підприємства.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України: за станом на 16 січня 2003 р. 436-IV зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.
2. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22 квітня 1993 № 3125-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.
3. Особливості аудиту малих підприємств: Положенням з міжнародної практики аудиту 1005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.apu.com.ua.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.apu.com.ua.
5. Бойченко Н. Організація обліку та аудиту на підприємствах малого бізнесу : автореф. дис. канд. економ. наук. : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Наталія Вікторівна Бойченко ; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків, 2006. – 20, с., включ. обкл. : іл. – Бібліогр.: с. 11–18.
6. Будько О. Особливості здійснення аудиту на малих підприємствах / О. Будько, Г. Запорожець // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 3. – С. 23–30.

Рудік Н.М.
к.с.г.н., доцент,
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СТАБІЛІЗАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Зайнятість є найскладнішим соціально-економічним явищем суспільства, і акумулює: соціально-економічну проблему - задоволення потреб людини у сфері праці, економічну - забезпечення через трудову зайнятість виробництва ВНП та соціальну - задоволення потреб людини не лише в заробітках, а і у самореалізації через суспільно-корисну діяльність.

Реалізація зайнятості – створення економічних і соціальних благ, задоволення потреб споживача і виробника, здійснюється в конкретному економічному середовищі. У стабілізації зайнятості значну роль має процес пристосування робочої сили до змін зовнішнього середовища. В умовах ринкової економіки, поряд із традиційними суб'єктами соціально-трудових відносин: трудові колективи, працівники, держава, профспілки, виникли нові – підприємці, які виступають як роботодавцями так і власниками робочої сили.

В умовах ринку підприємницька діяльність є основною ланкою економіки країни. Саме нею створюються необхідні суспільству нові блага та поліпшується якість існуючих благ, впроваджуються нові способи виробництва, використовуються досягнення науково-технічного прогресу, та насамперед забезпечується ефективна зайнятість населення. Особливістю підприємницької діяльності є: самостійність, діяльність «за власний рахунок», ініціативність, систематичність, діяльність під власну майнову відповідальність. Тому підприємництво дозволяє реалізувати соціально-економічний, економічний та соціальний аспект зайнятості.

Підприємництво є організацією власного підприємства. Відповідно до розмірів підприємств (кількості персоналу), масштабів діяльності підприємництво поділяють на мале, середнє та велике. Саме малий та середній бізнес є провідним сектором економіки, що визначає темпи економічного зростання, структуру ВВП, рівень соціальної комфортності населення. Ефективність підприємницьких структур значною мірою залежить від макроекономічної ситуації в країні. В Україні вона нестабільна.

Відповідно до класифікації Господарського кодексу України в 2016 році, структура підприємств за розміром представлена на 0,1% великими, та на 99,9 % малими і середніми підприємствами, з яких 80,8 % – це мікропідприємства з кількістю працівників до 10 осіб та річним доходом до 2 млн євро.

В 2016 році в економіці України були представлені, діяльністю в сфері середнього та малого бізнесу, – 1,56 млн фізичних осіб-підприємців, які, відповідно до Господарського кодексу в ред. 22.03.2012 р., не можуть бути суб'єктами великого підприємництва [3].

В стабілізації зайнятості, малому та середньому бізнесу належить провідна роль. В аналізовані 2014-2016 роки частка зайнятих в секторі малого та середнього підприємництва становила, відповідно – 69,9%, 71,0 та 72,5%. Цей сектор економіки сприяв створенню додаткових робочих місць та скороченню безробіття. В Україні в 2016 році малі підприємства складали 95%, та забезпечували зайнятість на рівні 27,9% від загальної, середні підприємства, відповідно мали показники – 4,9%, 44,6% .

Дж. Кейнс писав: «Найбільш значними вадами суспільства, в якому ми живемо, є його нездатність забезпечити повну зайнятість» [4]. Усі країни прагнуть подолати безробіття, але жодній країні це не вдалось. Експерти Міжнародної організації праці прогнозують, що в середньому в світі безробіття становитиме близько 10%. В Україні рівень безробіття населення (за методологією МОП) в 2016 році становив 9,3% для вікової групи 15-70 років проти 7,2% в 2014 році.

Мале підприємництво здійснюється створенням розгалуженої системи малих підприємств. Воно має високу мобільність, будучи провідним сектором економіки виконує важливу соціально-економічну функцію – формує новий соціальний прошарок підприємців-власників, реалізує інновації, створює нові робочі місця здійснюючи вагомий внесок в вирішення проблем зайнятості.

У розвинутих країнах на малий бізнес припадає в середньому 50% всіх зайнятих та 70-80 нових робочих місць[2].

В Україні протягом 2014-2016 років відмічена несприятлива тенденція – зменшення загальної кількості суб'єктів господарювання: великих підприємств на 23,3%, середніх на 6,6, та малих на 10,4%.

Станом на 2016 рік всі господарюючі суб'єкти України забезпечили зайнятість 8204,7тис осіб. Частка фізичних осіб – підприємців до загальної кількості зайнятих в аналізовані 2014-2016 роки становила: 27,7% , 27,5%, 28,1% відповідно, започаткувавши збільшення в 2016 році.

У відсотках до загальної кількості зайнятих працівників, в 2014, 2015, 2016 роках в середньому бізнесі було зайнято – 42,8, 44,2 та 44,6%; малому бізнесі – 26,8, 26,8 та 27,9% працівників, відповідно.

Відповідно до видів економічної діяльності в 2014, 2015, 2016 роках, частка зайнятих на підприємствах в промисловості складала, на середніх – 40,2%, 42,2 та 42,7%; на малих – 17,0%, 17,5, 17,3%.

В сфері оптової, роздрібної торгівлі, ремонті автотранспортних засобів частка зайнятих була на середніх підприємствах – 12,7%, 12,2, 12,1%, а малих підприємствах – 23,3%, 22,9, 23,4%.

В сільському, лісовому та рибному господарстві частка зайнятих на середніх підприємствах становила – 13,3%, 13,3 та 13,8%, а на малих – 12,9%, 12,9 та 13,4%, відповідно.

Питома вага зайнятих забезпечувана малим та середнім бізнесом в аналізовані роки, в галузевому розрізі, найбільшою була в промисловості, другу позицію посідала торгівля та ремонт транспортних засобів, а третю сільське, лісове та рибне господарство. Динаміка змін частки зайнятих в

аналізовані роки, відповідно до видів діяльності зберігала загальну тенденцію по економіці будучи незначною, в межах до одного відсоткового пункту.

Мале підприємництво залишається найбільш численним й найпоширенішим сектором економіки. В аналізовані роки воно мало тенденцію зменшення. Дія зовнішніх і внутрішніх чинників системно проявилася на економічній активності в цілому, на динаміці розвитку підприємництва та вирішенні проблеми зайнятості населення.

Проблеми зайнятості у ринково-конкурентних умовах вітчизняної економіки продовжують залишатися зосередженими у площині раціонального використання праці; забезпечення гідного рівня життя працюючого населення; задоволення потреб економіки у робочій силі із врахуванням її якості і кількості; задоволення професійних потреб працівників; соціальної підтримки у разі втрати роботи.

Найперспективнішим шляхом вирішення цих та інших проблем зайнятості залишається створення сприятливих умов для стимулювання створення нових робочих місць, шляхом підтримки розвитку малого підприємництва.

За умов нестабільної економіки, якою є економіка України натепер, саме підприємництво як організаційно-господарське новаторство, що здатне до пошуку і реалізації нових можливостей, нових сфер прикладання капіталу та не потребує великих стартових інвестицій, має швидке обертання ресурсів може сприяти стабілізації зайнятості.

Малий і середній бізнес, здатний забезпечити ефективну зайнятість населення та підвищити рівень його добробуту, забезпечити самореалізацію громадян, сам отримує недостатню державну підтримку через лобіювання інтересів великого бізнесу, нестабільні економічні та політичні умови, систему оподаткування.

Отже потенціал малого та середнього підприємництва України в аспекті стабілізації зайнятості може бути реалізованим за умов формування державної підтримки його розвитку, перш за все податкових канікул, послаблення адміністрування його діяльності. Інструменти стимулювання мають бути диференційовані і сфокусовані на розвиток малого підприємництва, та зростання його до середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www. ukrstat.gov.ua.

2. Варналій З. С. Основи підприємництва / З. С. Варналій: Навчальний посібник. – 2-ге вид.. випр. і доп. -К.:Знання-Прес, 2003. - 285с.

3. Діяльність суб’єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва: стат. зб-к / за ред. М. С. Кузнєцової. – Київ : Державна служба статистики України, 2016. – 514 с.

4. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс; пер. с англ. - М. : Прогресс, 1978

Скрипник С.В.
к.е.н., доцент
Галілюк І.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ І МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Система внутрішнього контролю будь-якого підприємства спрямована на надання повної та достовірної інформації не лише про його фінансово-господарський стан, платоспроможність, а й визначення резервів на перспективу. В цій системі важливе місце відведене організації внутрішнього контролю операційних витрат, що пов'язано із вдосконаленням системи обліку витрат з метою забезпечення ефективності інформаційного забезпечення управління підприємством.

Ефективність роботи підприємства аграрної сфери багато в чому залежить від здійснення контролю за витратами, адже контроль за операціями з обліку операційних витрат дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати ті передумови і фактори, які заважають ефективному веденню виробництва, успішному досягненню поставленої мети, відкоригувати діяльність підприємства чи його структурних підрозділів.

Для проведення внутрішнього контролю встановлюють дотримання певних нормативних положень суб'єктом господарювання та застосовують певні методичні прийоми. Як правило, прийоми внутрішнього контролю поділяють на документальні та фактичні. Для внутрішнього контролю операційних витрат під час їх перевірки використовують лише прийоми документального контролю (рис. 1).

Рис.1. Прийоми внутрішнього контролю операційних витрат

Фактичні ж прийоми внутрішнього контролю застосовуються тільки тоді, коли об'єктом дослідження виступають активи підприємства або перевірці підлягає дотримання посадовими особами своїх повноважень. До них можна віднести інвентаризацію, службове розслідування, обстеження, експертну оцінку тощо. Водночас система внутрішнього контролю повинна мати не формальний, а реальний і систематичний характер.

Особливості аграрної сфери зумовлюють специфіку діяльності сільськогосподарських підприємств, а отже, і специфіку впливу не лише на бухгалтерський облік, але і внутрішній контроль операційних витрат. Отже, визначимо фактори (особливості галузі), що впливають на організацію внутрішнього контролю операційних витрат:

- розтягнутість виробництва в часі, коли процес виробництва починається в одному звітному періоді, а закінчується в іншому, що зумовлює необхідність постійного контролю і за наявністю незавершеного виробництва, і за поточними операційними витратами;
- наявність незавершеного виробництва в декількох виробничих підрозділах дає можливість визначення внеску кожного етапу виробництва (технологічного переділу) і центрів відповідальності для забезпечення контролю за операційними витратами;
- велика кількість технологічних переділів, що необхідно для відображення інформації про усі види операційних витрат з метою контролю за ними на кожному етапі виробничого процесу;
- велика кількість технологічних операцій, що зумовлює необхідність удосконалення методики розподілу непрямих витрат і контролю за правильністю визначення величини операційних витрат.

Технологічні переділи у виробничому процесі операційної діяльності підприємства являють собою центри виникнення витрат. Технологічні особливості сільськогосподарського виробництва особливо впливають на такий метод контролю як інвентаризація. У зв'язку з цим особливу увагу треба приділити організації та проведенню інвентаризації і незавершеного виробництва, і поточних витрат операційної діяльності, оскільки існує велика ймовірність відхилення від планових показників.

Таким чином, обліково-контрольне забезпечення низького рівня операційних витрат є вагомим засобом управлінського впливу на ефективність діяльності підприємства. Системна організація проведення обліково-контрольних дій у розрізі сегментів діяльності підприємства і його бізнес-процесів дозволяє контролювати рівень операційних витрат і прогнозувати у часі рівень калькуляційних витрат у собівартості конкретної продукції або виду діяльності.

Список використаних джерел

1. Корінько М. Д. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів ; за ред. М. Д. Корінька. – Фастів : Поліфаст, 2006. – 440 с.

2. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи вирішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 11. – С. 3-7.

Чебан Ю.Ю.
к.е.н., доцент,
Лужна К.В.
здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ

Всі соціальні виплати працівникам, які здійснюють на підприємствах, повинні мати нормативне забезпечення та законодавчі підстави. Мають місце соціальні виплати, які є чітко визначеними в законодавчій базі України та нею регламентованими. Зокрема, до таких нормативних документів можемо віднести нижченаведені. У Конституції України визначено основні положення щодо прав людини на працю та на відпочинок [1]. Конституція України гарантує право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Соціальні виплати і допомоги, пенсії та інші види соціального захисту населення мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму.

У Кодексі законів про працю України надано визначення трудовим відносинам працівників, їх регулюванню [2]. Зазначено основне право громадян на працю з одержанням заробітної плати не нижче встановленої мінімальної заробітної плати. Регламентується порядок укладення трудових договорів з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин і узгодження інтересів обох сторін, як роботодавця, так и і працівників.

Закон України «Про оплату праці» є основним нормативним документом, який регламентує особливості оплати праці, зокрема поняття заробітної плати, її види та розмір, права працівника на оплату праці тощо [3]. Так, поняття заробітної плати визначено як однієї з соціальних виплат працівникам. законом України «Про відпустки» регламентовано право працівника на відпустку, їх види і тривалість [4]. Так, громадяни України мають право на відпустки, якщо вони перебувають у трудових відносинах з підприємствами. Нормативний акт містить види відпусток, терміни їх тривалості та умови виникнення, а також особливості надання та оплати.

Для визначення обсягу оплати за відпустку та час перебування на лікарняному має місце необхідність обчислення середньої заробітної плати, що регламентовано постановою КМУ «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати» [5]. Закон України «Про охорону праці» окреслює основні поняття охорони праці, державної політики щодо охорони праці, гарантій, прав працівників та особливості організації охорони праці [6].

Є чинною значна низка нормативних документів, якими регламентовано нарахування і виплата соціальних виплат працівникам. Водночас, на

підприємствах використовують деякі соціальні виплати, які мають відображення лише у внутрішній документації на підприємстві. До таких виплат відносять нарахування та виплату матеріальної допомоги працівникам, оплату вартості страхових полісів, оплату оренди житла або компенсацію її вартості, оплату перевезення працівників до місця роботи, витрати щодо медичного огляду, виплату у грошовому чи матеріальному вигляді з нагоди державних та професійних свят, позики працівникам тощо. Такі соціальні виплати не мають безпосереднього відображення у чинних нормативних актах. Їх склад, джерела, особливості та підстави здійснення, як правило, відображають у внутрішній документації підприємства.

Так, основними внутрішньо-розпорядчими документами підприємства, які регламентують здійснення та обліково-звітне відображення додаткових соціальних виплат є статут та колективний договір підприємства; положення про фінансування додаткових соціальних витрат; наказ про облікову політику тощо. У статуті, як правило, визначають напрями використання прибутку, види і умови здійснення соціальних виплат. У положенні про планування соціальних витрат, розробка якого передбачає складання бюджету соціальних витрат, відображають обґрунтовані нормативи соціальних виплат за напрямками соціальної політики підприємства. Особливим документом є колективний договір як найбільше узагальнення та відображення соціальних виплат працівникам [7]. Він є інструментом регулювання соціально-трудових відносин на підприємстві.

Інформація аналітичного обліку соціальних виплат, первинні документи, облікові регістри та склад і зміст внутрішньої звітності підприємства є складовими наказу про облікову політику [8].Отже, основним принципом соціальних виплат працівникам є їх ґрунтовне, повне та законодавче або внутрішньо-розпорядче регламентування.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.96 р. зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

2 Кодекс законів про працю України від 01.06.1972 р. зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

3. Закон України «Про оплату праці» від 01.05.1995 р. зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

4. Закон України «Про відпустки» від 01.01.1997 р. зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

5. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плат» від 08.02.1995 р. N 100 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

6. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

7. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 р. №3356-XII зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

8. Положення про облікову політику [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua

Адамчик О.О., *аспірант*
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

Основними ресурсами, які визначають сутність підприємств сільського зеленого туризму, є природні туристичні ресурси у вигляді мальовничої природи, її об'єктів та можливості їх використання для відпочинку, екскурсій, всіх інших туристичних активностей. Вони, а також культурно-історичні ресурси, розміщені поблизу, ресурси розташування й життєвого забезпечення, якими безпосередньо володіють підприємства сільського зеленого туризму й агрооселі, визначають конкурентоспроможність суб'єктів туристичної діяльності на селі [1, с. 48]. Її джерелами також є номенклатура туристичних послуг і продуктів; їх якість, ціна та співвідношення між ними, доступність до споживача.

Другу велику групу ресурсів та джерел конкурентоспроможності складають чинники організації, управління та регулювання; реклами, PR-менеджменту, маркетингових стратегій та цифрових технологій і віртуальних комунікацій [2, с. 176]. Власники й працівники туристичного бізнесу на селі повинні добре розуміти свої можливості й закономірності розвитку попиту і пропозиції на ринку туристичних послуг. Для цього треба розвивати інститут дорадництва на селі, який втратив свої позиції в останні роки. Про вітчизняні підприємства сільського зеленого туризму мало відомо споживачам, адже реклама їх діяльності здійснюється лише на їх рівні. Між тим у Великобританії вона має велику державну підтримку, щорічний новий загальнонаціональний девіз і рекламну кампанію розвитку ("Зустрічаймо сонце у мальовничих агрооселях", "традиційні англійські сніданки туманним ранком" і т.п.). До цього слід додати креативні маркетингові стратегії, віртуальні технології продаж, пряму й непряму інвестиційну підтримку [3, с. 35].

Третю велику групу чинників становлять розміщення підприємств сільського зеленого туризму у межах або поблизу туристичних дестинацій та конкурентоспроможність останніх. Як показують дослідження та відповідні оцінки, вона впливає на розміщення та кількість підприємств сільського зеленого туризму за умови наявності сприятливих природних ресурсів і помірних цін на туристичні продукти і послуги. При глибокій спеціалізації дестинації на санаторно-курортній спеціалізації, культурно-пізнавальному туризмі їх підприємства та заклади створюють конкуренцію підприємствам сільського зеленого туризму. Так, за належної реклами, розвитку форм співробітництва між туристичними підприємствами в інтересах споживачів місця на національному ринку, який характеризується значною ємкістю, вистачило б усім суб'єктам туристичного господарювання.

Список використаних джерел

1. Мармуль Л.О., Романюк І.А. Потенціал конкурентоспроможності підприємницької діяльності у галузі сільського зеленого туризму. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу.* Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2017. № 1 (37). С. 47-50.
2. Любіцева О. О., Панкова Є. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України. К.: Альтерпрес. 2007. 369 с.
3. Ігнатенко М.М., Мармуль Л.О., Сарапіна О.А. Соціально-економічний потенціал сільських територій як основа розвитку підприємств сільського зеленого туризму на засадах інноваційності. *Економіка та менеджмент культури*. № 2. 2016. С. 32-38.

5. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Єрмаков О.Ю.
д.е.н., професор
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Інноваційна діяльність є важливою складовою прискорення розвитку сільського господарства. Її результативність залежить від професійного рівня наукових кадрів та спеціалістів сільськогосподарського виробництва.

Великий потенціал має аграрна наука, проте він використовується недостатньою мірою і щороку втрачається. В умовах постійного зменшення обсягів бюджетних коштів на наукові розробки швидкими темпами скорочується чисельність наукових працівників і винахідників, що негативно позначається як на кількості, так і якості новостворюваних розробок. Авторські права на інноваційні розробки недостатньо захищені, а відсутність налагодженої системи економічних відносин між учасниками інноваційного процесу не стимулює впровадження новацій у виробництво. Впровадження та ринкове освоєння новацій стримується також рядом інших чинників, серед яких найвагомішими є низька платоспроможність господарств і відсутність достовірної й повної інформації про новітні вітчизняні наукові розробки в галузі сільського господарства.

У 2017 р. інноваційною діяльністю займалося 16,2% із загальної кількості промислових підприємств із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше.

На інновації підприємства витратили 9,1 млрд.грн, у т.ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 5,9 млрд.грн (64,7% загального обсягу інноваційних витрат), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,2 млрд.грн (23,8%), на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 21,8 млн.грн (0,2%).

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 7704,1 млн.грн. Обсяг коштів вітчизняних та іноземних інвесторів становив 380,9 млн.грн, кредитів – 594,5 млн.грн, державного і місцевих бюджетів – 322,9 млн.грн.

У 2017р. інновації впроваджували 88,5% підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, з них інноваційні види продукції – 53,3%, нові технологічні процеси – 67,9% (табл.1).

У 2017р. 59,3% підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність, реалізували інноваційної продукції на 17,7 млрд.грн. Серед таких підприємств 39,8% експортували її на 5,5 млрд.грн. Майже кожне четверте підприємство реалізовувало нову для ринку продукцію, обсяг якої становив 4,5 млрд.грн (на експорт – 41,5%). Значна кількість підприємств (83,8%) реалізувала продукції, що була новою виключно для підприємства, на 13,2 млрд.грн (27,7% поставок такої продукції було за кордон).

Таблиця 1

Упровадження інновацій на промислових підприємствах України

	Одиниць
Упроваджено	
інноваційні види продукції	2387
нові для ринку	477
нові для підприємства	1910
нові технологічні процеси	1831
з них	
маловідходні, ресурсозберігаючі	611
Придбано нові технології	832

Розширення і розвиток інноваційної діяльності стає одним з найважливіших системних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності сільгосппродукції та виходу на зовнішні ринки торгівлі. Лідерські позиції в технологічному та соціально економічному розвитку займають саме ті області України, які мають розгалужену та ефективно функціонуючу інноваційну інфраструктуру і використовують її у всьому діапазоні створення та реалізації новацій. Впровадження інновацій переважно можливо за рахунок власних джерел, тому доцільно проаналізувати фінансові результати діяльності підприємств України.

За січень–червень 2018 р. фінансовий результат до оподаткування великих та середніх підприємств України становив 189,8 млрд.грн прибутку (за січень–червень 2017р. − 186,3 млрд.грн прибутку). Прибуток становив 289,7 млрд.грн, або 107,3% порівняно із січнем–червнем 2017р., збитків допущено на суму 99,9 млрд.грн (або 119,4%). Частка збиткових підприємств за січень–червень 2018р. становила 28,3% (за січень–червень 2017р. – 31,2%)

Особливості впровадження інновацій в економіку України пов'язані з рядом факторів, серед яких:

1) формування ринку інноваційної продукції сукупністю організацій, колективів, окремих спеціалістів, потенційно спроможних виконувати інноваційну діяльність;

2) низька платоспроможність сільськогосподарських товаровиробників, що не дає їх можливості придбавати інновації;

3) недостатнє фінансування при здійсненні трансферу завершених розробок;

4) дефіцит інвестиційного капіталу, що призводить до уповільнення рівня пропозиції інноваційної продукції;

5) відсутність державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників до інноваційного оновлення;

6) низький рівень розвитку інфраструктури ринку інноваційної продукції.

Виходячи з вищезазначених особливостей, впровадження інновацій в аграрному секторі України повинне орієнтуватися на використання конкурентних переваг, які надає використання генетичних досліджень, біопалива тощо та активізації інвестиційної діяльності щодо забезпечення інноваційних проектів.

Недосконалість організаційно-економічного механізму реалізації повного циклу створення інноваційної продукції за схемою ,,наукова розробка → інноваційний проект → дослідний і дослідно-промисловий зразок → промислове

виробництво“ – є основною проблемою у сфері інноваційних трансформацій. Нами виділено чинники, що стримують інноваційну діяльність промислових підприємств : недосконаліть нормативно-правової бази і організаційно-економічних механізмів науково-інноваційної та інноваційної діяльності на підприємствах; недосконаліть (відсутність), системи фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності з урахуванням і збереженням спеціалізації підприємства; бюрократична процедура розгляду інноваційних проектів з метою надання їм передбачених чинним законодавством пільг; відсутність інформаційного банку даних про НДДКР та можливості їх впровадження; високий економічний ризик пов'язаний із значними витратами на організацію виробництва нововведень, їх сертифікацію, невизначеністю ринків збуту; труднощі в одержанні пільгових кредитів, та недостатність власних оборотних коштів; перехід кваліфікованих кадрів, які займаються науковою роботою та впровадженням високих технологій, в інші сфери економічної діяльності, брак кваліфікованого персоналу у сфері менеджменту та маркетингу технології; неузгодженість кооперації наукової та виробничої сфер .

Ризик негативного впливу вищезазначених чинників збільшується у зв’язку з можливим уповільненням темпів ВВП, дефіциту фінансових ресурсів підприємств, погіршенням державного фінансування.

Крюкова І.О.
д.е.н., професор
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УПРАВЛІННІ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Об’єктивна необхідність підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняного агропромислового виробництва та забезпечення продовольчої безпеки країни нерозривно пов’язана із подальшим розвитком та активізацією інноваційних процесів. Головною проблемою реалізації інноваційного механізму розвитку вітчизняних агропромислових підприємств є недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційного розвитку та недосконала система фінансової архітектури суб’єктів господарювання.

Проблема покращення результативності функціонування та забезпечення економічного зростання на сучасному етапі залишається однією з найбільш актуальних для вітчизняного агропромислового сектору економіки [1, 2]. Найбільш перспективним чинником забезпечення такого зростання є перехід на інвестиційно-інноваційну модель розвитку АПК. Реалізація інноваційного потенціалу є найпотужнішим фактором економічного розвитку.

У відповідності з Законом України «Про інноваційну діяльність» [1] інновації - новостворені (застосовані) і/або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і/або соціальної сфери.

До найбільш розповсюджених типів класифікації інновацій в господарській практиці відносять такі їх види: технічні, технологічні, економічні, соціальні, правові. Проте, передумови, створені Законом України, не забезпечили кардинальне оновлення діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Основною причиною низької результативності інноваційного розвитку агропромислових підприємств є невпорядкованість руху (потоків) капіталу та фінансових ресурсів, спрямованих на інноваційне переоснащення підприємств. У зв'язку з цим, важливим аспектом інноваційної діяльності підприємств АПК є розробка та впровадження у господарську практику інновацій фінансового характеру, використання яких має забезпечити необхідний розмір фінансових ресурсів та стати економічною базою формування і використання технічних, технологічних та соціальних нововведень. Високий темп фінансових інновацій, що мають виступати головним фактором забезпечення фінансової безпеки та високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств АПК, має стати однією з основних характеристик агропромислових підприємств.

Ключовим моментом у логічній моделі дослідження механізму фінансової безпеки архітектури інноваційного розвитку визнана здатність підприємства забезпечити такий рівень розвитку інноваційної діяльності в коротко- та довгостроковій перспективі, який би дозволив забезпечити стійкий фінансовий стан, сталий економічний розвиток, нейтралізацію потенційних ризиків і загроз та збільшення ринкової вартості бізнесу. Провідним механізмам досягнення такого фінансового стану та реалізації інноваційного потенціалу є механізм впровадження фінансових інновацій. Однією з таких інновацій є система формування та розміщення фінансових потоків в активах агропромислових підприємств з урахуванням такої архітектури, яка дозволяє оптимізувати рух та напрями використання фінансових ресурсів та створити необхідні передумови фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Потокова концепція управління фінансовими ресурсами полягає в організації постійного руху різноманітних видів ресурсів, їх перетворення, трансформації у просторі і часі та формуванні достатньої їх кількості для забезпечення фінансової безпеки та реалізації інноваційного потенціалу підприємства. Враховуючи специфіку функціонування агропромислових підприємств, сезонний характер постачання сировини та нестабільний характер руху фінансових активів, актуальним виступає застосування потокового методичного підходу в системі фінансового менеджменту.

В процесі управління фінансовою діяльністю агропромислових підприємств має місце ознака прямої залежності результатів господарювання від формування фінансових потоків, адже їх збалансованість взаємозалежна з рівнем ризику їх ліквідності та платоспроможності, стану фінансової безпеки та вартості бізнесу. В свою чергу, стан фінансової безпеки формує потенційні можливості розвитку інноваційної діяльності.

Враховуючи досить складний та інтегрований характер функціонування

підприємств АПК при оцінці складових рівнів фінансової безпеки, вважаємо зосередження уваги в процесі забезпечення фінансової стійкості лише на галузі сільського господарства досить обмеженим. Агропромисловий сектор є складною сферою економіки, результативність та фінансовий стан якого визначається факторами не тільки окремої сфери, що входить до його складу, але й комплексним синергічним ефектом взаємодії різних ланок АПК: ресурсної сфери, сфер виробництва кінцевого аграрного продукту, сфери переробки та реалізації продуктів харчування. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним класифікувати рівні забезпечення фінансової безпеки агропромислових підприємств наступним чином:

I рівень – фінансова безпека держави;

II рівень – фінансова безпека АПК;

III рівень – фінансова безпека основних сфер агропромислового комплексу;

IV рівень – фінансова безпека окремих галузей та підприємств.

Концепцію забезпечення фінансової безпеки агропромислових підприємств необхідно розглядати в контексті формування сталих індикаторів і критеріїв безпеки існування держави, інтегрованого характеру взаємодії сфер і галузей агропромислового виробництва, адже певний рівень безпеки суб'єкта економічних відносин є підґрунтям захищеності та існування суб'єктів інших рівнів. При цьому, синергічний ефект забезпечення фінансової безпеки спрямовується в двох напрямах: стабільні умови та безпечне середовище діяльності держави створюють передумови ефективного розвитку галузей, комплексів і підприємств, а підвищення рівня фінансової стабільності функціонування підприємства забезпечує зростання показників рівня економічної безпеки та конкурентоспроможності держави.

Отже, дослідження, проведені відносно науково-теоретичних засад формування сучасної фінансової архітектури агропромислових підприємств, дозволили обґрунтувати основні напрями її удосконалення задля забезпечення належного рівня безпеки господарської діяльності та створення передумов активного інноваційного розвитку:

- підвищення уваги до базисних фінансових інновацій з боку фінансових менеджерів;
- обґрунтування стратегій фінансового забезпечення;
- оптимальне співвідношення між структурою капіталу та структурою активів, фінансовими потоками та зобов'язаннями підприємства;
- збалансування та синхронізація матеріальних і фінансових потоків в часі, за формами та обсягом;
- узгодженість взаємодії основних елементів системи фінансової архітектури підприємства;
- використання сучасних методик оцінювання рівня безпеки фінансової архітектури підприємства в практиці господарського управління; ·
- раціональне формування та контроль за рухом фінансових потоків.

Оптимізація фінансової архітектури молокопереробних підприємств є основою забезпечення фінансової безпеки та фінансовою базою зростання темпів інноваційного розвитку як в сфері фінансових відносин підприємств,

так і в сферах технічних, технологічних, економічних та соціальних нововведень в АПК.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М.Я. Інституціональне забезпечення реформування сільського господарства / М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік // Актуальні проблеми розвитку регіональних АПК: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (26-27 травня 2011 р.) / відп. ред. Т.В. Божидарнік. – Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2011. – С. 33-34.

2. Саблук П.Т. Концептуальні аспекти модернізації аграрного виробництва та розвитку сільських територій в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. - № 8. – С. 3-12.

3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.08.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ 40-15.

Пилипенко К.А.

к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія,

м. Полтава, Україна

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Продовольчу безпеку держави необхідно розглядати як якісну складову економічної безпеки і як найважливішу умову незалежності держави в умовах сьогодення. Основні принципи економічної безпеки, як дотримання законності на всіх етапах забезпечення та функціонування економічної безпеки, баланс економічних інтересів та взаємну відповідальність особи, сімї, суспільства, держави мають бути покладені в основу принципів та функцій продовольчої безпеки.

Продовольча проблема на усіх етапах розвитку нашої країни була головною, найвизначальнішою. Яскрав ими прикладами цьому можуть слугувати такі трагічні події, що спіткали Україну, як Голодомор 1932-1933 років та післявоєнний голод 1946-1947 років. В подальшому було вжито численних заходів для того, щоб запобігти виникненню подібних ситуацій. Але й на сьогодні, незважаючи на величезні зусилля українських аграріїв, продовольчу проблему повною мірою вирішити не вдалось. Сучасний стан розвитку сільськогосподарського виробництва становить загрозу продовольчій безпеці та незалежності України внаслідок спаду сільськогосподарського виробництва, відсутності мотивації до праці, занепаду соціальної інфраструктури села, трудової міграції тощо.

Соціально-економічне становище України визначає актуальність державної діяльності по забезпеченню стабільних темпів економічного її розвитку. Це зумовлюється також і тим, що в останні роки ключовими в розвитку будь-якої держави стали посилення процесів глобалізації, зростання ролі СОТ, ЄС та інші обставини. Тому забезпечення продовольчої безпеки України як однієї із головних складових національної безпеки означаєнейтралізацію чи зведення до мінімуму небажаних і шкідливих

проявів внутрішнього і зовнішнього впливів на нашу державу в умовах її інтеграції у світову економіку, збереження соціально-економічної і політичної стабільності в суспільстві. З метою підвищення рівня і якості життя українських громадян та інших представників населення нашої держави необхідною є розробка і втілення на практиці ефективної та дієвої концепції продовольчої безпеки України.

На 42 – й сесії генеральної Ассамблеї ООН «Концепцію міжнародної економічної безпеки» передбачено, що досягти економічної безпеки окремої держави за рахунок зусиль на національному рівні не можливо» [2]. До основних джерел загрози економічній безпеці, які є загальними для всіх держав, відносять нестабільність, непередбачуваність і нестабільність.

Виходячі з вище зазначеного можна зазначити, що на продовольчу безпеку покладаються такі функції: гарантуюча (гарантування основних, закріплених Конституцією України прав людини – на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст. 48)); забезпечувальна (забезпечення потреб населення у якісних та безпечних продуктах харчування у необхідній для підтримання звичайної життєдіяльності кількості, а промисловості – у сировині рослинного і тваринного походження); стабілізаційна (необхідний рівень продовольчої безпеки сприяє зміцненню економічної, політичної та соціальної стабільності у суспільстві); охоронно-відтворювальна (збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів у процесі виробництва сільськогосподарської продукції рослинного і тваринного походження); соціальна (зміцнення фізичного здоров'я нації і, як наслідок, забезпечення працездатності населення, створення умов для його розширеного відтворення, подолання демографічної кризи, розвиток сільських територій);міжнародно-інтеграційна (інтеграція України в європейський та міжнародний політичний, економічний, правовий простір).

Категорія «продовольча безпека» логічно увійшла в лексику спеціальної, в тому числі юридичної, літератури і отримала не тільки інституційне, але й нормативно-правове закріплення в законодавчих і підзаконних актах, зокрема в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» за № 1877-IV від 24 червня 2004 р., де міститься законодавче закріплення дефініції «продовольча безпека». Відповідно до п. 2.13 ст. 2 цього Закону продовольча безпека визначається як захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності [3]. Дане визначення вбачається неповним, оскільки передбачає лише економічну доступність продовольства та враховує тільки кількісні показники продовольчої безпеки, лишаючи поза увагою якісні показники. Адже продовольча безпека – це не лише забезпечення населення необхідною кількістю продовольства, це ще й відповідність цього продовольства критерію якості й безпечності для споживачів.

Пріоритети національних інтересів України у галузі забезпечення продовольчої безпеки закріплені у Законі України «Про основи національної

безпеки України» від 19 червня 2003 р., № 964-IV3 (ст. 6). До них слід віднести наступні: (а) гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина (зокрема, право людини на їжу, на достатній рівень життя); (б) зміцнення соціальної стабільності в суспільстві; (в) створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення; (г) збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів (в тому числі в процесі аграрного виробництва); (д) зміцнення фізичного здоров'я нації, створення умов для розширеного відтворення населення; (е) інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір; (є) розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України [4].

Продовольчу безпеку необхідно розглядати як якісну складову економічної безпеки і як найважливішу мову існування і незалежність держави.

Такі основні принципи економічної безпеки, як дотримання законності на всіх етапах забезпечення економічної безпеки, баланс економічних інтересів та взаємну відповідальність особи, сім'ї, суспільства, держави мають бути покладені в основу принципів продовольчої безпеки.

Список використаних джерел:

1. Концепція (основи державнї політикт) національної безпеки України // Голос України. – 197. – 4 лют.

2. Резолюция и решение, принятые Генеральной Ассамблеей на сорок второй сессии ООН: Резолюция Генеральной Ассамблеи 40/165 [Електронний режим] – Режим доступу : http://www.un.org/ru/ga/40/docs/40res.shtml

3. Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877-IV від 24 черв. 2004 р. [Електронний режим] – Режим доступу : http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/53722.html

4. Законі України «Про основи національної безпеки України» № 964-IV від 19 червн. 2003 р. [Електронний режим] - Режим доступу:http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15

Ksonzhyk I.V.
Doctor of Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxes,
Mykolayiv National Agrarian University,
city of Mykolayiv, Ukrainian
Olenych K.V.,
student of the Group B 5/1 of Accounting and Finance Faculty
of Mykolayiv National Agrarian Universit,
city of Mykolayiv,Ukrainian

INTER-BUDGET RELATIONS AND THE PRINCIPLES OF THEIR ORGANIZATION IN UKRAINE

Today, significant changes are taking place in the system of inter-budgetrelations; the regulatory framework, financial assistance distribution mechanisms and the system of control over the spending of allocated funds are

being improved. However, there are a number of problems in implementing the budgetary potential in the regions: the imbalance of the mechanism of functioning of the budget system; the level of regulatory and information base for regulation of inter-budget relations; underdeveloped mechanisms for managing budget flows in both the revenue and expenditure parts; lack of theoretically substantiated and legally established provisions on methods and functions of management of fiscal policy, debt policy of regions [7].

The main legislative act regulating inter-budget relations in Ukraine is the Budget Code of Ukraine. The Budget Code of Ukraine serves the purposes of financial regulation, establishes the general principles of the budget legislation of Ukraine, the legal framework for the functioning of the budget system of Ukraine, the legal status of the subjects of budgetary legal relations, the procedure for regulating inter-budget relations, defines the basis of the budget process in Ukraine, the grounds and types of liability for violation of budget legislation of Ukraine.

Participants of the inter-budget relations are public authorities of Ukraine, public authorities in the regions of Ukraine and self-governing authorities.

Inter-budget relations should be interconnected and harmonious; they should not contradict the hierarchy of budgets and should be based on the following principles:

1. Independence of budgets of different levels (consolidation at each level of government and management of their own sources of income, the right to independently determine the direction of its spending, the inadmissibility of extraction of additional income and unused or funds additionallyreceived in higher-level budgets, the right to compensation for costs arising from the decisions, accepted by the higher-level authorities and administration, the right to provide tax and other benefits only at the expense of own income, etc.).
2. Legislative separation of budget responsibilities and expenditure powers between regional and local authorities and administration.
3. Correspondence of financial resources of the authorities and management tothe functions performed (provision of vertical and horizontal equalization of incomes of lower-level budgets).
4. Normative-calculation (formalized) methods for regulating inter-budget relations and providing financial assistance.
5. Presence of special procedures for preventing and resolving conflicts between different levels of government and governance, achieving mutually agreed decisions on fiscal policy [3].

For the implementation of these principles, forms of manifestation of inter-budget relations are very important. The term "inter-budget relations" is complex and multifaceted, which is the cause of disputes and differences in the disclosure of its content and requires additional and in-depth studies. The real forms and methods of their implementation largely depend on thought-out and correct theoretical interpretation.

Thus, in our opinion, inter-budget relations are relations between different levels of government aimed at the formation and implementation of state budget

policy. Inter-budget relations are manifested as relations for the allocation of inter-budget transfers regulated by the Budget Code of Ukraine.

Inter-budget transfers are the funds provided by one budget of the budgetary system of Ukraine to another budget of the budgetary system of Ukraine [2].

One of theforms of manifestation of inter-budget relations is grants. Grants areinter-budget transfers, provided on a gratuitous and irrevocable basis without establishing directions of their use [2].

At the current stage, the issue of optimization of decision-making on inter-budget relations is considered by the Ministry of Finance of Ukraine and is being studied by domestic scholars. In the framework of scientific publications on inter-budget relations in the article of Yakovenko I.V. "Complex of economic and mathematical models of regulation of inter-budget relations on the basis of coordination of regional and municipal interests", the corresponding set of economic and mathematical models, which envisage optimization of inter-budget relations at the regional and municipal level, was proposed.

The need for this study is due to the fact that within the framework of modern inter-budget relations, there is a tendency to increase the autonomy of municipalities (executive local government bodies) and the local authorities' interest in raising taxes collection. In connection with this, there is a problem of determining the amount of deductions to local budgets from taxes and feescollected on the territory of municipal formations, which ensure the balance of interests of various economic entities. An effective way to solve this problem is to develop and use economic and mathematical models that allow a quantitative assessment of the consequences of the results received.

From the foregoing we can conclude that the fundamentals of inter-budget relations should be results consisting of the following components:

1. Effectiveness - as a degree of achievement of the set goal and accomplishment of tasks (comparison of the planned with the performed).

2. Cost effectiveness - as the degree of use of the necessary resources (the ratio of planned and actual resources necessary for the realization of goals and tasks).

3. Efficiency - as a ratio of results and costs of activities.

4. Quality - as compliance with certain conditions.

5. Implementation of innovations - as a process that has an applied character and is necessary for the improvement of activities.

Analyzing inter-budget relations in Ukraine, one can come to the conclusion that it is necessary to approach the redistribution of financial resources, as they allow to ensure macro stability and macro control of a large territory, as well as participate in the reproduction process, increasing the possibilities of territorial development. Within the framework of this process, the balance of these interests is one of the most difficult tasks of the state, therefore, at the state level, work is constantly being carried out to improve inter-budget relations.

The process of formation of inter-budget relations should be strictly regulated. At the same time, balanced budget policy makes it possible to determine the priority of the allocation of funds for the fulfillment of certain obligations.

Effective planning, as well as the implementation of continuous monitoring of targeted expenditure of funds, allows regional authorities to implement social and economic development programs.

Of particular importance is the problem of optimization of tax and non-tax credits to the budgets of different levels. The distribution of taxes must guarantee the constitutional independence of the regions, while increasing the responsibility of the authorities of each level for conducting active financial and economic policies on the ground.

REFERENCES

1. The Constitution of Ukraine: dated June 28, 1996, No. 254/96-BP // Bulletin of the VerkhovnaRada of Ukraine. - 1996. – No. 30 (23.07.96). - P. 141.
2. The Budget Code of Ukraine: approved by the VerkhovnaRada dated July 8, 2010 No. 2456-VI [Electronic resource]. – Access mode: http://www.rada.gov.ua.
3. Some issues on the distribution of the volume of inter-budget transfers: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine: No. 1149 dated December 08, 2010.
4. Some issues on the distribution of the volume of inter-budget transfers: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine:No. 1149 dated December 8, 2010 [Electronic resource]. - Access mode: http://www.rada.gov.ua.
5. On amendments to certain legislative acts of Ukraine in connection with the adoption of the Budget Code of Ukraine: The Law of Ukraine: No. 2457-VI dated July 08, 2010.
6. On Local Self-Government in Ukraine: The Law of Ukraine: No. 280/97 dated May 21, 1997 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.rada.gov.ua.
7. Cheberiako O.V. Inter-budget relations in the conditions of budget unitary of Ukraine / Cheberiako O.V. – K.: Svitohliad, 2016.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Краєвський О.Л.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ОБЛІКОВОЇ НАУКИ І ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Інвестиційний процес в Україні є надзвичайно складним, оскільки інвестиційна діяльність в умовах невизначеності є досить слабкою, а інвестиційна політика – нестабільною і особливо це стосується вітчизняного аграрного сектора. Важливою складовою структури інвестиційного ресурсу в Україні є вітчизняні та іноземні інвестиції, адже входження їх на ринок країни сприяє зростанню обсягів випуску продукції, технологічному піднесенню

агропромислового виробництва, виходу на світові ринки, а також динамізує формування національного ринку. А прискорення темпів реформування української економіки вимагає все більшої кількості інвестиційних ресурсів і для окремих підприємств, і для економіки України в цілому.

Незважаючи на всі кількісні та якісні перетворення, Україна сприймається іноземними інвесторами як несприятлива для інвестування країна. Нами були згруповані основні негативні ознаки інвестиційного клімату в Україні (рис.1).

ОСНОВНІ НЕГАТИВНІ ОЗНАКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ
⇨ нестабільність політичної ситуації в Україні;
⇨ недосконалість законодавства в сфері інвестування та підприємництва;
⇨ високий рівень і велика кількість податків, які позбавляють державу конкурентних переваг під час залучення іноземних інвестицій;
⇨ невідповідність податкової та бухгалтерської систем міжнародним стандартам, що породжує велику кількість непорозумінь іноземних інвесторів з українськими партнерами в процесі їх спільної діяльності;
⇨ високі ставки мита на ввезення при надходження іноземних інвестицій в Україну;
⇨ інформаційна ізольованість, не обізнаність в інвестиційній привабливості української економіки;
⇨ недостатньо розвинута інфраструктура бізнесу, тобто відсутність потужної страхової компанії, яка б покривала комерційні ризики під час реалізації особливо масштабних інвестиційних факторів;
⇨ зниження накопичень інвестиційної активності, які втрачають значення при високій інфляції;
⇨ диференціація доходів та матеріального забезпечення, соціальне розшарування, що частково посилюються в результаті ліквідації зрівняльного розподілу, в основному, під впливом інфляції;
⇨ зростання безробіття, що виникає внаслідок спаду виробництва та структурних зрушень в економіці

Рис. 1. Основні негативні ознаки інвестиційного клімату в Україні (згруповано за [1, 2])

Адже іноземний капітал спроможний суттєво вплинути на впровадження технічних інновацій та прогресивних технологій у сфері виробництва, надання фінансових та не фінансових послуг та якість управління у реальному та фінансовому секторі економіки. Безумовно іноземні інвестиції, як джерело капіталу є більш привабливим, ніж кредитні ресурси, які помножують загальний державний борг. Таким чином, постає необхідність пошуку альтернативних джерел фінансування, якими стають інвестиції. Водночас у сучасній обліковій науці розглядаються і фінансова, і інвестиційна діяльність. Це пояснюється посиленням фінансово-інвестиційних процесів. Так, у формі фінансової звітності 2 «Звіт про фінансові результати» визначають фінансовий результат не лише від операційної, а й фінансової та інвестиційної діяльності. Однак залишаються не

відокремленими у формі звітності результати фінансової і інвестиційної діяльності. Вони розглядаються як результати іншої звичайної діяльності.

Водночас відсутнє й чітке розмежування витрат і доходів фінансової та інвестиційної діяльності. Це не дає можливості правильно визначати фінансовий результат від їх здійснення. Відокремлена інформація про результати інвестиційної та фінансової діяльності відсутня і в системі поточного обліку на рахунку 79 «Фінансові результати»

Фінансова діяльність має вирішальний вплив на процеси генерування вартості підприємства. Так, оптимізація структури капіталу (оптимізація фінансування) веде до зменшення затрат на його залучення і створює фінансову базу для успішної операційної та інвестиційної діяльності.

Фінансова діяльність підприємств спрямована на мобілізацію капіталу для фінансування операційної та інвестиційної діяльності. У ході фінансової діяльності відбуваються операції, які визначені як її складові (рис.2)

ОПЕРАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
⇨	надходження грошових коштів у результаті фінансової діяльності	- надходження власного капіталу	грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що призводять до збільшення власного капіталу
		- отримання позики	надходження грошових коштів у результаті утворення боргових зобов'язань – позик, векселів, облігацій, інших коротко- й довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю
		- інші надходження	інші надходження, пов'язані з фінансовою діяльністю – дивіденди, проценти, орендна плата
⇨	списання витрат і коштів у результаті фінансової діяльності	- погашення позик та процентів за кредит	
		- сплата дивідендів грошовими коштами	
		- інші платежі	використання грошей для викупу раніше випущених акцій підприємства, оплата фінансової оренди та інші платежі у ході фінансової діяльності – проценти за облігаціями

Рис. 2. Складові фінансової діяльності

Грошові потоки у фінансовій сфері розглядаються у двох напрямах: грошові потоки, спрямовані на інвестиції і в суто фінансові операції, відповідно до чого й виділяють інвестиційну і фінансову діяльність. Однак визначення фінансової і інвестиційної діяльності, що даються НП(С)БО 1, не містять детального переліку операцій, що їх характеризують. Так, за НП(С)БО 1 [3] фінансова діяльність - діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства, а інвестиційна діяльність - придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів (грошей). Дещо детальніше операції фінансової і інвестиційної діяльності прослідковуються у формі № 3 «Звіт про фінансові результати», де підприємство має розгорнуто наводити суми надходжень та витрачання, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Тому до операцій фінансової діяльності відносять: надходження від: власного капіталу, отримання позик, інші надходження; витрачання на: викуп власних акцій, погашення позик, сплату дивідендів, інші платежі. Операціями інвестиційної діяльності є: надходження від реалізації: фінансових інвестицій, необоротних активів; надходження від отриманих: відсотків, дивідендів; надходження від деривативів; інші надходження; витрачання на придбання: фінансових інвестицій, необоротних активів; виплати за деривативами; інші платежі.

Для правильного відображення фінансових результатів за видами діяльності у системі обліку необхідно чітко розмежувати рахунки та субрахунки бухгалтерського обліку, які відображають доходи та витрати того чи іншого виду діяльності. На сьогоднішній день в обліковій науці існують протиріччя щодо призначення тих чи інших рахунків. Причинами такого підходу є, на нашу думку, саме те, що як фінансова, так і інвестиційна діяльність супроводжується фінансовими операціями, які пов'язані з використанням активів підприємства іншими сторонами, в результаті яких підприємство одержує фінансові доходи або несе фінансові витрати – одержані (сплачені) проценти, роялті, дивіденди, приріст (зменшення) вартості фінансових інвестицій. В діючій системі обліку фінансові результати від фінансових операцій відображаються не залежно від виду діяльності, де вони отримані.

Список використаних джерел

1. Абрамович І.В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / І.В. Абрамович // Економіка та держава. - 2006. -№9. –С.25-27.1. – С.25

2. Мешко Н.П. Інвестиційний клімат та сучасні тенденції розвитку інвестиційної діяльності в Україні. – [Електронні ресурс] – Режим доступу: http://www.imk.com.ua

3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (у редакції від 03.08.2018 р.).– Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор
Швигар Т.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Існує система економічних цілей, досягнення яких є ознакою успішного управління діяльністю підприємства: - це запобігання банкрутства та крупних фінансових невдач, лідерство в боротьбі з конкурентами, зростання об'ємів

виробництва та реалізації, максимізація прибутку, займання певної ніші і долі на ринку товарів. Моніторинг ступеню досягнення поставлених цілей в залежності від їх виду здійснюється в рамках систем оцінки положення компанії на ринках капіталу, товарів та послуг, управлінського контролю, управлінського обліку, фінансового менеджменту тощо.

Досягнення цілей залежить від багатьох факторів; разом з тим без перебільшення можна стверджувати, що інтегральною ознакою успішності в їх досягненні є стабільність генерування прибутку. Справа в тому, що не всі із перерахованих вище систем є відкритими; наприклад, система управлінського обліку, в рамках якої, зокрема, оцінюється ефективність технологічних процесів, конфіденційна; недосяжними для зовнішнього користувача є також показники, які генеруються в рамках цієї системи. Навпаки, прибуток – загальнодоступний показник. Крім того, вже не є секретом для бізнесменів та інвесторів, що прибуток – лише один з показників, тому необхідно орієнтуватися не тільки і не стільки на прибуток, скільки на сукупність показників, які комплексно характеризують майновий та фінансовий потенціали підприємства. Виконати це можна за даними публічної звітності. Саме цим в значній мірі пояснюється стійка популярність відповідних методик оцінки, які базуються на звітності. Крім того, фінансова звітність є основним і найбільш достовірним інформаційним забезпеченням процесу прийняття фінансових та управлінських рішень.

В останні роки все більше визнання у світовій практиці набуває підхід до обґрунтування складу звітних форм, орієнтований на основного користувача – власника підприємства. Спираючись на звітність, користувач – власник повинен отримати уявлення про чотири основні аспекти діяльності підприємства:

- майновий і фінансовий стан підприємства з позиції довгострокової перспективи (тобто наскільки стійким є дане підприємство, чи є стратегічно вигідним вкладати в нього кошти);
- фінансові результати, які регулярно генеруються даним підприємством (прибутково чи збитково працює підприємство в середньому);
- зміни в капіталі власників (зміни в чистих активах підприємства за рахунок всіх факторів, включаючи внесення капіталу, його вилучення, виплату дивідендів, формування прибутку чи збитку);
- ліквідність підприємства (тобто наявність у нього вільних грошових коштів як найважливішого елемента стабільної поточної роботи в плані ритмічності розрахунків з контрагентами).

Існує чотири основні етапи для проведення будь-якого фінансового аналізу:

- вибір параметру, який має найбільше значення (етап збору та підготовки вихідної інформації);
- його пошук та розрахунок при необхідності;
- інтерпретація його величини з метою отримання розуміння стану компанії;
- висновки та рекомендації.

Інтерпретація показників може здійснюватись двома способами:

- аналіз тренда (trend analysis);

- порівняння з еталонними показниками (benchmarking). [1, с. 140].

Аналіз тренда – це огляд того, як даний показник змінився за певний період часу. Тренди можуть багато розповісти про те, як відбувалось управління компанією, а також можуть допомогти спрогнозувати її майбутній стан. Порівняння з еталонними показниками означає проведення порівняння показників за певний період часу з аналогічними показниками конкурентів або із загальноприйнятими показниками (такими як ставка відсотка по депозитному рахунку). Порівняння з конкурентами особливо корисне для визначення відносної ефективності компанії в одній галузі промисловості.

Існує інша причина, по якій ми проводимо різницю між основною господарською діяльністю та структурою капіталу. Компанії в одній галузі промисловості можуть мати різну структуру капіталу. Одні компанії можуть мати велику заборгованість, інші – зовсім не мати. При бажанні провести порівняння методів, якими компанії здійснюють свою діяльність, знання структури їх капіталу не є корисними.

На сьогоднішній день не існує єдиної методики використання коефіцієнтів для оцінки фінансових результатів. Кожна компанія має можливість самостійно формувати комплекс коефіцієнтів і показників, виходячи з власних потреб. Проте узагальнену модель аналізу результативності фінансово-господарської діяльності можна представити у вигляді рис. .1.

Рис. 1. Модель аналізу результативності фінансово-господарської діяльності

Як видно на рис. .1 в даному блоці аналізу доцільно виділити два підрозділи: оцінка фінансових результатів та оцінка фінансового стану. В першому розділі розраховуються показники прибутку та рентабельності, тобто відображається результативність та ефективність роботи за звітний період, в другому – показники, які характеризують ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, оборотність коштів тощо.

Аналітичні процедури даного напрямку аналізу, безумовно можуть бути стандартизовані та уніфіковані, а результати аналізу піддаються зрозумілій інтерпретації та багатоваріантному представленню у вигляді, доступному для розуміння користувачами різного ступеню підготовки в області обліку, аналізу, фінансів (тобто варіаційність з орієнтацією на запити користувачів в рамках уніфікованої системи звітних даних).

Представлена модель аналізу є відкритою для всіх зацікавлених осіб, оскільки базується на даних публічної звітності. Мова йде про кінцеві фінансові результати, тобто результати, які, по-перше, підводять підсумки діяльності підприємства за певний період і, по-друге, дозволяють дати комплексну оцінку його системоутворюючих характеристик, які мають важливе значення перш за все з позиції довгострокової перспективи.

До таких характеристик відносяться: ступінь фінансової стійкості; структура активів, в які вкладено капітал і які, по суті, визначають можливості стійкого генерування прибутку; оптимальність структури джерел фінансування як з позиції стабільності поточної діяльності, так і з позиції довгострокової перспективи; порівняльна динаміка капіталу, виручки, прибутку тощо.

Список використаних джерел:

1. Райс Э. Бухгалтерский учет и отчетность без проблем / Пер. с англ. – М.: ИНФРА –М, 1997. – 242с.

Мохненко А.С.
доктор економічних наук, професор,
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЗА СЕГМЕНТАМИ

Розвиток підприємницької діяльності в системі інтеграції України у світову економіку є одним із суттєвих елементів удосконалення облікової системи підприємства. Посилення тенденцій глобалізації та диверсифікації економіки висувають перелік нових вимог до змістовного наповнення і форми зображання облікової інформації, що ставить перед науковцями-економістами нові завдання з удосконалення бухгалтерського обліку, як головного джерела інформації.

Теперішній бізнес, що має вагоме місце на ринку, є багатогранним та функціональним, і відповідно отримує додаткові можливості для подальшого

розвитку та здійснення своєї діяльності за різноманітними напрямками та сферами, що у свою чергу збільшує потреби користувачів облікової інформації того чи іншого підприємства. А тому, в контексті трансформації світової економічної системи постає питання щодо застосування фінансової звітності за сегментами.

Виникнення концепції фінансової звітності за сегментами, була запроваджена до практики облікового урегулювання наприкінці 1970-х років у США та на початку 1980-х років, також, була реалізована у системі МСФЗ, що стало відправним пунктом для її подальшого всесвітнього поширення [1, С. 211].

Сегмент, іншими словами центр відповідальності – це структурний підрозділ, об'єднання структурних підрозділів або сегмент діяльності, керівник якого несе відповідальність за результати його діяльності.

При організації формування управлінської звітності за центрами відповідальності необхідно попередньо провести поділ такого підприємства на центри відповідальності з дотриманням таких вимог:

− центри відповідальності повинні бути пов'язані з функціональною та організаційною структурою підприємства;

− кожен центр повинен очолювати менеджер;

− для кожного центру слід обрати показник для виміру обсягу діяльності та бази розподілу витрат;

− необхідно чітко розподілити сферу повноважень і відповідальності менеджера кожного центру відповідальності (менеджер відповідає тільки за ті показники, які він може контролювати);

− для кожного центру відповідальності слід встановити форми внутрішньої звітності [2, С. 994].

Регулювання звітності за сегментами на міжнародному рівні здійснює Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 "Операційні сегменти", у якому вказано, що операційний сегмент – це компонент суб'єкта господарювання:

а) який займається економічною діяльністю, від якої він може заробляти доходи та нести витрати (включаючи доходи та витрати, пов'язані з операціями з іншими компонентами того самого суб'єкта господарювання);

б) операційні результати якого регулярно переглядаються вищим керівником з операційної діяльності суб'єкта господарювання для прийняття рішень про ресурси, які слід розподілити на сегмент, та оцінювання результатів його діяльності;

в) про який доступна дискретна фінансова інформація [3].

Операційний сегмент може стосуватися економічної діяльності, яка ще не генерує доходи, наприклад, операції з освоєння виробництва можуть бути операційними сегментами до отримання доходів.

Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 "Операційні сегменти" вимагає від компаній включення у звітність фінансової та описової інформації про її звітні, а не операційні сегменти. Звітні сегменти – це операційні сегменти або об'єднання операційних сегментів, які відповідають певним критеріям [3]. Облік за сегментами на підприємстві є системою відображення, узагальнення та збору даних про діяльність окремих

структурних підрозділів підприємства (центрів відповідальності). Такий облік входить як центральний елемент до складу управлінського обліку та діє одночасно з системою бухгалтерського фінансового обліку підприємства [1, С. 212]. Організаційну структуру підприємства в управлінському обліку представлено як сукупність ліній відповідальності всередині підприємства. У результаті цього організаційну структуру підприємства можна розглядати як сукупність різних центрів відповідальності, пов'язаних між собою особливостями виробничого циклу та лініями відповідальності.

Застосування підприємствами запропонованої єдиної моделі формування звітності за сегментами дозволить реалізувати управлінський підхід у побудові оперативних стратегій підприємства з урахуванням ступеня ризику та норми прибутковості звітних сегментів, зробить її показники порівнюваними між підприємствами однієї галузі, врахує специфічні доходи і витрати, які обов'язково мають включатися при визначенні фінансового результату сегмента, а які обов'язково мають виключатися з цього процесу, оскільки є несуттєвими та неважливими при визначенні фінансового результату сегмента.

Процес складання та подання фінансової звітності за сегментами залежить від правильного методологічного підходу щодо ідентифікації, реєстрації та групування інформації про звітні сегменти з метою її відображення у фінансовій звітності суб'єкта господарювання, а рівень єдиної інформаційної бази забезпечує достовірність розкриття інформації про звітні сегменти та швидкість її формування.

Список використаних джерел:

1. Дорош І.С. Фінансова звітність за сегментами у системі підприємств транспортування газу / І.С. Дорош // Сучасні управлінські технології в умовах трансформації соціально-економічних відносин: матер. всеукр. наук.-прак. конф. (м. Івано-Франківськ, 19-20 квітня 2018 р.) / ІФНТУНГ. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 210-213

2. Задніпровський О. Г. Методика формування управлінської звітності за сегментами діяльності: проблеми і можливості [Електронний ресурс] / О. Г. Задніпровський // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2015. – Вип.6. – С. 993-998. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/5-2015/202.pdf.

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 "Операційні сегменти" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws /show/995 _k53.

Грановська В.Г.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стратегічною метою управління аграрними підприємствами, зокрема, є досягнення високого рівня конкурентоспроможності. Для цього необхідна консолідація всіх підрозділів і ланок системи управління підприємства. Проте, управління конкурентоспроможністю на має ототожнюватись із системою управління підприємством та досягненням його цілей, воно включає лише ті складові, що пов'язані з розробкою і реалізацією стратегії конкуренції, стимулюванням до конкурентного зростання та зміцнення ринкових позицій, цільовою орієнтацією на диверсифікацію діяльності. Адже конкурентоспроможність підприємства є тим функціональним об'єктом управління, що вимагає розробки спеціального механізму управління ними.

Головною метою управління є забезпечення динамічної рівноваги між використанням ресурсів та їх збереженням, що виражається у формуванні підприємствами науково-обґрунтованого підходу до їх розподілу на стадії виробництва. Національним підприємствам необхідно вдосконалювати та постійно адаптувати раніше створені механізми функціонування, формувати нові підходи до системи управління [1].

Виходячи з сучасних підходів до управління, діяльність підприємства моделюється як сукупність процесів, кожний з яких знаходиться під контролем та управлінням відповідальної особи. Дослідження парадигми управління підприємствами їх системи та механізмів свідчить про важливість аналізу можливості впровадження іноземного досвіду інноваційного управління ними.

Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємств різних країн має свої унікальні особливості, сильні та слабкі сторони. У багатьох країнах конкурентоспроможність підприємства є результатом поєднання факторів, які породжені об`єктивним розвитком продуктивних сил і відображенням результатів політики уряду щодо боротьби за якість, ринки збуту, отримання прибутку тощо.

Так, утримувати позиції лідера на ринку Сполученим Штатам дозволяє впровадження таких механізмів: функціонування значної кількості «мозкових центрів» (дослідницьких установ) на національному рівні або при окремих галузевих асоціаціях; підвищення якості вищої освіти, зокрема шляхом запрошення іноземних викладачів та студентів; проведення адекватної імміграційної політики щодо кваліфікованої робочої сили; захист прав власності, зокрема інтелектуальної; підвищення гнучкості ринку праці; поліпшення функціонування ринку капіталу; лібералізація продуктового

ринку; застосування системи моніторингу досягнення якісних і кількісних показників [2].

Управління конкурентоспроможністю підприємств США характеризується розробкою ряду спеціалізованих стратегічних програм на меті яких є мотивування працівників до реалізації програми підвищення конкурентоспроможності продукції, що виробляється, активізацію внесення пропозицій на місцях по удосконаленню системи управління витратами, заходи та технології їх мінімізації, визначення рівня додаткових витрат на конкурентного рівня продукції; розроблення методів і заходів удосконалення системи управління ресурсами підприємства тощо. Також американський досвід доводить ефективність застосування системи контролю рівня конкурентоспроможності на всіх стадіях життєвого циклу продукції. Контроль в даному разі носить аналітичний характер, він загальний та є організаційною формою розподілу прав і обов'язків між підрозділами підприємства.

Управлінський досвід Японії у питанні забезпечення конкурентоспроможності підприємств характеризується трансформаційними аспектами. Конкурентоспроможність підприємств Японії обумовлюється такими особливостями систем їх управління: орієнтацією на виробництво продукції з вищою якістю, ніж у інших країнах; охопленням комплексною системою управління всієї діяльності підприємства; активізація інтегрування іноземного досвіду управління (США, Великобританії, Німеччини, Італії, Франції). Особливістю системи управління в Японії є її орієнтація на запобігання дефектів при виробництв, а не їх виявлення та усунення, переважання контролю конкурентних технології й технологічних процесів над контролем конкурентоспроможності продукції. У системі управління конкурентоспроможністю діє принцип «п'яти не»: на робочому місці не повинні створюватись умови, що сприятимуть виникненню дефектів; дефектна продукція не передається на наступну операцію й не приймається з попередньої; не можна порушувати чи зменшувати технологічні параметри; не можна повторювати допущені помилки. При цьому працівники кожної наступної виробничої операції або стадії технологічного процесу сприймаються як споживачі, а не виконавці.

Основою конкурентного розвитку підприємств Швеції є активне впровадження інновацій та посилення інтенсивності наукових досліджень і розробок. Найбільш активний попит на даний продукт спостерігається у промисловому секторі, що споживає понад 80 % наукового продукту. Проте активний розвиток промисловості знаходиться у тісному зв'язку і з аграрним сектором, що є кінцевим споживачем машин, механізмів, технологічних ліній, програмного забезпечення тощо. Великий вплив в управління конкурентоспроможністю підприємств Швеції має податкова політика держави. Основними видами податків на сьогодні у Швеції є прибутковий податок з громадян і компаній, податок на майно, ПДВ акцизи і збори. Податком на прибуток компаній обкладаються акціонерні товариства, кооперативи й іноземні компанії. Сума податку на прибуток складає 28%. Податковий механізм як частина ринкового відіграє позитивну роль у

стимулюванні виробництва та інвестиційної діяльності, сприяє створенню рівних економічних умов для здорової конкуренції підприємств, реалізації соціально-економічних програм, спрямованих на забезпечення стабільності та економічного зростання.

Економічне зростання Китаю і підвищення конкурентоспроможності його підприємств пов’язують багатоукладністю та співіснуванням різних форм власності на засоби виробництва. Як правило, аграрні підприємства великі та середні по розміру і знаходяться у державній власності, малі представлені особистими селянськими господарствами. Також економічний розвиток та підвищення конкурентоспроможності підприємств, виступає ефективна економічна політика держави, що на сьогодні оптимально поєднує централізоване планове управління економікою і ринкові механізми. Про це переконливо свідчить аграрна політика Китаю. Впроваджуючи подвірний підряд і ув'язуючи доходи особистого селянського господарства з обсягом виробленої ним продукції, держава зберегла суспільну державну власність на землю і забезпечила організаційні та планові засади шляхом створення виробничих бригад. При умові розширення повноважень у прийнятті господарських рішень, посилено державний контроль діяльності через систему економічної відповідальності. Цьому підпорядкована передусім податкова система Вона зводить до мінімуму можливість ухилення від сплати податків, і таким чином забезпечує надходження коштів до державного бюджету.

Отже, система управління конкурентоспроможністю підприємства, її механізми та складові є унікальними для кожної країни. Вони формуються під впливом історичних, політичних, економічних та соціокультурних чинників, реагують на національні трансформації та адаптуються до умов глобального ринку. Є результатом історичної конкурентної боротьби, що відображає природні та набуті конкурентні переваги, стратегічні пріоритети та економічний вектор спрямування країни. Незважаючи на активну фазу становлення ринкових відносин в Україні, управління конкурентоспроможністю національних підприємств є відносно новою та нерозвиненою сферою. Існуюча система управління потребує інколи докорінних змін, впровадження іноземного досвіду та не може відбуватися тільки шляхом копіювання або стовідсоткової інтеграції у виробництво. Врахування внутрішньої державної політики, чинників внутрішнього та зовнішнього середовища є базисом її формування і розвитку.

Список використаних джерел

1. Гавкалова Н.Л. Особливості механізму фінансового управління функціонуванням підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу - http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/15.pdf

2. Коваль Л.М. Світовий досвід управління організаційно-економічними механізмами конкурентоспроможності підприємства / Л.М. Коваль, Р.Р. Русин-Гриник // Маркетинг і менеджмент інновацій. − 2011. − № 3. − С. 103 − 108.

3. Піддубний І.О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : Навч. посіб. / І.О. Піддубний, А.І. Піддубна; Харк. держ. екон. ун-т. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. - 264 с.

Загородня С.М.
здобувач вищої освіти групи ЗБ 6/1
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Розвиток інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки і аграрній науці зокрема, залежить від багатьох чинників серед яких одним з основних є - інституційне забезпечення, суть якого полягає в створенні інституційних умов функціонування і регулювання інноваційного процесу як системи організаційно-економічних відносин. В умовах конкурентного ринку створення сприятливого середовища для розвитку будь-якої діяльності є базовим чинником майбутнього успіху, а відносно інновацій, це головний аспект формування цього інституту. Наявність негативів в інституційно-правовому забезпеченні гальмує розвиток інноваційної діяльності за будь-яких умов, обмежуючи можливості зростання економіки і окремих її галузей. Найбільш значимою проблемою, яка ускладнює розвиток інновацій в Україні, є фактична спрямованість державної політики на закріплення моделі економіки, яка ґрунтується на низькотехнологічних виробництвах, і слабкий розвиток ринкових інститутів. Само інституційно-правове забезпечення інноваційної діяльності є системою правил і норм, які регулюють поведінку економічних агентів в цій сфері. У аграрному секторі економіки України прийнята відповідна законодавча база, яка визначає права і обов'язки сторін в системі створення інноваційного продукту, функціонування прав на інтелектуальну власність. Сільському господарству властива певна специфіка яка впливає на можливості впровадження інновацій, Інновація в сільськогосподарському виробництві вимагає попередньої оцінки її впливу на земельний фонд, живі організми і т д. Також в сільському господарстві існує досить високий рівень ризику при впровадженні інноваційного продукту. Вирішення всіх цих проблем вимагає фінансування і, в першу чергу, державного. Важливим аспектом інституційно-правового забезпечення інноваційного процесу є створення умов для стабільного його фінансування. Контури інституційно-правової моделі розвитку інноваційної діяльності формуються різними інститутами регламентуючого і стимулюючого характеру. Вважається, що за рахунок і під впливом інститутів в країні має бути створена національна інноваційна система. Основними недоліками розвитку національної інноваційної системи України є: відрив науки від господарської практики, відсутність механізмів оцінки ефективності державних науково-технічних програм, переважне фінансування організацій, а не пріоритетних напрямів наукової діяльності, спонтанна ініціація інновацій, відсутність бізнес-планів, орієнтація на внутрішні джерела фінансування, контроль за реалізацією інновацій без участі економічних служб, недосконаліть законодавчої бази в частини стимулювання інноваційної діяльності, відсутність інноваційної інфраструктури і

механізмів комерціалізації результатів завершених науково-технічних розробок, недостатній розвиток малого і середнього інноваційного бізнесу. По цих причинах 90% продукції, яка виробляється в Україні, не має відповідного науково-технологічного забезпечення. Крім того, спостерігається безупинне зниження рівня наукоємкої вітчизняної продукції. Як наслідок, вітчизняна продукція стає все менш конкурентоздатною, а в експорті збільшується частина мінеральної сировини і продукції первинної переробки, а частина технологічних інновацій незначна. У сучасних умовах на розвиток інноваційних процесів і освоєння інновацій в АПК накладають свої жорсткі обмеження не лише специфіка його функціонування з врахуванням природно-кліматичних чинників, але і правові законодавчі норми, пов'язані з реформуванням галузі. Інноваційна діяльність дає очікувані результати лише тоді, коли вона раціонально організована. Причому досвід світової спільноти доказав, що найбільш результативною ця діяльність є при орієнтації, в основному, на регіональні потреби в інноваціях. Особливе значення в сучасній економічній ситуації набуває регіональна науково-технічна політика, особливістю якої є соціальна спрямованість і облік місцевих можливостей і специфіки. Одним з основних пріоритетів науково-технічної діяльності є використання місцевого потенціалу для подальшого розвитку наукоємких виробництв, для вирішення внутрішніх регіональних проблем підвищення рівня ефективності функціонування соціальної і виробничої інфраструктури регіонів. Кінцевою метою створення інноваційної продукції є її використання у виробничій сфері. Дві складові інноваційного розвитку - створення і використання інноваційної продукції – об'єднують ринок, який визначає потребу в інноваціях, попит на них і формує ціни. Головною метою впровадження нових технологій в ринковій економіці є підвищення продуктивності праці і одержання додаткового прибутку. Основною ланкою в розвитку інноваційних процесів в сільському господарстві є науково-дослідні інститути, селекційні центри з науковим потенціалом. Від ефективності їх роботи над створенням і впровадженням у виробництво нових, вимогам ринку, що відповідають, сортів сільськогосподарських рослин і нових порід тварин залежить успішність функціонування галузей рослинництва і тваринництва в цілому.

Список використаних джерел:

1. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / [Саблук П.Т., Шпикуляк О.Г., Курило Л.І. та ін.] – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.

2. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України: [монографія] / О.І.Дацій. – К.:ННЦ ІАЕ, 2004. – 428 с.

М.А. Кучеренко
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

ЕНЕРГЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Енергетична складова є важливою ланкою зовнішньої політики будь-якої держави. Для політичної й економічної незалежності в умовах глобалізації ця сфера є особливо важливою. Значна частина вітчизняного енергетичного сектору України впродовж довгих років була залежною від закупівель природного газу, нафтопродуктів, палива для електростанцій у Росії. Залежність від імпорту перетворила газ, нафту, ядерне паливо, а згодом і вугілля на важелі тиску на Україну з боку сусідньої держави. Втрата об'єктів паливно-енергетичного комплексу та перспективних територій для розробки вуглеводневих ресурсів внаслідок анексії Криму і військових дій на Сході країни, а також руйнування нафтогазової інфраструктури в Донецькій і Луганській областях – нові додаткові фактори, що значною мірою послабили рівень енергетичної безпеки країни.

Але, попри ряд проблем, 2015 р. став знаковим для України, і країна змогла досягти певних успіхів в енергетичній галузі. Тут варто наголосити на: диверсифікації поставок природного газу, що призвела до безпрецедентного скорочення імпорту природного газу з Росії; зменшенні загального споживання природного газу, збільшенні транзитного трафіку цього ресурсу територією України; диверсифікації ядерного палива, що започаткувало зменшення залежності від сусідньої держави; прийнятті та імплементації прогресивного законодавства в різних секторах енергетики, що відповідає європейським стандартам; продовженні програми з енергоефективності та енергозбереження тощо.

Згідно даних Державної служби статистики [1] виробництво первинної енергії в Україні за період 2008-2013 рр. залишалось майже незмінним і складало близько 85,0 млн тонн нафтового еквіваленту; використання вугілля та торфу власного видобутку залишалися приблизно на рівні попередніх років. При цьому, імпорт нафти та газу знизився з 65,0 до 31,0 млн тонн нафтового еквіваленту. Проте скорочення їх імпорту були зумовлені високими цінами та зменшенням споживання промисловістю, а не системними діями уряду із заміщення імпорту енергоресурсів на внутрішні джерела. Водночас, у 2014 р. відбувся й зсув їх імпорту від Росії (-52,0%) до ЄС (+26,0%) та Білорусі (+33,0% по нафті).

Україна займається експортом електроенергії до країн-сусідів. Протягом 2016 р. експортовано 4016,9 млн. кВт·год електроенергії, що на 375,3 млн. кВт·год, або на 10,3% більше відповідного показника 2015 р. При цьому найбільша кількість електроенергії у 2016 р. експортована до Угорщини, Польщі та Молдови. Через скорочення власного видобутку вугілля у 2015 р. приблизно на 40,0%, Україна була змушена нарощувати

його імпорт. Шляхи доставки вугілля в Україні мають суттєві обмеження: необхідне вугілля видобувається на окупованих територіях Донбасу, Росії, ПАР, Австралії, Казахстану та територіях ще кількох країн світу. Найбільшими ж постачальниками вугілля для України у 2015 р. були Росія, США і Казахстан. Загальний обсяг поставленої в країну продукції за 2015 р. – 14,6 млн. т на загальну суму $1,6 млрд.

Слід зазначити, що протягом значного періоду часу основним постачальником нафти та нафтопродуктів до України була Росія, доля якої в загальному імпорті нафти сягала 75-85%. Сьогодні внутрішній ринок є недостатньо насиченим нафтопродуктами вітчизняної переробки, що своєю чергою призвело до збільшення частки імпорту нафтопродуктів. Відповідно імпорт зумовив зростання цін на паливно-мастильні матеріали, що відбилося на платоспроможності автомобілістів і невпинно спричинило скорочення споживання.

Україна споживає значні обсяги природного газу, проте видобутий в країні газ забезпечує потреби лише на третину. Через зниження споживання природного газу у 2014 р. (-7,6 млрд $м^3$) відбулося й зниження його імпорту на 30,0% (-8,5 млрд $м^3$). При цьому відбулися й зрушення у регіональній структурі імпорту газу від Росії до ЄС: зниження на 44,0% (-11,4 млрд $м^3$) імпорту з Росії та зростання на 135,0% (+2.9 млрд $м^3$) імпорту з ЄС («реверсні поставки») [4].

Газовий сектор України чи не єдиний, що впродовж 2015 р. зберіг позитивний тренд розвитку. Найбільш позитивний підсумок року – безпрецедентне в історії незалежної України скорочення імпорту природного газу до рівня 16,5 млрд. $м^3$ (на 15% менше, ніж у 2014 р.). До того ж Україні у 2015 р. вдалося зламати російську газову монополію, яка трималась упродовж багатьох років – частка ВАТ “Газпром” впала до 37,6% у загальному обсязі імпорту вуглеводнів. Поряд зі зменшенням імпорту природного газу з Росії, НАК «Нафтогаз України» зміг досить ефективно організувати роботу з європейськими постачальниками та використати реверсні можливості постачань в Україну з ЄС.

Серед європейських країн у 2015 р. Словаччина стала стратегічним партнером як з реверсу, так і з протидії реалізації проекту “Північний потік-2”. Не дивлячись на заяви ВАТ “Газпром” про скорочення значущості української ГТС для транзиту російського газу до країн Європи [5], у 2015 р. обсяг транзиту територією України в напрямку ЄС склав 67,1 млрд. $м^3$, що на 13% більше, ніж у 2014 р. (59,4 млрд. $м^3$).

Важливо зазначити, що НАК “Нафтогаз України” з 1 січня 2016 р. збільшив тариф на транзит російського газу в Європу. Так, відповідно до рішення НКРЕКП від 29 грудня 2015 р. було затверджено нові тарифи за транзит газу ВАТ “Газпром” європейським постачальникам територією України. Загалом же щодо ЗПГ слід враховувати, що усі проекти з постачання зрідженого природного газу вимагають часу, протягом якого наявні вільні обсяги ЗПГ в Єгипті, Алжирі та Катарі (які є найбільш ймовірними

постачальниками для України) можуть піти до азійських країн, оскільки вони у порівнянні з Україною є більш вигідними та стабільними покупцями.

Хоча Україна за своєю енергозалежністю не відрізняється від більшості європейських країн, проте її надмірна залежність від зовнішніх монопольних джерел постачання паливно-енергетичних ресурсів становила і становить одну із головних загроз як енергетичній безпеці, так і національній безпеці взагалі. Ситуацію погіршує Російська агресія проти України. Спричинені нею руйнація об'єктів енергетики України, скорочення її внутрішньої ресурсно-сировинної бази, блокування поставок енергоресурсів зі східного напряму створили нові додаткові загрози національній безпеці. Головним засобом для нейтралізації цих загроз є диверсифікація. При цьому, диверсифікація має стосуватися не лише джерел та маршрутів транспортування енергетичних ресурсів, але й енергетичних технологій.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/ – (дата звернення: 8.04.17).

2. Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mpe.kmu.gov.ua/ – (дата звернення: 8.04.17).

3. Енергетична галузь України: підсумки 2015 року – Центр Разумкова, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.razumkov.org.ua/upload/2016_ENERGY.pdf – (дата звернення: 8.04.17).

4. Рікардо Джуччі Динаміка імпорту України у 2014 році, /Рікардо Джуччі, Микола Риженков, Георг Захманн, Вероніка Мовчан //Інститут економічних досліджень та політичних консультацій та Німецька консультативна група [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knteu.kiev.ua/file/MTc=/a21ac7b0b906ee3232385969e9281f71.pdf – (дата звернення: 8.04.17).

5. В «Газпроме» уверяют, что изношенная украинская ГТС уже никому не нужна. – Информационно-аналитический портал «Inpress.ua», 27 июня 2014 г., [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://inpress.ua/ru/economics/29955-gz-z-g. – (дата обращения: 9.04.17).

Кучеренко С.Ю., *к.е.н., доцент,*
Леваєва Л.Ю., *к.е.н., доцент*
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

ЧИННИКИ І ПРІОРИТЕТИ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ АГРОСФЕРИ

В сучасних умовах господарювання агросфера набула провідного значення в економіці України. Вона значною мірою залежить від рівня економічного розвитку аграрного виробництва, яке забезпечує від 8,4% (у

2010 р.) до 14,0% (у 2015 р.) валової доданої вартості, є одним з основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки. Так, його частка у зведеному бюджеті країни за останні роки становить, в середньому 20,0%, а у товарній структурі експорту – понад 30,0%, забезпечуючи перше місце на світовому ринку олії соняшникової, меду, грецьких горіхів, друге місце – за експортом зернових. При цьому майже половина валової продукції сільського господарства сьогодні виробляється в господарствах населення, що дозволяє здійснювати самозайнятість сільських жителів, підтримувати традиційний спосіб життя та значною мірою забезпечувати внутрішнє споживання продуктів харчування [1].

Частка сільського господарства у валовому внутрішньому продукті становила в 2014 р. 16,0%. При цьому обсяг виробництва валової продукції сільського господарства постійно зростає: у 2015 р. в постійних цінах 2010 р. – у 1,2 разів порівняно з 2008 р., що становило 239,5 млрд грн. За 2012-2015рр. виробництво валової продукції дорівнювало 967,0 млрд грн. Сільськогосподарська діяльність провадиться майже на всій території країни. Рівень розораності є найбільшим у Європі і у деяких адміністративних областях перевищує 80,0% і більше. Найбільшим є також рівень землезабезпеченості населення, особливо сільського. У сільській місцевості на початок 2016 р. проживала майже третина загальної кількості населення (31,1%). У галузі зайнято все ще значну частку робочої сили - 2870,6 тис. осіб.

За даними Міністерства аграрної політики і продовольства [2], у 2016 р. Україна зібрала найбільший урожай зернових за період незалежності – 66,0 млн т або майже 1,7 т в розрахунку на одного жителя. Також встановлено рекордні показники по врожайності зернових: пшениця – 42,1 ц/га, жито – 27,3 ц/га, кукурудза – 66 ц/га, горох – 31,3 ц/га. Рослинництво у валовому виробництві займає переважаючу частку - 70,3%. Основними культурами є зернові, картопля та овочі, а також плодово-ягідні. З 2000 по 2015 рр. посівна площа скоротилася на 271 тис. га за рахунок садівництва й кормовиробництва. Тваринництво країни традиційно спеціалізується на виробництві м'яса ВРХ, свиней, птиці, особливо курятини; м'ясопродуктів; молока, яєць, ставкової риби, інших продуктів харчування.

Такі масштаби розвитку агросфери дозволяють не тільки забезпечувати власний аграрний ринок, але й бути провідним гравцем на світовому. Так, експорт сільськогосподарської та продовольчої продукції у 2016 р. становив 15,5 млрд дол. США (друге місце серед секторів економіки). Це маже на 1/3 або на 4,65 млрд дол. США перевищує показник 2008 р. (10,8 млрд дол. США). При цьому частка продукції аграрного сектору в експорті у 2016 р. становила 42,5%, що майже у 2,0 разів більше відповідного показника 2008 р. Головними продуктами українського експорту до країн Європи минулого року стали (за вартісними показниками): зернові злаки, олія, насіння олійних, плоди та горіхи, органічна продовольча продукція.

Також у минулому році серед європейських споживачів великим попитом користувався український мед, м'ясо, кондитерські вироби та соки. Зростання вітчизняного аграрного експорту можливе за рахунок збільшення

постачань таких товарних груп, як олія соняшникова – на $505 млн, насіння соняшнику – на $36,1 млн, цукор – на $16,5 млн. Також найбільш значним є зростання експорту «нішевих» свіжих чи перероблених продуктів: консервовані томати – на $14,3 млн, або в 2,0 разів, овочів свіжих та охолоджених – у 4,0 разів, огірків – у 2,7 разів, свіжих плодів – у 2,5 разів, маргаринової продукції – в 9,0 разів, какао-пасти та какао-масла, а також морозива, які в 2015 р. до ЄС взагалі не постачались. Це означає позитивні тенденції поступової диверсифікації товарної структури експорту.

Імпорт європейських продуктів до України теж зріс за 2016 р. та становив $1904,5 млн. Відносно експорту це дещо перевищує 12,2%. Основними продуктами імпорту стали соуси, кава, чай та інші – $ 233,6 млн, какао-боби та шоколад – $113,7 млн, а також зернові злаки – $105,6 млн тощо [2]. Необхідно зазначити, що експортно-імпортні операції в агросфері здійснюються, переважно, за рахунок великих аграрних підприємств – агрокорпорацій та агрохолдингів. Частка ж малих та середніх підприємств у структурі зовнішньоекономічної діяльності є незначною. Між тим її збільшення могло б стати суттєвим підґрунтям фінансової стійкості й конкурентоспроможності малого та середнього агробізнесу.

Значним бар'єром для зростання експортно-імпортної діяльності малих і середніх агроформувань є недосконалість їх державної підтримки на національному, європейському й глобальному аграрних ринках. Тому її складники необхідно переглянути і сформувати сукупність інструментів, яка б захищала інтереси саме цих виробників сільськогосподарської продукції як основи створення середнього класу на селі, підвищення добробуту сільських жителів, стандартів споживання продовольчої продукції в цілому. Для сучасного організаційно-економічного механізму підтримки малих і середніх аграрних підприємств характерне недостатнє фінансове забезпечення пропонованих заходів, а також невиконання вже прийнятих законів та інших нормативно-правових актів, тобто слабке адміністрування й контроль [3].

Якщо в країнах ЄС надаються суттєві дотації фермерам, здійснюються програми державно-приватного партнерства щодо сільських територій, схвалюється соціальна відповідальність великого агробізнесу, то в Україні є значний потенціал для розвитку вказаних напрямів. Особливо це стосується інститутів державно-приватного партнерства і соціальної відповідальності. Саме їх можливі інструменти - товарне кредитування; кооперування та інтеграція з метою зменшення виробничих та логістичних витрат і збільшення обсягів готової продукції для реалізації; сертифікація продовольчих товарів; брендинг та реклама сприяли б підвищенню ролі малих і середніх аграрних підприємств на національному, європейському та глобальному аграрних ринках.

Список використаних джерел

1. Куренна Т.О. Ефективність та результативність державної підтримки аграрного сектора економіки в Україні /Т.О. Куренна // Держава і ринок. – 2011. – №1. – С. 133-138. – Бібліогр.: 7 назв.

2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minagro.gov.ua/
3. Саблук П.Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2013. - №12. – С. 3-13.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

Пісоченко Т. С.
к. е. н., асистент
Кулакевич М. В.
магістр 2-го курсу
Васильєв С. О.
магістр 2-го курсу
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Створення високоефективної національної економіки на території нашої держави допоможе підвищити культуру управління на підприємствах. Для вирішення даної проблеми, потрібні спеціалізовані знання, що відображатимуть досягнення окремої теорії і практики менеджменту. Багато вітчизняних підприємств їх просто не мають, що зумовлює необхідність надання їм допомоги ззовні. Так як в Україні управлінське консультування підприємств є не досить розвинутим.

Розвитку цього виду бізнесу перешкоджає недостатньо високий рівень довіри до якості консультаційних послуг з питань управління підприємствами, особливо до тих, які є менш стандартизованими (наприклад, в області стратегічного менеджменту). Не кваліфіковане надання таких послуг істотно ускладнює оцінку їх цінності і обумовлює обов'язкову перевірку фіскальною службою правомірності їх придбання. Але це не одна із властивостей, яка служить головною причиною відстрочки вітчизняними підприємствами надання консультаційних послуг в області менеджменту. Більш вагомим аргументом виступає неясність кордонів професійної відповідальності консалтингових компаній, що відповідають за їх надання.

Така невизначеність в організаційно-економічних відносинах між споживачами консультаційних послуг в області менеджменту і їх виконавцями довгий час позбавляла деякі підприємства покращувати свою діяльність та розвиватись у даній сфері. Однак введення в оборот міжнародного стандарту ISO 20700 в 2017 році, який вперше визначив вимоги до управлінського консультування, має цю ситуацію кардинально змінити. Дану подію слід розцінювати як початок зростання кваліфікованого

попиту на управлінське консультування і, відповідно, структурних зрушень в цьому виді бізнесу.

Управлінське консультування в Україні має досить не погані перспективи. Одним з аргументів такого твердження необхідно вважати зростання культури менеджменту на вітчизняних підприємствах, внаслідок якого вони все частіше починають звертатися до консалтингових компаній. Позитивні зміни на ринку консультаційних послуг актуалізують перегляд їх виконавцями стратегії забезпечення власної конкурентоспроможності та формалізацію управління основною діяльністю.

Ці дії повинні, перш за все, гарантувати підвищення якості консультаційних послуг. Однак вони також повинні створити об'єктивні передумови для сталого розвитку компаній і економії при надані консультативної допомоги, яку внаслідок високого ступеня персоналізації на практиці складно досягти. Але для того щоб досягти даної цілі, в першу чергу потрібне розуміння меж потенціалу можливостей і відповідальності управлінського консультування.

Необхідно відзначити, що досить багато державних підприємств часто вважають, що потребу в окремих видах управлінського консультування вони можуть задовольнити самостійно. Однак це не означає, що підприємства почнуть вводити в штат власних консультантів. Одна з сучасних тенденцій в цій галузі полягає в оптимізації системи управління підприємством перманентними позитивними змінами в діяльності функціональних підрозділів. Такий підхід, безумовно, має ряд переваг. Однак в цьому випадку не виключається і певні недоліки даної системи, оскільки формалізований пошук найкращого управлінського рішення підміняється на локальну самоорганізацію. Дана практика не сприяє розумінню інтегральної картини функціонування системи бізнес-процесів і тому не здатна створити синергетичний ефект.

Управлінське консультування є одним з видів сфери послуг. Однак виділити його в окрему галузь не можна. Більшою мірою воно є індустрією знань, що складається з безлічі сполучених та взаємодоповнюючих сегментів діяльності та якому притаманні класичні якості послуг.

Список використаних джерел

1. Розанов, Ю.А. Роль консультантів у створенні систем менеджменту якості / Ю.А. Розанов, В.Г. Смирнов // Методи менеджменту якості. - 2012. - №7. - С.35-37.

Трум О.Ю.
здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна
Височанська А.В.
здобувач вищої освіти
Національна академія статистики, обліку та аудиту
м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ» ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах мінливого економічного середовища, виникла об'єктивна необхідність концентрації уваги на понятті «соціального капіталу» як одного з головних чинників, котрий впливає на ефективність функціонування підприємства. Якщо фізичний капітал можна відчути та побачити, людський капітал менш явний, адже втілюється у навичках та знаннях, то соціальний капітал ще менш відчутний, тому що виявляється у взаємовідносинах. Соціальний капітал сьогодні розглядають як одну із ключових фундаментальних причин соціально-економічного розвитку.

Питання відображення соціального капіталу у фінансовій звітності розглядалися багатьма вченими. Зокрема, серед них можна виділити наступних: Дикий А. П. [1], Давидюк Т. В. [2], Жиглей І. В., Ліснича Т.В. [3], Юрченко О. В. та інші. Роботи цих вчених спрямовані на дослідження актуальності відображення у звітності соціальної відповідальності – активної соціальної позиції підприємства, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством. Зауважимо, що на сьогодні не існує єдиного підходу щодо визначення механізму впровадження соціального капіталу в інтегровану звітність підприємства.

Концепція соціального капіталу є загально визначеною науковою категорією, котра має свій історичний генезис та етапи розвитку. Соціальний капітал на практиці є нематеріальною формою капіталу, ресурсом, якому притаманні такі властивості, як: здатність до конвертації, соціальна обумовленість його природи та базування на взаєминах; неможливість приналежності цього виду капіталу окремому індивіду, оскільки він акумулюється і реалізується в соціальних групах та спільнотах.

У результаті вивчення та дослідження наукових джерел, думок вчених минулого і сьогодення, можна виокремити такі історичні етапи розвитку соціального капіталу:

–перший етап (XVIII ст. – 80рр. XX ст.) – виникнення історичних передумов для створення концепції соціального капіталу, нагромадження спостережень, поява нових ідей та припущень;

–другий етап (початок 1980-х рр. – по теперішній час) – активний розвиток та становлення соціального капіталу як важливого фактору, котрий має вплив на результати діяльності підприємства, завдяки систематизації та поглибленню

знань вчених та дослідників в галузях соціології, економіки та політології.

Більшість підприємств, що подає нефінансове звітування, при розкритті соціальної результативності надає дані стосовно участі свої працівників в різноманітних тренінгах та програмах підвищення кваліфікації, інформацію про можливі соціальні вигоди для працівників, мотиваційні програми. Інформація про грошове вираження «вартості» людського капіталу (витрати на підвищення кваліфікаційного рівня, вартість тренінгів) безумовно здійснює вплив на кінцевий фінансовий результат.

У грудні 2013 р. Міжнародна рада з інтегрованої звітності оприлюднила Міжнародну концепцію інтегрованої звітності.

Трактування категорії «фінансові результати» як приріст чи зменшення вартості власного капіталу вже стало аксіомою, однак, згідно з концепцією, під час створення цінностей суб'єктом господарювання результати діяльності генеруються у шести різних сферах, оскільки відбувається збільшення чи зменшення шести видів капіталів:

1) фінансового;
2) промислового;
3) інтелектуального;
4) людського;
5) соціального і комунікативного;
6) природного [5].

Соціальний капітал розуміє під собою довіру та надійність, які забезпечують впевненість у тому, що можна довіряти своїм партнерам, співробітникам, представникам структур державної влади. Довіру формують три основні складові: 1. Інформаційна: знання про суб'єкта, відкритість, зовнішні відгуки. 2. Емоційна: почуття і емоції. 3. Поведінкова: досвід взаємодії, спілкування, трудової діяльності.

Представлення нефінансової інформації щодо соціального капіталу у звітності формує довіру серед працівників підприємства, виступаючи певним стимулом і доказом статусності роботи, визначає соціальну важливість їх роботи.

Обґрунтована єдність соціальної та фінансової звітності в контексті сталого розвитку свідчить про актуальність подання інтегрованої звітності, що забезпечить розширення інформаційного наповнення бухгалтерської звітності та підвищить ефективність прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Грицишин Д.О. Соціальна та екологічна відповідальність підприємств: напрями розкриття бухгалтерської інформації / Д.О. Грицишин , А.П. Дикий // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №1 (55).

2. Давидюк Т.В. Конвергенція бухгалтерської та соціальної звітності в частині людського капіталу: розвиток існуючих підходів / Т.В. Давидюк // Економіка: реалії часу. – 2012.

3. Костирко Р.О. Інтегрована звітність – інструмент забезпечення сталого розвитку суспільства / Р.О. Костирко, Т.В. Ліснича // Економіка Менеджмент Підприємство. – 2012. – №24 (І)

4. Шевчук В. Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку / Шевчук В. Я. — К.: Гео-принт, 2006. — 200 с.

5. Лоханова Н.О. Інтеграційні процеси в обліку в умовах інституціональних перетворень: монографія / Н.О. Лоханова. – Херсон : Грінь Д.С., 2012. – 400 с.

Шепель І. В., *к.е.н., доцент*
Лисенко В.М., *студентка спеціальності «Облік і оподаткування»*
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток ринкових відносин характеризується зростанням вимог користувачів до якості інформаційного забезпечення. Це пов’язано з тим, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття рішень визначається якісними характеристиками використаних джерел інформації.

Однак сьогодні результати реформування системи бухгалтерського обліку в Україні ще недостатньо якісні, а показники фінансової звітності непридатні для прийняття рішень, не відповідають повною мірою інформаційним потребам користувачів та якісним характеристикам звітної інформації.

Інтеграція України у європейський та світовий економічний простір посилює інтерес до звітності публічних підприємств, яка є основою здійснення відповідної економічної поведінки суб’єктів інвестиційного ринку. Прийняття обґрунтованих та адекватних рішень є неможливим у разі отримання недостовірної, неактуальної та викривленої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. У підсумку така ситуація призводить до економічних втрат та вводить в оману не лише власників підприємства, кредиторів й інвесторів, але й державу та усе суспільство загалом. Така ситуація обумовлює актуальність та особливу значущість упровадження інтегрованої звітності на підприємствах, що дозволить оцінити як фінансові, так і нефінансові індикатори та зможе запобігти викривленню чи асиметрії фінансової звітності підприємств.

Сьогодні в Україні діє національна система бухгалтерського обліку, яка містить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та звітності, методичне забезпечення (інструкції, методичні рекомендації, коментарі) [1]. Така система повністю відповідає вимогам і принципам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Таким чином, саме певна стандартизація забезпечуватиме врахування процесів глобалізації в удосконаленні структури та форми фінансової й нефінансової звітності. Це сприятиме більш чіткій ідентифікації та

розширенню можливостей моніторингу відповідних індикаторів стійкого розвитку. У підсумку такі новації менеджменту дадуть змогу запровадити системи виявлення, попередження й оперативного реагування на кризові тенденції [2].

Прикладом доповнення фінансової звітності підприємств нефінансовими показниками може бути побудова адаптованої «Карти нормативних відхилень фінансових індикаторів» М. Д. Беніша. «Карта нормативних відхилень фінансових індикаторів» – система показників, яка була розроблена М. Д. Бенішем та застосовується в міжнародній практиці для виявлення ризику можливості викривлення інформації у фінансовій звітності підприємства. Для використання карти нормативних відхилень використовується звітність підприємства за декілька періодів, а також звітність інших підприємств, які здійснюють свою діяльність у тій самій галузі. «Карта нормативних відхилень фінансових індикаторів» М. Д. Беніша складається з восьми показників, на основі яких складається інтегральна модель, що дозволяє порівнювати різні підприємства та виявити можливість маніпуляційних дій у їх фінансовій звітності. Також у деяких джерелах, крім запропонованих восьми індикаторів, виокремлюють ще два додаткові [3]. У результаті «Карта нормативних відхилень фінансових індикаторів» складається з наступних показників: темп зростання виручки від продажу (ТЧД); темп зниження частки валового прибутку у виручці (ТВП); темп зростання якості активів (ТА); темп зростання обернення дебіторської заборгованості в днях (ТОДЗ); темп зростання частки витрат, які припадають на виручку від реалізації (ТВ); темп зростання амортизаційних витрат у первісній вартості основних засобів (Там); темп зростання фінансового важеля (ТФВ); темп зміни коефіцієнта загальної ліквідності (ТКЗЛ); темп зміни коефіцієнта швидкої ліквідності (ТКШЛ); темп зміни обернення матеріальних запасів у днях (ТОМЗ).

Для вирішення проблем візуалізації складних розрахунків та результатів аналізу може бути використано сучасні підходи інфографіки. За допомогою інфографіки можна відобразити результати досліджень, відтворити наочно певні процеси та явища, їх складові, взаємозв’язки та інше.

Важливо зазначити, що невідповідність фінансових індикаторів підприємства нормативу ще не є свідченням того, що компанія здійснює умисне викривлення даних фінансової звітності. Значне коливання індикаторів лише є підставою вважати, що існує ризик ймовірності можливого некоректного чи асиметричного відображення інформації щодо фінансово-господарської діяльності підприємства. Однак відображення можливості наявності такого ризику може бути спричинене й іншими чинниками, оскільки будь-яке підприємство необхідно розглядати як відкриту систему, тому що оточуюче середовище чинить прямий вплив на компанію та результати її діяльності

Отже, посилення інтеграційних процесів у становленні ринкового середовища визначає необхідність активізації та вдосконалення форм і методів оцінки результатів господарської діяльності з урахуванням

вітчизняних особливостей. Вдосконалення аналізу фінансової звітності підприємств має передбачати застосування розширеного кола різнорідних чинників забезпечення відкритості та відповідності даних розвитку, що вимагає застосування різних ступенів оцінки, покладаючись на вироблення науково обґрунтованих методичних підходів.

Опрацювання цих напрямів визначення результатів діяльності потребує продовження досліджень у напрямі визначення фінансових та нефінансових важелів управління економікою, починаючи з рівня підприємств.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

2. Єфименко, Т. І. Запровадження інтегрованої звітності та реформування бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграції / Т. І. Єфименко // Фінанси України. − 2014. − № 10. − С. 7-23

3. Бычкова, С. М. Преднамеренные искажения в бухгалтерской отчетности как следствие оппортунистического поведения руководства экономического субъекта и подходы к его выявлению / С. М. Бычкова, Е. Ю. Итыгилова // ЭТАП: экономическая теория, анализ, практика. – 2012. – №2. – С. 105-121. 4. Проскуріна.

6.ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ігнатенко М.М.
д.е.н., професор
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Проблеми формування інформаційної безпеки, автоматизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств знаходяться в полі зору багатьох дослідників. Використання програмних продуктів забезпечує можливість здійснення моніторингу і контролю за відповідністю й точністю облікових даних і процесів. При цьому комп'ютерні мережі забезпечують надійність інформаційних зв'язків як всередині бухгалтерії, так і між бухгалтерією та іншими структурними підрозділами підприємства. Проте питання інформаційної безпеки також мають бути у полі зору працівників та власників. Зважаючи на це, перспективною є така організація роботи бухгалтерії при застосуванні комп'ютерів, що складається з двох основних відділів: відділу інформаційної системи та відділу контролю. Впровадження автоматизації та комп'ютеризації бухгалтерського обліку й фінансової звітності на підприємствах і в організаціях України всіляко сприяє удосконаленню їх діяльності та управління розвитком.

Однак у сучасних умовах господарювання набувають актуальності питання щодо вирішення проблеми інформаційної безпеки підприємств і організацій за наявності автоматизованого бухгалтерського обліку й обліково-фінансової звітності. У зв'язку з цим для створення засобів захисту важливо визначити природу загроз, форми і шляхи їх можливого прояву і здійснення, перелік об'єктів та елементів. При проведенні дослідних робіт в цьому напрямі необхідно розмежувати два класи ризиків: перший — для автономних персональних комп'ютерів (ПК) і автономних комп'ютерних мереж; другий — для систем, що мають вихід у великі мережі, включаючи Інтернет.

Практика свідчить, що інформація в процесі введення, зберігання, обробки, виведення і передачі може піддаватися різним випадковим впливам, у результаті яких на апаратному рівні відбуваються фізичні зміни в сигнальних формах її представлення. Водночас зловмисні чи навмисні загрози — результат активного впливу людини на об'єкти і процеси з найрізноманітніших причин (матеріальний інтерес, бажання нашкодити, розвага із самоствердженням своїх здібностей та ін.)

Необхідно зазначити, що доступ до об'єктів та елементів захисту інформації

теоретично і практично можливий для двох категорій осіб: законних користувачів і порушників [1, с. 62]. За відсутності на робочому місці законного користувача або через його недбале ставлення до своїх посадових обов'язків, через недостатній захист інформації кваліфікований порушник може здійснити шляхом введення відповідних запитів (команд) несанкціонований доступ до інформації. При досить вільному доступі в приміщення, де встановлені засоби, можна візуально спостерігати інформацію на засобах відображення і документування, а також викрасти носії з інформацією або зняти з них копію. При безконтрольному завантаженні в комп'ютер програми порушник може модифікувати облікові та звітні дані й алгоритми, ввести шкідливу програму типу «троянський кінь», за допомогою якої згодом він може реалізовувати потрібні для себе функції.

Особливо небезпечна ситуація, коли порушником є користувач комп'ютерної системи, що має згідно зі своїми функціональними обов'язками законний доступ до однієї частини інформації, але звертається до іншої за межами своїх повноважень. Несанкціонований доступ до інформації може відбуватися під час технічного обслуговування (профілактики або ремонту) комп'ютерів за рахунок прочитання інформації на машинних та інших носіях, незважаючи на її видалення (стирання) користувачем звичайними методами. Інший спосіб — прочитання інформації з носія під час його транспортування без охорони всередині об'єкта або регіону.

Несанкціоноване ознайомлення з інформацією розділяється на пасивне і активне. У першому випадку не відбувається порушення інформаційних ресурсів. Порушник лише отримує можливість розкривати зміст повідомлень, використовуючи це надалі у своїх корисливих цілях. У другому випадку порушник може вибірково змінити, знищити, переупорядкувати й перенаправити повідомлення, затримати і створити підроблені повідомлення та ін. Для забезпечення безпеки інформації в особистих комп'ютерах і, особливо, в офісних системах та комп'ютерних мережах проводяться різні заходи, що об'єднуються поняттям «інформаційна безпека».

На практиці при формуванні інформаційної безпеки підприємств і організацій склалися два підходи: фрагментарний та комплексний. У першому випадку заходи щодо захисту спрямовуються на протидію цілком певним загрозам при суворо визначених умовах, наприклад, обов'язкова перевірка носіїв антивірусними програмами, застосування криптографічних систем шифрування і т. д. При комплексному підході різні заходи протидії загрозам об'єднуються, формуючи так звану архітектуру безпеки систем [2, с. 108].

Дослідження практики функціонування систем обробки даних і комп'ютерних мереж показали, що існує досить багато можливих напрямів витоку інформації та шляхів несанкціонованого доступу до неї в системах і мережах. це перехоплення електронних випромінювань; примусове електромагнітне опромінення (підсвічування) ліній зв'язку; дистанційне фотографування; перехоплення акустичних хвильових випромінювань.

Також йдеться про розкрадання носіїв інформації і виробничих відходів систем обробки даних, зчитування інформації з масивів інших користувачів,

копіювання носіїв інформації і файлів з подоланням заходів захисту. Може бути використана модифікація програмного забезпечення шляхом виключення або додавання нових функцій, здійснене використання недоліків операційних систем і прикладних програмних засобів, незаконне підключення до апаратури та ліній зв'язку, в тому числі в якості активного ретранслятора; зловмисний вивід з ладу механізмів захисту. Фіксуються випадки маскування під зареєстрованого користувача і присвоєння собі його повноважень, введення нових користувачів, впровадження комп'ютерних вірусів. Крім того, система захисту не повинна допускати, щоб зловмисник міг зняти із себе відповідальність за формування помилкової або руйнування облікової інформації.

Враховуючи важливість, масштабність і складність вирішення проблеми збереження та безпеки інформації, рекомендується розробляти архітектуру безпеки в декілька етапів:

- аналіз можливих загроз; розробка систем безпеки;
- реалізація систем; супровід систем.

Алгоритм розробки систем інформаційної безпеки підприємств і організацій в умовах автоматизації бухгалтерського обліку й обліково-фінансової звітності передбачає використання різних заходів організаційно-адміністративного, технічного, програмного, технологічного, нормативно-правового, морально-етичного характеру та ін.

У теперішній час найбільшу питому вагу в цій групі заходів у системах обробки обліково-звітної інформації складають спеціальні пакети програм або окремі програми, які включаються до складу програмного забезпечення з метою реалізації завдань щодо захисту інформації.

Отже, впровадження автоматизованих систем і програм здійснення бухгалтерського обліку й формування обліково-фінансової звітності є вагомим чинником підвищення ефективності функціонування вітчизняних підприємств і організацій. Воно сприяє значному скороченню їх витрат на обліково-аналітичні процеси. Проте через специфіку автоматизації й комп'ютеризації (під'єднання до більш глобальних мереж, використання типових програм та показників обліку тощо) збільшується відкритість інформаційних систем, зростають загрози комерційній таємниці та ризики конкурентоспроможної діяльності загалом.

Список використаних джерел

1. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л. В. Гнилицька // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. — 2011. — № 3 (157). — С. 57–65.

2. Домашенко С. В. Інформаційні технології в управлінні підприємством: електронний документообіг / С. В. Домашенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки. — 2013. — № 2 (3). — С. 103–112.

3. Житна І. П. Сучасні технології удосконалення системи автоматизації обліку та управління виробництвом / І. П. Житна, О. А. Садовніков // Управління розвитком. — 2010. — № 3. — С. 126–128.

Танклевська Н.С.
д.е.н., професор
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки підвищується значимість й актуальність фінансового планування, зокрема бюджетування. Очевидно, що від належної організації фінансового планування докорінно залежить благополуччя підприємства. Бізнес не може розраховувати на процвітання, не розробляючи фінансових планів і не контролюючи їхнє виконання. У розвинених країнах планування - один з найважливіших та ефективних інструментів регулювання діяльності господарства.

Українські підприємства мають великий досвід прогнозної й планової роботи, розробки різних техніко-економічних обґрунтувань, оцінок економічної ефективності проектів, що не слід ігнорувати. Однак використання в сучасних умовах теорій, що втратили економічну актуальність, неминуче приводить до кризи менеджменту багатьох вітчизняних підприємств. Тому зміна умов господарювання зумовлює необхідність формування системи планування на основі синтезу вітчизняної практики й досягнень світової економічної думки. Стратегічне бюджетування - це погляд на систему фінансового планування з боку власника й топ-менеджменту підприємства. Ці люди відіграють вирішальну роль у процесі формування головних цілей розвитку бізнесу, але за своїм призначенням далекі від складання конкретних бюджетів підрозділів підприємства. Може відбутися розрив між стратегічним управлінням і фінансовим плануванням, якщо фінансові менеджери не будуть ураховувати цілі й стратегії організації, а власник і топ-менеджери не будуть розуміти, як і навіщо відбувається бюджетний процес на підприємстві.

Процес бюджетування представлений як органічна частина системи управління підприємством, у якій кількісно обґрунтовується можливість досягнення стратегічних цілей підприємства шляхом, образно кажучи, утворення своєрідної подвійної петлі управління: стратегічне управління й бюджетування[1].

Бюджет підприємства трактується як своєрідна домовленість між власником і командою менеджерів підприємства, тобто якийсь контракт, у якому команда зобов'язується забезпечити досягнення поставлених стратегічних цілей. Формат цього документа представлений у вигляді прогнозних звіту про прибуток, балансу й звіту про рух грошових коштів. Його формат має простий і лаконічний характер. Він не вимагає глибоких фінансових знань і названий бюджетом для власника. Для виконання контракту менеджментом розробляється система бюджетування, що більш складна й громіздка. Але власникові не обов'язково детально в неї вникати.

Він повинен установити основні принципи бюджетування й зажадати їхні виконання.

Для того, щоб система бюджетування запрацювала як ефективний інструмент управління підприємством, необхідно прикласти певні зусилля, розподілити ролі й впровадити систему. У сучасних умовах бюджетування відіграє ключову роль у діяльності підприємства. Тому що час надприбутків пройшов, і менеджмент повинен, образно кажучи, «ураховувати кожну копійку». Для керівництва багатьох компаній бюджетування справді стає нагальною потребою.

Завдання, які повинна вирішувати система бюджетування:

1. Завдання аналізу й синтезу бізнесу, що включає осмислення бізнесу, постановку цілей розвитку й аналіз альтернатив.

2. Завдання фінансового обліку - змушують ураховувати й обмірковувати дії, зроблені раніше й цим допомагають приймати правильні рішення в майбутньому.

3. Завдання фінансового планування - припускають складання більш-менш докладних планів і тим самим дають можливість обмірковувати майбутнє.

4. Завдання фінансового контролю - дають можливість порівнювати поставлені цілі й отримані результати, виявляти слабкі й сильні сторони бізнесу.

5. Мотиваційне завдання - забезпечує участь різних менеджерів у виробленні планів, ясність цілей, покарання за зрив, заохочення за перевиконання.

6. Комунікаційне завдання - узгодження планів підрозділів, пошук компромісів, закріплення відповідальності виконавців, координація функціональних блоків планування[2].

Однією з основних умов ефективної системи бюджетування є взаємозв'язок бачення й стратегічних цілей підприємства з довгостроковим і короткостроковим плануванням. Система поточного планування не повинна бути відірвана від довгострокових планів і стратегії підприємства - реалізація короткострокових планів повинна приводити до досягнення стратегічних цілей.

Упровадження бюджетування на підприємстві зіштовхується з двома групами проблем: методичні проблеми й організаційні. Найбільш важким у бюджетуванні є організаційний етап його впровадження на підприємство в новому реальному масштабі цінностей [3].

Актуальність бюджетування під час кризи багато в чому виявляється внаслідок використання сценарного аналізу. Необхідно завжди мати на увазі, що сам бюджет, як алгоритм планування, не залежить від того, які числові показники будуть підставлені в якості вихідних даних. Під час кризи фінансовий менеджер за допомогою бюджетування може провести своєрідне «стрес-тестування». Суть цієї технології полягає в тому, що в якості можливих вихідних даних для різних сценаріїв будуть підставлені істотно більш радикальні значення відповідних ринкових показників. Якщо раніше в стандартних умовах такі дані були відсутні, то під час кризи вони виявилися

з жорстокою реальністю. Керівник через розуміння майбутнього повинен не панікувати, а прорахувати всі можливі сценарії розвитку подій на майбутнє, передбачивши всі найбільш складні стресові сценарії. Але цього мало. За результатами стрес-тестування команда менеджерів повинна передбачити варіанти пом'якшення можливих стресів [4].

В сучасних умовах господарювання для забезпечення ефективного функціонування вітчизняні підприємства повинні застосовувати дієві методи фінансового планування, зокрема систему бюджетування. При цьому, підприємство повинно дозріти для впровадження бюджетування: необхідно, щоб керівник підприємства й фінансовий директор справді розуміли, що їм це потрібно, а не просто віддавали данину фінансовій моді. Бюджет повинна розробляти професійна команда, інакше бюджет буде просто не коректний з елементарними помилками в припущеннях. Фахівці (топ-менеджери, менеджери середньої ланки, економісти, усі, хто залучені у процес складання бюджетів) повинні розуміти принципи бюджетування й застосовувати їх у своїй мікросистемі, а також досконало володіти технологіями складання бюджету.

Список використаних інформаційних джерел:

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: НМП / Александрова М.М., Маслова С.О – К.:ЦУЛ. – 2002. – 336с.

2. Лихачева О.Н. Долгосрочная и краткосрочная финансовая политика предприятия. – М.: Вузовский учебник, / Лихачева О.Н., Щуров С.А.- 2008. – 288 с.

3. Гончаренко І.В. Методичні підходи до впровадження системи бюджетування на підприємствах / І.В. Гончаренко, Н.С. Танклевська // Вісник Сумського національного аграрного університету, серія «Економіка і менеджмент». – 2010. – Вип. 5/2 (40). – С. 64–68.

4. Зятковський І.В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень: [Монографія] / І.В. Зятковський – Тернопіль: Ек.думка, 2006. – 388 с.

Карпенко Н. Г.
к.е.н., доцент, професор кафедри організації обліку та аудиту
Касян О. М.
ЗВО СВО Магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Інвентаризація є одним із важливих методів бухгалтерського обліку, яким забезпечується перевірка і документальне підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку про наявність і стан матеріальних і нематеріальних активів, капіталу, інвестицій, розрахунків, резервів і зобов’язань.

Основними завданнями інвентаризації є:

- виявлення фактичної наявності основних засобів, матеріальних цінностей, бланків суворого обліку, грошових коштів в касах, на реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунках, валютних та поточних рахунках;

- виявлення не використовуваних матеріальних цінностей;

- дотримання умов та правил зберігання матеріальних цінностей і грошових коштів, а також правил утримання та експлуатації основних засобів;

- перевірка реальної вартості обліковуваних на балансі матеріальних цінностей, сум дебіторської та кредиторської заборгованості, в тому числі такої, строк позовної давності яких минув, та перевірка інших статей балансу.

При проведенні інвентаризації необхідно дотримуватись принципів інвентаризації: несподіваність, об'єктивність, точність, безперервність.

Наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02 вересня 2014 р. затверджено Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, яке застосовується з 1 січня 2015 р. юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності (крім банків), а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності [3].

У Положенні чітко прописано основні правила організації та проведення інвентаризації. Що є незмінним у новому Положенні, так це обов'язковість формуванням розпорядчим документом керівника підприємства інвентаризаційної комісії та за потребою робочих інвентаризаційних комісій. До складу комісій включають представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби (представників аудиторської фірми, централізованої бухгалтерії, суб'єкта підприємницької діяльності - фізичної особи, яка здійснює ведення бухгалтерського обліку на підприємстві на договірних засадах) та досвідчених працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, товарознавці, економісти, бухгалтери). Інвентаризаційну комісію очолює керівник підприємства (його заступник) або керівник структурного підрозділу підприємства, уповноважений керівником підприємства. Забороняється призначати головою робочої інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що знаходяться на відповідальному зберіганні у тих самих матеріально-відповідальних осіб, одного й того самого працівника два роки підряд.

Матеріально-відповідальні особи не включаються до складу робочої інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що знаходяться у них на відповідальному зберіганні.

Робочі інвентаризаційні комісії:

- здійснюють інвентаризацію активів у місцях зберігання та виробництва;

- разом з бухгалтерською службою беруть участь у визначенні результатів інвентаризації і розробляють пропозиції щодо заліку нестач і лишків за пересортицею, а також списання нестач у межах норм природного убутку;

- оформлюють протокол засідання комісії по розгляду результатів проведених інвентаризацій та прийнятих рішень щодо встановлених

розбіжностей.

Проведення інвентаризації, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02. 2000 р. № 419, є обов'язковою процедурою, що має бути здійснена на момент складання річної звітності. Окрім цього, існує перелік подій, за умов фактичного здійснення яких проведення інвентаризації є обов'язковим. При проведенні інвентаризації необхідно дотримуватись принципів інвентаризації: несподіваність, об'єктивність, точність, безперервність.

У залежності від завдань, що покладаються на інвентаризацію, можливо виокремити види інвентаризації:

- за ступенем очікуваності - планові та позапланові;
- за повнотою охоплення - повні і часткові (вибіркові);
- за періодом охоплення - місячна, квартальна, піврічна і річна.

Проведенню інвентаризації передує організаційна робота, яка включає:

- розробку планів проведення інвентаризації;
- формування складу інвентаризаційних комісій;
- нормування робочого навантаження працівників, що включені до складу інвентаризаційної комісії;
- інформаційне та технічне забезпечення проведення інвентаризації.

Графік проведення планових інвентаризацій відноситься до відкритого інформаційного поля і доводиться до працівників бухгалтерії та матеріально відповідальних осіб для здійснення відповідних підготовчих робіт. На відміну від нього, графік проведення позапланових інвентаризацій є інформаційно закритим для розголошення. Для реалізації головного принципу проведення позапланових інвентаризацій - несподіваності - графік проведення позапланових інвентаризацій зберігається у головного бухгалтера в сейфі. План проведення інвентаризацій складається до початку звітного року і затверджується керівником установи чи організації.

Особливу увагу слід звернути на грамотне формування інвентаризаційних комісій підприємств, установ, організацій з великим обсягом робіт та розгалуженою структурою та обов'язковість затвердження їх розпорядчим документом. Для забезпечення своєчасного проведення інвентаризаційних робіт можна створити додатково робочі інвентаризаційні комісії.

До складу комісій включають представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби та досвідчених працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, товарознавці, економісти, бухгалтери). Інвентаризаційну комісію очолює керівник підприємства (його заступник) або керівник структурного підрозділу підприємства, уповноважений керівником підприємства. В складі основної інвентаризаційної комісії повинно бути не менше п'яти осіб, у робочих комісіях - достатньо трьох спеціалістів [3]. За наявності служби внутрішнього контролю підприємства слід включити їх представників як спостерігачів.

Інформаційне та технічне забезпечення проведення інвентаризації включає в себе підготовку відповідних технічних умов для виконання

комісією визначених функцій:

- підготовка наказу про проведення інвентаризації;
- інструктаж членів комісії щодо порядку проведення інвентаризації;
- забезпечення членів комісії необхідними розпорядчими та інструктивними матеріалами;
- формування пакету документів необхідних для проведення інвентаризації (інвентаризаційні описи, акти раптової інвентаризації, тощо);
- забезпечення членів комісії необхідними засобами праці (приладами вимірювання маси, вологості та інших характеристик запасів).

Матеріально-відповідальні особи не включаються до складу робочої інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що знаходяться у них на відповідальному зберіганні.

Робочі інвентаризаційні комісії:

- здійснюють інвентаризацію активів у місцях зберігання та виробництва;
- разом з бухгалтерською службою беруть участь у визначенні результатів інвентаризації і розробляють пропозиції щодо заліку нестач і лишків за пересортицею, а також списання нестач у межах норм природного убутку;
- оформлюють протокол засідання комісії по розгляду результатів проведених інвентаризацій та прийнятих рішень щодо встановлених розбіжностей.

Суцільною інвентаризацією охоплюються всі види зобов'язань та всі активи підприємства незалежно від їх місцезнаходження, у тому числі предмети, що передані у прокат, оренду або перебувають на реконструкції, модернізації, консервації, у ремонті, запасі або резерві незалежно від технічного стану.

Інвентаризація всіх цінностей проводиться в установлені терміни, незалежно від того, коли і скільки разів проводилася позапланова перевірка протягом року. Окремо розглянуто у розділі ІІІ Положення порядок інвентаризації активів та зобов'язань з визначенням умов та термінів проведення [2].

Виявлені під час інвентаризації непридатні або зіпсовані запаси вносяться до окремого інвентаризаційного опису, в якому вказуються найменування відповідних запасів, їх кількість, причини, ступінь і характер псування, пропозиції щодо їх знецінення, списання або можливості використання цих предметів у господарських цілях [3].

Інвентаризація коштів на розрахункових, поточних, валютних, реєстраційних та інших рахунках, на акредитивах проводиться шляхом звірки залишків сум за даними бухгалтерського обліку підприємства з даними виписок банку.

Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей полягає у звірці документів і записів у реєстрах обліку і перевірці обґрунтованості сум, відображених на відповідних рахунках, та оформлюється актом інвентаризації.

Проведення інвентаризації забезпечується власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів, який створює необхідні умови для її проведення, визначає об'єкти, періодичність та строки проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення

інвентаризації є обов'язковим. У цих випадках визначені на підприємстві строки проведення інвентаризації не можуть перевищувати строків, визначених цим Положенням.

Виявлені при інвентаризації розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку регулюються підприємствами шляхом оприбуткуванню зі збільшенням доходів майбутніх періодів (доходів спеціального фонду бюджетної установи), списання у межах установлених норм природного убутку з балансу на витрати та відносяться на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному відповідно до законодавства, у разі якщо винні особи не встановлені, вони зараховуються на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із вимогами законодавства.

Дотримання етапів організації інвентаризаційної роботи та своєчасне проведення інвентаризації активів та зобов'язань суб'єктів господарювання сприяє підвищенню контролю за їх зберіганням, використання, проведенням розрахунків та зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

2. Наказ Міністерства фінансів України «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» № 879 від 2 верес. 2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

3. Карпенко Н. Г. Інвентаризація в 2015 році: умови та особливості / Н. Г. Карпенко, Р. В. Ліпський // 5-й Міжнародний науковий конгрес «Science, Education and Culture in Eurasia and Africa» Франція, Париж, 23-25 березня 2015 р. – С. 368-373.

Коваль С.В.
к .е.н., доцент
Марченко Я.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МЕТОДИКУ ОБЛІКУ

Сучасний стан економічного розвитку України загалом і окремих суб'єктів зокрема характеризується низьким рівнем капіталізації підприємств, високим рівнем зносу основних засобів. За таких умов особливого значення набуває стимулювання росту інвестицій в основний капітал підприємств, оскільки інвестиції формують механізм, необхідний для фінансування зростання і розвитку економіки країни. Такий процес потребує

особливо адекватного врегулювання інвестиційного клімату в країні. В даний час заведено класифікувати інвестиції на прямі, портфельні та інші так:

прямі інвестиції *(direct investments)* – інвестиції в підприємство, обсяг яких становить не менше 10% акціонерного капіталу такого підприємства;

портфельні інвестиції *(portfolio investment)* – інвестиції в цінні папери даного підприємства, обсяг яких становить менше 10% акціонерного капіталу;

інші інвестиції *(otber investments)* – інвестиції, що не пов'язані з підприємством (вкладення капіталу в державні облігації, позики тощо) [1, с. 23–26].

За такої класифікації невизначеними залишаються критерії встановлення межі 10% частки статутного капіталу. Крім того, при застосуванні таких визначень спостерігається нецільове використання слів української мови, де прямо – це короткий шлях, а в даному випадку – шлях від інвестора до об'єкта інвестування.

Класифікувати інвестиції на прямі і портфельні доцільніше з акцентуванням на визначення, наведені А.А.Пересадою і Ю.М.Коваленком, де пряма інвестиція передбачає внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою. Портфельна інвестиція передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів на фондовому ринку [2, с. 16]. Пряма інвестиція повинна передбачати реалізацію конкретного інвестиційного проекту, визначеного інвестором, а портфельна інвестиція – через фінансових посередників. Плануючи застосування наведених класифікаційних ознак, інвестор визначає інвестиційну цінність (об'єкта інвестицій). З приводу цього Н.А.Єфіменко зазначила, що основним завданням у виборі напряму інвестування є визначення економічної ефективності вкладення засобів в інвестиційну цінність [3, с. 25].

Розглядаючи сутність валових інвестицій, слід зазначити, що перша частина визначення як "загальний обсяг інвестованих коштів за певний період" цілком зрозуміла і прийнятна до слова "валові", проте інша частина визначення, що передбачає спрямування коштів на нове будівництво, придбання засобів виробництва і на приріст товарно-виробничих запасів зводить нанівець усі попередні трактування сутності інвестицій, оскільки:

− по-перше, поняття "валові" передбачає загальну суму всіх інвестицій, а на сьогодні в вітчизняній практиці існують фінансові і капітальні інвестиції. Якщо ж до фінансових інвестицій додати капітальні інвестиції, то відбудеться дублювання тих самих сум у загальній сумі. Це пояснюється тим, що фінансові інвестиції передбачають збільшення коштів (оборотних та необоротних засобів), а капітальні інвестиції – їх використання за цільовим призначенням;

− по-друге, наведене визначення валових інвестицій передбачає приріст товарно-виробничих запасів, оскільки у вітчизняному (та і в російському) законодавстві придбання товарно-матеріальних цінностей не розглядається як інвестиції. Важливо визначитись, що розуміти під приростом товарно-матеріальних запасів – чи процес придбання запасів, чи це внески інвесторів товарно-матеріальними запасами;

− по-третє, до валових інвестицій не передбачено включення всіх грошових

коштів та їх еквівалентів, що формують основу фінансових інвестицій.

Отже, поняття "інвестиції" в економічній літературі набуло неоднозначного підходу, його однойменне використання як на макро-, так і на мікрорівні унеможливлює процедуру їх обліку, контролю, визначення обсягу та оцінювання ефективності їх використання. Тому для уточнення визначення економічної категорії "інвестиції" доцільно розмежувати інвестиції, що ведуть до поповнення або збільшення капіталу суб'єктів підприємницької діяльності, та використання коштів, що не впливає на зміну капіталу інших суб'єктів підприємництва і веде тільки до зміни виду активів розглядати як "вкладення".За такого підходу буде цілком виправданою наведена А.А.Пересадою класифікація інвестицій за регіональними аспектами, за періодом інвестування, за формами власності, за формою участі інвестора і за ступенем ризику інвестицій [4, с. 14–15].

На основі проведеного дослідження класифікації інвестицій доцільно запровадити підхід до класифікації інвестицій за основними ознаками, що ілюструє рис. 1. Така класифікація забезпечує проведення вертикального, послідовного аналізу інвестицій за їх видами та класифікаційними ознаками.
Розглядаючи сутність інвестицій на рівні міжнародних, необхідно також сказати про неоднозначний підхід до трактування іноземних інвестицій. Так, економіст С.Хаймер вважає, що "іноземна інвестиція, – це пряме вкладення капіталу за кордоном, створення підприємства без розрахунку на ставку відсотка за умови підвищеного ризику" [5, с. 86].

С.Мочерний у своїй економічній енциклопедії іноземні інвестиції розглядає як інвестиції іноземних інвесторів [6, с. 632]. Схиляємось до думки провідних вітчизняних фахівців з міжнародної інвестиційної діяльності стосовно класифікації таких інвестицій на зовнішні (зарубіжні) інвестиції, що передбачають вкладення в об'єкти інвестування, розміщені за територіальними межами даної країни, та іноземні інвестиції, що включають надходження інвестицій від іноземних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Виленский П.Л. Оценка эффективности инвестиционных проектов: Теория и практика: учеб. пособие / Виленский П.Л., Ливши В.Н., Смоляк С.А. - [3-е изд., испр. и доп.]. - М. : Дело, 2004. - 888 с.

2. Пересада А.А. Фінансові інвестиції : підруч. / Пересада А.А., Коваленко Ю.М. - К. : КНЕУ, 2006. - 728 с.

3. Єфіменко Н.А. Формування інвестиційного потенціалу на підприємствах машинобудівного комплексу / Н.А. Єфіменко // Інвестиції: практика та досвід. - 2007. - № 9.- С. 17–21.

4. Пересада А.А. Інвестування : навч. посібник / Пересада А.А. - К. : КНЕУ, 2004. - 250 с.

5. Мерзляк А. Иностранные инвестиции в контексте интеграции Украины в ЕС / А. Мерзляк // Экономика Украины. - 2003. - № 7. - С. 84–89.

6. Економічна енциклопедія : [у 3 т.] ; відп. ред. С.В. Мочерний. - Т. 1 - К. : Вид. центр «Академія», 2000. - 864 с.

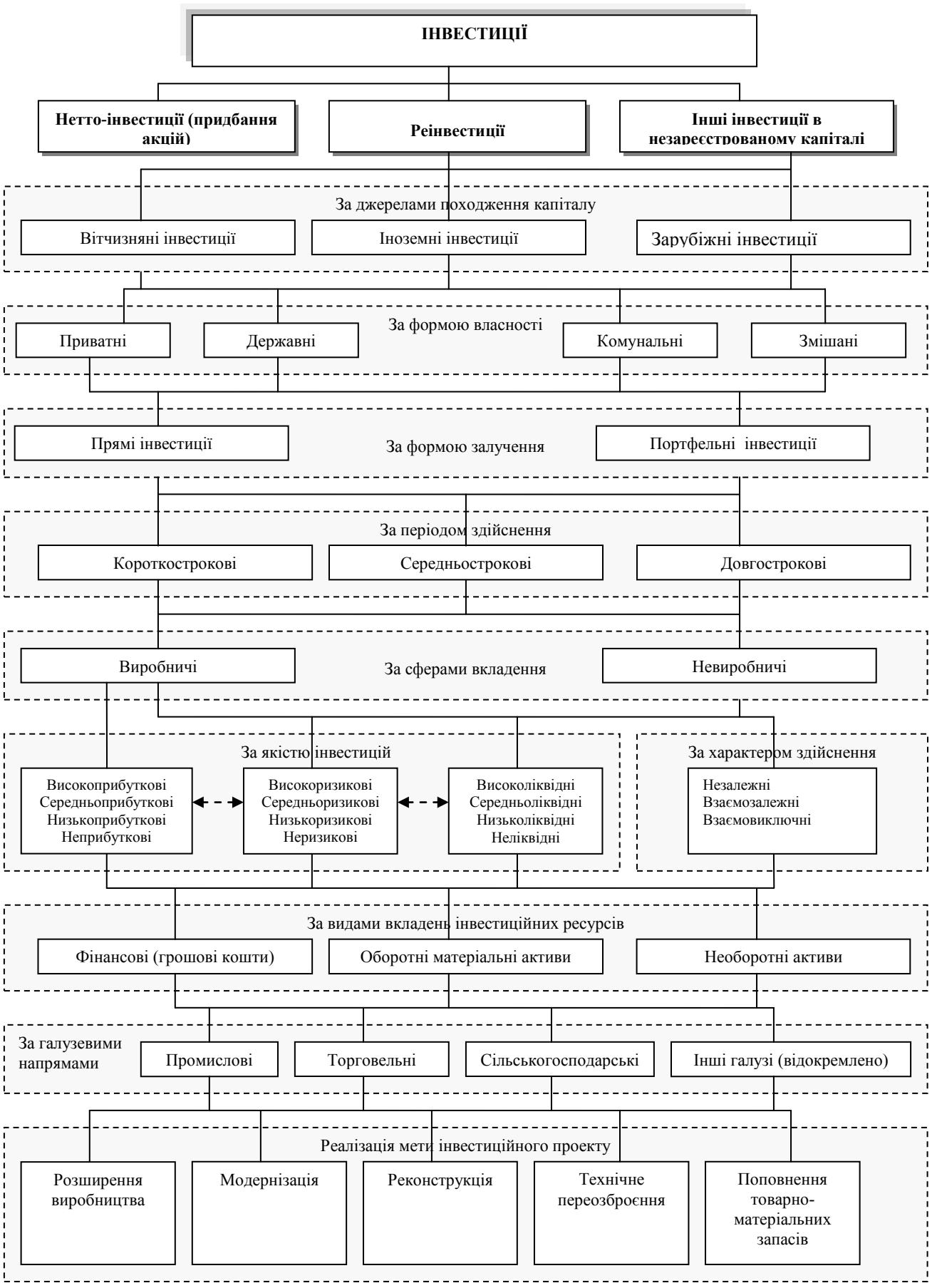

Рис. 1. Класифікація інвестицій за основними ознаками

Коваль С.В.
к .е. н., доцент
Симченко Я.В.
магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перехід до ринкової економіки, виникнення та функціонування різних форм власності закономірно спричиняють суттєві зміни в бухгалтерському обліку, в його побудові й веденні. Водночас, становлення ринкових відносин супроводжується підвищенням ролі прибутку як матеріальної основи руху економічних інтересів підприємства і держави. Тому, реформування бухгалтерського обліку, орієнтоване на ринкові перетворення, обумовлює потребу перегляду методології формування фінансових результатів господарюючих суб'єктів.

У більшості країн із високорозвинутою економікою бухгалтерський облік будується відповідно до встановлених міжнародних стандартів. Це пояснюється тим, що економіка вже досить давно не обмежується національними кордонами, що потребує міжнародної регламентації, забезпечення єдиних методологічних принципів побудови обліку в різних країнах. Проте міжнародні стандарти мають лише рекомендаційний характер та беруться до уваги при розробці внутрішніх (національних) стандартів, які є первинними для кожної окремої країни.

Господарська діяльність підприємства в ринкових умовах може супроводжуватися як прибутком, так і збитками. Тому, перш ніж розглядати прибуток в якості універсального джерела фінансування діяльності підприємства, необхідно спочатку уточнити економічний зміст показників, визначених як фінансові результати, а також порядок їх формування і обліку.

Кожен вид діяльності характеризується доходами і витратами, що необхідні для отримання цих доходів (згідно принципу нарахування та відповідності доходів і витрат). Наприклад, для отримання доходу від реалізації продукції необхідно здійснити витрати на її виготовлення – тобто сформувати собівартість готової продукції. Доходу від реалізації матеріальних цінностей відповідають витрати з їх придбання (балансова вартість). При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Слід зазначити, що вищезазначений принцип разом з високим ступенем деталізації доходів і витрат створює систему, яка є досить зручною для складання звітності та максимально наочною для прийняття рішень.

Позитивним є те, що рахунки фінансового обліку побудовані за принципом "витрати- випуск", який застосовується в більшості країн з розвиненою ринковою економікою і відповідає рекомендаціям Комітету з

міжнародних стандартів та Міжнародної Федерації бухгалтерів.

Принцип "витрати - випуск" означає створення і використання системи обліку, в основі якої лежить постійне співставлення витрат і результатів по видах діяльності. Тобто ще однією суттєвою відмінністю в обліку фінансових результатів за новими стандартами є те, що доходи і витрати відтепер списуються на фінансовий результат кожний окремо і в розрізі відповідних субрахунків по напрямках діяльності. Це дає можливість визначення кінцевого фінансового результату окремо за кожним видом діяльності без додаткових вибірок, що є надзвичайно цінним в управлінні підприємством.

Крім того, принцип "витрати- випуск" дозволяє, порівнюючи витрати за елементами із доходами діяльності, визначати результати господарської діяльності підприємства не чекаючи калькуляції собівартості виробленої та реалізованої продукції. Метою МСБО 18 „Дохід" та П(С)БО 15 „Дохід" [1]. є визначення облікового підходу до доходу, який виникає в результаті наступних операцій:

- реалізація продукції (товарів);
- надання послуг;
- використання активів підприємства іншими сторонами, що призводить до виникнення доходу у вигляді процентів, роялті, дивідендів.

Функціонування рахунку 70 „Доходи від реалізації" згідно національних стандартів та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій подано на рис.1

На відміну від вітчизняної практики міжнародні стандарти не мають жорсткої регламентації відносно відображення доходів від реалізації продукції (товарів, послуг). В західній практиці підприємство має право самостійно обирати: показувати валовий дохід (Gross Sales) або тільки чистий дохід (Net Sales) від реалізації.

Рахунок 70 "Доходи від реалізації"	
Дебет	Кредит
- суми непрямих податків, зборів (обов'язкових платежів), що включені доціни продажу, - суми, які отримуються підприємством на користь комітента, принципала; - суми наданих після реалізації знижок покупцям; - вартість повернених покупцем продукції та товарів; - інші вирахування.	- загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг.

Рис. .1. Схема функціонування рахунку 70 „Доходи від реалізації

Як свідчить практика, більшість західних підприємств наводять у Звіті про прибутки та збитки лише чистий дохід. Це зумовлено поширеним підходом до відображення реалізації, згідно з яким податки з продажу (в тому числі ПДВ) не відображуються на рахунку "Продаж" (або "Реалізація") [2, с.65]. У цьому

випадку реалізація продукції (робіт, послуг) відображується записом:

Д -т рахунку “Розрахунки з покупцями” (на суму рахунку);

К-т рахунку “Продаж” (договірна ціна реалізації);

К-т рахунку “Розрахунки з бюджетом” (на суму ПДВ).

Такий підхід доцільно використати у вітчизняній практиці, що має ряд переваг: податки з продажу не є доходом (згідно МСБО 18 “Дохід” та П(С)БО 15 “Дохід”), тому неправомірно їх відображати у складі доходів; відображення в бухгалтерському обліку на рахунку “Продаж” (“Дохід від реалізації”) чистого доходу (виручки) від реалізації підвищує наочність інформації і позбавляє необхідності додаткових вирахувань; скорочує алгоритм обчислення прибутку від операційної діяльності для складання Звіту про фінансові результати. Кореспонденцію рахунків при відображені в обліку доходів (виручки) від реалізації продукції (товарів) згідно запропонованої методики наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Відображення в обліку доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

N п/п	Зміст	Опублікована кореспонденція		Запропонована кореспонденція	
		Д-т	К-т	Д-т	К-т
1	Відвантажено товар покупцю	361 “Розрахунки з вітчизняними покупцями”	702 “Дохід від реалізації товарів”	361 “Розрахунки з вітчизняними покупцями”	702 “Дохід від реалізації товарів”
Сума, грн.		1 200,00 (в тому числі ПДВ)		1 000,00 (без ПДВ)	
2	Відображено в обліку ПДВ	702 “Дохід від реалізації товарів”	641 “Розрахунки за податками”	361 “Розрахунки з вітчизняними покупцями”	641 “Розрахунки за податками”
Сума, грн.		200,00		200,00	

Слід зазначити, що значних змін в обліку в порівнянні з минулим зазнав також облік витрат на підприємстві, а саме калькулювання та склад витрат, порядок їх списання. В зарубіжній та сучасній вітчизняній практиці витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов’язань. Так, на практиці, списання матеріалів на виробництво є зменшенням активів; нарахування заробітної плати, внесків на соціальне страхування, податків – це збільшення зобов’язань.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290.

2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами/ Голов С.Ф., Костюченко В.М..-К.: Екаунтінг, 2000.-384 с.

Корчагіна В.Г.
к.е.н.,
Новокаховський гуманітарний інститут
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
м. Нова Каховка, Україна

КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ: АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Динамічність сучасного бізнесу спонукає використовувати нові інструменти та методи управління з метою адаптації до зовнішніх та внутрішніх змін і виживання в конкурентному середовищі. Конкурентноздатними залишаються підприємства, які застосовують стратегічно орієнтовану систему управління. Розвиток стратегічного управління та його практична реалізація потребують сучасної системи створення та подання інформації, яка ґрунтується на кардинально нових принципах формування та обробки даних про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства для максимально ефективного використання його ресурсів. Формування та розвиток підсистеми стратегічного обліку в обліковій системі підприємства може вирішити проблему формування та подання інформації для прийняття стратегічних рішень, що вимагає обґрунтування такого виду обліку чи підсистеми обліку, визначення його завдань, методів та інструментів.

Побудова стратегічно орієнтованої системи обліку в сучасних умовах розвитку ринкової економіки набуває значної актуальності, що викликано необхідністю надання облікової інформації відносно оцінки можливих ситуацій, здійснення вибору з наявних альтернативних варіантів стратегічних управлінських рішень. Система обліку в сучасних умовах дедалі більшою мірою передбачає планування та прогнозування діяльності з урахуванням довгострокових цілей. Це дає можливість вивчення та відображення господарських операцій, які можуть відбутися в результаті відхилень від встановлених параметрів. Така спрямованість визначає реальну потребу у формуванні стратегічного обліку.

Стратегічна парадигма управління вимагає зміни традиційної системи обліку на стратегічно-орієнтовану, щоб оцінити вплив на результати діяльності підприємства зовнішніх чинників і дій, ризиків та невизначеності, управління змінами, генерації чи створення знань.

Функціонування облікових систем стратегічного спрямування передбачає створення періодичної внутрішньої звітності і спеціальних звітів для управлінських рішень та зовнішньої звітності, що призначена для інших зацікавлених користувачів. Тож передумовою реформування облікової системи є зміна інформаційних властивостей управління. Тому вирішення завдань, які ставляться перед стратегічним обліком, можливо забезпечити шляхом розробки методологічних підходів до формування та надання бухгалтерської звітності, в якій викладається облікова інформація, пов’язана

зі стратегічними та прогнозними напрямами управління економічними суб'єктами.

З урахуванням цього доцільно розглядати стратегічний (прогнозний) облік як напрям розвитку системи бухгалтерського обліку в аспекті поглиблення аналітичного обліку об'єктів обліку та трансформації бухгалтерської звітності, що надається користувачам для фінансового аналізу проблем, пов'язаних із зобов'язаннями, контролем, готівкою та потенціалом, і прийняття прогнозних (стратегічних) управлінських рішень [1, с. 75-76].

Головною відмінною рисою стратегічного обліку є те, що пріоритетним напрямком формування інформації в його системі є задоволення інформаційних потреб стратегічного менеджменту, а саме облік ключових факторів успіху, формування стратегічної звітності, облік в динаміці індикаторів внутрішнього середовища підприємства.

Враховуючи можливості застосування стратегічного обліку, доречним є визначення даного виду обліку як процесу інформаційного забезпечення дій менеджменту, направлених на досягнення стратегічних цілей підприємства. Отже, метою стратегічного обліку є забезпечення керівництва всією інформацією, необхідної для управління та контролю за розвитком підприємства в інтересах його власників та інших зацікавлених груп.

Відповідно, завданням стратегічного обліку є:

- формування інформаційного забезпечення для аналізу потенційних ринків для підприємства;
- забезпечення стратегічного планування потенціалу та визначення ключових факторів успіху для підприємства;
- калькулювання за видами діяльності;
- розробка системи показників для оцінки ключових факторів успіху підприємства;
- надання адекватної інформації для забезпечення реалізації обраної стратегії та складання звітності про ключові фактори успіху;
- забезпечення зворотного зв'язку щодо досягнутих результатів та їх узгодження зі стратегічними цілями (моніторинг реалізації стратегії);
- надання інформації стосовно довгострокових результатів різних напрямів дії [2].

Враховуючи перелічені завдання, предметом стратегічного обліку виступає планова (прогнозна) господарська діяльність підприємства, а об'єктом стратегічного обліку виступають окремі види та напрямки діяльності підприємства, центри відповідальності, бюджети та довгострокові плани, зовнішнє середовище.

Користувачі інформації стратегічного обліку – керівництво підприємства як на вищому, так і на нижчих рівнях управління. Керівникам вищого рівня управління інформація обліку потрібна для прийняття стратегічних рішень та їх моніторингу, керівникам нижчих рівнів – для реалізації стратегії.

Головною відмінною рисою стратегічного обліку стає те, що пріоритетним напрямком формування інформації в його системі є задоволення інформаційних потреб стратегічного менеджменту, а саме: облік

ключових факторів успіху, формування стратегічної звітності, облік в динаміці індикаторів внутрішнього середовища підприємства.

Основний принцип побудови облікової системи стратегічного типу – орієнтація на задоволення інформаційних потреб стратегічного менеджменту – дає підстави визначити її як підсистему обліку, що здійснює спостереження і фіксацію інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, облік ключових показників та факторів успіху з метою формування стратегічної звітності для прийняття стратегічних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення конкурентноздатності.

Отже, стратегічний облік представляє собою підсистему стратегічного управління підприємством, яка здійснює інформаційну підтримку процесу прийняття рішень шляхом збирання, реєстрації, аналізу, зберігання і передачі інформації про зовнішнє і внутрішнє середовище підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Саме забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах нестабільного економічного середовища стає головною запорукою ефективного функціонування підприємства, а стратегічний управлінський облік стає однією з головних інформаційних основ, від якого залежить своєчасність, достовірність, надійність прийнятих управлінських рішень.

Стратегічно-орієнтована підсистема обліку являє собою глобальну модель інформаційної технології, що об'єднує в межах єдиної системи фінансовий та управлінський облік, використовує інформаційні потоки про зовнішні фактори макросередовища, які формують функціональні служби та підрозділи підприємства. Кожен факт господарської діяльності відображається у підсистемах обліку відповідно до завдань кожної з них, специфічними методами та інструментами створення чи опрацювання інформації.

Стратегічний облік максимально наближений до системи управління, а результатом діяльності його підсистеми має бути формування низки інформаційних показників, завдяки яким можливо виявляти конкурентні позиції підприємства та приймати рішення щодо його подальшого розвитку.

Список літератури

1. Кузнєцова С.А. Перспектива бухгалтерського обліку: стратегічність, електронна комерція та соціальна спрямованість / С.А. Кузнєцова // Європейський вектор економічного розвитку. - 2014. - №1 (16). - С.73-83.

2. Бруханський Р.Ф. Концепція стратегічного менеджменту та бухгалтерський облік: можливі варіанти взаємозв'язку / Р.Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. - 2014. - №3. - С. 239-243. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_3_36.

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент
Білоус А.І.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Стрімкий розвиток економічних відносин, економіки загалом у сучасних умовах спонукає до розвитку обліку в теоретичному та прикладному аспектах. «Останнім часом дедалі більше відомих учених, фінансових аналітиків і управлінців вищого рівня погоджуються, що у сучасній економіці рішення приймаються на основі курйозної суміші фінансово-економічних ідеологій, забезпечених слабкою теоретичною базою, численних догм, за якими у багатьох випадках ховаються ті чи інші мотиваційні аспекти: фактори, від яких наука абстрагувалась як від несуттєвих, починають їй «мстити», командувати поведінкою суб'єкта, збільшуючи тим самим кількість аномалій, які не можна пояснити з точки зору відпрацьованих моделей» [1, с. 26].

Теорія і практика в галузі обліку тісно пов’язані між собою, ігнорування економічних законів неодноразово змушувало повертатись до першоджерел, основоположних принципів, навіть попри все небажання і впертість ідеологічних нігілістів. Яскравим прикладом такого прояву була відмова від теорії бухгалтерського обліку в післяреволюційній Росії 1917 р. як буржуазного вчення, що призвело до повного краху господарського механізму і як вимушений крок – запровадження нової економічної політики, так званого НЕПу.

Сучасний стан організації бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим, оскільки він потребує значної модернізації. Серед основних проблем організації бухгалтерського обліку можна виділити такі:

- галузева специфіка обліку та звітності:
- недосконаліть законодавчого регулювання:
- підготовка бухгалтерських кадрів [2, с. 89-92].

Варто зазначити, що на сьогодні у світі склалися такі організаційні моделі обліку, які різняться за ступенем державного регулювання, суворістю нормативних вимог щодо виконання облікових процедур, порядку відображення господарських операцій на облікових рахунках:

1. англосаксонська (англо-американська) модель, основні принципи якої було розроблено у Великій Британії та США й основна ідея якої – орієнтація обліку на інформаційні запити інвесторів і кредиторів суб’єктів господарювання;

2. континентальна модель (цієї моделі дотримуються в більшості країн Європи та в Японії), що передбачає тісний зв’язок бізнесу з банками, які переважно і задовольняють потреби фінансових компаній. До групи країн континентальної моделі входять Австрія, Бельгія, Греція, Єгипет, Італія,

Норвегія, Португалія, Франція, Німеччина, Швейцарія, Швеція, Японія та ін. До цієї моделі тяжіє й Україна;

3. південноамериканська модель (за винятком Бразилії, державною мовою якої є португальська, країни цієї моделі об'єднує спільна мова – іспанська), основною відмінністю якої є перманентне коригування облікових даних на темпи інфляції;

4. інтернаціональна (глобальна) модель, що набуває дедалі більшого розвитку. Вона зумовлена потребами міжнародного погодження обліку, насамперед із міжнародних валютних і ринкових інтересів [3, с. 500–504].

В Україні потрібно створити систему постійного підвищення бухгалтерських кадрів, яка б відповідала міжнародним вимогам, а саме стандартам освіти Міжнародної федерації бухгалтерів. Мета такої системи – кваліфікаційний рівень нашого професійного бухгалтера як загальноприйнятий у міжнародній практиці має відповідати європейському рівню [4, с. 59-60].

Сьогодні відбувається активний розвиток недержавних форм власності та різних організаційних форм бізнесу. Разом з цим повинен розвиватися і бухгалтерській облік, адаптуючись до реалій господарювання.

Передумовою подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні є:

- диференціація вимог до фінансової звітності. Так, суб'єкти господарської діяльності повинні застосовувати єдині принципи оцінки та розкриття інформації, але обсяг інформації визначається винятково потребами користувачів;

- перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку з урахуванням ускладнення управління, зростання ролі інтелектуального капіталу як ключового чинника конкурентоспроможності, сучасних інформаційних технологій тобто вивчення сучасних теорій, перегляд предмета й методу бухгалтерського обліку; [5, с. 18-19].

- безперервна професійна освіта, сертифікація бухгалтерів, що сприяє зростанню кваліфікації бухгалтерів і престижу професії;

- реуніфікація обліку та звітності, що передбачає відмову від жорстких форм фінансової звітності з обов'язковими кодами рядків, і збереження лише загальної структури фінансових звітів і мінімальних вимог до розкриття інформації тощо;

- формування сучасної парадигми обліку та звітності, метою якої є створення інформаційної інфраструктури, адекватної вимогам ринкової економіки в інтересах усіх членів суспільства [5, с. 20-25].

Як показує світова практика, реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання в державах із перехідною або кризовою економікою має охоплювати три важливі сфери:

а) перегляд відповідних нормативно-правових актів (прийняття нових або вдосконалення чинних, заповнення прогалин, усунення колізій тощо);

б) створення і розвиток професійних організацій бухгалтерів та аудиторів;

в) удосконалення системи їхньої професійної освіти.

Таким чином, для зменшення усіх існуючих ризиків, рішення про зміни в бухгалтерському обліку повинні прийматися враховуючи його роль в суспільному житті країни та поточних і перспективних завдань, історичні, соціальні та економічні особливості розвитку України. Сьогодні необхідна інституційна перебудова системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності, де держава буде відігравати провідну роль за активної участі професійних громадських бухгалтерських організацій.

На сьогодні у світі склались такі організаційні моделі обліку, які різняться за ступенем державного регулювання, суворістю нормативних вимог щодо виконання облікових процедур, порядку відображення господарських операцій на облікових рахунках: англосаксонська (англо-американська), континентальна, південноамериканська та інтернаціональна (глобальна) моделі. Вітчизняна модель обліку здебільшого тяжіє до континентальної, хоч подекуди має місце й використання англо-американського підходу щодо ролі та значення бухгалтерського обліку для сфери господарювання (на рівні, як правило, суб'єкта господарювання).

Держава в перспективі має всі необхідні передумови, аби використовувати бухгалтерський облік як засіб регулювання економікою. Утім для цього необхідно забезпечити виконання основного призначення бухгалтерського обліку – надання достовірної інформації користувачам, що в свою чергу забезпечить порівнянність інформації, яка міститься у фінансовій звітності.

В умовах сучасного економічного розвитку країни роль ступеня довіри до якості та прозорості показників бухгалтерського обліку, що складають основу фінансової звітності суб'єктів господарювання, важко переоцінити, оскільки ця інформація цікавить не тільки вітчизняних, але й зарубіжних, не тільки внутрішніх, але й зовнішніх користувачів.

Суб'єкти господарювання в процесі ведення бухгалтерського обліку мають швидко та гнучко реагувати як на зовнішні, так і на внутрішні умови господарювання. Економіко-політичні умови підвищують рівень вимог традиційних користувачів облікової інформації та розширюють їх коло. Головною умовою ефективного господарювання, залучення інвестицій тощо є забезпечення надання системою бухгалтерського обліку користувачам повної, достовірної, неупередженої інформації, яка б дозволяла їм приймати рішення. Правове регулювання системи бухгалтерського обліку має дозволяти досягнути поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Яременко, О. Л. Історичний зміст кризи економічної науки [Текст] / О. Л. Яременко // Економічна теорія. - 2004. -№ 2. – С. 25-31

2. Куслій І. П. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / Юність науки – 2016: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 18-19 травня 2016 р.): у 7 ч. / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – Ч. 3: – 212 с.

3. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку / В. Г. Швець. – К. : Знання, 2006. – 525 с.

4. Кузьмінський Р. Реформування бухгалтерського обліку // Актуальні проблеми бухгалтерського обліку. - Фінанси України. – 2006. - № 8. – С. 59-63.
5. Моссаковський В. Концепція побудови бухгалтерського обліку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. - № 10. – С. 18-25.

Пилипенко К.А.
к.е.н., доцент,
Більдій А.В.
ЗВО, СВО «Бакалавр», спеціальності 071 облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

Однією із найважливіших економічних категорій є витрати, що визначають формування ціни кінцевого продукту, а ефективне управління витратами забезпечує зростання прибутку підприємства та його вартості. Управління витратами реалізовується через застосування відповідних функцій, систем та методів управління.

У зарубіжних країнах немає єдиної чіткої системи класифікації витрат виробництва. У промисловості їх класифікація залежить від інформації, яка потрібна менеджеру. Є чимало випадків, коли всередині однієї фірми застосовують різні види групувань затрат для обчислення собівартості продукції. Виробничі витрати, на підставі вивчених матеріалів американських промислових фірм, поділяються (групуються) за кількома принципами: економічним змістом, залежно від способу віднесення, залежно від зміни обсягу випущеної продукції або продажу, залежно від методу списання, з позицій управлінської функції, за ознаками доцільності.

Основним нормативним документом, що визначає порядок формування витрат, є П(С) БО 16 «Витрати», проте в ньому визначено лише основні принципи обліку витрат і не регламентовано порядок розрахунку собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств. Згідно чинного законодавством вибір методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) належить до компетенції підприємств [3].

Питання обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості на міжнародному рівні розглядаються МСБО 41 «Сільське господарство», положення якого регулюють правила вибору методів калькулювання, що впливають на величину прибутку звітного періоду. Він також дає рекомендації з розподілу непрямих накладних витрат виробничого характеру [2].

В іноземних фірмах застосовують переважно два методи обліку виробничих витрат і калькуляції собівартості продукції: позамовний чи попередільний. Світова практика свідчить, що новітні методики обліку та калькулювання витрат є більш ефективними. Нами в табл. 1 представлено

основні методи обліку та управління витрат як в національній так і закордонній рактиці.

До поширених за кордоном, але менш відомих у нас належать методи АВС, кайзенкостинг, таргет-костинг тощо.

Таблиця 1

Визначення основних методів управління витратами

Вітчизняна практика	Зарубіжна практика
Попроцесний (облік ведуть за окремими замовленнями)	Директ-костинг (неповних витрат)
Попередільний	Стандарт-костинг (нормативний метод
Позамовний (використовують при масовому виробництві однорідної продукції)	Метод АВС (калькулювання за видами діяльності)
	Кайзер-костинг (постійне зниження витрат)
	Директ-костинг (використовують на великій кільності підприємства)
Нормативний (облік витрат за нормами, відхиленнями від норми та змінами норм)	Кост-кілінг (калькуляція максимального зниження витрат)
	Таргет-костинг (матод управління за цільовою ціною)
Директ-костинг (використовують на невеликій кількості підприємств)	LCC аналіз (розрахунок витрат за етапами життєвого циклу)
	Система «Точно в термін» (стимулює зниження собівартості)
	Бенчмаркінг (порівняння витрат з кращими зразками)

Згідно з методом АВС (облік витрат за видами діяльності) діяльність підприємства розглядають як сукупність процесів або робочих операцій. Додаючи усі здійснені витрати за кожним процесом і господарською операцією, визначають суму витрат за певний період чи на виготовлення конкретного виду продукції.

Цей метод калькулювання, передбачає спочатку групування накладних затрат за основними видами діяльності, а потім розподіл їх між видами продукції, виходячи з того, які види діяльності потрібні для виготовлення цієї продукції.

АВС-калькулювання є ефективним інструментом удосконалення управлінського обліку на підприємстві, оскільки забезпечує формування точної та детальної інформації про собівартість окремих видів продукції та напрямів діяльності, представляє ефективну можливість покращання собівартості, здійснює активний вплив на загальну культуру обліку, планування та аналітичної обробки діяльності. Проте, однією з найосновніших причин недостатньо швидкого впровадження АВС-методу є старі традиції у сфері бухгалтерського обліку, від яких не просто відмовитися. Фахівець з управлінського обліку, що застосовує традиційні методи обліку затрат, часто не бачить причин для змін. Вони вважають, що якщо підприємство приносить дохід, то не потрібно нічого змінювати, не усвідомлюючи, що можна управляти підприємством ефективніше і отримувати більший дохід.

Можна відзначити, що впровадження системи АВС в практику роботи вітчизняних підприємств забезпечить достовірне обчислення собівартості

конкретних виробів, що значно підвищить об'єктивність оцінки рентабельності продукції.

Кайзен- костинг – інструмент зниження витрат, який використовують менеджери для досягнення цільової собівартості і забезпечення прибутковості виробництва. Такий підхід забезпечує можливість кожному причетному до виробництва працівнику зробити внесок у зниження витрат.

Система таргет-костинг, передбачає розрахунок собівартості продукції за заздалегідь встановленою ціною реалізації, яка визначається за допомогою маркетингових досліджень. Спершу визначають найбільш прийнятні ціни на продукт та його вигляд для споживачів, а тоді згідно з цими критеріями розробляють виріб. Головною перевагою даного методу є те, що собівартість формується на стадії проектування і залежить від планового прибутку. Використовуючи системи таргет-костинг у процесі оптимізації витрат дасть можливість підприємствам застосовувати системний підхід до розробки нового продукту.

Розглянувши методи обліку витрат, мо- жемо підсумувати, що українські підприємст- ва застосовують лише класичні, традиційні методи обліку та калькулювання витрат для визначення їх кількісної оцінки. У Методичних рекомендаціях з формування собівартості продукції у промисловості запропоновано застосовувати один із прогресивних методів – стандарт-костинг. На вітчизняних підприємствах цей метод майже не застосовують, за винятком незначної кількості підприємств. На відміну від вітчизняної практики, світовий досвід підтверджує доцільність застосування новітніх методик обліку та інструментів економії й зниження витрат

Список використаних джерел:

1. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами / Л. Голубовський // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1 (26). – С. 187– 192.

2.Международный стандарт бухгалтерского учета 41 «Сільське господарство» [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_027

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00.

4. Кальєніна Н.В. Методи управління витратами, їх переваги та недоліки /Н.В. Кальєніна // Держава та регіони. – № 5. – 2007. – С. 32–35.

Подаков Є.С.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Оподаткування підприємств є однією із невід'ємних складових податкової політики та системи бухгалтерського обліку будь-якої країни. Раціонально організована система оподаткування повинна стимулювати діяльність підприємств, створювати відносно рівні умови для всіх суб'єктів господарювання, бути простою і зрозумілою, забезпечувати ефективність процесу стягнення податків. При організації бухгалтерського обліку на підприємстві особливе місце відводиться обліку розрахунків з бюджетом, оскільки нарахування і сплата податків спричиняє зміни у структурі зобов'язань та активів підприємства. Сільськогосподарські підприємства, відповідно до чинного законодавства, зобов'язані сплачувати загальнодержавні та місцеві податки, котрі у свою чергу чинять вплив на фінансові результати. Тому неповне нарахування і сплата податків, несвоєчасне складання податкової звітності, помилки при організації обліку податкових платежів передбачають застосування фінансових санкцій, стягнення штрафів, нарахування і сплату пені з боку платників податків.

Згідно із вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» основою організації та методології обліку є облікова політика підприємства, яка має включати методи і процедури ведення фінансового, управлінського обліку і обліку податкових платежів (податковий облік) [2]. У сучасних умовах господарювання показники бухгалтерського обліку максимально повинні використовуватися для складання податкової звітності, задовольняти інформаційні потреби податкових органів з нарахування і своєчасності сплати податків та зборів кожної юридичної і фізичної особи.

Під час розробки облікової політики на підприємстві доцільним є запровадження окремого розділу, такого як «Організація обліку податкових платежів» та формування внутрішнього положення про податковий облік на підприємстві. В зазначеному розділі потрібно розкривати інформацію про:

– робочий план рахунків – необхідним є зазначення рахунків та субрахунків для кожного виду платежів і зборів;

– графік документообігу документів – описати рух кожного первинного і зведеного документу, облікового регістра до складання податкової звітності.

В діючих нормативних документах відсутні описи складу зведених документів, облікових регістрів з реєстрації податкових доходів і витрат. Це дозволить скоротити рівень відмінностей між фінансовим і податковим обліком активів, зобов'язань, складання різних форм звітності, які не урегульовані законодавчо-нормативними актами України. Зміст і структура облікової політики підприємства в розділі «Організація обліку податкових платежів» повинна здебільшого відповідати законодавчим і нормативним

актам та висвітлювати ті моменти, які відсутні в Податковому Кодексі.

Пропонуючи напрями удосконалення обліку розрахунків з бюджетом, необхідно приділити неабияку увагу формам податкової звітності. Адже нині складання податкової звітності займає більше часу і уваги порівняно з фінансовою та статистичною звітністю. Можна зазначити, що форми податкової звітності потребують удосконалення, оскільки інформація щодо більшості загальнодержавних і місцевих податків та зборів дублюється, зокрема, спочатку подається у спеціальних додатках, а потім відображається у податкових деклараціях. Крім того, значна кількість додатків, що подаються одночасно з податковими деклараціями, не містять суттєвої інформації, та використовується лише як допоміжні таблиці. Удосконалення податкових форм, можливе шляхом їх спрощення, тобто необхідно виключити ті показники, які дублюються в інших формах податкової звітності. Ще одним із шляхів удосконалення є скорочення деяких додатків до податкових декларацій, оскільки не всі додатки несуть суттєве інформаційне навантаження. Зазначені зміни дозволять скоротити затрати часу на заповнення відповідних форм, а, відповідно, це призведе до підвищення рівня продуктивність праці. Облік розрахунків за податками і платежами треба організувати таким чином, щоб за кожним із них окремо можна було мати дані про нараховані і сплачені суми, заборгованість на кінець місяця.

Постійні зміни в системі оподаткування аграрних підприємств зробили їх практично неплатоспроможними. З огляду на це, було продовжено пошуки такого податкового механізму, завдяки якому можна було б зменшити податковий тиск на виробників сільськогосподарської продукції та зацікавити їх у підвищенні ефективності господарювання. Провівши дослідження методичних аспектів удосконалення обліку податкових платежів, ми дійшли висновку про те, що необхідним є: дотримання вимог нормативно-законодавчої бази України щодо ведення фінансового обліку; необхідно додати окремий підрозділ до наказу про облікову політику, який буде мати назву «Організація обліку податкових платежів»; здійснити розподіл обов'язків між працівниками відділу бухгалтерського обліку; удосконалити форми податкової звітності тощо.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada. gov.ua/laws/show/2755–17.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

3. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. /Н.М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2011. – С. 963-976.

4. Шило В.П. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії. Курс лекцій, практичних завдань та методичних вказівок з виконання контрольних робіт з використанням ПЕОМ:навчально-практичний посібник / В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна. – К.: Кондор, 2011. – С. 169-172.

Пристемський О.С.
к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Глобалізація економіки, всебічне поглиблення міжнародних відносин, виникнення та розвиток транснаціональних корпорацій, холдингових компаній, промислово-фінансових груп тощо, обумовили необхідність гармонізації та стандартизації обліку на міжнародному рівні. Економічні перетворення в Україні та процеси формування і розвитку ринкових відносин супроводжується перебудовою господарського механізму і управління на всіх рівнях. Хоча за роки незалежності України і відбулися певні зміни в економічній сфері, однак досі не сформувалася чітка система управління економікою, складовою якої є бухгалтерський облік.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) – це цілісна, постійно вдосконалювана система обліку та фінансової звітності, що узагальнює облікові принципи і правила складання фінансових звітів. Ці стандарти виникли в результаті посилення процесів економічної інтеграції країн і спрямовані на зближення методології обліку та звітності в різних країнах світу. Міжнародні стандарти ґрунтуються на узагальненні досягнень теорії та практики обліку країн з розвинутою ринковою економікою і стосуються питань, які мають принципове значення для розуміння методики обліку та логіки отримання інформації щодо окремих об’єктів. Сукупність стандартів приводить процес господарювання до певної моделі, яка виражається у системі обліку через його гармонізацію. Мета стандартів – однозначне тлумачення концепції, принципів, правил алгоритмів обліку в різних країнах світу. Вони не визначають порядок ведення обліку, а лише описують загальноприйняті принципи обліку та подання інформації у фінансових звітах. Аналіз прийнятих законодавчих актів та нормативних документів свідчить про те, що трансформація бухгалтерського обліку в Україні відповідно до міжнародних стандартів здійснюється на основі британо-американської моделі обліку, однак діюча система бухгалтерського обліку в Україні дуже близька до континентальної моделі обліку [1].

Для сучасного етапу розвитку економіки України, більш прийнятим буде еволюційний шлях реформування бухгалтерського обліку на основі континентальної моделі з врахуванням позитивних сторін вітчизняної системи обліку. Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що трансформація бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів є однією з передумов реформування економіки будь-якої країни.

Однією з особливостей впливу глобалізаційних процесів є широке використання новітніх конкурентоспроможних інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, зокрема в економіці України. Існуюча система бухгалтерського обліку консервативна і

не досконала, не враховує сучасних умов функціонування господарюючих (економічних) суб'єктів, не використовує останніх досягнень в сфері інформаційнокомунікаційних технологій і загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення. Розвиток бізнесу його транснаціоналізація внаслідок глобалізації, формування якісно нового економічного середовища, розмивання національних бар'єрів у веденні господарської діяльності, підвищення гнучкості та інтегрованості бізнес-процесів зумовлюють потребу у трансформації системи інформаційного забезпечення управління підприємствами на мікрорівні та прийняття макроекономічних рішень. Система бухгалтерського обліку є єдиним з важливих елементів ринкової інфраструктури, що пов'язує в єдине інформаційне середовище дані за кожним суб'єктом господарювання, видами економічної діяльності, економікою в цілому.

В умовах глобалізації та становлення інформаційного суспільства відбувається трансформація теорії та практики бухгалтерського обліку. З розвитком глобалізаційних процесів та інформаційно-комунікаційних технологій розвиваються нові погляди на бухгалтерський облік. Реформування бухгалтерського обліку в Україні здійснюється без належного теоретичного обґрунтування. Через таке ставлення до бухгалтерського обліку на державному рівні можуть бути пояснені труднощі в його реформуванні і розвитку, які простежуються на даному етапі. Відповідно, виникає потреба оновлення складових системи бухгалтерського обліку, що має відбуватися з урахуванням дії закону адекватності системи обліку рівню розвитку національної економіки та продуктивних сил суспільства, а також притаманних його економічних відносин та сформованому культурно-ментальному середовищу.

Отже, в Україні закладено нормативно-правову базу для подальшого реформування бухгалтерського обліку вітчизняних підприємств на підставі МСФЗ. Аналіз прийнятих законодавчих актів та нормативних документів свідчить про те, що покладені в їх основу МСФЗ і вітчизняні наукові розробки з питань розвитку бухгалтерського обліку в нашій країні мають в більшій мірі регуляторний характер та направлені здебільшого на організацію практичної сторони ведення бухгалтерського обліку. Таким чином, реформування бухгалтерського обліку в Україні здійснюється без належного теоретичного обґрунтування. Розвиток і поглиблення глобалізаційних та інтеграційних процесів, які характеризують сучасну міжнародну економіку, сприяють формуванню принципово нових вимог до глобального інформатизації суспільства. Сучасний період розвитку економіки України пов'язаний з пошуком стійкого руху до глобального інформаційного суспільства [2].

В умовах глобалізації економіки та становлення інформаційного суспільства відбувається трансформація теорії та практики бухгалтерського обліку. З розвитком інформаційних технологій розвиваються нові погляди на бухгалтерський облік. Така ситуація зумовлює необхідність перегляду теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку для забезпечення

його адекватності потребам користувачів бухгалтерської інформації на основі врахування змін, що відбуваються в економічній системі. Національна економіка України перейшла в стан, який теорією бухгалтерського обліку не досліджувався. Система бухгалтерського обліку є єдиним з найбільш важливих елементів ринкової інфраструктури, що пов'язує в єдине інформаційне середовище дані за кожним суб'єктом господарювання, видами економічної діяльності, економікою в цілому. Розвиток бізнесу, його транснаціоналізація внаслідок глобалізації, поява нових організаційно-правових форм господарювання, які виходять за межі національної економіки вимагають розробки та запровадження Концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні як цілісної, ефективно діючої підсистеми управління національною економікою з сучасним нормативно-правовим, інформаційно-методичним потенціалом, методологічним та програмно-технологічним потенціалом, який підлягає постійному удосконаленню та динамічному розвитку [3].

Необхідно зазначити, що реформування системи бухгалтерського обліку, яке відбувається з урахуванням МСФЗ, позитивно вплинуло на розширення інформаційних можливостей бухгалтерського обліку. Однак, необхідно відзначити те, що цілий ряд теоретико-методологічних та організаційно- методичних питань удосконалення бухгалтерського обліку в глобальному інформаційному суспільстві залишаються невирішеними і дискусійними. Суспільно-еволюційні зміни, економіко-реформаторські перетворення, відсутність концепції подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні, криза сучасної облікової теорії спричинили проблему невідповідності теоретико-методологічного забезпечення розвитку бухгалтерського обліку суспільно-економічним реаліям. Національна економіка України перейшла в стан формування глобального інформаційного суспільства, який теорією бухгалтерського обліку не досліджувався. Виникли завдання, вирішення яких вимагає створення Концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні в умовах становлення глобального інформаційного суспільства як ідеології та державного документа на основі новітньої парадигми, формування якої зумовлено змінами в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін зо Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», №3332-VI. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3332-17

2. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010

3. Указ Президента України «Про перехід до загальноприйнятої в міжнародній практиці системи обліку і статистики», № 303/92 від 23.05.1992 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/303/92

Сакун А.Ж.
к.е.н., доцент

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У процесі історичного розвитку суспільства виникли і постійно удосконалювались національні системи бухгалтерського обліку. Наприкінці 60-х рр. у світі сформувалось та використовувалось більше ніж 100 систем.

В міжнародній практиці виділяють сім факторів, що визначають особливості національної системи обліку і звітності:

1) сутність розкриття фінансової інформації;
2) вилив закону про компанії на облік;
3) важливість розрахунку прибутку;
4) значення принципу обачності;
5) вплив податкового законодавства;
6) значення інфляції;
7) орієнтація звітної інформації на користувачів ринків капіталів.

Кожній країні властиві певні відмінності, які обумовлені національними особливостями й факторами розвитку. У цьому зв'язку кожна країна має свою національну систему бухгалтерського обліку.

Система бухгалтерського обліку - це сукупність прийомів і методів, за допомогою яких узагальнюються процеси виробництва, постачання й реалізації продукції, визначаються мети, забезпечується керування підприємством на основі стратегічних і тактичних завдань. Національна система бухгалтерського обліку характеризується такими показниками:

- використанням системи національних бухгалтерських стандартів, розроблених з урахуванням національних особливостей розвитку економіки;
- національним планом рахунків;
- системою організації бухгалтерського обліку в масштабі фірм;
- методологією визначення кінцевого фінансового результату;
- системою фінансової звітності.

Оскільки фактори, що впливають на формування системи бухгалтерського обліку взаємозв'язані, в країнах з схожими соціально-економічними умовами принципи обліку мають багато спільного. Найбільш поширена класифікація моделей бухгалтерського обліку заснована на правовій системі і різному впливі інфляційних процесів. У країнах загального або прецедентного права (Англія, США) законодавство побудоване на судових рішеннях, які регулюють конкретні стосунки і утворюють єдину систему права. Облікові стандарти визначаються в основному різними неурядовими професійними асоціаціями бухгалтерів. В інших країнах (континентальна Європа, Японія) історичною основою законодавства є матеріальні норми римського права, де основне джерело права - закон. Правові норми регулюють загальне коло відносин; приватне право кодифіковане і підрозділяється на цивільне і торговельне. На відміну від

першої групи країн дана правова система жорстко і детально регламентує правила ведення бухгалтерського обліку.

Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні можна охарактеризувати як взаємодію адміністративних і ринкових концепцій, національних і міжнародних стандартів. За останні щонайменше два десятиліття в Україні відбулися зміни в системі бухгалтерського обліку, спрямовані на її гармонізацію з міжнародними стандартами.

Дослідження сучасного стану застосування МСФЗ в Україні засвідчило, що лише понад 1% підприємств від загальної кількості формують фінансову звітність відповідно до МСФЗ [1, с. 29].

Імлементація норм європейського законодавства у галузі бухгалтерського обліку в українську практику його ведення потребує виважених підходів. З ухваленням Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 05.10.2017 р. № 2164-VIII було впровадження європейські норми ведення бухгалтерського обліку в Україні, які передбачені Директивою 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язаних з ними звітах певних типів компаній, що вносить поправки до Директиви 2006/43/ ЕС Європейського Парламенту та Ради і скасовує Директиви Ради 78/660 / ЕЕС і 83/349 / ЕЕС» від 26 червня 2013 р. та Директиви 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 жовтня 2014 року, що вносить поправки до Директиви2013/34/ЄС, щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації деякими великими підприємствами і групами [2]. Ухвалення вказаних змін є виконання Міністерством фінансів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері бухгалтерського обліку й аудиту.

Запроваджені зміни забезпечать підґрунтя для виведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні на якісно новий рівень, що уможливить ефективне прийняття управлінських рішень вітчизняними суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел:

1. Засадний Б. Сучасний стан застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні / Б. Засадний // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2016. – №9 (186). – С. 22 – 30.

2. Безверхий К. Бухгалтерський облік в Україні: імплементація норм директиві Європейського союзу / К. Безверхий // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2018. – № 1. – С. 136-151.

3. Сакун А.Ж. Формування фінансових результатів в системі бухгалтерського обліку // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. Вип.. 5. – Т. 1. – Вінниця: ВНАУ. – 2010. – С. 126-129.

Шепель І.В.
к.е.н., доцент
Логінова Г.
студентка спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

РОЗВИТОК КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Методика бухгалтерського обліку в Україні історично сформувалася на основі системи бухгалтерськогообліку колишнього СРСР, яка розвивалася в умовах адміністративно-командної економіки, заснованій на державній власності. Система обліку знаходилася в прямій залежності від методологічних основ діючого планування та орієнтувалася на забезпечення управління діяльністю підприємств з боку держави. Облікова система, що склалася, повністю відповідала моделі функціонування планової економіки і була достатньо ефективною в тих умовах, але виявилася не пристосованою для відображення господарських фактів в нових економічних умовах.

Сьогодні відбувається активний розвиток недержавних форм власності та різних організаційних форм бізнесу. Разом з цим повинен розвиватися і бухгалтерській облік, адаптуючись до реалій господарювання. Проблема розвитку бухгалтерськогообліку постійно знаходиться в центрі уваги, та розглядається для пошуку напрямів регламентації та реформування бухгалтерського обліку.

За тривалий час реформ обліку Україна практично втратила бухгалтерський облік, кадри, які розуміли значення і роль теорії та практики обліку, його сутність і функції в частині збереження майна власника, надання інформації для управління, правильності обчислення фінансового результату діяльності". Настав період, коли слід проаналізувати сучасний стан обліку, уточнити організаційні та методологічні аспекти функціонування існуючої облікової системи в Україні та в інших країнах, визначити досягнення та розробити шляхи поліпшення та напрями подальшого вдосконалення інформаційного забезпечення управління економікою України та його окремих ланок. Для впевненого руху вперед треба підготувати та внести на розгляд Методологічної ради Міністерства фінансів України Концепцію розвитку облікової системи в умовах становлення ринкових відносин – просту і зрозумілу кожному бізнесмену, власнику та користувачу бухгалтерської інформації.

Актуальність розробки Концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні зумовлена низкою об'єктивних причин:

– по-перше, така концепція має стати основою для вирішення актуальних проблем бухгалтерського обліку. Досвід суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності в Україні показує, що ігнорування концептуальних основ –не є нездоланною перепоною, проте

суттєво ускладнює і уповільнює вирішення конкретних проблем;

– по-друге, концепція бухгалтерського обліку має стати серйозним підґрунтям для керівників і власників підприємств при розробці перспективних програм їх розвитку в умовах жорсткої конкуренції;

– по-третє, не можна не враховувати такі чинники, як створення деякої „психологічної комфортності" у бухгалтерів у зв'язку з формуванням цілісної картини системи бухгалтерського обліку в Україні, а також удосконалення бухгалтерської освіти, яка в нашій країні традиційно будується за принципом „від загального до часткового";

- по-четверте, недостатні темпи реформування бухгалтерського обліку і звітності та нові тенденції розвитку бухгалтерськогообліку у світі.

Така Концепція має складатися з двох частин. У першій частині слід сформулювати бачення стану обліку, який би відповідав вимогам сьогодення, а у другій – основні етапи, які мають бути виконані, щоб отримати бажаний результат. Також в Концепцію можна внести:

- методологічні засади, такі як чітке визначення методики оцінки активів, розрахунків амортизації, створення резервів, заклавши тим самим єдині засади формування інформації;

- організаційні заходи, що включають створення Державного комітету з бухгалтерського обліку і звітності, науково-дослідного інституту з бухгалтерського обліку, аудиту;

- побудова управлінського обліку передбачає залишити у країні систему обліку витрат, яка органічно вписується в систему бухгалтерського обліку;

- побудова аудиторської діяльності має на меті посилити контроль з боку керівних органів щодо обґрунтованості аудиторських внесків, доручити Аудиторській палаті України перевірку обґрунтованості визначення плати за аудит, які встановлюють окремі аудиторські фірми і приватні аудитори при обслуговуванні клієнтів тощо;

- підвищення рівня кваліфікації спеціалістів з бухгалтерського обліку, що включає створення при державному комітеті з бухгалтерського обліку спеціальну комісію для здійснення контрольних перевірок організації навчального процесу в навчальних закладах, підготовки якісних навчальних посібників, організації навчальних лабораторій, створення навчальних закладів (факультетів) з підвищення кваліфікації викладачів бухгалтерського обліку тощо.

Передумовою подальшого розвитку бухгалтерськогообліку в Україні є:

- перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку з урахуванням ускладнення управління, зростання ролі інтелектуального капіталу як ключового чинника конкурентоспроможності, сучасних інформаційних технологій тобто вивчення сучасних теорій, перегляд предмета й методу бухгалтерськогообліку;

- диференціація вимог до фінансової звітності. Так, суб'єкти господарської діяльності повинні застосовувати єдині принципи оцінки та розкриття інформації, але обсяг інформації визначається винятково

потребами користувачів;

- реуніфікація обліку та звітності, що передбачає відмову від жорстких форм фінансової звітності з обов'язковими кодами рядків, і збереження лише загальної структури фінансових звітів і мінімальних вимог до розкриття інформації тощо;

- безперервна професійна освіта, сертифікація бухгалтерів, що сприяє зростанню кваліфікації бухгалтерів і престижу професії, зниження ризику для учасників фондового ринку і фінансових інститутів, гармонізації української системи професійної підготовки бухгалтерів з міжнародними стандартами;

- активна позиція бухгалтерської спільноти, а саме професійних організацій бухгалтерів і аудиторів, засобів масової інформації, зокрема професійних видань з бухгалтерськогообліку;

- формування сучасної парадигми обліку та звітності, метою якої є створення інформаційної інфраструктури, адекватної вимогам ринкової економіки в інтересах усіх членів суспільства.

Зміни в бухгалтерському обліку повинні прийматися з урахуванням його ролі в суспільному житті країни з урахуванням поточних і перспективних завдань. Враховуючи історичні, соціальні та економічні особливості розвитку України, доцільним є запровадження державного регулювання і встановлення єдиних методологічних засад обліку. В той же час такі заходи повинні будуватися на оновлених основах – через чітке дотримання всіма суб'єктами господарювання вимог нормативних актів, що формують українську систему бухгалтерського законодавства. Сьогодні необхідна інституційна перебудова системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності, де держава буде відігравати провідну роль активної участі професійних громадських бухгалтерських організацій.

Список використаних джерел:

1. Кірейцев Г.Г. Методологічні засади формування та розвитку національної системи бухгалтерського обліку в Україні // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2003. – № 2 (24). – С. 103-108.

2. Бочуля Т. В. Вплив інформатизації суспільства на розвиток динамічної концепції бухгалтерського обліку / Т. В. Бочуля // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : тези доп. І Міжнар. наук.-прак. інтернет-конф. – К., 2013. – С. 30–35.

3. Давидюк Т. В. Зміна концепції бухгалтерського обліку під впливом дії постіндустріальної економіки / Т. В. Давидюк // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 2 (52). – С. 20–22

Репілевська О.Ю.
аспірант
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ВИКОРИСТАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ У МЕТОДИЦІ ДОСЛІДЖЕНЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

Традиційна методика оцінки ефективності функціонування (з використанням статистичних, балансових, причинно-наслідкових методів) є досить узагальнюючою і не зовсім розкриває специфіку такої організаційно-правової форми об'єднань людей, як сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи (СОК). Отже, вважаємо необхідно використовувати більш широкий спектр новітніх методів оцінки, притаманних СОК у контексті стійкого розвитку та організаційної сталості їх як соціально-економічних систем. У ході проведених досліджень нами запропоновано нові методичні підходи до забезпечення та оцінки функціонування розвитку соціально-економічної системи обслуговуючих кооперативів на селі (табл. 1).

Таблиця 1

Методичні підходи до оцінки та управління функціонування розвитку соціально-економічної системи кооперативів

Підхід	Характеристика
Бенчмаркінг	Це процес виявлення, дослідження, запозичення та адаптації передового досвіду організацій однієї галузі, а також організацій інших галузей («out-ofbox») із метою їх розвитку
	Б. Андерсен вважає, що бенчмаркінг – це постійне вимірювання і порівняння окремо взятого бізнес-процесу з еталонним процесом провідної організації для збору інформації, яка допоможе даному підприємству визначити мету свого вдосконалення і провести заходи щодо поліпшення роботи
Методи управління прибутком	Є основним індикатором ефективності їх економічної діяльності та умовою ефективності соціальної діяльності
Бюджетування	Це колективний процес, за допомогою якого можна погодити діяльність підрозділів усередині організацій і підпорядкувати її загальній стратегічній меті

У сукупності запропонованих методів особливе місце займає бенчмаркінг. Цей метод сьогодні входить до трійки найпоширеніших методів управління бізнесом у великих міжнародних корпораціях та використовується у різних сферах діяльності. Це пояснюється тим, що він допомагає відносно швидко, з невеликими витратами вдосконалювати бізнес-процеси, дозволяє зрозуміти, як працюють провідні світові компанії та досягти високих результатів.

В останні два десятиліття в розвинених економіках та економіках, що

стрімко розвиваються, широке поширення отримала методологія бенчмаркінга. Термін «бенчмаркінг» (benchmarking) англійського походження і не має однозначного перекладу (benchmark – вихідний пункт, початок відліку, еталон, база). Словник Вебстера визначає поняття «benchmark» як «стандарт, за допомогою якого що-небудь може бути обміряне або оцінене».

Розглядаючи різні тлумачення терміну «бенчмаркінг», ми прийшли до висновку, що на сьогодні серед вчених не має однозначної думки щодо сутності поняття даного терміну. Так, з одного боку, бенчмаркінг являє собою процес поліпшення, що використовується для пошуку й впровадження кращих практик (best practices) у своїй діяльності.

Під практикою тут розуміється метод або технологія, що використовується для здійснення виробничого (збутового, закупівельного й ін.) процесу або його етапу. З іншого боку, бенчмаркінг – це метод установлення поточних завдань і планів по продуктивності, заснований на кращих прикладах по галузі, спрямований на підвищення ефективності.

Крім того, він може розглядатися як корисний і якісний засіб, що допомагає компанії постійно вдосконалювати свій процес шляхом вивчення того, як його здійснюють інші компанії, який включає оцінку власного операційного процесу та ідентифікацію, вивчення й адаптацію до себе того кращого, що є у інших компаній.

Є й більш філософське визначення бенчмаркінгу як зовнішнього погляду на внутрішню діяльність, функції та операції з метою досягнення постійного вдосконалювання.

Основна перевага бенчмаркінгу полягає в тому, що підприємство, уважно вивчаючи досягнення і помилки інших підприємств і галузей, може розробити власну модель розвитку, яка буде максимально ефективною. Тому вважаємо, що застосування даного методу є яскравим прикладом для його використання в діяльності вітчизняних СОК. Для того, щоб використати даний метод у діяльності СОК, розрізняють різні типи бенчмаркінгу, - внутрішній, зовнішній, конкурентний, внутрішньо- та міжгалузевий, стратегічний, оперативний.

Розглядаючи типи бенчмаркінгу, слід зазначити, що бенчмаркінг є універсальним засобом, різні його види взаємно доповнюють один одного, не допускаючи кризових ситуацій, що робить його одним з найбільш дієвих методів управління ефективністю й розвитком бенчмаркінгу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Вибір типу бенчмаркінгу для їх діяльності визначається такими умовами: доступними ресурсами й часом для проведення бенчмаркінгу; основними завданнями, які необхідно вирішити та достатністю ресурсів для реалізації можливих заходів щодо підвищення результативності використання бенчмаркінгових технологій у діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Список використаних джерел

1. Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності компанії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.management.com.ua/ct/ct003.html.

2. Шевченко О.М. Економічна сутність бенчмаркінгу та його роль у інноваційному розвитку підприємства / О.М. Шевченко, Ю.М. Братусь // Бізнес-інформ. – 2014. – № 4. – С. 64–67. http://www.business-inform.net/pdf/2014/4_0/64_68.pdf

7. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Козичар М.В.
к.с.-г.н., доцент,
Федько В.С.
магістрант,
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА УТИЛІЗАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Збереження чистоти навколишнього середовища, в наш час, є однією з головних проблем суспільства. У повсякденному житті елементи живлення вкрай важливі для більшості людей. Вони використовуються в ліхтариках, фотоапаратах, телефонах, годинниках, пультах і т.п. На кожній батарейці є маркування, що попереджає про небезпеку її викидання разом з сміттям. Їх знаходження у навколишньому середовищі, після відпрацювання свого терміну, може спричинити непередбачувані наслідки. В звичайних батарейках містяться важкі метали, кислоти, луги, які завдають значної шкоди довкіллю. Недбало викинувши відпрацьовану батарейку люди навіть не задумуються, які шкідливі та незворотні наслідки може мати їх вчинок. Коли батарейки потрапляють у навколишнє середовище їхні оболонки внаслідок корозії з часом руйнуються і при цьому гази, важкі метали, діоксини виділяються в атмосферне повітря. З часом токсичні речовини, що виділяє батарейка, через трофічні зв'язки накопичуються в організмі людини, викликаючи різні важкі захворювання. Цього можна уникнути, якщо використані батарейки не викидати у смітник, а здавати у спеціальні пункти збору.

Батарейка - це хімічний пристрій, елементи якого взаємодіючи між собою вступають в реакцію, в результаті якої ми отримуємо електроенергію. Кожен з елементів є більш або менш токсичним та небезпечним. До складу батарейки входять:

1. Свинець (має властивість накопичуватися в організмі та вражати нирки, нервову систему, кісткові тканини);
2. Кадмій (канцероген, може спровокувати розвиток онкологічних захворювань);
3. Ртуть (може накопичуватися в організмі, проникає з отруєною водою або продуктами, вражає нирки, печінку, легені, нервову систему, органи зору та слуху, мозок, руховий апарат);
4. Нікель та цинк (викликають дерматит);
5. Луги (викликають хімічні опіки слизових оболонок і шкіри).

Утилізація елементів живлення доволі трудомісткий та дорогий процес. Утилізуватись повинні акумулятори, літієві, літій-іонні та цинкові батарейки. Крім цього, необхідно утилізувати стандартні акумулятори АА або ААА, які використовуються у побутових приладах: фотоапаратах, мобільних телефонах, ноутбуках та електроінструментах.

Переробка батарейок відбувається з нейтралізацією небезпечних речовин і вилучення металів для вторинного використання: вуглецю, цинку, заліза, марганцю. За даними екологів всього лише одна пальчикова батарейка може забруднити 20 квадратних метрів ґрунту, який 50 років буде не придатний для ведення сільського господарства, 400 літрів води, а з урахуванням того, якщо сміття з батарейкою спалять (а це не рідкість), токсичні відходи потраплять в атмосферу. Всього лише одна пальчикова батарейка, а отруює життя на цілі 20 м² землі. Токсини з батарейки можуть потрапити навіть і в артезіанські води. Подальший шлях важких металів з електроліту відбувається на городи і в сади, ну а потім і на наші столи. Наслідок такої недбалості - високий рівень ранньої смертності серед населення. Гинуть дерева і тварини, гине все живе через банальні батарейки.

В Україні особливо важкий стан що до переробки батарейок. В Україну завозять щорічно приблизно 2,5 тисячі тон батарейок, але тільки 1% з них збирається на переробку. В нашій країні, на жаль, немає налагодженого процесу збору та утилізації відпрацьованих акумуляторів. Найчастіше батарейки збирають волонтери або приватні організації. Офіційних місць, які б спеціалізувалися на переробці акумуляторів, на жаль, також немає.

В Україні працює завод для переробки батарейок ДП «Аргентум», розташований у Львові. Але він переробляє невеликі партії. Для ефективної переробки батарейок їх потрібно розсортувати по типах, відповідно до яких використовують відповідний спосіб переробки. Це знижує вартість переробки й підвищує ступень утилізації. Сортування виконується вручну, тому є дорогою, оцінюється в розмірі 400-600 євро за тонну батарейок.

Як відбувається процес утилізації батарейок:

- Перед переробкою батарейки сортують. Ті, які не переробляють, наприклад, літієві, залишають на складі. Склад – сухе приміщення. В такому стані вони можуть зберігатися 10 років.
- Після подрібнення посортованих батарейок отримують порошок, що містить в основному метали і графіт, тоді діють сульфатною к-тою, яка розчиняє метали, з цього розчину потім дією лугу метали осаджують (цинк переходить в розчин при надлишку лугу), подальше вилучення і розділення металів проходить електрохімічно. Сам реактор є замкнутий: до технологічного розчину після вилучення металів додають нову сульфатну кислоту і все повторюється, таким чином весь процес відбувається за замкнутим циклом без утворення відходів (за словами п. Когута).

- Застосовують різні технологічні схеми, для вилучення певного елементу. Інші метали нагромаджуються до потрібних обсягів для продажу. п. Когут, зауважував що з батарейки практично все можна переробити працюють над технологіями переробки,
- стосовно ліцензій, зауважили, що в липні 2011 року необхідність ліцензій на таку діяльність, було скасовано.

У країнах Євросоюзу батарейки переробляють. Тут чітко налагоджений процес збору та утилізації батарейок. Частина витрат на утилізацію відразу закладається у вартість нової батарейки. Всі знають, як правильно сортувати батарейки, а пункти прийому використаних акумуляторів є практично на кожному кроці. Щоб мотивувати людей приносити та здавати батарейки, в супермаркетах і магазинах діє спеціальна система знижок. Здаючи старі батарейки, ви отримуєте знижку на купівлю нових. Найкращих результатів по збиранню та переробці батарейок і акумуляторів досягла Німеччина. Близько 90% використаних батарейок переробляють, а частина, що залишилася, йде на зберігання.

У США використовують технологію RMC. Вона дозволяє розділити 100% компонентів лужних батарейок. Приблизно 25% таких батарейок - це сталь і нікель, які використовуються для створення нових металів. Папір і пластик (8-14%) йде на заводи з вироблення електрики зі сміття. Але також в батарейках містяться такі елементи, як цинк, магній і калій. Саме ці елементи використовують в створенні преміум добрива.

Фінська компанії AkkuSer і Rec Alkaline, яка займаються переробкою небезпечних відходів, використовує технологію - Trace Mix. Вона дозволяє добувати з батарейок 4 основні елементи: марганець, цинк, калій і сірку. Після переробки виходить добриво. У Німеччині також зацікавилися такою технологією і вже тестують отримані поживні речовини на різних сільськогосподарських культурах.

Н.В. Стратічук
к.е.н., доцент,
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Найбільш проблемною стороною оцінки та діагностики діючих об'єктів (бізнесу, підприємства, території) є дослідження їх внутрішніх економічних процесів, визначення рівня та співвідношення потенціалів окремих часткових елементів носія. Якщо цим питанням не приділяти достатньої уваги, другий прикладний аспект визначення потенціалу (вартісна оцінка об'єктів) теж втратить актуальність за відсутністю об'єктів, що варті оцінки. Причини занепаду великих підприємств Херсонщини багато в чому пов'язані з проблемами, які виникли при

переході до ринкових відносин. Законодавча база змінилася, але процеси планування, аналізу, формування окремих показників на підприємствах мають застарілу орієнтацію.

Важливим фактор розміщення продуктивних сил є природно-ресурсний потенціал області, який включає природні ресурси і природні умови. Відповідно до найбільш поширеного трактування під природними ресурсами розуміють тіла й сили природи, які за певного рівня розвитку продуктивних сил можуть бути використані для задоволення потреб людського суспільства.

Збереження та використання природних ресурсів пов'язане з раціональним використанням природно-ресурсного потенціалу та сприятиме удосконаленню організаційно-економічних методів його забезпечення, передусім на засадах посилення рентного регулювання через механізм платного надро-, водо-, лісо- та землекористування. Встановлення адекватного розміру плати за природні ресурси, впровадження аукціонного продажу ліцензій на ресурсокористування тощо забезпечить збільшення доходів до місцевих бюджетів, що обумовить розширення можливостей реалізації регіональної природоохоронної політики. З огляду на це зростає актуальність вирішення завдань щодо реформування відносин власності на природні ресурси з передачею більш широких повноважень об'єднаним територіальним громадам, ідентифікації природних ресурсів як об'єктів власності та розробки комплексного кадастру природних ресурсів.

Реструктуризація економічного потенціалу, створення умов для диверсифікації економічної діяльності на новітній технологічній базі, розбудова і модернізація виробничої та соціальної інфраструктури сприятиме ліквідації галузевих і територіальних диспропорцій економіки Херсонської області, забезпеченню її сталого розвитку на сучасній технологічній основі, підвищенню зайнятості та добробуту населення. Реструктуризація економічного потенціалу передбачає формування високоефективного виробничого комплексу на базі видів економічної діяльності, які визначають стратегічні пріоритети розвитку: агропромислове виробництво та зрошувальне землеробство, суднобудування, судноремонт, високотехнологічне та сільськогосподарське машинобудування, харчова промисловість. Основним фактором економічного розвитку є впровадження результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських досліджень, впровадження, реалізація і розповсюдження інновацій, ресурсо- й енергозберігаючих технологій. Реструктуризації економічного потенціалу та диверсифікації економічної діяльності сприятиме розвиток підприємництва, передусім інноваційної спрямованості, та інфраструктури його підтримки.

В умовах загострення конкуренції між регіонами за інвестиції актуальності набуває забезпечення регіону інструментами державної підтримки, що сприятиме його конкурентоспроможності на ринку

інвестицій. Основними інструментами державної підтримки є: надання субвенцій для розвитку інфраструктури області та формування регіональної інфраструктури залучення інвестицій — агентств із залучення інвестицій, бюро з обслуговування інвесторів.

Розвиток економіки Херсонської області пов’язаний, головним чином, з необхідністю вибору новітньої стратегії управління, яка б адекватно поєднала в єдиному процесі господарського використання географічне положення, наявний природний потенціал, культурно-історичні традиції, контакти з країнами Причорномор’я, інфраструктуру й індустріальний потенціал, багатогалузевий агропромисловий комплекс тощо. Для цього необхідно усунути або суттєво пом’якшити існуючі соціально-економічні диспропорції, кардинально посилити соціальну орієнтацію народногосподарського комплексу області, більш раціонально і заощадливо використовувати природні ресурси з урахуванням виняткової цінності й ушкодженості навколишнього природного середовища.

Останні півстоліття Херсонщина була полігоном для реалізації крупних народногосподарських проектів, які докорінно змінили її природу на більшості території. Різноманіття природних ресурсів Херсонської області створює необхідні умови для розвитку господарської діяльності та забезпечення якості життя населення регіону.

Вирішення екологічних проблем, що накопичилися в результаті стратегічних помилок при розбудові найбільших у Європі зрошувальних систем, спорудження підприємств хімічної промисловості поряд із зонами рекреаційного і природоохоронного призначення, накопичення неліквідних засобів боротьби з шкідниками сільськогосподарських культур лежать у площині загальнодержавних питань, які можуть бути розв'язані за умови значних капіталовкладень.

На даному етапі розвитку української держави та формування нових соціально-економічних відносин на прикладі області ми бачимо, що, незважаючи на існування національних програм з охорони навколишнього середовища, які мають пряме відношення до Херсонщини, суттєвого покращення екологічної ситуації не досягнуто. Мова може йти лише про здійснення заходів для зменшення чи стабілізації негативного впливу, оскільки реального виділення коштів для їх масштабного втілення не відбулося і його очікування у найближчі роки є проблематичним.

Список використаних джерел

1. Інформаційно-освітній екологічний бюлетень "Екологічний орієнтир" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://smr.gov.ua/uk/2016-03-14-08-10-17/informatsijni-materiali/ekologiya-ta-okhorona-navkolishnogo-seredovishcha/8187-informatsijno-osvitnij-ekologichnij-byuleten-ekologichnij-orientir.html

2. Предместников О.Г. Сучасна екологічна ситуація на Херсонщині та можливі шляхи розв'язання проблемних питань. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eco.ks.ua/ecologic_situation.htm

3. Звіти з якості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/

4. Екологічна політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/ekologichna-politika/

Охріменко О.В.
к.т.н., доцент
Біла Т.А.
к.с.-г.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет
м.Херсон, Україна

ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

Щороку в Херсонській області утворюється понад 250 тис. тонн твердих побутових відходів (ТПВ). Територія існуючих полігонів, сміттєзвалищ та несанкціонованих звалищ постійно зростає. Відбувається накопичення відходів у несанкціонованих місцях, а саме: за межами населеного пункту, в лісах, на берегах річок, уздовж доріг. Існуючі звалища переповнені або експлуатуються без дотримання природоохоронних вимог, що погіршує стан довкілля.

На території регіону розташовано 329 місць видалення ТПВ, з них тільки 64 паспортизовані. Однак їх стан не можна вважати таким, що відповідає вимогам природоохоронного законодавства та санітарним нормам. У жодному населеному пункті області не впроваджено систему роздільного збору ТПВ. На полігонах і сміттєзвалищах Херсонської області тверді побутові відходи приймаються без зважування, їх видалення (захоронення) здійснюється з порушенням технологічного регламенту, без попереднього сортування.

Отже, розв’язання проблеми зі звалищами і забрудненням довкілля відходами наразі є пріоритетним завданням для Херсонщини.

Тверді побутові відходи **(**ТПВ) – це відходи, що утворюються в процесі життєдіяльності людини та накопичуються в житлових будинках, суспільних, навчальних, лікувальних, торгівельних та інших організаціях (це харчові відходи, предмети домашнього вжитку, сміття, листя, будівельні відходи, макулатура, скло) і не мають наступного використання за місцем їхнього утворення. Склад ТПВ постійно ускладнюється, включаючи в себе все більше екологічно небезпечних компонентів. Тим не менш основна частка відходів припадає на папір і харчові органічні відходи, зростає частка пластику.

Вологість харчових відходів коливається від 60 – 70 % навесні до 80 – 85 % влітку і восени. Міські відходи на 30 - 50% складаються з горючих матеріалів і на 20 – 40 % з негорючого баласту: метал, скло, кераміка. Баластні домішки харчових відходів представлені кістками, боєм скла і фаянсу, металевими

кришками, банками. Невелику частку від загальної маси ТПВ складають небезпечні компоненти – відпрацьовані хімічні джерела струму (ВХДС), залишки пестицидів, фарб, люмінесцентні ртутновмісні лампи та ін. [1].

Більша частина ТПВ має досить тривалий період розкладання. Так, наприклад, папір розкладається 3 місяці, газета – 1 рік, сигаретний фільтр – 2 роки, жувальна гумка – 5 років, консервна банка – від 10 до 100 років, підгузки – 500 років, пластикові картки (телефонні, банківські) – 1000 років, скло – 4000 років [2].

ТПВ містять велику кількість вологих органічних речовин, які, розкладаючись, виділяють гнильні запахи й фільтрат. При висиханні продукти неповного розкладання утворюють насичений забруднювачами й мікроорганізмами (від 300 до 15 млрд на 1 г сухої речовини) пил. У результаті відбувається інтенсивне забруднення повітря, ґрунтів, поверхневих і ґрунтових вод. Розповсюджувачами патогенних мікроорганізмів є мухи, пацюки, птахи, безпритульні собаки й кішки. Основними чинниками негативного впливу функціонування полігонів є виділення біогазу та фільтраційних вод з тіла полігона.

На полігонах відходи піддаються інтенсивному біохімічному розкладанню. При цьому швидко формуються анаеробні умови, у яких протікає біоконверсія органічних речовин за участю метаногенного та інших співтовариств мікроорганізмів. Макрокомпонентами біогазу є метан (CH4) і діоксид вуглецю (CO2). Відновлювальні процеси в тілі полігонів призводять до утворення і потрапляння сірководню в біогаз. Біогаз відноситься до числа так званих парникових газів, що надає йому глобальну значимість і робить його об'єктом пильної уваги світового співтовариства.

Утворення газів у тілі смітників є великою екологічною проблемою. Газ у тілі полігона може загорятися, що може призвести до виділення продуктів згоряння в атмосферу.

Іншим негативним фактором впливу полігона на навколишнє середовище є утворення фільтраційних вод. У результаті протікання в тілі полігона процесів анаеробного розкладання ТПВ, проникнення усередину тіла полігона атмосферних опадів утворюється фільтрат, що представляє собою коричнево–буру рідину, що має змішаний запах ароматичних вуглеводнів, аміаку, гнильних сполук та ін. речовин.

Фільтраційні води смітників ТПВ є джерелом різноманітних забруднюючих речовин, у т.ч. важких металів. Вони представляють серйозну екологічну небезпеку для навколишнього середовища, оскільки проникаючи в ґрунт, ґрунтові води та водні об'єкти забруднюють їх. Найбільш піддані впливу фільтрату підземні води.

З огляду на те, що існуючі звалища переповнені або експлуатуються без дотримання природоохоронних вимог і є потужним джерелом біологічного забруднення та епідеміологічної небезпеки, необхідність утилізації твердих побутових відходів набуває гострого значення. Ця проблема вирішується дуже повільно, якщо у розвинених країнах переробляється більше половини відходів, то в Україні лише 2-3%.

У світовій практиці існує багато методів утилізації твердих побутових відходів, проте найбільшого поширення набули термічні методи утилізації ТПВ – спалювання, газифікування та піроліз.

На даний час існуючі у світовій практиці технології переробки ТПВ мають ряд недоліків, основним з яких є їхній незадовільний екологічний вплив на довкілля через утворення вторинних відходів, які містять високотоксичні органічні сполуки та вартість переробки яких досить висока. Це стосується відходів, які містять хлорорганічні речовини, що виділяють високотоксичні органічні сполуки (діоксин тощо). Крім того, відбувається постійне зростання вартості самого процесу збору, утилізації та видалення відходів. Зокрема, тільки перенесення полігонів далеко за межі населених пунктів тягне за собою збільшення витрат, пов'язаних із транспортуванням відходів до місця їх видалення.

Найбільш перспективним для України є створення сміттєпереробних комплексів з сортуванням ТПВ. Цей напрямок є екологічно безпечним та економічно доцільним. Тому при обранні відповідного методу утилізації відходів на території Херсонської області необхідно враховувати не тільки економічну, а й екологічну складову. Видалення або утилізація відходів має відбуватися на основі критеріїв, викладених у Рамковій Директиві ЄС про відходи, і з дотриманням вимог чинного природоохоронного та санітарного законодавства України [3]. При будівництві 6 регіональних полігонів ТПВ є обов'язковим облаштування їх сортувальними лініями та системами збору і використання біогазу, а також знешкодження фільтрату.

Після будівництва та облаштування регіонального полігона ТПВ слід провести заходи з рекультивації і закриття всіх існуючих об'єктів видалення ТПВ на прилеглій території, охопленій вивезенням відходів, а також з метою запобігання подальшому захороненню побутових відходів на закритих об'єктах.

Отже, для реалізації такого варіанта поводження з ТПВ на території Херсонської області необхідно:

1. Запровадити в кожному населеному пункті систему роздільного збору ресурсоцінних компонентів ТПВ шляхом забезпечення спеціально виділених контейнерів для збирання паперу, металу, пластику і скла, а також роздільного збирання за допомогою спеціальних транспортних засобів, проведення інформаційної та просвітницької роботи з населенням.
2. Реалізувати проекти будівництва на території області сміттєпереробних комплексів шляхом залучення іноземних інвестицій.
3. Започаткувати та заохочувати перероблення відповідних фракцій побутових відходів і компостування в домашніх умовах для приміських районів міст, селищ міського типу і в сільській місцевості шляхом реалізації пілотних проектів, а також здійснення інтенсивної інформаційної та просвітницької кампанії.

Проблема утилізації ТПВ є дуже важливою не тільки з екологічної точки зору, більш 60% міських відходів – це потенційна вторинна сировина, яку можна переробити, що може дати суттєвий економічний ефект.

Список використаних джерел

1. Злобін Ю.А., Кочубей Н.В. Загальна екологія. Суми: ВТД «Університетська книга». 2003 – 416 с.

2. Ігнатенко О.П. Економіко-екологічні аспекти рециклу вторресурсів з твердих побутових відходів // Екологія і ресурси. – 2003. -№4. с. 115-120.

3. Державна Програма поводження з твердими побутовими відходами // Постанова кабінету Міністрів України. Від 04.03.2004. № 265.